

Vzorový Školský vzdělávací program
pre 2. stupeň ZŠ –ISCED 2

1. strana

Logo školy

Foto školy

Školský vzdelávací program

Základná škola – 2. stupeň Názov - motto

Vzdelávací program

Stupeň vzdelania ISCED 2

Dĺžka štúdia 5-ročná

Vyučovací jazyk: **slovenský**, ...

Študijná forma – **denná**

Druh školy: **štátna**

Predkladateľ:

Názov školy

Adresa

IČO

Riaditeľ školy

Koordinátor pre tvorbu ŠVP

Ďalšie kontakty

Zriaďovateľ:

Názov

Adresa

Kontakty

Platnosť dokumentu od

Podpis riaditeľa

I. Všeobecná charakteristika školy

Je časť školského vzdelávacieho programu, ktorá je zameraná na kvantitatívnu charakteristiku školy.

1. Veľkosť školy

Informácia o tom, ako je škola štruktúrovaná (úplná, neúplná), akú má kapacitu žiakov a počet tried podľa ročníkov, aké je umiestnenie školy v prostredí...

2. Charakteristika žiakov

Akí žiaci prevládajú v škole, aká je spádová oblasť dochádzania žiakov do školy...

Skúsenosti so vzdelávaním žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

3. Charakteristika pedagogického zboru

Priemerný počet učiteľov potrebných vzhľadom na veľkosť školy (neudávať konkrétny údaj, ktorý sa každý rok mení, skôr sa zamerať na všeobecné hodnotenie počtu, pedagogickú a odbornú spôsobilosť, schopnosti a skúsenosti, údaje o práci školského psychológa, výchovného poradcu, špeciálnych pedagógov, asistentov pedagóga, externých učiteľov, koordinátorov školského vzdelávacieho programu, koordinátora pre environmentálnu výchovu atď.)

V tejto časti je možné sa zamerať aj na prípravy ďalšieho vzdelávania učiteľov, v ktorých oblastiach by bolo potrebné, aby sa učitelia zúčastňovali vzdelávania.

4. Organizácia prijímacieho konania

V prípade, že škola má špecifické požiadavky na prijatie do 5. ročníka (napríklad trieda s rozšíreným vyučovaním telesnej a športovej výchovy), týkajúce sa:

Napr.

- Celkového prospechu
- Vlastného prijímacieho konania
- Podmienky sú zverejnené na www.....
- Žiaci so zdravotným znevýhodnením môžu mať na základe odporúčania školského zariadenia výchovného poradenstva a prevencie prijímaciu skúšku upravenú

5. Dlhodobé projekty

Dlhodobé projekty a medzinárodná spolupráca – dlhodobé projekty v spolupráci s inými školami doma a v zahraničí, výmenné študijné pobyty, protidrogové programy, ekologické a sociálne programy, projekty v rámci EÚ, športové projekty, projekty IKT, stretnutia s významnými osobnosťami a pod.

6. Spolupráca s rodičmi a inými subjektmi

Spolupráca s rodičmi, sociálnymi partnermi a inými subjektmi. Ako je zostavená rada školy, ako často zasadá, ako sú organizované schôdze ZRPŠ, spolupráca so školskými zariadeniami výchovného poradenstva a prevencie, s fakultami, športovými zväzmi...

7. Priestorové a materiálno-technické podmienky školy

Uvádza sa materiálne, priestorové, technické, hygienické vybavenie a to, čo má škola k dispozícii, čo môže pre výučbu využívať, prípadne, aké má škola obmedzenia, ako chce riešiť problém v tejto oblasti v budúcnosti (vybavenosť učební, kabinetov, iné priestory na vyučovanie, knižnica, telocvičňa, technické vybavenie školy, stravovanie...)

Príklad č. 1

Škola má zriadené a využíva tieto odborné učebne: veľkú a malú telocvičňu, odborné učebne pre vyučovanie fyziky a chémie, učebňu výpočtovej techniky (18 počítačov), jazykové laboratórium so slúchadlovou zostavou pre 18 žiakov, školské dielne, spoločenskú miestnosť s pódium a kapacitou 100 miest na sedenie. Miestnosť využívame na besedy, premietanie filmov a DVD, máme dve počítačové učebne, s notebookom pre učiteľa, dataprojektorom, minivežou, keramickou tabuľou, softvérovým vybavením a knižným fondom na cudzie jazyky.

Tieto odborné učebne umožňujú plne realizovať učebné osnovy a zvolené učebné varianty.

Vybavenie kabinetov je postačujúce, ale je potrebné pomôcky pravidelne obnovovať a vymieňať za modernejšie, mnohé z vybavenia pochádza ešte z prvého vybavenia školy.

Pri obnove učebných pomôcok sú veľmi nápomocní rodičia.

Škola má k dispozícii átrium. Školské ihrisko je v nevyhovujúcom stave, potrebujeme doň investovať, podali sme niekoľko projektov na zrenovovanie ihrísk a pod.

Škola má zabezpečený bezbariérový prístup, úpravy tried a hygienických zariadení pre potreby žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Počas školského roka sme doplnili veľké množstvo moderných učebných pomôcok, čo umožnilo tvorivejšie a efektívnejšie vyučovanie.

8. Škola ako životný priestor

Aby sa žiaci i pedagógovia cítili v škole čo najpríjemnejšie, treba klásť dôraz na: upravené a estetické prostredie tried, školského dvora, chodieb, aktuálne informácie o aktivitách školy na informačných tabuliach a nástenkách, budovanie priateľskej atmosféry medzi žiakmi navzájom a medzi žiakmi a pedagógmi.

9. Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní

Bezpečné a zdraviu vyhovujúce podmienky v priestoroch na vyučovanie, poučenie žiakov o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci, pravidelné školenia zamestnancov školy o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a proti požiaru, pravidelné kontroly bezpečnosti a ochrany zdravia a odstraňovanie nedostatkov podľa výsledkov revízií.

II. Charakteristika školského vzdelávacieho programu

Táto časť je kvalitatívna charakteristika školy. V nej škola prezentuje svoje ciele, zámer, v čom chce byť výnimočná, ako sa chce profilovať. Je to časť, v ktorej je vyjadrené nové myslenie celého pedagogického zboru.

Je potrebné si premyslieť, aká ste škola, aké máte klady, aké nedostatky, podmienky na vzdelávanie žiakov, pedagogický zbor, jeho kvality a ako je možné ich využiť, čo očakáva región od školy. Na základe toho si sformulujte ciele školy, akého absolventa chcete mať, čo chcete dosiahnuť, akým spôsobom to môžete dosiahnuť. Je to dlhodobá záležitosť.

1. Pedagogický princíp školy (vlastné ciele výchovy a vzdelávania)

Záleží od toho, čo ste si stanovili ako priority pre vzdelávanie.

Aby žiaci získali potrebné vedomosti a zručnosti, aby ich vedeli vždy správne použiť, aby si rozvíjali kľúčové spôsobilosti. Znamená to, aby boli komunikatívni, flexibilní, tvoriví, vedeli si vyhľadávať informácie, vedeli prezentovať svoju prácu a pod. Dôležité je, aby sa nezabudlo ani na vedomosti ani na spôsobilosti. To znamená, že ak chceme, aby žiaci boli komunikatívni, je potrebné, aby vedeli, o čom majú komunikovať, ak majú vyhľadávať informácie musia vedieť, aké informácie majú hľadať, ako ich zaradiť do systému a pod.

Ďalšie ciele:

napr. posilniť úlohu a motiváciu učiteľov, ich profesijný a odborný rast,
podporovať talenty, osobnosť a záujmy každého žiaka,
skvalitniť spoluprácu s rodičmi, verejnosťou a inými školami aj v zahraničí,
zaviesť nové formy a metódy práce.

Príklad č. 2

Škola umožní všetkým žiakom získať dostatočné všeobecné vedomosti a zručnosti vo všetkých všeobecnovzdelávacích predmetoch a hlboké odborné vedomosti vo všetkých zvolených voliteľných predmetoch.

Umožní rozvoj kľúčových kompetencií,....

Dá šancu každému žiakovi, aby sa rozvíjal podľa svojich schopností a bolo mu umožnené zažiť úspech.....

Škola zabezpečí podmienky na vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami tak, aby mali rovnocenný prístup vo vzdelávaní.

Príklad č. 3

Výchovno-vzdelávaciu činnosť smerovať k príprave žiakov na život, ktorý od nich vyžaduje, aby boli schopní kriticky a tvorivo myslieť, rýchlo a účinne riešiť problémy.

Pripraviť človeka rozhladeného, vytrvalého, schopného kooperovať a pracovať v tíme, schopného sebamotivácie k celoživotnému vzdelávaniu.

Dosiahnuť zvýšenie gramotnosti v oblasti IKT žiakov v našej škole.

Zabezpečiť kvalitnú prípravu žiakov v cudzích jazykoch so zreteľom na možnosti školy, so zameraním na komunikatívnosť a s ohľadom na schopnosti jednotlivých žiakov.

Formovať u žiakov tvorivý životný štýl, vnútornú motiváciu, emocionálnu inteligenciu, sociálne cítenie a hodnotové orientácie.

Vychovávať žiakov v duchu humanistických princípov.

V spolupráci s rodičmi žiakov vychovávať pracovitých, zodpovedných, morálne vyspelých a slobodných ľudí.

Príklad č. 4

„Veľký dôraz budeme hneď od začiatku klásť na vytvorenie dobrého tímu v triede, na rozvíjanie sebahodnotenia a sebahodnotenia žiaka. Intenzívne to bude v prvých týždňoch septembra, v ktorých vyčleníme hodiny na blokovo vyučovanie, resp. kurzy, zamerané na

sebahodnotenie. Cieľom bude, aby žiaci získali dobrý učebný štýl, poznali svoje silné a svoje slabé stránky“.

Realizácia:

prvý septembrový týždeň 15 hodinový kurz so školským psychológom na tému:
ako odbúrať trému, stres,
zlé návyky pri učení,
vytvoriť dobrú klímu v triede

spôsobilosť : vedieť riešiť problémy

Budeme sa snažiť orientovať pedagogické stratégie na riešenie problémových úloh a tvorbu projektov. K tomu, aby sa naučili riešiť problémy, je potrebné, aby sa naučili pýtať, hľadať problémy, snažiť sa nájsť odpovede.

Realizácia:

Pripravíme 6-hodinový kurz ako riešiť problémové úlohy.

Príklad č. 5

Naším princípom je viesť žiakov k tvorivému mysleniu, kritickému mysleniu, naučiť ich tímovu pracovať, komunikovať medzi sebou, vzájomne sa rešpektovať a byť schopní celoživotne sa vzdelávať...

Žiakov vychovávame k zodpovednosti a samostatnosti....

Príklad č. 6

Naším princípom je, aby každý žiak v škole zažil úspech...

Žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami majú vypracovaný individuálny výchovno-vzdelávací program.

2. Zameranie školy a stupeň vzdelania

Vlastné zameranie školy predstavuje jej komplexnú charakteristiku. Zameranie vychádza z analýzy, aká ste škola a čím by ste chceli byť, aby ste využili klady a eliminovali nedostatky. V tejto časti zhromaždíte základné informácie o škole s cieľom charakterizovať ju. Z charakteristiky školy by malo vyplývať, aký je východiskový stav pre ďalšiu pedagogickú činnosť školy, čo môžete ponúknuť alebo, ktoré aktivity zatiaľ nemôžete realizovať, ako chcete súčasné podmienky postupne zmeniť a aké máte budúce zámery vo vzťahu k zvýšeniu kvality vzdelávania.

Je to základná filozofia školy, dôraz na vyučovanie predmetov, otvorená škola....)

Zistíte, aké sú podmienky na zameranie, akých máte učiteľov, aký je región, čo budú potrebovať odberatelia, urobte si hodnotenie školy aj z hľadiska absolventov, či im škola dala požadované spôsobilosti, urobte SWOT analýzu.

Ak chcete mať viacero zameraní, môžete ich mať a pre každé zameranie robíte vlastný školský program, pretože pri zameraní sa uvažuje od cieľov cez profil absolventa po obsah, metódy a voliteľné hodiny.

Stupeň vzdelania

ISCED 2

3. Profil absolventa

V profile absolventa by sa malo odraziť, aké vedomosti, zručnosti, spôsobilosti bude mať absolvent školy, a kde sa s nimi môže uplatniť. To určuje aj zameranie školy a charakter tvorby školského vzdelávacieho programu. Malo by sa to odraziť aj v učebnom pláne a pri voľbe voliteľných predmetov.

Pre žiakov aj rodičov je to vstupná informácia, ktorá rozhoduje do značnej miery o tom, či si školu vyberú.

V tejto časti je potrebné upozorniť na to, že sa snažíme vzdelávanie robiť tak, aby žiaci mali potrebné vedomosti a zručnosti, ale aby všetky svoje vedomosti, zručnosti, schopnosti dokázali aj správne využiť pri realizácii úloh.

Sme škola a ako vzdelávacia inštitúcia sa nevzdávame ani úlohy výchovy, preto chceme, aby náš absolvent bol aj usilovný, svedomitý, samostatný, čestný.

Príklad č. 7

Absolvent našej školy by mal svojím vystupovaním robiť dobré meno škole, byť schopný vytvárať dobré medziľudské vzťahy, byť schopný hodnotiť svoju úlohu v škole, v rodine a v spoločnosti, byť schopný starať sa o svoje fyzické i psychické zdravie, vedieť uzatvárať kompromisy, byť schopný vyhľadávať, hodnotiť a využívať pri učení rôzne zdroje informácií, osvojiť si metódy štúdia a práce s informáciami, poznať metódy prírodných vied (hypotéza, experiment, analýza) a diskutovať o prírodovedných otázkach, mať schopnosť presadzovať ekologické prístupy pri riešení problémov, mať schopnosť vnímať dejiny vlastného národa vo vzájomnom prepojení s vedomosťami zo všeobecných dejín, dobre ovládať slovenský jazyk a sám sa starať o kultúru svojho písomného a ústneho vyjadrovania, ovládať dva svetové jazyky, mať schopnosť vnímať umenie, snažiť sa porozumieť mu a chrániť umelecké prejavy, byť si vedomý svojich kvalít, byť pripravený uplatniť sa v zamestnaní a byť zodpovedný za svoj život.

4. Pedagogické stratégie

Stratégia vyučovania určuje metódy a formy práce, ktorých premyslený výber, logické usporiadanie a kombinovanie je prostriedkom motivácie a usmernenia žiakov na vyučovaní a učení. Pôjde o výber vyučovacích metód, podmienenosť výberu metód vyučovania, možnosti triedenia vyučovacích metód podľa cieľov, učiva, rôznych ciest a spôsobov, ako dosiahnuť cieľ vyučovacieho predmetu, popis rôznych foriem vyučovania (integrované, skupinové, programové, individuálne, vyučovacie bloky, projekčné etapy, vyučovanie v rôznom prostredí, organizácia konzultácií v iných formách vzdelávania ako je denná, exkurzie, športové aktivity, účelové kurzy, rôzne výchovné aktivity súvisiace so vzdelávaním. V tejto časti môžete uviesť aj spôsob delenia tried, zlučovanie žiakov z rôznych ročníkov a pod.

V každom prípade sa hlavne zamerajte na to, aby metódy a formy práce rozvíjali kľúčové spôsobilosti a boli v súlade so zámermi školy.

Pri určovaní pedagogických stratégií si premyslite, akým spôsobom môžete ako škola spoločne rozvíjať kľúčové spôsobilosti. V tomto prípade ide o spojenie síl všetkých učiteľov jednotlivých predmetov.

Veľmi osvedčenou formou je blokované vyučovanie, ktoré umožní zefektívniť výučbu prepojením viacerých predmetov a zníži záťaž študentov.

Príklad č. 8

Podporujeme vyučovanie pomocou didaktickej techniky, semináre, diskusie, samostatné a tímové projekty, dlhodobé samostatné práce, prezentácie a obhajobu výstupov, praktickú výučbu. Dôraz je kladený na samostatnosť a zodpovednosť za učenie. Využívame IKT vo vyučovaní, zapojili sme sa do medzinárodného projektu,

Príklad č. 9

V oblasti rozumovej výchovy je naším cieľom rozvíjať u žiakov tvorivé myslenie, samostatnosť, aktivitu, sebahodnotenie.

Osobnostný a sociálny rozvoj budeme realizovať stimuláciou skupín žiakov so slabšími vyučovacími výsledkami, podporou individuálnych schopností.

Školský špeciálny pedagóg poskytne odbornú pomoc žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ich rodičom a zamestnancom školy.

Práca v oblasti environmentálnej výchovy je na našej škole veľmi bohatá. Aktivity sú zapracované do

všetkých predmetov, hlavne prírodovedných. Žiaci majú o túto oblasť veľký záujem. Členovia prírodovedného krúžku sa každoročne zapájajú do súťaže „Príroda pre deti“ do Enviroprojektu, náš projekt tento rok nebol podporený, naša práca však bude pokračovať. Pri prevencii drogových závislostí sa chceme zamerať aj na iné aktivity ako besedy. I napriek tomu, že s tvrdými drogami sme sa nestretli, treba sústavne pôsobiť proti fajčeniu a alkoholickým nápojom cez koordinátora, rodičov a všetkých vyučujúcich, účelným využívaním voľného času i vlastným príkladom. Budeme sa snažiť dôsledne vychádzať z potrieb žiakov a motivovať ich do učenia pestrými formami výučby. Chceme si všímať ich talent v jednotlivých oblastiach a rozvíjať ho do maximálnej možnej miery. Viac budeme preferovať samostatnú prácu žiakov a ich cieľavedomé zvládanie učiva. Dôležitým odporúčaním do budúceho šk. roka je pre nás potreba orientácie na pozitívne hodnotenie žiakov, najmä slaboprospeievajúcich, pre zvýšenie vnútornej motivácie.

Príklad č. 10

Škola na začiatku roka vyhlási ročníkový projekt a na konci školského roka bude ročníková konferencia, na ktorej budú najlepšie práce prezentované. Žiaci sú motivovaní pripraviť si čo najlepšie práce, aby boli ohodnotení. Napríklad: Globálne problémy súčasného sveta, Občianske kompetencie - zástupcovia tried sú v školskom parlamente, trieda si vypracováva triedny poriadok. Podnikateľské kompetencie sa dajú rozvíjať projektom „Model cestovnej kancelárie“ a pod.

5. Zabezpečenie výučby pre žiakov so špeciálnymi potrebami

V tejto časti sa uvedie zameranie školy na vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami podľa kategórie, resp. otvorenosť školy pre všetkých žiakov. Na všeobecnej úrovni sa charakterizuje, ako je prostredie školy vytvorené pre vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (špeciálne postupy, organizačné formy, personálne, materiálne podmienky a priestorové úpravy), t.j. žiakov:

- so zdravotným znevýhodnením,
- zo sociálne znevýhodneného prostredia,
- s nadaním.

a) Žiaci so zdravotným znevýhodnením:

- zameranie školy podľa zdravotného znevýhodnenia, resp. otvorenosť pre všetkých,
- priestorové úpravy, ktoré škola realizovala (napr. bezbariérový prístup, úpravy v triedach, úprava hygienických zariadení, zriadenie rehabilitačného oddelenia, vytvorenie tried na individuálne alebo skupinové vyučovanie týchto žiakov a pod.),
- spolupráca so školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie (centrum špeciálno-pedagogického poradenstva, centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie), resp. so špeciálnou školou,
- odborné personálne zabezpečenie (servis školského špeciálneho pedagóga, špeciálneho pedagóga, liečebného pedagóga, psychológa, logopéda, výchovného poradcu, asistenta učiteľa, rehabilitačnej sestry, absolvovaná odborná príprava pedagogických pracovníkov školy a pod.), utvorenie a práca odborného tímu,
- spolupráca s rodičmi a ďalšími subjektmi podľa potreby,
- materiálne zabezpečenie pre vzdelávanie týchto žiakov (špeciálne učebnice, učebné a kompenzačné pomôcky a pod.),
- individuálny výchovno-vzdelávací program (stručná charakteristika, kto ho vypracováva, spolupráca so zákonným zástupcom),
- špecifiká hodnotenia vzdelávacích výsledkov žiakov,
- špecifické vyučovacie predmety, ktoré sa na škole vyučujú vo vzdelávaní týchto žiakov,
- špecifiká, ktoré škola zabezpečuje vo vzdelávaní týchto žiakov (napr. posunková reč pre žiakov so sluchovým postihnutím, špeciálne počítačové programy pre žiakov so zdravotným znevýhodnením, fyzioterapeutická starostlivosť ap.).

Podmienky na vzdelávanie žiakov so zdravotným znevýhodnením je potrebné charakterizovať na takej úrovni, aby mal zákonný zástupca, resp. žiak dostatok informácií na akej úrovni je zabezpečená výučba týchto žiakov.

b) Žiaci zo sociálne znevýhodneného prostredia

c) Žiaci s nadaním:

- zameranie školy na rozvíjanie konkrétneho druhu nadania (intelektové, umelecké, športové, praktické), prípadne pripravenosť rozvíjať viaceré (ktoré) druhy talentov,
- priestorové úpravy, ktoré škola realizovala (napr. vytvorenie tried na individuálne alebo skupinové vyučovanie nadaných žiakov, vytvorenie špecializovaných učební, príprava telocvične a športovísk),
- spolupráca so školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie,
- spolupráca s externými odborníkmi (učiteľmi školy vyššieho stupňa, pracovníkmi výskumných a vývojových inštitúcií, výrobných závodov, športovými trénermi, aktívnymi umelcami a pod.),
- zapojenie tutorov (spomedzi pedagógov, externých spolupracovníkov školy, starších spolužiakov, vysokoškolských študentov) do práce s nadanými žiakmi,
- odborné personálne zabezpečenie (absolvovaná odborná príprava pedagogických pracovníkov, servis psychológa a pod.), utvorenie a práca odborného tímu,
- spolupráca s rodičmi (vrátane ich informovaného súhlasu so zaradením dieťaťa do programu pre nadaných),
- materiálne zabezpečenie pre vzdelávanie nadaných žiakov (špeciálne učebnice, encyklopédie, alternatívne učebné materiály, učebné pomôcky, výpočtová a rozmnožovacia technika a pod.),
- v prípade individuálnej integrácie možnosť pracovať so žiakmi podľa individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu (stručná charakteristika, kto spolupracuje na jeho tvorbe),
- možnosť zriadiť špeciálne triedy (podmienky, za akých sa takáto trieda zriadi – napr. počet žiakov s príslušným nadaním, prípadne požadovaný stupeň nadania, osobitné podmienky zaradenia do takýchto tried – napr. talentové skúšky a ich obsah),
- prípadné špecifiká hodnotenia vzdelávacích výsledkov nadaných žiakov,
- predmety, prípadne vzdelávacie obsahy a témy, ktoré sa na škole vyučujú vo vzdelávaní nadaných žiakov nad rámec štátneho vzdelávacieho programu.

6. Začlenenie prierezových tém

Prierezové témy sú začlenené do predmetov podľa svojho obsahu a uvedené sú v učebných osnovách jednotlivých predmetov.

Príklad č. 11

*Multikultúrnú výchovu začleníme do jednotlivých učebných osnov predmetov dejepis, etická výchova, náuka o spoločnosti a geografia.
Osobnostný a sociálny rozvoj budeme realizovať formou kurzu so psychológom v septembri v časovej dotácii 15 hodín, na čo vyčleníme 3 dni.*

III. Vnútný systém kontroly a hodnotenia

Vnútný systém hodnotenia kvality zameriame na 3 oblasti:

1. Hodnotenie žiakov

2. Hodnotenie pedagogických zamestnancov

3. Hodnotenie školy

1. Hodnotenie vzdelávacích výsledkov práce žiakov

Cieľom **hodnotenia vzdelávacích výsledkov žiakov v škole** je poskytnúť žiakovi a jeho rodičom spätnú väzbu o tom, ako žiak zvládol danú problematiku, v čom má nedostatky, kde má rezervy, aké sú jeho pokroky. Súčasťou hodnotenia je tiež povzbudenie do ďalšej práce, návod, ako postupovať pri odstraňovaní nedostatkov.

Cieľom je ohodnotiť prepojenie vedomostí so zručnosťami a spôsobilosťami.

Pri hodnotení a klasifikácii výsledkov žiakov budeme vychádzať z metodických pokynov na hodnotenie a klasifikáciu. Okrem sumatívnych výsledkov sa sústreďíme na rozpracovanie normatívneho hodnotenia výsledkov žiakov formou hodnotiaceho portfólia.

Príklad č. 13

Budeme dbať na to, aby sme prostredníctvom hodnotenia nerozdeľovali žiakov na úspešných a neúspešných.

Hodnotenie budeme robiť na základe určitých kritérií, prostredníctvom ktorých budeme sledovať vývoj žiaka.

Pri hodnotení učebných výsledkov žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami sa bude brať do úvahy možný vplyv zdravotného znevýhodnenia žiaka na jeho školský výkon.

Budeme odlišovať hodnotenie spôsobilostí od hodnotenia správania.

Príklad č. 14

Práce v hodnotiacom portfóliu v 5. ročníku

Povinné práce v hodnotiacom portfóliu

Vybrané písomné práce z jednotlivých predmetov

Prezentovanie ľubovoľnej témy

Voliteľné – vychádzame z toho, čo je obsahom vzdelávania v 5. ročníku

Symbol, logo školy, triedy

Návrh triedneho poriadku

Kronika triedy

Triedny, resp. školský časopis – príspevky

Projekt škola budúcnosti

Zapojenie sa do ročníkového projektu

Výsledky zo súťaží

Atlas fotografií rastlín

2. Vnútny systém kontroly a hodnotenia zamestnancov

Je dôležité rozmyšľať nad systémom kritérií na hodnotenie zamestnancov.

Príklad č. 15

Hodnotenie zamestnancov sa bude zakladať na bodovom hodnotení. Body sa budú prideľovať na základe:

- Pozorovania (hospitácie)
- Rozhovoru
- Výsledkov žiakov, ktorých učiteľ vyučuje (prospech, žiacke súťaže, didaktické testy zadané

naraz vo všetkých paralelných triedach, úspešnosť prijatia žiakov na vyšší stupeň školy a pod.)

- Sledovania pokroku žiakov vo výsledkoch pod vedením učiteľa
- Hodnotenia výsledkov pedagogických zamestnancov v oblasti ďalšieho vzdelávania, tvorby učebných pomôcok, mimoškolskej činnosti a pod.
- Hodnotenia pedagogických a odborných zamestnancov manažmentom školy.
- Vzájomného hodnotenia učiteľov (čo si vyžaduje aj vzájomné hospitácie a „otvorené hodiny“)
- Hodnotenia učiteľov žiakmi

3. Hodnotenie školy

Cieľom hodnotenia je:

- aby žiaci a ich rodičia získali dostatočné a hodnoverné informácie o tom, ako zvládajú požiadavky na ne kladené,
- aby aj verejnosť vedela, ako škola dosahuje ciele, ktoré sú na žiakov kladené v ŠVP.

Dôraz je kladený na:

- konštatovanie úrovne stavu,
- zisťovanie súvislostí a okolností, ktoré výsledný stav ovplyvňujú.

Vlastné hodnotenie školy je zamerané na:

- Ciele, ktoré si škola stanovila, najmä v koncepčnom zámere rozvoja školy a v školskom vzdelávacom programe a ich reálnosť a stupeň dôležitosti
- Posúdenie toho, ako škola spĺňa ciele, ktoré sú v Štátnom vzdelávacom programe
- Oblasti, v ktorých škola dosahuje dobré výsledky, oblasti, v ktorých škola dosahuje slabšie výsledky, včítane návrhov a opatrení.

Príklad č. 16

Monitorujeme pravidelne:

- *Podmienky na vzdelanie*

Spokojnosť s vedením školy a učiteľmi

Prostredie – klímu školy

Priebeh vzdelávania – vyučovací proces - metódy a formy vyučovania

Úroveň podpory žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami

Výsledky vzdelávania

Riadenie školy

Úroveň výsledkov práce školy

Kritériom pre nás je:

- *Spokojnosť žiakov, rodičov, učiteľov*
- *Kvalita výsledkov*

Nástroje na zisťovanie úrovne stavu školy sú:

- *Dotazníky pre žiakov a rodičov*
- *Dotazníky pre absolventov školy*
- *Analýza úspešnosti žiakov na súťažiach, olympiádach*
- *SWOT analýza*

Príklad č. 17

Na hodnotenie školy používame dotazníky, ktoré zadávame rodičom, žiakom a učiteľom. Našou snahou je získať spätnú väzbu na kvalitu škôl. Otázky zameriame na :

- ▶ Možnosť skontaktovania sa so školou, dostatok informácií o škole, spokojnosť s prácou učiteľov, hodnotením žiakov a klasifikáciou, využitím mimovyučovacieho času - kurzy, výlety, vzdelávacie zájazdy a pod.

Ako hodnotíte vývoj svojho dieťaťa na škole?

- ▶ a) rozvoj osobnosti b) rozvoj vedomostí c) rozvoj myslenia d) rozvoj správania sa
- ▶ e) rozvoj komunikačných spôsobilostí f) rozvoj počítačovej gramotnosti
- ▶ g) rozvoj všeobecnej vzdelanostnej úrovne
- ▶ 6. Ako hodnotíte školskú disciplínu?

IV. Školský učebný plán

Zvolené predmety a počty hodín by mali odrážať zameranie. Voliteľné hodiny, uvedené v Štátnom vzdelávacom programe, po premyslení v súlade so zameraním buď pridáme povinným učebným predmetom, alebo zvolíme voliteľné predmety a zaradíme ich do učebného plánu.

Stĺpec "poznámky" je na doplnenie poznámok, pripomienok, ktoré v prípade inovácie školského vzdelávacieho programu, pomôžu skvalitniť nový vzdelávací program.

Príklad č.18

Vzdelávacia oblasť	predmety	Počet hodín 5.ročník	Poznámky
Jazyk a komunikácia	Slovenský jazyk	5	
	Prvý cudzí jazyk	3	
	Tvorivé písanie	0,5	
Matematika a práca s informáciami	Matematika	4	
	Informatika	1	
Človek a spoločnosť	Dejepis	2	
	Geografia	2	
	Občianska výchova	1	
Človek a hodnoty	Etická výchova / náboženská výchova	1	
	Spoločenská výchova	0,5	
	Biológia	2	
Umenie a kultúra	Výtvarná výchova	2	

	Regionálna výchova	0,5	
	Hudobná výchova	0,5	
Zdravie a pohyb	Telesná a športová výchova	2	
Spolu		27	

Poznámky:

Ako riešiť vyučovanie 0,5 hodín (buď v 1. polroku jeden predmet 1 hodinu týždenne, alebo každý druhý týždeň 1 hodina).

Poznámky k deleniu tried:

Príklad č. 19

Náš učebný plán – príklad pre triedu so všeobecným zameraním:

Vzdelávacia oblasť	predmet	Počet hodín	Poznámky
Jazyk a komunikácia	Slovenský jazyk	5	
	Cudzí jazyk	3	
	Tvorivé písanie	0,5	Bude sa učiť 1 hodinu týždenne prvý polrok, striedať sa bude s dramatickou výchovou
Matematika a práca s informáciami	Matematika	4	
	Seminár z matematiky	0,5	Vyučovať sa bude prvý polrok 1 hodinu týždenne
	Informatika	1	
	Tvorba projektu	0,5	Vyučovať sa bude každý druhý týždeň
Človek a spoločnosť	Dejepis	2	
	Geografia	2	
	Občianska výchova	1	
	Regionálna výchova	0,5	Je doplnením predmetov geografia, dejepis, literatúra, výtvarná výchova. hudobná výchova
Človek a príroda	Biológia	1	
Človek a hodnoty	Etická výchova /náboženská výchova	1	

Umenie a kultúra	Výtvarná výchova	1	
	Hudobná výchova	1	
Zdravie a pohyb	Telesná a športová výchova	2	
	šport	1	Zameraná na šport – školský futbalový klub
Spolu		28	

Voliteľné predmety:

Práca s informáciami a komunikácia (alebo učíme sa učiť)
 Výchova k rodičovstvu a etike intímnych vzťahov
 Regionálna výchova
 Cvičenia z estetickej výchovy
 Výtvarné spracovanie materiálu
 Spoločenská výchova
 Spotrebiteľská výchova
 Geografia cestovného ruchu
 Mediálna výchova

V. Učebné osnovy

Tvoria vlastný didaktický program vzdelávania pre každý predmet. Vychádzajú zo Štátneho vzdelávacieho programu a reflektujú profil absolventa a zameranie školy.

Obsahujú

1. Charakteristiku predmetu – jeho význam v obsahu vzdelávania.
2. Rozvíjajúce ciele, spôsobilosti, predmetové vychádzajú z kľúčových spôsobilostí.
3. Témy, prostredníctvom, ktorých rozvíjame kompetencie, obsah, prierezové témy a prepojenie s inými predmetmi.
4. Požiadavky na výstup.
5. Metódy a formy práce – stratégie vyučovania.
6. Učebné zdroje sú zdrojom informácií pre žiakov. Sú to učebnice, odborná literatúra, odborné časopisy, náučné slovníky, materiálno-technické a didaktické prostriedky a pod..
7. Hodnotenie predmetu.

1. Školský vzdelávací program pre 5. ročník

Prípadová štúdia vymyslenej školy

3.1 Charakteristika výstupov žiakov 5. ročníka

Žiaci v 5.ročníku prechádzajú náročným obdobím, pretože prichádzajú z 1. stupňa a mení sa im spôsob výučby viacerými vyučujúcimi.

Dôležité je, aby bola vytvorená pozitívna klíma v triede a v škole a žiaci mali pripravené zázemie na získanie požadovaných výstupov.

1. Veľký dôraz budeme hneď od začiatku klásť na vytvorenie dobrého tímu v triede, na rozvíjanie sebapoznania a sebahodnotenia žiaka. Intenzívne to bude v prvých týždňoch septembra, v ktorých vyčleníme hodiny na blokové vyučovanie, resp. kurzy, zamerané na sebahodnotenie. Cieľom bude, aby žiaci získali dobrý učebný štýl, poznali svoje silné a svoje slabé stránky.

Realizácia:

V prvom septembrovom týždni 15 - hodinový kurz so školským psychológom na tému:
ako odbúrať trému, stres,
zlé návyky pri učení,
vytvorenie pozitívnej klímy školy.

2. Budeme sa snažiť orientovať pedagogické stratégie na riešenie problémových úloh a tvorbu projektov. K tomu, aby sa naučili riešiť problémy je potrebné, aby sa naučili pýtať, hľadať problémy, snažiť sa nájsť odpovede.

Realizácia: 10 - hodinový kurz ako sa učiť, ako pracovať so zdrojmi – odbornou literatúrou, časopismi, získavanie údajov z internetu.

3. Dôraz kladieme na bezpečnosť žiakov na cestách, ale aj v budove školy a v okolí.

Realizácia: kurz : Bezpečnosť na cestách a prvá pomoc. 6 hodín

4. Pre žiakov 5. ročníka vyhlásime celoročný projekt s aktuálnou témou, v ktorej môžu preukázať svoje schopnosti spracovania témy a jej prezentovania. Na konci školského roka bude usporiadaná ročníková konferencia.

Ciele 5. ročníka:

- a) naučiť sa komunikovať, argumentovať,
- b) naučiť sa komunikovať v cudzom jazyku,
- c) vedieť počítať do milión,
- d) vedieť sa orientovať na mape, poznať rozloženie a charakteristiku svetadielov a vybraných miest na zemi.

Vychádzajúc z obsahu vzdelávania v Štátnom vzdelávacom programe

K dosiahnutiu cieľov sú vybrané okruhy učiva:

Ja

Trieda a škola

Človek a komunikácia

Moja rodina

Vzdelanie

Orientácia v priestore

Objavovanie Zeme a priestoru na Zemi , okruh práca s mapou

Orientácia v čase

Poznávanie sveta

Životný priestor, príroda a človek

Ochrana prírody

Logika

Kombinatorika, pravdepodobnosť

Geometria

Numerické základy

Umenie

Pohyb

Pedagogické stratégie v 5. ročníku:

Hodnotenie:

Žiaci v 5. ročníku sú hodnotení podľa klasifikačného poriadku....

Hodnotiace portfólio:

Práce v hodnotiacom portfóliu v 5. ročníku:

Povinné:

Vybrané písomné práce z jednotlivých predmetov
Prezentovanie ľubovoľnej témy

Voliteľné:

Symbol, logo školy
Návrh triedneho poriadku
Kronika triedy
Triedny, resp. školský časopis – príspevky
Projekt škola budúcnosti
Zapojenie sa do ročníkového projektu
Výsledky zo súťaží
Atlas fotografií rastlín

C. Konkrétne rozpracovanie školského vzdelávacieho programu pre 5. ročník – vybrané len niektoré predmety ako ukážka

Súhrn cieľov a obsahu vzdelávania v 5. ročníku základnej školy vychádzajúc zo Štátneho vzdelávacieho programu:

Ciele	Okruh	téma	Predmet, medzipredmetové vzťahy, Prierezová téma	Metódy	Učebné zdroje	Poznámky K hodnoteniu Konkrétny výstup
Rozvíjanie sebapoznania Rozvoj tvorivosti Rozvíjanie Intrapersonálnych kompetencií	Ja	Sebapoznávanie, sebahodnotenie a hodnotenie žiakov triedy Sebapoznávanie. Sebahodnotenie. Hodnotenie iných Tvorivosť v medziľudských vzťahoch, iniciatíva Rozvíjanie základnej tvorivosti, objavovanie darov prostredníctvom širokej ponuky pre ľudskú tvorivosť (pohybová, výtvarná, imitačná, literárne, prosociálna...) radosť z tvorivosti, tvorivosť a iniciatíva v medziľudských vzťahoch (čo môžem urobiť pre mojich spolužiakov, pre našu triedu, pre rodinu, pre ľudí v núdzi...).	Etická výchova Prepojenie s hudobnou, výtvarnou, telesnou, dramatickou výchovou	Tímová práca		
		Poznanie a pozitívne hodnotenie seba Sebapoznanie, sebahodnotenie, sebaúcta, sebaovládanie, poznanie svojich silných a slabých stránok, povedomie vlastnej hodnoty, elementy formujúce sebaúctu v školskom veku (rodina, škola, vrstovníci, zovňajšok, úspech, vzťahy, záujmy...).				
Vnímať pocity a potreby druhých		Poznanie a pozitívne hodnotenie druhých Pozitívne hodnotenie druhých v bežných podmienkach, pozitívne hodnotenie najbližších (rodina, kamaráti, učitelia...) hľadanie dôvodov pre pozitívne hodnotenie iných, ich verbálne vyjadrenie, prípadne písomné vyjadrenie pozitív iných, reflexia nad dobrom, ktoré od iných prijímame. Úcta k postihnutým, starým, chorým a pod.				

Riadiť sa pravidlami v kolektíve a Interpersonálne	Trieda a škola	Sociálne vzťahy v našej triede. Osobnosť. Spolupráca. Pravidlá spolupráce v triede Práva a povinnosti žiakov v triede - triedna samospráva Práva a povinnosti žiakov v škole – školská samospráva Mimo vyučovacia a mimoškolská činnosť	Občianska výchova	Vytvorenie triedneho poriadku Symbol školy, triedy. logo	Kronika školy	
Interpersonálna Tímová práca		Naša škola História a súčasnosť školy. Symboly školy (logo, hymna) minulosť našej školy školská kronika	Dejepis, občianska výchova , výtvarná výchova			Vytvoriť kroniku triedy
		škola v galérii /galéria v škole objavovanie prvkov obrazu v galerijnej zbierke galéria na internete	Výtvarná výchova Prepojenie s informatikou			
		Naša pani učiteľka, pán učiteľ Typológia osobností učiteľov a ich pracovný štýl	občianska výchova			
Nadviazať komunikáciu, Riadiť sa pravidlami komunikácie,	Človek a komunikácia	Pamäť ľudstva, jazyk, písmo, rukopis, kniha, noviny, rozhlas, televízia, internet, e-mail duchovný život človeka Keď zlyhá komunikácia. Vojna, mier. Víťazi – porazení.	Dejepis			Školský časopis Triedny časopis
argumentovať		Otvorená komunikácia Úrovne komunikácie, verbálna a neverbálna komunikácia, pozdrav, otázka, poďakovanie, ospravedlnenie, prejavovanie úcty voči iným v komunikácii, komunikačné šumy, chyby a prekážky.	Etická výchova			

				Galéria na internete		
	Moja rodina	<p>Moja rodina Poslanie a funkcie rodiny. Rodina. Funkcie rodiny</p> <p>Vzťahy v rodine, roly členov rodiny. Spoločenské roly</p> <p>Normy a pravidlá, práva a povinnosti členov rodiny Práva a povinnosti rodičov. Práva a povinnosti detí</p> <p>História mojej rodiny, zvyky a tradície Rodostrom. Zvyky a tradície rodiny</p> <p>Komunikácia v rodine Verbálna komunikácia. Neverbálna komunikácia</p> <p>Problémy rodinného života a ich riešenie Zdravý spôsob života. Zdravý životný štýl</p> <p>Voľný čas v mojej rodine. Voľný čas</p> <p>Naši príbuzní, priatelia, susedia. Širšia rodina. Medziľudské vzťahy</p>	Občianska výchova	<p>Práca s dokumentmi a zákonmi. Dohovor o právach dieťaťa. Zákon o rodine</p>		
<p>Rozvíjanie tvorivosti</p> <p>Vypracovanie projektu</p>	Vzdelanie	<p>Vzdelávanie ako hodnota Čím by som chcela, chcel byť. Povolanie. Zamestnanie. Rodinné tradície v povolaniach.</p> <p>Školský systém v Slovenskej republike Typy a stupne škôl. Povinná školská dochádzka.</p> <p>Školský systém v Európe Typy a stupne škôl vo vybraných štátoch EÚ (kritériá výberu: projekt Comenius).</p> <p>Život žiaka základnej školy u nás – v zahraničí, na dedine a v meste Režim dňa. Výchova, vyučovanie. Voľnočasové aktivity</p> <p>Škola budúcnosti</p>		Rozprávanie		<p>Esej – čím by som chcela byť</p> <p>Projekt – škola budúcnosti</p>

Získavať informácie, prezentovať prácu	orientácia v priestore Objavovanie Zeme a priestoru na Zemi	Tvar Zeme. Zem ako planéta vo vesmíre. Cesty do vesmíru a na Mesiac Priestor, Glóbus, zemská os, póly, svetové strany, zemské poglobule, rovnobežky, poludníky, určovanie geografickej polohy (bez stupňov), priestor dom, byt, sídlisko, dedina, mesto, vyšší územný celok, Slovensko, Európska únia.	Geografia Dejepis	Čítanie s porozumením Rozprávanie		
	práca s mapou	Mapa, grafická mierka a meranie vzdialeností na mape, legenda mapy, automapy, mapy na internete, GPS, tematické mapy.	Geografia	Práca so zdrojmi		
		priestor na mape dejepisná mapa				
	Čas, orientácia v čase	Prírodný a historický čas, kategórie historického času - meniny, narodeniny, dátum, letopočet, sviatky fotografia-obrazová spomienka, rodinný album, rodostrom historické pramene (písomné, obrazové, hmotné) múzeum, knižnica, archív.				
Vytvorenie projektu, prezentovanie projektu	Poznávanie sveta	Výtvarné hry s problematikou dejepisu alt. výtvarné hry s problematikou zemepisu tradícia a identita / kultúrna krajina výtvarné reakcie na rôzne typy regionálnych ornamentov /ornamentov rôznych kultúr. Najkrajšie miesta na Zemi, ktoré vytvoril človek. Mestá a dediny (ako žijú ľudia na rôznych miestach Zeme) Kultúrne a technické stavby – (príklad: chrámy, pyramídy,) Pamiatky UNESCO	Výtvarná výchova Geografia Dejepis	Práca so zdrojmi- odborná literatúra, internet Projekt Rozprávanie		Projekt

	<p>Životný priestor</p> <p>Príroda a život</p> <p>Život v lese</p> <p>Život vo vode a na brehu</p> <p>Život na poliach a lúkach</p>	<p>Les - životný priestor organizmov a jeho štruktúra. Zmeny lesa počas roka. Potravové vzťahy v lese. Dreviny. Ihličnaté a listnaté stromy. Kry. Mikroskopické a nekvitnúce rastliny v lese. Kvitnúce byliny v lese. Huby v lese. Poznávanie jedlých a jedovatých húb, spolužitie stromov a húb. Zásady pomoci pri otrave hubami. Význam v lese. Lesné bezstavovce. Lesné obojživelníky a plazy. Prvá pomoc pri uštipnutí vretenicou. Lesné vtáky. Lesné cicavce.</p> <p>Voda a jej okolie ako životný priestor organizmov. Význam kyslíka, čistoty a teploty vody pre život v stojatých a tečúcich vodách. Rastliny žijúce vo vode. Brehové rastlinstvo. Mikroskopické a drobné vodné živočíchy. Vodné bezstavovce. Hmyz žijúci vo vode a na brehu. Ryby žijúce vo vode. Vtáky žijúce pri vode. Cicavce žijúce v okolí vody. mäsožravce,</p> <p>Polia, lúky, pastviny. Životný priestor organizmov, druhová rozmanitosť, vplyv ľudskej činnosti. Krmoviny. Poznávanie, život počas roka, význam. Olejnice a okopaniny. Poznávanie, život počas roka, význam. Bezstavovce žijúce na lúkach a poliach. Poznávanie podľa vonkajších znakov, životných prejavov, potravinových vzťahov, význam. Obojživelníky a plazy žijúce na lúkach a poliach. Poznávanie podľa vonkajších znakov, životných prejavov, potravinových vzťahov, význam. Vtáky žijúce na lúkach a poliach. Poznávanie podľa vonkajších znakov, životných prejavov, potravinových vzťahov, význam. Cicavce žijúce na lúkach a poliach. Poznávanie podľa vonkajších znakov, životných prejavov,</p>		Práca s informáciami v literatúre, na internete		Vytvorenie atlasu fotografií rastlín

		potravových vzťahov, význam.				
	ochrana prírody	Etické aspekty ochrany prírody. Vnímanie prírody, obdiv a úcta ku všetkým formám života, dôležitosť ochrany prírody z hľadiska prosociálnosti (úcta k tým, čo prídu do prírody po nás, či už o týždeň, alebo o sto rokov...) ekologická etika z pohľadu žiaka (zber odpadu, neznečisťovať okolie, šetriť prírodu konkrétnou citlivosťou v bežných životných situáciách –tečúci vodovodný kohútik, zbytočne zažaté svetlo.	Biológia Geografia Etická výchova	Projekt		
Rozvíjanie logického myslenia	Logika	Úlohy zamerané na logiku Všeobecné výroky a kvantifikátory (všetci, aspoň jeden, práve, najmenej, najviac, nikto, ...). Objav negácie jednoduchých kvantifikovaných výrokov. Konkrétne úlohy na ukázanie istej, možnej a nemožnej udalosti.				
	Kombinatorika Pravdepodobnosť, štatistika	Riešenie jednoduchých kombinatorických úloh (na základe hier a pokusov). Pravdepodobnostné hry a pokusy.				
	GEOMETRIA	Obvod a obsah obdĺžnika a štvorca Použitie štvorčekovej siete ako propedeutiky približného výpočtu obsahu rovinných útvarov. Obvod a obsah obdĺžnika a štvorca. Výpočet obvodov a obsahov obrazcov zložených zo štvorcov a obdĺžnikov. Premena jednotiek obsahu. Uhol a jeho veľkosť, operácie s uhlami Uhol a jeho veľkosť, stupeň (minúta). Odhad a meranie veľkosti uhla. Priamy, pravý, ostrý a tupý uhol. Údaje vyjadrené pomocou veľkosti uhlov (azimut, zemepisná šírka a dĺžka). Triedenie trojuholníkov podľa veľkosti ich uhlov. Vrcholové a susedné uhly. Striedavé a súhlasné uhly pri rovnobežkách.	Matematika Geografia – Geografické súradnice			

Rozvíjanie matematickej gramotnosti	numerické počítanie	<p>Vytvorenie oboru prirodzených čísel do a nad milión, desatinné čísla Rád číslice v zápise prirodzeného čísla, porovnanie, usporiadanie, zaokrúhľovanie, zobrazovanie na číselnej osi. Desatinné číslo, rád číslice v jeho zápise, porovnanie, usporiadanie, zaokrúhľovanie, zobrazovanie desatinných čísel na číselnej osi (ako zovšeobecnenie skúseností s obdobnými činnosťami pre prirodzené čísla).</p> <p>Sčítanie a odčítanie prirodzených čísel spamäti, písomne a na kalkulačke (písomne hlavne kvôli pochopeniu princípu). Násobenie a delenie prirodzených čísel spamäti (v obore do 100, mimo obor do 100 s násobkami 10, 100, atď.), písomne a na kalkulačke vrátane delenia so zvyškom. Znak deliteľnosti 2, 3, 5, 10. Dohoda o poradí početných výkonov, porovnanie s poradím operácií na kalkulačkách používaných žiakmi. Propedeutika počítania s približnými (zaokrúhlenými) číslami.</p>				
	Výtvarné vyjadrenie	<p>Výtvarný jazyk / základné prvky výtvarného vyjadrovania negatív a pozitív /v plošnom vyjadrení negatív a pozitív /v plastickom vyjadrení.</p>				
		Možnosti zobrazovania videného sveta.		kreslenie predmetu podľa skutočnosti/ modelácia šrafovaním tieňovaním, lavírovaním		
		<p>Podnety výtvarného umenia / médiá, štýly, procesy, techniky, techniky, témy kubizmus a konstruktivizmus, surrealizmus abstraktné umenie ranokresťanské a byzantské umenie /mozaika alt. . ranokresťanské a byzantské umenie /ikona.</p>	Prepojenie s dejepisom			
		<p>Podnety fotografie základy práce s fotoaparátom / hry s ostrosťou a</p>	Prepojenie			

		neostrosťou /digitálny fotoaparát, uloženie a základné operácie s fotografiou v počítači.	s informatikou			
		Podnety filmu a videa záber, spájanie obrazov, montáže, koláže.	Mediálna výchova			
		Podnety architektúry hravé skúmanie priestoru.	Prepojenie s geografiou			
		Podnety dizajnu obalový dizajn/materiál, tvar a grafické riešenie alt. návrh loga, značky, ex libris.	Prepojenie s literatúrou – knihy			
		Podnety tradičných remesiel podnety hrnčiarstva /alt.: kombinácia hrnčiarstva a drotárstva.	Prepojenie s dejepisom			
		Elektronické médiá úprava digitálneho obrazu /skenovanie /základné operácie s digitálnym obrazom /alt.: ukážky možností úpravy digitálnej fotografie v počítači.	Prepojenie s informatikou			
		Podnety hudby a literatúry, / synestetické podnety grafická partitúra /pokús o jej hudobnú interpretáciu podnety rôznych oblastí.				
	Hudobné vyjadrenie	Ako sa nám prihovára hudba. Hudba spojená s inými druhmi umenia (tvorba integratívneho projektu). Prostredníctvom hudby poznávame svoju hudobnú kultúru i kultúru iných národov.				
	literatúra	Všeobecne o literatúre Literárne druhy				

		Literárne žánre Kompozícia literárneho diela Štylistika literárneho textu Metrika Informácie o autoroch				
--	--	---	--	--	--	--

VI. Návrh tematických okruhov voliteľných predmetov

Voliteľné hodiny je možné využiť na :

Doplnenie hodín predmetom uvedeným v Štátnom vzdelávacom programe a to:

- a) buď bez doplnenia obsahu, alebo s doplnenými témami, ktoré prehľbujú základné učivo.
- b) zaradením ďalšieho predmetu z ponúknutých predmetov,
- c) zaradením ďalšieho predmetu, obsah ktorého si zvolí škola.

Príloha č. 1 Rozpracovanie obsahu učiva jednotlivých predmetov

Predmet: **Slovenský jazyk**

1. Odporúčania pre úpravu časovej dotácie

V prípade, že sa rozhodnete v rámci Školského vzdelávacieho programu zvýšiť v jednotlivých ročníkoch časovú dotáciu, odporúčame to urobiť nasledovne:

Slovenský jazyk a literatúra 2. stupeň ZŠ	5. ročník	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	Spolu
Štátny vzdelávací program	5	4	4	5	5	23
Školský vzdelávací program	-	1	1	-	-	2
Spolu	5	5	5	5	5	25

Odporúčaný počet hodín pre jednotlivé zložky predmetu slovenský jazyk a literatúra na základnej škole:

Slovenský jazyk a literatúra 2. stupeň ZŠ	5. ročník	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	Spolu
Štátny vzdelávací program	5	4	4	5	5	23
Jazyk	3	2	2	3	3	13

Literatúra	2	2	2	2	2	10
Školský vzdelávací program – jazyk	-	1	1	-	-	2

- Uvedené počty hodín sú odporúčané v minimálnom rozsahu, školy si môžu určiť aj vyššiu časovú dotáciu v rámci ŠKVP.

2. Odporúčania na upevňovanie a rozšírenie obsahu vzdelávania a na rozvíjanie spôsobilostí

2.1 Upevňovanie a rozširovanie obsahu učiva v predmete slovenský jazyk a literatúra

Upevňovanie a rozširovanie obsahu vzdelávania, t.j. konkrétnych pojmov je v kompetencii jednotlivých predmetových komisií pre predmet slovenský jazyk a literatúra.

2.2 Rozvíjať kvalitu spôsobilostí

2.2.1 Čitateľská gramotnosť

Rozvíjať a posilňovať čitateľskú gramotnosť v rámci jednotlivých ročníkov a zložiek predmetu. Klásť dôraz nielen na umelecký, ale aj vecný text, zamerať sa na čítanie s porozumením nesúvislých textov (mapy, grafy a pod.) a využívať rôzne techniky a druhy čítania s porozumením (napr. informatívne čítanie, zážitkové čítanie).

Zdroj: výber konkrétnych textov je na rozhodnutí učiteľa, pričom je dôležité využívať veku primerané vecné a umelecké texty z rôznych oblastí, napr. texty z médií a pod.

Využitie a posilnenie medzipredmetových vzťahov v rámci čitateľskej gramotnosti.

2.2.2 Rozvíjať komunikačné spôsobilosti žiakov

Ústny prejav rozvíjať:

- formou rozhovorov a diskusií na aktuálnu tému,
- formou interview.

Tvorivé písanie rozvíjať:

- ako typ tvorivého vyučovania prostredníctvom súboru motivačných príťažlivých činností s využitím skúseností, uplatnením obrazotvornosti, pozornosti a emocionálneho precítenia učiaceho sa, podnietením skúmať vlastné tvorivé možnosti a rozvíjať vlastnú sebareflexiu,
- ako prostriedok rozvoja komunikačných zručností prostredníctvom aktivít, ktoré v dynamickom interaktívnom procese a v prirodzenom kontexte motivujú k hre a originálnej

manipulácii s jazykovým materiálom, k odhaľovaniu bohatstva jazyka a produkcii kratších textov poetického či naratívneho charakteru,

- ako nástroj formovania literárnej kompetencie prostredníctvom aktivít, ktoré menia čitateľa z recipienta na spolutvorcu textu, využívajúc jeho individuálny skúsenostný komplex, intuitívne umelecko-poetické cítenie a imagináciu,
- s možnosťou využitia a posilnenia medzipredmetových vzťahov v rámci tvorivého písania,
- formou regionálnych prvkov – záujem o kultúru a kultúrnu identitu svojho národa a poznanie vlastného regiónu.

2.3 Medzipredmetové vzťahy rozvíjať:

- formou prierezových tém – napr. témy, ktoré sú spracovávané v rámci rôznych predmetov, napr.: čas – jazyk (materinský aj cudzí, dejepis, zemepis, matematika prírodopis, fyzika, výtvarná výchova, hudobná výchova, etická výchova),
- prostredníctvom IKT, ktoré sú aplikovateľné v rámci predmetu slovenský jazyk a literatúra – e-mail, využívanie programu Word pri tvorbe textov, prezentácie – PowerPoint, vyhľadávanie informácií v elektronických médiách, internet a pod.,
- organizovaním exkurzií a rôznych súťaží.

3. Vyučovacie metódy, formy a techniky

Voľba vyučovacích metód, foriem, techník je v kompetencii učiteľa, hlavným kritériom ich výberu by mala byť miera efektivity plnenia vyučovacieho cieľa, pričom je žiaduce vhodne využívať alternatívne, aktivizujúce a progresívne formy a metódy vyučovania. Vybrané metódy, formy majú byť veku primerané a majú podporovať motiváciu, záujem a tvorivé činnosti žiakov.

Predmet. Slovenský jazyk a slovenská literatúra na 2.stupni ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským

Návrh školského vzdelávacieho programu pre učebný predmet slovenský jazyk a slovenská literatúra na 2. stupni základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským nadväzuje na návrh všeobecného školského vzdelávacieho programu pre 5. ročník. Je to orientačný materiál pre vedenie školy, predmetové komisie a učiteľov slovenského jazyka a slovenskej literatúry, jeho cieľom je uľahčiť prácu predmetových komisií a učiteľov pri vypracúvaní školských a individuálnych vzdelávacích programov pre 5. ročník.

Návrh vychádza zo skutočnosti, že nie je rovnaká úroveň ovládania slovenského jazyka na konci štvrtého ročníka, preto umožňuje vyučovať učebný predmet podľa ľubovoľného rozvrhnutia vyučovacích hodín pre jednotlivé zložky učebného obsahu tak, aby zložka komunikácia a sloh bola dominantnou zložkou vo všetkých variantoch.

Regionálne prvky

Dôležitým prvkom školských vzdelávacích programov je využívanie regionálnych prvkov. Je viac možností na zaradenie regionálnych prvkov do učebného procesu. V 5. ročníku sa to môže uskutočniť návštevou miestnej knižnice, múzeí a galérií v blízkom okolí, prirodzene, prípravou návštev a rozhovormi o zážitkoch na hodinách slovenského jazyka. Takmer každý tematický okruh obsahuje témy zamerané na bezprostredné prostredie žiakov. Súčasťou okruhov sú rozhovory, besedy o

špecifikách regiónu, v rámci nich je možné využiť texty učebnice so vzormi na rozhovory, pomocou ktorých sa žiak naučí hovoriť o rodine, bezprostrednom okolí a pod. V zložke literatúra zasa vhodným tematickým okruhom je príležitostná výchova literatúrou, ktorú je možné využiť na návštevu knižníc, na spomienku z príležitosti úmrtia alebo narodenia spisovateľov a básnikov pochádzajúcich z regiónu, na besedy so spisovateľmi a básnikmi žijúcimi v regióne školy, ako aj na prípravu na rozličné súťaže v prednese poézie a prózy.

Prierezové témy

Jednou z najdôležitejších prierezových tém vo vyučovaní slovenského jazyka a slovenskej literatúry je multikultúrna výchova žiakov. Na hodinách slovenského jazyka znamená najmä sprostredkovanie takých občianskych a morálnych hodnôt a utváranie takých názorov a postojov žiakov, ktoré sú potrebné na začlenenie sa do života nielen v Slovenskej republike, ale aj mimo nášho štátu: tolerancia, demokracia, asertívne správanie, sebakontrola, sebahodnotenie, identita, atď. Na rozvíjanie týchto osobnostných kvalít sú vhodné rozhovory o textoch učebníc, najmä o literárnych textoch, ako aj vytváranie rozličných situácií, v rámci ktorých sa žiaci môžu prejavovať, hodnotiť svoje správanie, ako aj správanie svojich spolužiakov, vyjadrujú svoje názory a postoje. Podnetné návrhy na multikultúrnú výchovu obsahujú výstupné materiály z riešenia programu PHARE: Program tolerancie k menšinám. Osobitne odporúčame do pozornosti učiteľom slovenského jazyka a slovenskej literatúry štúdiu Štefana Porubského: Zlepšenie učenia sa a vyučovania slovenského jazyka.

Pozn.: Porubský, Š.: Zlepšenie učenia sa a vyučovania slovenského jazyka. In.: Zvýšenie štandardov vyučovania a učenia sa jazykov v školách s menšinovým vyučovacím jazykom a zriadenie Vzdelávacieho, informačného, dokumentačného, poradenského a konzultačného centra pre Rómov. Výstupné materiály. SR-9905-02: Program tolerancie k menšinám. Phare, s. 9-60.

Rozširujúce učivo

V návrhu sa nevymedzuje rozširujúce učivo. Vhodným rozširovaním učiva je zvyšovanie počtu lexikálnych jednotiek určených na aktívne osvojenie, zvyšovanie rozsahu a kvality rozhovorov, ako aj súvislých ústnych a písomných textov, zaradenie čítania detských a mládežníckych časopisov na vyučovacích hodinách, doplnenie literárnych ukážok, resp. rozširovanie samostatného individuálneho čítania žiakov. V návrhu učebného obsahu nie je vymedzená odporúčaná literatúra na mimočítankové čítanie, zoznam týchto kníh na mimočítankové čítanie zostavuje predmetová komisia školy alebo samotný učiteľ podľa jazykovej úrovne žiakov školy/triedy.

V školách nachádzajúcich sa prevažne v maďarskom jazykovom prostredí a pre žiakov so slabším ovládaním slovenského jazyka je vhodné spomedzi voliteľných hodín vyčleniť hodiny na predmet „**konverzácia v slovenskom jazyku**“ s jednohodinovou alebo dvojhodinovou týždennou hodinovou dotáciou. Obsah tohto učebného predmetu by mala tvoriť tvorba dialógov a súvislých ústnych prejavov s dôrazom na precvičovanie ústnych foriem spoločenského styku a porozprávanie zážitkov, spestrené rozličnými jazykovými hrami, dramatizáciou.

Návrh na rozvrhnutie týždenných vyučovacích hodín pre jednotlivé zložky predmetu

Zložka	Variant A	Variant B	Variant C
Komunikácia a sloh	2 1/2	2 1/2	2

Jazyková komunikácia	2	1 1/2	2
Literárna komunikácia	1/2	1	1

1. Výchovno-vzdelávacie ciele

Hlavným výchovno-vzdelávacím cieľom vyučovania-osvojovania slovenského jazyka slovenskej literatúry je ku koncu 5. ročníka dosiahnuť mierne pokročilú úroveň ovládania slovenského jazyka.

- V nadväznosti na komunikatívnu kompetenciu získanú zo slovenského jazyka na 1.stupni ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským utvárať komunikatívnu kompetenciu žiakov zvyšovaním úrovne ich komunikatívnych schopností v základných a vedľajších formách rečovej činnosti: v počúvaní s porozumením, čítaní, hovorení, písaní, ako aj vo výslovnosti a pravopise.
- V súlade s osvojovaním lexikálnych jednotiek určených na produktívne a receptívne osvojenie a základných gramatických javov nevyhnutných na komunikáciu, osvojovaných formou poučiek a vetných modelov, získavať schopnosť porozumieť a tvoriť z gramatickej, pravopisnej a štylistickej stránky správne vety, dialógy a súvislé ústne a písomné prejavy.
- Získavať zručnosť porozumieť veku a jazykovej úrovni primerané slovenské literárne texty, získavať základné zručnosti v práci s literárnym textom a v literárnej komunikácii.
- Postupne nadobúdať zručnosť pracovať s rozličnými príručkami a informatívnymi textami.
- Získavať zručnosť samostatne pracovať s učebnicou, samostatne riešiť úlohy v pracovnom zošite; prostredníctvom sledovania primeraných relácií slovenského rozhlasu a televízie a čítania detských časopisov samostatne si rozširovať poznatky a prehľbovať komunikatívne schopnosti.
- Osvojovať si formy slušnej verbálnej a neverbálnej komunikácie v slovenskom jazyku.
- Získavať schopnosť riešiť problémy a problémové situácie v slovenskom jazyku.
- Prehľbovať pozitívny vzťah k osvojovaniu slovenského jazyka, k slovenskej reči, kultúre a literatúre.

Paralelne s rozvíjaním komunikatívnych schopností žiakov sa rozvíjajú nasledujúce schopnosti, vôľové a charakterové vlastnosti potrebné na komunikáciu:

- sebazpoznávanie, sebahodnotenie, hodnotenie žiakov triedy; vysporiadanie sa s vlastnými chybami, vedieť prekonať prekážky, neúspech; poznanie a pozitívne hodnotenie druhých, asertívne správanie;
- tvorivosť: tvorivosť v medziľudských vzťahoch, iniciatíva; pretváranie textov, dialógov, fantázia pri torbe situácií, replík, dokončovani a dotváraní textov, vymýšľaní rozličných hier, zapájanie sa do jazykových hier;
- schopnosť spolupráce v triede, schopnosť pracovať v dvojiciach a skupinách;
- mať pozitívnu motiváciu pre osvojovanie slovenského jazyka a radosť z napredovania v ovládaní slovenského jazyka;
- samostatnosť, pozornosť, presnosť, sústredenosť, schopnosť pracovať v správnom tempe, schopnosť správne si zdeliť čas.

2. Vzdelávací štandard zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry v 5. ročníku

OBSAHOVÝ ŠTANDARD

Komunikácia a sloh

(počúvanie s porozumením, čítanie, ústne a písomné vyjadrovanie)

1. Rečové zámery

Nadviazanie kontaktu s osobami hovoriacimi po slovensky.
Oznámenie a vyjadrenie stanoviska.
Vyjadrenie vôle a pocitov.

2. Pojmové okruhy

Vyjadrenie jestvovania.
Vyjadrenie vlastníka a vlastníctva.
Vyjadrenie priestorových a časových vzťahov.
Vyjadrenie kvalitatívnych a kvantitatívnych vzťahov.
Vyjadrenie logických vzťahov.
Vyjadrenie modality.
Jazykové a mimojazykové prostriedky kohézie.

3. Čítanie

Technika čítania.
Plynulé hlasné čítanie.
Čítanie s porozumením.
Výrazné čítanie.

4. Tvorba dialógov a súvislých ústnych a písomných prejavov

Štylizácia a kompozícia.
Ústne a písomné formy spoločenského styku.
Zážitkovo-dejové prejavy.
Administratívne prejavy.

5. Tematické zameranie rozvoja komunikatívnych schopností

Rodina: poskytnutie informácií o sebe, členovia rodiny, príbuzní, život v rodine, práce v domácnosti, vzájomná pomoc v rodine, režim dňa, priateľské vzťahy, priatelia.

Bývanie: dom, byt, prostredie, rastliny a zvieratá v najbližšom prostredí, bydlisko, skrášľovanie bytu a prostredia, ochrana životného prostredia.

Škola: adresa školy, trieda, život v škole, rozvrh hodín, učebné predmety, činnosti v škole, záujmové krúžky; školská knižnica; skrášľovanie triedy a školy.

Mesto a doprava: dopravné prostriedky, mestská doprava, dopravné predpisy pre chodcov.

Príroda: ročné obdobia – počasie a príroda; práce v ovocnom sade a v záhrade; domáce, poľné a lesné zvieratá; zvieratá v zoo; ochrana lesov, vtáctva a zveri; čas: presný a približný čas, kalendár, časové vzťahy.

Zdravie: osobná hygiena a správna životospráva; odev a obuv, jedlá; choroby a úrazy, predchádzanie chorobám, starostlivosť o chrup, u lekára, u zubného lekára.

Voľný čas: hry, športy, záľuby; turistika, orientácia v prírode, určovanie svetových strán, plávanie, bicyklovanie, loptové hry; hra na hudobnom nástroji; návšteva centra voľného času, mestskej/miestnej knižnice; ručné práce, majstrovanie.

Obchody a služby: Nákupy v rozličných obchodoch, na trhu, v tržnici; pošta: podávanie listu, pohľadnice, balíka, kupovanie poštových známok.

Naša vlasť: pamätihodnosti a prírodné osobitosti bydliska a okolia; okresné mesto; známejšie mestá, rieky, hory v najbližšom okolí; Bratislava – hlavné mesto SR.

VÝKONOVÝ ŠTANDARD

1. Počúvanie s porozumením

- Porozumieť rečovému zámeru partnera (učiteľa slovenského jazyka, spolužiakov, rovesníkov a dospelých s materinským jazykom slovenským) v bežných sociálnych situáciách 10-11-ročných detí.
- Porozumieť podstatu autentických slovenských rozhovorov a kratších súvislých prejavov, v ktorých hovoriaci hovoria kultivovanou hovorovou slovenčinou a v prirodzenom tempe.
- Porozumieť kratšie správy v rozhlase a televízii (napríklad krátke oznamy, upozornenia).
- Globálne porozumieť (cca 75% základných údajov a faktov) súvislé texty a upravené (skrátene) literárne ukážky s dĺžkou približne 3 minút, primerané rozsahu, slovnej zásobe a gramatike prebratých tém, prednášané učiteľom, inou známou alebo neznámou osobou, resp. vypočuté zo zvukovej nahrávky.

2. Ústny písomný prejav

• Štylizácia a kompozícia:

- Zoštylizovať vety a vetné konštrukcie;
 - Myšlienky usporiadať podľa časovej postupnosti;
- Prejav členiť na úvod, jadro a záver;
- Spoločne zostaviť osnovu prejavu – rozvíjať jednotlivé body osnovy;
- Pretvárať dialogickú reč na monologickú reč a naopak.

• Ústne formy spoločenského styku:

a) Vyjadriť komunikačný zámer:

- pozdraviť a osloviť niekoho;
 - predstaviť sa, predstaviť inú osobu a reagovať na predstavenie;
 - privítať niekoho a rozlúčiť sa;
- poprosiť o niečo a poďakovať sa za niečo;
 - pozvať niekoho (na návštevu, do kina, do divadla), prijať a odmietnuť pozvanie;
- ospravedlniť sa a reagovať na ospravedlnenie;
- požiadať o radu, poradiť niekomu;
- blahoželať a poďakovať sa za blahoželenie;
- požiadať o pomoc;
 - vyjadriť súhlas, nesúhlas, porozumenie, neporozumenie, zámer, ochotu, neochotu, pochybnosť, istotu, neistotu, záujem, nezáujem, vďaku, pochvalu, odmietnutie; radosť, žiaľ, obavu, obdiv, prekvapenie, spokojnosť, nespokojnosť, nadšenie, ľútosť, hnev;
- vyjadriť, že sa voľačo páči, nepáči, chutí, nechutí;
- tvoriť príkazy a zákazy, upozornenie, návrhy na uskutočnenie voľačoho.

b) Riešiť veku primerané štandardné sociálne situácie:

- V mieste bydliska: získať a podávať informácie, kde sa nachádza určitý objekt (obchod, pošta, železničná alebo autobusová stanica, zastávka autobusu, električky, nemocnica, kultúrny dom, bufet, reštaurácia, cukráreň a pod.), ako sa dostať na určité miesto, kde dostať lístky na miestnu/mestskú hromadnú dopravu.
 - Na pošte a v poštovom novinovom stánku: kúpiť si pohľadnicu, poštové známky, noviny, časopisy.
- Na stanici, v dopravnom prostriedku: zistiť, kde možno kúpiť cestovné lístky a koľko stoja, kúpiť si cestovný lístok (na vlak, na autobus, na dopravné prostriedky miestnej /mestskej dopravy), informovať sa o odchode a príchode vlaku/autobusu, riešiť situácie v dopravných prostriedkoch (so sprievodcom, vodičom, so spolucestujúcimi).
- V zdravotníckom zariadení: opísať svoje zdravotné problémy, prípadne zdravotné problémy iných ľudí (napríklad člena rodiny, priateľa), komunikácia s lekárom, zubným lekárom, so zdravotnou sestrou.
 - V obchode, v obchodnom dome, na trhu: vyjadriť želanie, informovať sa o tovare, o cene, bližšie určiť žiadaný tovar, poprosiť o radu, ovládať komunikáciu pri pokladni.
 - V stravovacom zariadení: informovať sa o ponuke, o cene, poprosiť o radu, poradiť niekomu (napríklad v bufete, v cukrárni), objednať/kúpiť si voľačo, komunikovať s obsluhujúcou osobou.
 - V kultúrnom a športovom zariadení: kúpiť si lístok na podujatie (do kina, do divadla), informovať sa o cene lístka/vstupenky, informovať sa o spôsobe vypožičiavania kníh v knižnici, o výpožičných hodinách, o spôsobe orientácie v knižnici.

c) Zručnosť tvoriť dialógy:

- Začať, rozvíjať a ukončiť rozhovor v bežných sociálnych situáciách 10-11-ročných detí.
- Zapájať sa do rozhovoru týkajúceho sa osobného a školského života a záujmovej oblasti žiaka.
- Požiadat' o opakovanie, vysvetlenie niečoho, o zmenu tempa a dynamiky prehovoru.
- Vyjadriť prosbu a želanie.
- Podávať a získavať informácie, vyjadriť záujem o niečo.
- V rozhovoroch vyjadriť vlastné myšlienky, mienku, postoje, názory a city.
 - Vysvetliť, resp. zdôvodniť svoje názory a stanovisko, presvedčiť partnera.
- **Zážitkovo-dejové prejavy:**
 - Odpovedať na otázky a tvoriť otázky k vypočutému/ prečítanému textu.
 - Reprodukovať obsah textov podľa otázok učiteľa a samostatne podľa danej alebo spoločne vypracovanej osnovy.
 - Vyrozprávať zážitky, hodnotiť ich.
 - Opísať svoj denný režim, rodinu, život v rodine.
 - Podľa dejovej osnovy súvisle porozprávať krátky príbeh zo svojho života.
 - Formou jednoduchého opisu s rozprávaním opísať okolité budovy (dom, byt, školu, triedu), prírodu a práce v jednotlivých ročných obdobiach.
 - Dramatizovať známe texty.
- 3. **Čítanie**
 - Plynule nahlas čítať prebraté texty v učebnici v správnom tempe, so správnym prízvukom a so správnou intonáciou.
 - Po príprave čítať samostatne s porozumením kratšie texty v učebnici a v detských časopisoch.
 - Čítať s porozumením základné informačné texty v slovenskom jazyku (verejné nápisy, oznamy, listy), vyhľadať informácie v rozličných zoznamoch (v telefónnom zozname, v zozname poštových smerovacích čísel, dotazníky ...).
 - Vyhľadať v textoch základné informácie.
 - Texty členiť na menšie významové celky.
 - Odpovedať na otázky súvisiace s prečítaným textom.
 - Tvoríť otázky k prečítanému textu.

4. **Písomný prejav**

- Napísať blahoželanie, pozdravy z príležitosti rozličných sviatkov, pozdravy z výletu.
- Vyplniť žiacky preukaz, čitateľský preukaz, sprievodku na balík.
- Stručne opísať svoje zážitky, krátky príbeh zo svojho života.
- Opísať okolité budovy a prírodu v jednotlivých ročných obdobiach.
- Opísať situačné obrázky a jednoduché činnosti (napríklad upratovanie doma, skrášľovanie triedy ...)

Jazyková komunikácia

OBSAHOVÝ ŠTANDARD

1. **Lexikológia**

Slovná zásoba: v súlade s tematickým zameraním rozvoja komunikačných schopností osvojovanie približne 350 lexikálnych jednotiek aktívne a 150 receptívne; praktická aplikácia osvojených lexikálnych jednotiek.

Poučenie o slovnej zásobe: tvorenie radu súradných slov k nadradenému slovu, výcvik v tvorbe slovných párov zo slov s opačným významom.

Poučenie o používaní slovníkov: práca so slovensko-maďarským a maďarsko-slovenským slovníkom a s obrázkovým slovníkom.

2. Zvuková stránka reči a pravopis

Hláska – písmeno, abeceda – odlišnosti v hláskovej a grafickej sústave slovenského a maďarského jazyka. Správna výslovnosť a artikulácia slovenských hlások. Delenie slovenských hlások. Významotvorná funkcia dĺžky samohlások.

Pravidlo o rytmickej krátení.

Delenie slovenských hlások z hľadiska pravopisu.

Písanie i-y v koreni známych slovenských slov po tvrdých a mäkkých spoluhláskach.

Písanie i-y po obojakých spoluhláskach v koreni známych a frekventovaných slovenských slov. Vybrané slová.

3. Morfológia

Slovesá : lexikálny význam a delenie slovies – odlišnosti od maďarského jazyka. Tvorenie a používanie správnych tvarov slovies podľa osoby, čísla a času.

Podstatné mená: lexikálny význam podstatných mien, vlastné a všeobecné podstatné mená – odlišnosti od maďarského jazyka. Pravopis vlastných mien – odlišnosti od maďarského jazyka. Rod a číslo podstatných mien. Pomnožné podstatné mená.

Predložky: vyjadrenie miesta, smerovania, času, prostriedku a účelu pomocou lexikálne osvojených predložiek.

4. Syntax

Vety podľa zámeru hovoriaceho. Tvorenie jednoduchých viet podľa obsahu. Správna intonácia viet a pravopis.

Jednoduchá veta a súvetie. Tvorenie jednoduchých viet a súvetí podľa vetných modelov.

VÝKONOVÝ ŠTANDARD

1. Lexikológia

- Aktivne používať približne 350 lexikálnych jednotiek vrátane rečovej etikety a neúplných vnútorných konštrukcií (Prepáč ..., Podľa mňa, Dovolíš, aby ...).
- Používať receptívne osvojené lexikálne jednotky pri reprodukcii vypočutého alebo prečítaného textu, pri referovaní o individuálnom čítaní a pri práci s literárnym textom.
- Vyjadriť priestorové, časové, kvantitatívne a kvalitatívne vzťahy, vlastníka a vlastníctvo, modalitu a logické vzťahy pomocou osvojených lexikálnych jednotiek.
- Zostaviť slovné páry zo slov opačného významu.

- Tvorit' vety na slová opačného významu.
- Usporiadať slová podľa významových okruhov; zostaviť rady súradných slov nadradený pojem k radu súradných slov.
- Správne členiť vetu pri čítaní a uvádzaní radu súradných slov a nadradeného pojmu.
- Oddelovať nadradené slová a súradné slová dvojbodkami a čiarkami.
- Pasívne poznať slová súvisiace s výrazným čítaním (tempo, pauza, prízvuk).

2. 2. Zvuková stránka reči a pravopis

- Rozlišovať a ovládať pojmy slovo, slabika, hláska, písmeno, abeceda.
- Vymenovať hlásky slovenskej abecedy.
- Správne vyslovovať slovenské samohlásky, dvojhlásky, odlišné spoluhlásky, slabikotvorné spoluhlásky a skupiny slov so slabikotvornými spoluhláskami.
- Poznať pravidlo o rytmickej krátení a uplatňovať ho vo výslovnosti.
- Správne vyslovovať slabiky de, te, ne, le, di, ti, ni, li v domácich slovách a vo frekventovaných slovách cudzieho pôvodu (jeden list, vtedy, te, tí, tieto, diktát a pod.)
- Poznať pojem vybrané slová. Prakticky používať frekventované vybrané slová zaradené žiakov pri tvorbe ústnych a písomných prejavov.
- Pravopisné a inštrumentálne zručnosti:
 - písať slovenské písmená,
 - usporiadať slová podľa abecedného poriadku,

prakticky aplikovať poznatky o pravopise slovenských samohlások, dvojhlások a o písaní

- - slabík de, te, ne, le, di, ti, ni, li;
- - prakticky aplikovať pravidlo o rytmickej krátení pri písaní,
- prakticky aplikovať poznatky o písaní i-y vnútri slova po tvrdých, mäkkých a obojakých spoluhláskach;
- správne písať veľké písmená na začiatku viet;
- poznať odlišnosti v písaní vlastných mien v slovenskom a maďarskom jazyku a poznatky prakticky aplikovať pri písaní.

3. Morfológia

Podstatné mená

- Poznať lexikálny význam podstatných mien.
- Poznať pojmy vlastné a všeobecné podstatné mená a triediť podstatné mená na vlastné a všeobecné.
- Poznať odlišné druhy vlastných podstatných mien v slovenskom a maďarskom jazyku.
- Poznať pojmy rod a číslo podstatných mien, pojmy prirodzený rod a gramatický rod, mužský, ženský a stredný rod, pomnožené podstatné mená.
- Utvoriť množné číslo podstatných mien.
- Prakticky využívať poznatky o rode a čísle podstatných mien a o pomnožných podstatných menách pomocou ukazovacích zámen, uvádzaním prívlastkov k podstatným menám, tvorbou viet s menným prísudkom a so slovesným prísudkom v minulom čase.

Slovesá

- Poznať lexikálny význam sloves.
- Poznať pojem zvrtné slovesá v slovenskom jazyku.

- Prakticky používať lexikálne osvojené zvrtné slovesá.
- Tvoríť vety a texty s použitím zvrtných slovies podľa modelových viet a s využívaním poznatku o mieste zvrtných zámen sa, si vo vete.
- Poznať slovenské názvy pojmov: časovanie slovies, prítomný, minulý, budúci čas, jednotné číslo, množné číslo, neurčitok ako slovníkový tvar slovies v slovenskom jazyku.
- Tvoríť správne tvary slovies v prítomnom, minulom a budúcom čase v priebehu komunikácie.
- Používať správne tvary slovies pri vykaní v slovenskom jazyku.
- V priebehu komunikácie aktívne používať lexikálne osvojené frekventované odlišné slovesné väzby: tykať, vykať niekomu, opýtať sa niekoho, obrátiť sa na niekoho/niečoho, poslúchať niekoho ...
- V priebehu komunikácie používať lexikálne osvojené modálne slovesá, vyjadriť nimi vôľu, zámer (chcieť), potrebu, nutnosť, nevyhnutnosť, možnosť (môcť, smieť).
- Prakticky aplikovať poučenie o výslovnosti a písaní pomocného slovesa sme, prípony –li v minulom čase a o rytmickom krátení v príponách slovies v priebehu ústnej a písomnej komunikácie.

4. Súvetie

- Poznať slovenské názvy viet podľa zámeru hovoriaceho: oznamovacia, opytovacia, rozkazovacia veta, želacia veta, jednoduchá veta, súvetie.
- Tvoríť druhy viet podľa komunikačného zámeru.
- Správne intonovať druhy viet.
- Písať interpunkčné znamienka na konci viet.
- Obmieňať rozličné druhy viet.
- Vyjadriť súhlas, nesúhlas, potvrdenie a popieranie niečoho kladnými a zápornými vetami.
- Tvoríť jednoduché vety. Rozvíjať sloveso v prísudku a podstatné meno vo vete podľa modelov, pomocou lexikálne osvojených zámen, prísloviek, predložkových vyjadrení, citosloviec a častíc.
- Spájať jednoduché vety do súvetí pomocou lexikálne osvojených spojok a bez nich.

Literárna komunikácia

OBSAHOVÝ ŠTANDARD

1. Čítanie

Plynulé hlasné čítanie a tiché čítanie s porozumením.
Výrazné čítanie vyznačených častí literárnych ukážok.

2. Tematické okruhy a témy

Rozprávky. Téma, hrdinovia a charakteristické znaky rozprávok. Spoločné a odlišné črty ľudových a umelých rozprávok.

Slovenské ľudové rozprávky. Charakteristické prvky ľudových rozprávok (čarovné prvky, rozprávkové motívy, hrdinovia; podobní a odlišní hrdinovia slovenských a maďarských ľudových rozprávok. Kompozícia ľudových rozprávok.

Umelé rozprávky. Rozprávky pre deti od súčasných slovenských autorov. Básnická a prozaická podoba rozprávky. Postavy a hrdinovia v rozprávkach od súčasných autorov.

Ľudové piesne, detské hry, malé formy ľudovej slovesnosti (príslovia, porekadlá, riekanky, vyčítanky, hádanky, žarty); podobné a odlišné motívy v slovenskej a maďarskej ľudovej slovesnosti; obraznosť, rým, rytmus.

3. **Obrazy zo života detí a prírody:** krátke básnické a prozaické diela zo súčasnej literatúry pre deti a mládež, detský hrdina, hlavné a vedľajšie postavy v literárnych ukážkach; štruktúra a jazyk básní: verš, strofa, rytmus, rým, básnický obraz, opakovanie.

4. Príležitostná výchova literatúrou

VÝKONOVÝ ŠTANDARD

- Plynule nahlas čítať so správnou výslovnosťou a intonáciou známe literárne ukážky.
- Po príprave samostatne čítať literárne ukážky v čítanke zo slovenskej literatúry.
- Samostatne čítať kratšie prozaické diela, stručne referovať o nich.
- Výrazne čítať vyznačené časti literárnych ukážok.
- Reprodukovať obsah literárnych ukážok podľa učiteľových otázok a samostatne, pri reprodukcii využívať kľúčové slová.
- Nájsť hlavnú myšlienku v ľudovej slovesnosti.
- Nájsť hrdinu, čarovné prvky, rozprávkové, resp. nadprirodzené bytosti a formálne (opakovanie častí, gradácia, kontrasty) v rozprávkach.
- Čítať so správnym prízvukom a intonáciou a rytmicky čítať krátke formy ľudovej slovesnosti.
- Vedieť slovenské pomenovania kratších útvarov slovenskej ľudovej slovesnosti.
- Prednášať spamäti 2 - 2 príslovia, porekadlá, pranostiky, hádanky, jednu riekanku, vyčítanku, hádanku a detskú hru, zaspievať 2 ľudové piesne.
- Rozlišovať poéziu a prózu, ľudovú slovesnosť a umelecké diela od slovenských autorov.
- Uviesť autora, názov ukážky (úryvku).
- Poznať jazykové prostriedky textu: obrazné pomenovania, básnický obraz, ustálené slovné spojenia, opakovanie, zvukové prostriedky (intonácia, rytmus, rým), stavbu básní.

Metódy, formy a postupy vyučovania slovenského jazyka a slovenskej literatúry

V učebnom procese vyučovania – osvojovania slovenského jazyka sa uplatňuje komunikatívny prístup. Na 2. stupni ZŠ sa vyučovacím jazykom maďarským, teda v 5. ročníku, by mala prevládať uvedomeno-praktická metóda, ktorá integruje učenie sa návykom a uvedomené učenie. Vylučuje nefunkčné teoretizovanie, zameriava sa na rozumovú, vôľovú a citovú stránku osobnosti žiaka. Prirodzene, učiteľ sa ponecháva široké pole pri výbere z palety metód, preto táto časť dokumentu obsahuje iba niekoľko dôležitých zásad vyučovania cudzích jazykov a odporúčania.

V zmysle zásad komunikatívneho vyučovania, čiže zásady tematického modelovania jazyka a zásady prenášania jazyka cez rečový kanál komunikácie za prítomnosti komunikatívnej situácie, vhodnej motivácie, jednoznačnej identifikácie reči a prirodzenej sémantizácie vyučovanie sa zameriava na prax, vyžaduje od žiakov aktívne pracovať: reagovať na podnety a vytvárané situácie, čiže riešiť problémy.

Prvou podmienkou komunikácie je **komunikatívna situácia**. Situácie ako súčasť učebného obsahu treba plánovať, lebo v rámci nich sa nacvičuje verbálna a neverbálna komunikácia, uskutočňuje sa osvojovanie nových lexikálnych jednotiek a gramatických javov. Najvhodnejšie sú také autentické situácie, do akých sa žiaci dostávajú v bežnom živote. Autentickými situáciami na vyučovacích hodinách sú rozhovory o prečítaných textoch, o programoch v televízii a rozhlase, o osobných zážitkoch žiakov. V rámci týchto situácií sa nacvičuje aj neverbálna komunikácia: gestá, mimika, vzdialenosť medzi účastníkmi komunikácie, kontakt zrakom a pod. v závislosti od vzťahu medzi partnermi. Na vyučovacích hodinách autentické rozhovory nahrádzajú simulované, inscenované situácie, ktoré možno navodiť pomocou audiovizuálnych pomôcok a motivačnými, respektíve uvádzajúcimi rozhovormi. Náležitou motiváciou na takéto rozhovory a besedy je vytváranie takých situácií, v ktorých jeden z účastníkov komunikácie chce získať nové informácie. Vo všetkých situáciách je však dôležité využívať osobné skúsenosti žiakov, najmä tie, ktoré ostatní účastníci komunikácie nepoznajú, a vyžadovať od nich autentické odpovede prirodzené pre reč daného veku žiakov. Podobne je dôležité, aby žiak hral vlastnú úlohu, nie úlohu dospelých, a takto sa naučil verbálne a neverbálne správať v rozličných situáciách týkajúcich sa jeho osobného života. V 5. ročníku je ešte potrebná aj doslovná reprodukcia rozhovorov učebnici, ale v ďalšej fáze už možno vyžadovať od žiakov, aby modelové rozhovory v učebnici pretvárali podľa svojich osobných skúseností, prirodzene, s použitím osvojených rečových panelov, modelov a slovnej zásoby východiskových textov.

Pri plánovaní situácií učiteľ slovenského jazyka by mal predvídať a plánovať aj to, aké lexikálne jednotky a vetné štruktúry budú žiaci potrebovať na realizáciu komunikácie.

Ďalšou podmienkou rečovej komunikácie je **jednoznačná identifikácia reči**: porozumenie

reči partnera, porozumenie textu, presnému významu lexikálnych jednotiek a pod. V záujme jednoznačnej identifikácie reči okrem vysvetlenia lexikálnych jednotiek výkladom a opisom v 5.ročníku je vhodné a potrebné aj vysvetlenie prekladom.

Komunikatívny prístup vo vyučovaní vyžaduje **prirodzenú sémantizáciu reči**. To znamená, že aj lexikálne jednotky, potrebné gramatické javy treba znázorňovať a nacvičovať v reálnych situáciách, nie izolovane.

Štvrtou, veľmi dôležitou podmienkou rečovej komunikácie je vhodná **motivácia**. Podľa názoru psycholingvistov najvhodnejšia je taký typ motivácie, pri ktorej žiak chce a má čo povedať partnerovi, chce sa dačo dozvedieť, keď sa hovorí o takých udalostiach a zážitkoch, ktoré niečo znamenajú v jeho živote. Motivácia je vtedy dobrá, keď sa učiteľovi podarí vytvoriť kladný emocionálny vzťah k obsahu vyučovacích hodín, vrátane činností. Je to podmienkou trvalého zafixovania učiva v pamäti. V 5.ročníku je vhodné striedať činnosti, témy precvičovať formou rozličných činností.

V procese osvojovania slovenského zohráva veľmi dôležitú úlohu **vyučovanie kontrastívnym spôsobom**. Tento spôsob vyučovania vyžaduje, aby sa v prvom rade precvičovali odlišné javy v slovenskom a maďarskom jazyku: odlišné vyjadrovania, odlišné vetné štruktúry a gramatické javy potrebné na komunikáciu. Namiesto zbytočných a zdĺhavých výkladov tých javov a pojmov, ktoré žiaci poznajú z maďarského jazyka, je vhodnejšie opierať sa o vedomosti žiakov získané v maďarskom jazyku, a takto získaný čas využiť na nácvik odlišných javov, na odlišné jazykové stvárňovanie ústnych a písomných prejavov.

V zmysle **kritéria dlhodobosti** sa gramatické javy nevyučujú lineárne podľa opisnej gramatiky slovenského jazyka, ale špirálovite. Po určitých intervaloch a podľa potreby je potrebné sa vrátiť k osvojeným jazykovým prostriedkom s cieľom ich využívania v nových kontextoch.

Aj v zložke literárna komunikácia je potrebný komunikatívny prístup. Ťažiskom práce s literárnymi textami v 5.ročníku je spoznávanie komunikatívnych prvkov v literárnych ukážkach, pozorovanie a estetické vnímanie literárneho textu (reprodukovanie obsahu literárneho textu, dramatizácia, hodnotenie a pod.), utváranie návykov potrebných na čítanie slovenskej poézie a prózy.

Odporúčané učebné techniky v 5. ročníku:

Riadené, resp. kontrolované techniky

1. Techniky na uvedenie žiakov do jazyka, na rozcvičku a uvoľnenie, napríklad spev, tanec, relaxačné techniky a pod.
2. Zadanie úlohy, uvedenie žiakov do problematiky: sústredenie pozornosti žiakov na cieľ vyučovacej hodiny, navodenie situácie, otázky, upozornenie na text v učebnici, zvukovú nahrávku, obrázky, mapy atď.
3. Organizačné techniky: štruktúrácia vyučovacej hodiny alebo aktivity triedy. Sem sa zaraďuje aj organizácia disciplíny, vonkajšie usporiadanie triedy (delenie žiakov na skupiny, presúvanie nábytku a pod.).
4. Vysvetlenie obsahu (učiva) vyučovacej hodiny: gramatického, lexického, sociolingvistického, pragmatického, resp. iných aspektov jazyka.
5. Demonštrácia rolovej hry: učiteľom, vopred pripravenými žiakmi, v učebnici atď., ktorú žiaci majú napodobňovať. Sem patria aj krátke jazykové modely, stručné znázornenie jazykového javu (vzory), minidialógy alebo ustálené rečové zvráty a panely.
6. Prezentácia dialógu alebo rozprávania pre pasívnu recepciu: predčítanie, počúvanie zvukovej nahrávky a pod.
7. Prednes dialógu alebo rozprávania: predvedenie osvojených vedomostí alebo pripravených textov žiakmi v skupinách alebo individuálne doslovnou reprodukciou.
8. Hlasné čítanie.
9. Kontrola žiackych prác, ústnych prejavov atď.
10. Otázky - odpovede, prejav: aktivity vyžadujúce od žiakov okamžitú, pohotovú reakciu na otázky zvyčajne naučenými, očakávanými vetami a odpoveďami. Odporúča sa tu odlíšiť tieto otázky a reakcie od otázok zameraných na pravdepodobné, nepredvídané, voľné odpovede a reakcie žiakov.
11. Dril, opakovanie vzorových viet a dialógov, substitúcia a iné mechanické aktivity.
12. Preklad.
13. Písanie na diktát.
14. Odpisovanie (z tabule, z učebnice a pod.).
15. Identifikácia, zisťovanie: žiaci vyberajú - zisťujú a tvoria alebo iným spôsobom identifikujú špecifické formy, funkcie,

definície alebo zameranie lekcie.

16. Spoznávanie: žiaci identifikujú formu a pod. Je to vlastne identifikácia viac - menej bez jazykovej produkcie, napr. žiaci kontrolujú odseky a časti textov, kreslia symboly, triedia a usporadúvajú obrázky a pod.
17. Opakovanie vrátane opakovania formou testu.
18. Testovanie ako forma merania učebných výsledkov žiakov.
19. Zmysluplný (nie mechanický) drill: drillové aktivity vyžadujúce od žiakov výber spomedzi rozličných informácií. Táto aktivita nie je totožná s činnosťou výmeny informácií podľa určenej postupnosti.

Čiastočne riadené, resp. kontrolované techniky

20. Brainstorming
21. Vyrozprávanie príbehov (najmä žiakmi): na základe textov, podrobnejšia súvislá prezentácia príbehu buď učiteľom alebo žiakmi (môže sa prekryvať aj s tzv. motivačnými, uvádzacími technikami alebo prednesom rozprávania poviedky). Táto aktivita je vhodná aj na udržiavanie pozornosti žiakov, na motiváciu a pod.
22. Otázky a odpovede, vyjadrenia: aktivity vyžadujúce promptné vyjadrenia, voľné odpovede žiakov (napríklad pri kladení otázok informujúci sa nevie, aké má informácie opýtaný).
23. Reťazový dialóg, resp. rozvíjanie dialógu: podľa obrázkov, pohľadníc, mimetizácie a pod.
24. Prenášanie informácií: z jednej formy rečovej činnosti do druhej, napríklad napísanie obsahu vypočutého textu, podľa ústnych inštrukcií dopĺňanie textu alebo diagramu, tabuľky a pod.
25. Výmena informácií: úlohy vyžadujúce dva spôsoby komunikácie, cvičenia na získavanie, zhromažďovanie chýbajúcich informácií, keď jeden alebo ani jeden z účastníkov komunikácie nedisponuje potrebnými informáciami na zmysluplnú komunikáciu.
26. Prezentácia príbehu alebo vysvetlenie podnetu, stimulu. Táto aktivita sa od rozvíjania dialógu, resp. reťazového dialógu líši v tom, že nevyžaduje iné stimuly.
27. Príprava: učenie sa žiakov, tiché čítanie, samostatná práca s učebnicou, pracovným zošitom, príprava na prednes v dvojiciach, príprava počúvania s porozumením a pod.

Voľné, neriadené, resp. nekontrolované techniky

28. Rolové hry (hranie roly): relatívne samostatná, voľná aktivita. Nie je totožná s rozvíjaním dialógu, resp. s reťazovým dialógom. (Reťazové dialógy v skutočnosti vyžadujú iba minimálnu samostatnú aktivitu žiakov, najmä pri začatí dialógu)
29. Hry: Rozličné formy aktívnych jazykových hier.
30. Riešenie problému.
32. Dramatizácia: plánovaný dramatizovaný prednes hry, príbehu a pod.
34. Simulácia: simulovanie, napodobňovanie životných situácií, aktivity, ktoré vyžadujú interakciu medzi skupinou žiakov a jednotlivcami.
35. Kompozícia: vypracovanie osnovy referátu, písomné rozvíjanie témy, príbehu a pod.
36. "A propos": konverzácia alebo iná spoločensky orientovaná interakcia, podľa rozprávania učiteľa, žiakov, návštevníka o najdôležitejších a najaktuálnejších témach zo života. Typické autentické rozhovory.

Pozn.: Uvedené techniky boli prevzaté z publikácie Repka, R.: Od funkcií jazyka ku komunikatívnemu vyučovaniu. Bratislava SAP- Slovak Academic Press, spol s r.o. 1994, s. 13-17. Čiastočne sú upravené.

Cudzie jazyky

V oblasti cudzích jazykov:

- Požiadavky pre vzdelávanie v cudzích jazykoch vychádzajú zo Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky (ďalej SERR), ktorý popisuje rôzne úrovne ovládania cudzích jazykov. Vzdelávanie v 1. cudzom jazyku smeruje k dosiahnutiu úrovne B2, v 2. cudzom jazyku smeruje k dosiahnutiu úrovne A2. Úspešnosť jazykového vzdelávania ako celku je závislá nielen od výsledkov vzdelávania v materinskom jazyku a v cudzom jazyku, ale závisí aj od toho, do akej miery sa jazyková kultúra žiakov stane predmetom záujmu aj všetkých ostatných oblastí vzdelávania.
- V predmete cudzí jazyk odporúčame pri tvorbe školského vzdelávacieho programu postupovať v súlade s Konceptiou vyučovania cudzích jazykov v základných a stredných školách schválenou vládou SR dňa 12. 09. 2007 uznesením vlády SR č.767/2007. Schválená koncepcia stanovuje rámec pre dosiahnutie jednotlivých komunikačných úrovní SERR pre jazyky. Škola si môže v prechodnom období zvoliť cieľový model alebo model pre prechodné obdobie (viď nižšie) podľa možností školského manažmentu zabezpečiť kvalifikovanú výučbu cudzieho jazyka.

Odporúčania pre úpravu časovej dotácie v cudzích jazykoch:

- Odporúčame efektívne rozvíjať jazykové zručnosti bez potreby zvýšenia vyučovacieho času v učebnom pláne prostredníctvom obsahovo a jazykovo integrovaného vyučovania (CLIL) poskytujúceho žiakom príležitosť používať nadobudnuté jazykové zručnosti v prirodzenom zmysluplnom kontexte, zvažovať čoraz častejšie možnosti integrácie metódy CLIL do vyučovacieho procesu aj v iných vyučovacích predmetoch. Predpokladom pre zavedenie metódy CLIL do školského vzdelávacieho programu je zabezpečiť kvalitu jazykového vzdelávania učiteľa vyučovacieho predmetu, ktorý využíva metódu CLIL na vyučovaní.
- Tiež odporúčame školám podporiť využívanie aktuálnych informačno – komunikačných technológií pri výučbe cudzích jazykov, napr. zriaďovaním jazykových laboratórií resp. multimediálnych učební, pričom je nevyhnutné zabezpečiť priebežné vzdelávanie učiteľov, ako aj kontinuitu jazykového vzdelávania a jeho prepojenosť s praxou.
- Riaditeľom škôl tiež odporúčame podporiť profesijnú mobilitu učiteľov cudzích jazykov tak, aby učitelia mohli využívať všetky dostupné finančné zdroje, napr.: z fondov európskych inštitúcií (rozvojové projekty, vzdelávacie programy - Comenius, Erasmus, Leonardo, Grundtvig atď.).

Predmet: Matematika

1. Ciele učebného predmetu:

Cieľom vyučovania matematiky na 2. stupni ZŠ a v 5.ročníku osobitne je, zavŕšiť dôležité obdobie v procese vyučovania matematiky, v ktorom prevládalo vytváranie nových poznatkov a zručností na skúsenostnej báze s využívaním induktívnej metódy. Je to zároveň aj začiatok novej etapy učenia sa matematike, keď žiak postupne získava schopnosti používať matematiku v svojom budúcom živote. Matematika má rozvíjať žiakovo logické a kritické myslenie, schopnosť argumentovať

a komunikovať a spolupracovať v skupine pri riešení problému. Žiak by mal spoznať matematiku ako súčasť ľudskej kultúry a ako dôležitý nástroj pre spoločenský pokrok.

Vyučovanie matematiky musí byť vedené snahou umožniť žiakom, aby získavali nové vedomosti a rozvíjali svoje schopnosti a postoje, prostredníctvom riešenia úloh s rôznorodým kontextom, tvorili jednoduché hypotézy a skúmali ich pravdivosť, vedeli používať rôzne spôsoby reprezentácie matematického obsahu (text, tabuľky, grafy, diagramy), rozvíjali svoju schopnosť orientácie v rovine a priestore. Vyučovanie matematiky má napomôcť rozvoju ich algoritmického myslenia, schopnosti pracovať s návodmi a tvoriť ich.

Výsledkom vyučovania Matematiky na 2. stupni ZŠ by malo byť správne používanie matematickej symboliky, terminológie, frazeológie a získanie schopnosti čítať s porozumením súvislé texty obsahujúce čísla, závislosti a vzťahy a nesúvislé texty obsahujúce tabuľky, grafy a diagramy, využívanie pochopených a osvojených postupov a algoritmov pri riešení úloh, pričom vyučovanie by malo viesť k budovaniu vzťahu medzi matematikou a realitou, k získavaniu skúseností s matematizáciou reálnej situácie a tvorbou matematických modelov rozvíjanie schopností žiakov používať prostriedky IKT na vyhľadávanie, spracovanie, uloženie a prezentáciu informácií. Použitie vhodného softvéru by malo uľahčiť niektoré namáhavé výpočty alebo postupy a umožniť tak sústredenie sa na podstatu riešeného problému, rozvíjanie zručností žiakov súvisiacich s procesom učenia sa, s aktivitou na vyučovaní a s racionálnym a samostatným prístupom k učeniu sa, podporeniu a k upevňovaniu kladných morálnych a vôľových vlastností žiakov, ako je samostatnosť, rozhodnosť, vytrvalosť, húževnatosť, sebakritickosť, kritickosť, cieľavedomá seba výchova a seba vzdelávanie, dôvera vo vlastné schopnosti a možnosti, systematickosť pri riešení úloh.

2. Obsah vzdelávania učebného predmetu

1. Násobenie a delenie v obore do 10 000

Rozvíjajúce ciele	Obsah (obsahový štandard)	Výstupy (výstupný štandard)
<p>Rozvíjanie pohotového počítania spamäti v prípadoch, kde rýchlosť počítania spamäti je väčšia ako pri počítaní na kalkulačke.</p> <p>Rozvíjanie algoritmického myslenia žiakov.</p>	<p>Násobenie a delenie spamäti mimo obor násobilky v obore do 100. Delenie so zvyškom v obore do 100. Násobenie a delenie písomne jednociferným číslom a v jednoduchých prípadoch aj spamäti v obore do 10 000. Násobenie a delenie pomocou kalkulačky aj dvojciferným číslom. Kontrola správnosti výpočtu. Riešenie slovných úloh na násobenie a delenie.</p>	<p>Vedieť pohotovo spamäti násobiť a deliť v obore do 100, v jednoduchých prípadoch aj vo vyššom obore. Poznať a vedieť používať algoritmus písomného násobenia jednociferným a dvojciferným číslom.</p> <p>Poznať a vedieť používať algoritmus písomného delenia jednociferným číslom aj so zvyškom.</p>

2. Vytvorenie oboru prirodzených čísel do a nad milión

Rozvíjajúce ciele	Obsah (obsahový štandard)	Výstupy (výstupný štandard)
Ďalšie rozvíjanie nazerania žiakov na vzťah reality a matematiky prostredníctvom lepšej orientácie žiakov medzi veľkými číslami. Dotvorenie správnej interpretácie zaokrúhleného čísla.	Vytvorenie predstavy o veľkých číslach. Počítanie po desaťtisícoch, tisícoch, stovkách. Čítanie a písanie prirodzených čísel. Rád číslí v zápise prirodzeného čísla, porovnanie, usporiadanie, zaokrúhľovanie, zobrazovanie na číselnej osi. Vzťahy medzi číslami, susedné čísla, párne, nepárne čísla. Rímske číslí. Riešenie slovných úloh.	vedieť čítať, písať, znázorňovať, zaokrúhľovať, porovnať dve prirodzené čísla, rozkladať na jednotky rôzneho rádu a opačne, skladať z jednotiek rôzneho rádu dané číslo. Vedieť riešiť slovné úlohy na porovnávanie dvoch čísel.

3. Počtové výkony s prirodzenými číslami

Rozvíjajúce ciele	Obsah (obsahový štandard)	Výstupy (výstupný štandard)
Bližšie zoznámenie sa s princípom práce kalkulačiek a hlbšie zamyslenie sa nad poradím početných výkonov v kontexte so skúmaním ich vlastností (komutatívnosť, asociatívnosť, distributívnosť) a pri ich využívaní pre racionálnejší postup počítania. Rozvíjanie schopnosti žiakov odhadnúť výsledok početného výkonu, ako metódy skúšky približnej presnosti výpočtu.	Sčítanie a odčítanie prirodzených čísel spamäti, písomne a na kalkulačke (písomne hlavne kvôli pochopeniu princípu). Násobenie a delenie prirodzených čísel spamäti (v obore do 100, mimo obor do 100 s násobkami 10, 100, atď.), písomne dvojčifernými a trojčifernými deliteľmi aj so zvyškom. Na kalkulačke všetky prípady delenia vrátane delenia so zvyškom. Znaky deliteľnosti 2, 3, 5, 10. Sčítanie a odčítanie, resp. násobenie a delenie ako navzájom opačné operácie, využitie tejto vlastnosti pri riešení jednoduchých úloh ako propedeutiku riešenia rovníc. Dohoda o poradí početných výkonov, porovnanie s poradím operácií na kalkulačkách používaných žiakmi. Propedeutika počítania s približnými (zaokrúhlenými) číslami.	Vedieť pohotovo počítať spamäti praktického hľadiska primerané príklady na všetky početné výkony , vrátane aj delenia so zvyškom. Vedieť pohotovo počítať na kalkulačke.

4. Geometria a meranie

Rozvíjajúce ciele	Obsah (obsahový štandard)	Výstupy (výstupný štandard)
Získanie skúseností s rovinnými a priestorovými útvarmi. Počítovanie celého útvaru a jeho častí. Rozvíjanie schopnosti	Rovinné útvary trojuholník, štvoruholník a ich porovnanie, kruh, kružnica. Vytváranie rovinných útvarov rysovaním kolmíc a rovnobežiek. Meranie dĺžky úsečky, súčet a rozdiel dĺžok úsečiek, násobok dĺžky úsečky. Obvod trojuholníka , štvorca a obdĺžnika. Stavba telies zo stavebnícových kociek na	Vytvárať rovinné a priestorové útvary zodpovedajúce udaným podmienkam. Spoznať geometrickú vlastností a na základe toho výber útvaru tejto

stanovenia polohy. Dbať na presnosť pri meraniach, úhľadnosť pri rysovaniach a na rozvíjanie jemnej motoriky rúk	základe stanovených podmienok. Zväčšovanie a zmenšovanie geometrických tvarov vo štvorcovej sieti.	vlastnosti. Vedieť odmerať dĺžku úsečky s presnosťou na milimeter, vzdialenosť na metre, narysovať úsečku danej dĺžky. Vedieť premieňať jednotky dĺžky. Vedieť rysovať trojuholník, štvoruholník, označiť jeho vrcholy a strany, kružnicu, určiť jeho polomer a priemer. Vedieť rysovať vo štvorcovej sieti štvorec a obdĺžnik, zväčšovať a zmenšovať ich.
---	--	---

5. Riešenie aplikačných úloh a úloh rozvíjajúce špecifické matematické myslenie

Rozvíjajúce ciele	Obsah (obsahový štandard)	Výstupy (výstupný štandard)
Rozvíjanie pozorovacej a analytickej schopnosti. Rozvíjanie štatistického a pravdepodobnostného nazerania žiakov	Zhromažďovanie, usporiadanie a grafické znázornenie údajov. Pravdepodobnostné hry, pokusy, pozorovania. Zisťovanie počtu náhodných udalostí pri pokusoch. Riešenie nepriamo sformulovaných úloh.	Na konkrétnych príkladoch rozoznať istú a nemožnú udalosť

Odporúčané témy rozširujúceho učiva:

Riešenie slovných úloh s viacerými početnými výkonmi a s praktickou problematikou. Rysovanie.

Približné počítanie so zaokrúhlenými číslami.

Riešenie nerovníc typu $458 < n < 504$.

Nepriamo sformulované úlohy.

Proces:

V dôsledku preťaženia žiakov na 1. stupni a po znížení počtu vyučovacích hodín matematiky na 1. stupni o 5 hodín za štyri roky, väčšina učiva zo 4. ročníka sa dostáva do 5. ročníka. Aj keď sú to žiaci o rok starší ako žiaci 4. ročníka, je potrebné naďalej pri vytváraní pojmu čísla, početných výkonov, preberaní geometrického učiva ako aj ostatného učiva postupovať trpezlivo, s využitím indukčnej metódy, používať veľa názoru a dostatok cvičení pri utvrdzovaní a aplikácii učiva.

Na druhej strane si treba uvedomiť, že do 5. ročníka ešte ďalšie 3 roky budú prichádzať žiaci s takou istou prípravou, čo znamená, že prakticky celé učivo novokoncipovaného 5. ročníka budú mať prebrané. Aby pre žiakov vyučovanie v tomto ročníku nebolo nudné a neprínášajúce okrem utvrdenia

učiva z 1. stupňa nič nového, bude potrebné učivo rozšíriť a prehĺbiť, ale pozor, nie o také učivo, ktoré bude predmetom preberania vo vyšších ročníkoch. Preto bude potrebné pre tento ročník vydať dočasné doplnkové učebné texty, ktoré budú platiť 4 roky. Obsah týchto učebných textov by sa viazal k jednotlivým tematickým celkom nových učebných osnov 5. ročníka, ale by ich prehľboval a čiastočne aj rozširoval. Najvhodnejšia podoba týchto doplnkových učebných textov by mohla byť zbierka vhodných úloh.

Na splnenie vytýčených cieľov vyučovania matematiky je nevyhnutné používať aktivizujúce vyučovacie metódy, a to predovšetkým samostatnú prácu žiakov, prácu vo dvojiciach a skupinovú prácu. Okrem samostatnej práce zacielenej na získanie početných návykov a ďalších zručností je nevyhnutné, aby žiaci objavovali nové poznatky experimentovaním a vlastnou činnosťou. Pre učiteľa znamená, že individuálnym prístupom objavuje a usmerňuje rozvoj schopností jednotlivých žiakov, riadi tvorivú prácu kolektívu triedy.

Iniciatíva jednotlivých žiakov pri riešení úloh a spoluzodpovednosť za pracovné výsledky majú hlboký výchovný význam. Hodiny matematiky musia byť naplnené živým pracovným ruchom. Objaviteľský prístup pri získavaní nových poznatkov a radosť zo samostatne vyriešenej úlohy posilňujú pozitívny vzťah žiaka k predmetu.

Použitie aktivizujúcich metód práce sa musí zabezpečovať využívaním vhodných demonštračných pomôcok a didaktickej techniky. Ide predovšetkým o IKT pre samostatnú a skupinovú prácu.

Pri vyučovaní treba dbať na priebežné opakovanie a precvičovanie učiva, riešenie primeraných úloh so stále rastúcou náročnosťou vo vzťahu k individuálnemu rozvoju žiakov. Účinnou formou na rýchle zopakovanie a upevnenie učiva sú krátke písomné práce, ktoré sa zaraďujú spravidla na začiatok vyučovacej hodiny. Dôležitá je rýchla kontrola výsledkov práce žiakov, napríklad spätným projektorom, a rozbor chýb žiakov tak, aby si každý žiak uvedomil, aké vedomosti si musí individuálne doplniť. Na túto prácu so žiakmi učiteľ využíva zbierky úloh.

V učebniciach a zbierkach úloh sú k daným tematickým celkom zaradené aj obťažnejšie úlohy výrazne označené, ktoré umožňujú učiteľovi diferencovane pristupovať k žiakom a individuálne pracovať so žiakmi s hlbším záujmom o matematiku. Títo žiaci môžu navštevovať aj nepovinný predmet cvičenia z matematiky, prípadne môžu byť zaradení do špeciálnych tried s rozšíreným vyučovaním matematiky a prírodovedných predmetov. K rozvoju žiakov s hlbším záujmom o matematiku prispievajú aj matematické súťaže, napríklad matematická olympiáda, pytagoriáda podobne.

Neoddeliteľnou súčasťou individuálneho prístupu vyučujúceho k žiakom je starostlivosť o zaostávajúcich žiakov. Obťažnosť matematiky pre týchto žiakov spočíva v tom, že neosvojenie jedného pojmu nedáva predpoklad na zvládnutie ďalšieho učiva. Preto je u týchto žiakov nevyhnutné individuálnou starostlivosťou doplniť osvojenie si všetkých základných pojmov a vedomostí. Na zvládnutie numerických zručností u týchto žiakov výrazne pomáhajú kalkulačky.

Predmet: Informatika

Informatika je novým predmetom na 2.stupni ZŠ, aj keď mnohé školy už v minulosti predmet informatika vyučovali v rámci voliteľných alebo nepovinných predmetov. Bolo to hlavne z dôvodu narastajúceho významu informatiky a splnenia náročných strategických cieľov stanovených v Stratégii informatizácie regionálneho školstva do roku 2011. Kompetencie v oblasti IKT patria medzi 8 najdôležitejších kľúčových kompetencií definovaných EK v rámci Európskeho referenčného rámca. Úlohou modernej školy je pripraviť žiaka pre informačnú a vzdelanostnú spoločnosť.

Tvorba učebných osnov informatiky a informatickej výchovy na 1.stupni prebiehala už so zreteľom na túto stratégiu v duchu novej koncepcie a prípravy školskej reformy. Učebné osnovy sú tvorené stupňovite, obsah je rozdelený do 5 tematických okruhov. Tomuto trendu bola podriadená aj tvorba učebníc, mnohé z nich obsahujú aj CD. Učebnice sú vytvorené podľa tematických okruhov.

- Informácie okolo nás
- Princípy fungovania IKT
- Komunikácia prostredníctvom IKT
- Postupy, riešenie problémov, algoritmické myslenie
- Informačná

spoločnosť.

V 5. ročníku bude naojbtiažnejšie zladenie úrovne žiakov, pretože môžu (a určite aj nastanú) nasledovné prípady podľa toho, akí žiaci sa v 5. ročníku stretnú. Predpokladáme nedostatok učebníc a požiadavku na dotlač existujúcich titulov.

- žiaci, ktorí sa na 1.stupni nestretli s informatickou výchovou a nemajú žiadne skúsenosti s IKT.
V tomto prípade bude potrebné zabezpečiť, aby žiaci získali a osvojili si kľúčové kompetencie a zručnosti z 1. stupňa.
- žiaci, ktorí na 1.stupni mali napr. nepovinný predmet informatická výchova, a teda nejaké zručnosti IKT už majú.
- žiaci, ktorí sa vzdelávali podľa experimentálneho učebného plánu v rámci experimentu realizovaného na ŠPÚ „Informatizácia základných a stredných škôl“, a teda mali v každom ročníku 1 hodinu týždenne informatickej výchovy. Autori a realizátori tohto experimentu sú vo veľkej miere aj autormi učebných osnov.

3. ŠkVP 5.ročník:

V tejto časti uvádzame námet ako si pripraviť školský vzdelávací program v 5.ročníku v závislosti od toho, či žiaci na 1.stupni získali zručnosti IKT alebo nie. Na stránke ŠPÚ budeme postupne dávať viaceré námety časovotematických plánov (ČTP), ktoré by mali byť inšpiráciou pre učiteľov ako si vytvoriť vlastné ČTP.

1.variant – žiaci bez IKT na 1.stupni

Informatika pre 5. ročník, pre žiakov, ktorí neabsolvovali informatickú výchovu

cieľ a kľúčové kompetencie	tematický okruh	téma, obsahový štandard	konkrétne príklady	metódy	priprava učiteľa	odporúčaný počet hodín
oboznámiť sa s ukázkami využitia informačných a komunikačných technológií v bežnom živote a v znalostnej spoločnosti	Úvodná hodina, Informačná spoločnosť	od mechanizácie k informačnej spoločnosti	IKT v bežnom živote (digitálne zariadenia v domácnosti, mobil...) a v znalostnej spoločnosti (architektúra, doprava, zdravotníctvo...)	rozhovor, demonštrácia adekvátnosti použitia IKT - napr. pri krátkom ozname	prezentácia učiteľa	1
oboznámiť sa so systémami na spracovanie údajov – z pohľadu ich architektúry (počítač, prídavné zariadenia) a logickej štruktúry (operačný systém); zvládnuť základnú obsluhu	Princípy fungovania IKT	softvér/hardware, vstupné a výstupné zariadenia, operačný systém, práca s výučbovými CD/DVD	demonštrácia hardvéru na "rozobranom" PC, v pracovnom liste dokresľovanie spojení medzi jednotlivými vstupnými a výstupnými zariadeniami; žiaci sa naučia spustiť výučbové CD jednodlicenčné, sieťové, z virtuálnej mechaniky. Na CD "Ako veci	rozhovor, demonštrácia učiteľom, samostatná práca žiakov s pracovným listom, samostatná práca žiakov s počítačom, ústna žiacka prezentácia vyhladaných informácií spolužiakom	pracovný list pre žiakov, CD na demonštráciu používania a jednodlicenčných CD/DVD, CD "Ako veci pracujú", prístupné každému žiakovi	2

počítača: prihlásenie sa do školskej sieť, ovládanie klávesnice, práca s myšou, vedieť používať výučbové programy na CD/DVD			pracujú" vyhľadajú informácie o počítači a prídavných zariadeniach.			
získať základné zručnosti kreslenia v grafickom prostredí, vedieť pracovať s so súbormi v lokálnej sieťi	Informáci e okolo nás	oblasti aplikácií softvéru, grafická informáci a	kresba voľnou rukou, "abstrakcia" z geometrických tvarov, "snehuliak" prenášaním častí obrázka, "ozdobovanie stromčeka" a "darčeky" kopírovaním, "portrét" príkazom krivka	priebežná demonštrácia postupov učiteľom cez dataprojektor, samostatná práca žiakov s jednoduchým grafickým editorom	príprava vhodných námetov, tlačiareň pre tlač najlepších prac, výstava vo vyhraden ých priestoroc h školy	3
pozná a dodržava základné zásady písania textu, ovláda jednoduch é formátova nie, vie kombinova ť text a obrázok	Informáci e okolo nás	textová informáci a, formátov anie textu, nadpisy, odrážky, obrázky v texte	pozvánka, vizitka, plagát na aktuálnu tému: Zdravý životný štýl, Ochrana prírody, Flóra a fauna regiónu...	priebežná demonštrácia postupov učiteľom cez dataprojektor, samostatná práca žiakov s textovým editorom	príprava vhodných námetov, tlačiareň pre tlač najlepších plagátov, výstava vo vyhraden ých priestoroc h školy	3
chápe, ako IKT slúži na sprostredko vanie informácií medzi ľuďmi, vie využívať IKT na vlastné učenie sa, rešpektuje autorské práva	Komunik ácia prostredn íctvom IKT	Internet. Elektronic ká pošta. História vzniku internetu, sieť, webová adresa, vyhľadáv ače (www.go ogle.sk), web v bežnom živote,	Vyhľadávanie stránok pre použitie v praxi: stránka školy (www.zssok.sk), regiónu (www.dubravka.s k), www.cp.sk, www.mapy.sk	priebežná demonštrácia postupov učiteľom cez dataprojektor, samostatná práca žiakov s internetovým prehliadačom, samostatná práca žiakov na pracovnom liste	kontrola funkčnosti používan ých portálov, príprava pracovné ho listu - otázky pre žiakov, na ktoré žiaci hľadajú odpoved e na internet	1

zvládne základné IKT nástroje na komunikáciu,	Komunikácia prostredníctvom IKT	e-mailová adresa, e-mailová komunikácia	Registrácia na verejnom portáli, poskytujúcom e-mailové služby, pravidlá pre e-mailovú komunikáciu, netiketa, správnu formou poslanie správy o zaregistrovaní učiteľovi, otvorenie a odoslanie prílohy. Spracovanie textového dokumentu a jeho zaslanie učiteľovi emailom	rozhovor, priebežná demonštrácia postupov učiteľom cez dataprojektor, samostatná práca žiakov pri registrácii a prijímaní a posielaní správ	výber a kontrola funkčnosti používaných portálov, pracovný list - textový dokument, zaslaný na spracovanie žiakovi	2
vedieť o nebezpečenstvách na internete, vedieť, ako vznikajú a ako sa šíria počítačové vírusy, spamy a hoaxy, ako sa odhaľujú a odstraňujú	Informačná spoločnosť	bezpečnosť na internete	učiteľ sa porozpráva so žiakmi o bezpečnom používaní internetu, vírusoch, spamoch, hoaxoch a ďalej žiaci samostatne pracujú s internetovou stránkou www.bezpecnenainternete.sk	rozhovor, práca s portálom www.hoax.cz , www.bezpecnenainternete.sk	kontrola funkčnosti používaných portálov	1
rozvíja svoje algoritmické myslenie : vie zapísať postup riešenia, etapy riešenia problémov , pozná programovací jazyk, vie používať elementárny príkaz	Postupy, riešenie problémov, algoritmické myslenie	algoritmus a program	priamo zadanými základnými príkazmi prejde krajinou, nakreslí schody, stôl so stoličkami. Nakreslí labyrint a prejde ním grafickým perom	výklad učiteľa, rozhovor, samostatná práca žiakov	pripraviť súbor používaných príkazov v programovacom jazyku, pripraviť súbor s krajinou, ktorou má grafické pero prejsť	3

Informatika pre piatakov, ktorí absolvovali informatickú výchovu

I. časť

cieľ a kľúčové kompetencie	okruh	téma, štandard	konkrétne príklady	metódy
oboznámiť sa s ukážkami využitia informačných a komunikačných technológií v bežnom živote a v znalostnej spoločnosti	Informačná spoločnosť	od mechanizácie k informačnej spoločnosti	IKT v bežnom živote (digitálne zariadenia v domácnosti, mobil...) a v znalostnej spoločnosti (architektúra, doprava, zdravotníctvo...)	rozhovor, demonštrácia adekvátnosti použitia IKT - napr. pri krátkom ozname (1h)
oboznámiť sa so systémami na spracovanie údajov – z pohľadu ich architektúry (počítač, prídavné zariadenia) a logickej štruktúry (operačný systém); zvládnuť základnú obsluhu počítača: prihlásenie sa do školskej siete, ovládanie klávesnice, práca s myšou, vedieť používať výučbové programy na CD/DVD		softvér/ hardvér, vstupné a výstupné zariadenia, operačný systém, práca s výučbovými CD/DVD	demonštrácia hardvéru na "rozobranom" PC, v pracovnom liste dokresľovanie spojení medzi jednotlivými vstupnými a výstupnými zariadeniami, kresba častí PC v grafickom editore. Žiaci sa naučia spustiť výučbové CD jednotlivčne, sieťové... Na CD "Ako veci pracujú" vyhľadajú informácie o počítači a prídavných zariadeniach.	rozhovor, demonštrácia učiteľom, samostatná práca žiakov s pracovným listom, samostatná práca žiakov s počítačom, ústna žiacka prezentácia vyhladaných informácií spolužiakom (2h)

Informatika pre piatakov, ktorí absolvovali informatickú výchovu

II. časť

cieľ, kľúčové kompetencie	okruh	téma, štandard	konkrétne príklady	metódy
získať ďalšie zručnosti kreslenia v grafickom prostredí - otáčanie, skosenie, vedieť pracovať s ďalšími grafickými editormi, so zložkami a súbormi v lokálnej sieti	Informácie okolo nás	oblasti aplikácií softvéru, grafická informácia	z geometrických tvarov vytvoriť "snehuliaka" prenášaním častí obrázka a jeho tieň skosením, "ozdobovanie stromčeka" kopírovaním, "portrét" príkazom krivka, jednoduchá animácia	priebežná demonštrácia postupov učiteľom cez dataprojektor, samostatná práca žiakov s jednoduchým grafickým editorom (3h)
pozná a dodržiava zásady písania textu, ovláda formátovanie, vie používať odseky a zarážky, vie kombinovať text a obrázok		textová informácia, formátovanie textu, nadpisy, odrážky, obrázky v texte	plagát na aktuálnu tému: Zdravý životný štýl, Ochrana prírody, Flóra a fauna regiónu... Vytvoriť zoznam batožiny do školy v prírode, režim dňa, recept na obľúbené jedlo - potrebné potraviny a postup práce.	priebežná demonštrácia postupov učiteľom cez dataprojektor, samostatná práca žiakov s textovým editorom (3h)

Informatika pre piatakov, ktorí absolvovali informatickú výchovu

III. časť

cieľ a kľúčové kompetencie	okruh	Téma, štandard	konkrétne príklady	metódy
pochopiť, ako IKT slúži na sprostredkovanie informácií medzi ľuďmi, vedieť využívať IKT na vlastné učenie sa, rešpektovať autorské práva	Komunikácia prostredníctvom IKT Informačná spoločnosť	Internet. História vzniku internetu, sieť, vyhľadávače, web v bežnom živote	Vyhľadávanie stránok pre použitie v praxi: www.cp.sk , www.mapy.sk , vyhľadávač www.google.sk použiť na vyhľadávanie odpovedí na otázky v pracovnom liste a spracovanie témy s použitím obrázkov z Internetu s dôrazom na rešpektovanie autorských práv	priebežná demonštrácia postupov učiteľom cez dataprojektor, samostatná práca žiakov s internetovým prehliadačom a pracovným listom
zvládnuť základné IKT nástroje na komunikáciu,		Elektronická pošta. e-mailová adresa, e-mailová komunikácia, netiketa	učiteľ zopakuje pravidlá pre e-mailovú komunikáciu, správnu formu napísania správy. Žiaci pošlú správu o sebe učiteľovi, ktorý im odošle prílohu, ktorú treba vypracovať a vrátiť späť učiteľovi. Úloha: spracovanie textového dokumentu a jeho zaslanie učiteľovi e-mailom	rozhovor, priebežná demonštrácia postupov učiteľom cez dataprojektor, samostatná práca žiakov pri prijímaní a posielaní správ a pri práci s prílohou
vedieť o nebezpečenstvách na internete, vedieť, ako vznikajú a ako sa šíria počítačové vírusy, spamy a hoaxy, ako sa odhaľujú a odstraňujú		bezpečnosť na internete	učiteľ sa porozpráva so žiakmi o bezpečnom používaní internetu, vírusoch, spamoch, hoaxoch a ďalej žiaci samostatne pracujú s internetovou stránkou www.bezpecnenainternete.sk	Výklad učiteľa, rozhovor, samostatná práca s portálom

Informatika pre piatakov, ktorí absolvovali informatickú výchovu

IV. časť

cieľ , kľúčové kompetencie	okruh	téma, štandard	konkrétne príklady	metódy
rozvíja svoje algoritmické myslenie : vie zapísať postup riešenia, etapy riešenia problémov, pozná programovací jazyk, vie používať elementárny príkaz	Postupy, riešenie problémov, algoritmické myslenie	algoritmus a program	priamo zadanými základnými príkazmi nakresliť schody, stôl so stoličkami. Jednoduchý projekt: Zostrojím labyrint a nechať ním prejsť spolužiaka grafickým perom.	výklad učiteľa, rozhovor, samostatná práca žiakov, práca v dvojiciach na projekte.

Bezpečnosť pri práci	Bezpečnosť pri práci a oboznámenie sa s pravidlami práce informatickej učebni	1
Klávesnica, myš	Didaktické hry na nácvik práce s klávesnicou, myšou	1
Základné pojmy	informatika, informácia, typy informácií, hardvér, softvér, ukážky	1
Operačný systém	používateľ, prihlasovanie sa do systému, pracovná plocha, ikona, kurzor, hlavný panel, práca s oknom, priečinok, súbor, vytvorenie priečinku, uloženie súboru	1
Práca s Internetom	Webová adresa, katalógy, vyhľadávače, portály	1
Neinteraktívna komunikácia	e – pošta, vytvorenie e – mailovej schránky, posielanie a prijímanie e – správ, forma správy, adresár príjemcov, netiketa	1
Multimédia	Práca s multimediálnymi CD	1
Aplikácie na spracovanie grafickej informácie (rastrová grafika)		6
Postupy, riešenie problémov, algoritmické myslenie	algoritmus, program, zápis postupu do formálneho zápisu – napr. algoritmus na jednoduché šifrovanie textu, zápis matematických algoritmov, programovací jazyk, elementárne príkazy v detskom programovacom jazyku, riešenie jednoduchých úloh	3

Aplikácie na spracovanie grafickej informácie (rastrová grafika)

■ Ciele:

- ☐ zvládnutie základov práce s grafickým editorom Maľovanie
- ☐ poznať prostredie, nastavenie atribútov prostredia
- ☐ vysvetliť pojmy: pracovná plocha, nástroj, paleta farieb

■ Zručnosti:

- ☐ poznať význam ikonických značiek jednotlivých nástrojov (ceruza, štetec, plechovka, sprej, kvapadlo, guma, lupa, úsečka, krivka, ...)
- ☐ vedieť kresliť čiary voľnou rukou, priamky, krivky, útvary – obdĺžnik, štvorec, elipsa, kruh, mnohouholník
- ☐ vedieť pracovať s farbou - vyplniť oblasť farbou, maľovať štetcom, vytvoriť sprejový efekt, vytvoriť vlastné farby, ...
- ☐ vedieť pracovať s časťou obrázku – vybrať časť obrázku, kopírovať časť obrázku
- ☐ vedieť zmeniť vzhľad obrázku – jeho veľkosť, prevrátiť a otočiť obrázok, ...
- ☐ vedieť vložiť text do obrázku
- ☐ vedieť mazať – malé oblasti, veľké oblasti
- ☐ vedieť otvoriť nový dokument, uložiť dokument, tlačiť obrázok

1. Charakteristika učebného predmetu

Učebný predmet umožňuje rozvíjať a prehĺbovať poznatky o živých organizmoch s dôrazom na vzájomné vzťahy organizmov a vzťahy k prostrediu, ako aj človeka k živým a neživým zložkám prostredia. Predmet je zameraný na chápanie živej a neživej prírody ako celku. To predstavuje poznanie konkrétnych prírodných celkov a život organizmov v ich životnom prostredí. Orientuje sa na prejavy života a vzájomné vzťahy organizmov, chápanie základných súvislostí živých a neživých zložiek prírody, ako výsledku vzájomného pôsobenia rôznych procesov. Vedie k schopnosti triediť informácie a poznatky, využívať ich v praktickom živote, rozvíjať aktívny a pozitívny vzťah k prírode, človeku a ochrane jeho zdravia.

2. Ciele učebného predmetu

Ciele sú zamerané na poznávanie živej a neživej prírody ako celku, čo predstavuje:

1. Poznať a chápať život v prírodných celkoch a život organizmov v nich žijúcich.
2. Poznať väzby organizmov na životné prostredie v prejavoch života a vzájomných vzťahoch ako súčastí celku.
3. Chápať základné súvislosti a vzťahy prírodných objektov, ako výsledok vzájomného pôsobenia prírodných procesov a javov.
4. Chápať základné biologické procesy vo väzbe na živé a neživé zložky prírody.
5. viesť k schopnosti triediť informácie a osvojené poznatky a využívať v praktickom živote.

Kompetencie v oblasti prírodných vied:

- Poznávať živé organizmy a ich význam v prírode a pre život človeka.
- Rozvíjať schopnosti a zručnosti pri riešení praktických aktivít, spracovávaní jednoduchých správ z pozorovaní a jednoduchých školských projektov.
- Rozvíjať zručnosti pri práci s prírodninami a pri terénnych pozorovaniach.
- Identifikovať a správne používať základné pojmy.
- Objektívne opísať základné znaky biologických objektov a procesov.
- Vedieť vysvetliť podstatu javov, procesov a vzťahov.
- Predpokladať a určiť príčinné súvislosti, pozorovať, experimentovať a odhadovať.
- Aplikovať poznatky a skúsenosti v praktických podmienkach.

Stanovené ciele sa dosahujú rozvíjaním ďalších kľúčových kompetencií žiakov

- ***v oblasti komunikačných schopností:***
 - vecne správne sa vyjadrovať verbálne, písomne a graficky k danej učebnej téme,
 - vedieť využiť informačné a komunikačné zdroje,
 - vyhľadávať, triediť a spracovávať informácie a dáta z rôznych zdrojov,
 - zrozumiteľne prezentovať svoje poznatky, skúsenosti a zručnosti,
 - vedieť spracovať jednoduchú správu z pozorovania na základe danej štruktúry.
 - vedieť spracovať a prezentovať jednoduchý projekt so zameraním na ciele, metódy, výsledky a ich využitie.
- ***v oblasti identifikácie problémov, navrhovania riešenia a schopnosti ich riešiť:***
 - navrhovať rôzne riešenia úloh, postupov a prístupov,
 - využívať tvorivosť a nápaditosť, samostatne tvoriť závery na základe zistení, skúmaní alebo riešení úloh,
 - riešiť úlohy zamerané na rozvoj porozumenia a aplikácie,

• **v oblasti sociálnych kompetencií:**

- vyjadrovať svoje názory, postoje a skúsenosti,
- pracovať vo dvojiciach alebo v skupinách, vzájomne radiť a pomáhať,
- prezentovať a zhodnotiť výsledky svojej alebo skupinovej činnosti, hodnotiť vlastné výkony a pokroky v učení,

• **v oblasti získavať, osvojovať si a rozvíjať manuálne zručnosti:**

- používať správne postupy a techniky pri praktických činnostiach,
- dodržiavať pravidlá bezpečnosti a ochrany zdravia,
- využívať učebné, kompenzačné a iné pomôcky,

Tematický celok	Počet hodín
PRÍRODA A ŽIVOT	1 h.
<u>Ciele:</u> Chápať význam pojmov príroda, živé a neživé prírodniny. Osvojiť si základné postupy pozorovania prírodnín, prácu s lupou a mikroskopom.	
<u>Obsah:</u> Príroda a prírodniny. Metódy a prostriedky skúmania v biológii.	
ŽIVOT V LESE	11 h.
<u>Ciele:</u> Chápať lesný ekosystém ako životný priestor organizmov. Poznať typických predstaviteľov lesných rastlín, húb a živočíchov podľa vonkajších znakov, životných prejavov a potravných vzťahov. Poznať význam lesných organizmov pre život v lese.	
<u>Obsah:</u> Les. Štruktúra lesa. Život a zmeny lesa počas roka. Dreviny v lese. Ihličnaté a listnaté stromy. Kry. Mikroskopické a nekvitnúce rastliny v lese. Kvitnúce byliny v lese. Huby a lišajníky v lese. Poznávanie húb (jedlých, jedovatých), spolužitie stromov a húb. Pomoc pri otrave hubami. Lesné bezstavovce. Lesné vtáky. Lesné cicavce.	
ŽIVOT VO VODE A NA BREHU	10 h.
<u>Ciele:</u> Chápať vodný ekosystém ako životný priestor organizmov. Poznať typických predstaviteľov vodných a brehových organizmov podľa vonkajších znakov, životných prejavov a potravných vzťahov. Poznať význam vodných a brehových organizmov pre život vo vode a okolí.	
<u>Obsah:</u> Voda a jej okolie. Význam kyslíka, teploty a čistoty vody pre život vodných organizmov. Rastliny žijúce vo vode. Význam planktónu a vodných zelených rastlín. Brehové rastlinstvo. Mikroskopické a drobné vodné živočíchov. Vodné bezstavovce. Hmyz žijúci vo vode a na brehu. Ryby žijúce vo vode. Živočíchov žijúce na brehu. Vtáky žijúce pri vode.	
ŽIVOT NA POLIACH A LÚKACH	9 h.
<u>Ciele:</u> Chápať poľný a trávnatý ekosystém, ako životný priestor organizmov. Poznať typických predstaviteľov poľných a lúčnych organizmov podľa vonkajších znakov, životných prejavov a potravných vzťahov. Poznať význam poľných a lúčnych organizmov pre život na poliach a lúčach a výživu človeka	
<u>Obsah:</u> Polia, lúky, pastviny. Životný priestor organizmov, druhová rozmanitosť, vplyv ľudskej činnosti. Rastliny a huby na lúčach. Obilniny. Krmoviny. Olejiny a okopaniny. Bezstavovce žijúce na lúčkach a poliach. Obojživelníky a plazy žijúce na lúčach a poliach. Vtáky žijúce na lúčach a po-liach. Cicavce žijúce na lúčach a poliach.	
PRAKTICKÉ AKTIVITY	2 h.

Odporúčané námety praktických aktivít

- Pozorovanie vybraných rastlinných alebo živočíšnych objektov lupou a mikroskopom.
- Pozorovanie drobnozrnka lupou a mikroskopom.
- Poznávanie lesných bylín (podľa prírodnín, herbárových položiek, obrazov, atlasov a pod.).
- Poznávanie a rozlišovanie jedlých a jedovatých húb.
- Pozorovanie machu lupou alebo mikroskopom.
- Pozorovanie schránok mäkkýšov lupou, rozlíšenie ulity a lastúry.
- Pozorovanie vonkajších znakov a spôsob pohybu rýb v akváriu.
- Poznávanie poľných a lúčnych rastlín a živočíchov (v životnom prostredí, podľa atlasu, obrazov, herbárových položiek, trvalých preparátov, a pod.).

Odporúčané námety na samostatné pozorovania (krátkodobé, dlhodobé)

- Život listnatých a ihličnatých drevín počas roka.
- Stopy živočíchov v lese.
- Hniezdenie vtákov.
- Vonkajšie znaky a prejavy života vodných mäkkýšov v akváriu.
- Vplyv znečistenej vody na vodné mikroorganizmy.
- Rast obilniny od siatia po žatvu.
- Rast ľuľka zemiakový od sadenia po zber hlúz.

Odporúčané námety na tvorbu projektov

- Les v okolí obce (mesta, školy, bydliska). Cieľ: Zistiť výskyt drevín a bylín v okolitom lese.
- Rastliny a živočichy v našom potoku (rieke, rybníku) a jeho okolí. Cieľ: Zistiť výskyt vodných a pobrežných rastlín a živočíchov.
- Dreviny v našej obci (meste, parku, okolí školy). Cieľ: Zistiť výskyt druhov drevín.
- Obojživelníky v okolí môjho bydliska. Cieľ: Zistiť výskyt obojživelníkov v okolí.
- Liečivé rastliny v mojom okolí. Cieľ: Zistiť výskyt a využívanie liečivých rastlín v okolí.
- Prikrmovanie vtákov v zime (v okolí školy, bydliska). Cieľ: Zhotoviť krmidlá pre zimné kŕmenie vtákov a zistiť výskyt druhov na krmidle.

Odporúčané námety na rozširujúce učivo

Život v lese

- Regionálne významné, chránené, liečivé a jedovaté rastliny, huby a živočichy žijúce v lese.
- Drobné článkonožce žijúce v lese - kôrovce, mnohonôžky, stonožky.
- Vysokohorské rastliny a živočichy
- Les ako celok. Vzájomné vzťahy a potravné väzby lesných organizmov
- Vplyv človeka na stav lesov (odlesňovanie, ťažba dreva, pestovanie lesa). Význam lesov a ich ochrana.
- Vplyv negatívnych ekologických vplyvov a ekologickej havárie na život lesa.

Život vo vode a na brehu

- Regionálne významné a chránené rastliny a živočíchy žijúce vo vode a na brehu.
- Jazero (rybník) ako celok. Vzájomné vzťahy a potravné väzby vodných a brehových organizmov.
- Vplyv negatívnych ekologických vplyvov a ekologickej havárie (rovná, chemická havária a pod.) na vodný ekosystém.

Život na poliach a lúkach

- Regionálne významné liečivé a chránené druhy organizmov polí, lúk a pastvín.
- Polia a lúky ako celok. Život polí, lúk a pastvín počas roka, starostlivosť o lúky a pastviny.
- Regulácia polí, lúk, pasienkov pre potreby poľnohospodárstva, monokultúry a ich dôsledky.
- Závislosť výživností polí od geologických faktorov (podložie, vietor, dážď a pod.).
- Vplyv negatívnych ekologických vplyvov a ekologickej havárie (zamorenie pôdy a vody chemickými látkami a pod.) na život poľného a trávnatého ekosystému.

METODICKÉ POZNÁMKY:

1. Povinné sa realizujú **2 praktické aktivity**. Škola si môže podľa vlastného rozhodnutia vybrať z odporúčaných námetov praktických aktivít, alebo zvoliť vlastné témy podľa podmienok a možností.
2. Na podporu samostatných aktivít žiakov, možno využiť odporúčané námety na **samostatné pozorovania** alebo zvoliť vlastné témy podľa podmienok a možností školy. Zo samostatných pozorovaní žiaci spracujú **krátku správu** (1 – 2 strany) podľa štruktúry:

- **Názov úlohy, meno a priezvisko žiaka, ročník, trieda.**
- **Postup** - stručný opis postupu riešenia úlohy.
- **Zistenia** - stručný opis zistení (podľa potreby jednoduchých nákresov, schém, tabuliek a pod.).
- **Záver** – stručné zhrnutie poznatkov z riešenia úlohy.

3. Pri tvorbe **projektov** podľa rozhodnutia učiteľa možno využiť vlastné alebo odporúčané námety na tvorbu projektov podľa podmienok a možností školy. Cieľom je podpora samostatnej (skupinovej) tvorivej činnosti, aplikácia teoretických vedomostí a komunikatívnych zručností. Riešenie by malo byť zamerané na: **samostatné pozorovanie a jednoduchý prieskum, spracovanie zistení a dokumentačného materiálu a využitie výsledkov**.

Žiaci môžu riešiť projekt **samostatne** alebo v **skupinách** (2 – 3 žiaci) na tému podľa vlastného výberu alebo určenú učiteľom. Na riešenie je vhodné stanoviť určitý čas (napr. 1 - 2 mesiace). Témy a cieľ projektu majú zodpovedať schopnostiam a možnostiam žiakov s ohľadom na podmienky školy. Optimálne sú témy, ktoré sa týkajú problematiky školy a záujmu žiakov. Žiakom by sa mali stanoviť primerané úlohy a metódy na dosiahnutie cieľa.

Projekt tvorí **plagát** (poster), ktorý žiaci **písomne a graficky** spracujú na základe vlastného pozorovania (prieskumu) a inštrukcií učiteľa. Optimálne členenie a obsah posteru (v stručnej jednoduchej forme):

- **Názov projektu, meno a priezvisko žiaka, ročník, trieda.**
- **Cieľ** – čo sa má riešením zistiť, dosiahnuť.
- **Úlohy** - potrebné na dosiahnutie cieľa.
- **Metódy** – postupy na splnenie úloh.
- **Výsledky** - súbor jednoduchých textov, obrázkov, fotografií, nákresov, schém, tabuliek, plánikov alebo iného dokumentačného materiálu.
- **Záver** - zhrnutie výsledkov a možnosti (návrhy) ich využitia.

Prezentácia projektov je vhodná formou prehliadky posterov umiestnených v triede (na chodbe a pod.). Účelom je, aby žiaci preukázali poznatky a komunikatívne schopnosti vo verbálnej, písomnej a grafickej forme. Projekt sa prezentuje **slovným komentovaním obsahu posteru** v stanovenom časovom limite (napr. 10 min). Žiaci stručne a vecne charakterizujú projekt z hľadiska cieľa, úloh, metód a postupov, výsledkov a záverov.

Najlepšie postery môže škola prezentovať aj navonok (vystaviť v triede, v odbornej učebni, vo vstupných, chodbových a iných priestoroch školy), ako propagácia praktickej tvorivej činnosti žiakov. Využitie posterov je možné aj vo vyučovacom procese podľa aktuálnosti, možností a záujmu učiteľa biológie.

4. Odporúčané **námety na rozširujúce učivo** sa môžu podľa rozhodnutia školy využiť v prípade **vyššieho počtu týždenných vyučovacích hodín** ako určuje rámcový učebný plán pre základné školy na rozšírenie a prehĺbenie obsah učiva.

Odporúčania k systému kontroly a hodnotenia žiakov

Na kontrolu a hodnotenie žiakov sa odporúčajú postupy na zabezpečenie korektného a objektívneho hodnotenia:

1. Pri **verbálnej forme** kontroly úrovne osvojenia poznatkov je vhodné uprednostňovať **prezentovanie poznatkov** žiakmi na základe dobrovoľnej odpovede žiaka alebo určenia konkrétného žiaka učiteľom (na predchádzajúcej hodine). Odporúča sa uplatniť postup verbálnych odpovedí 3 žiakov v časovom limite 5 min. Pri verbálnej kontrole zisťovať a hodnotiť najmä osvojenie základných poznatkov stanovených výkonovou časťou vzdelávacieho štandardu.
2. **Písomnou formou** je vhodné kontrolovať a hodnotiť osvojenie základných poznatkov prostredníctvom **testu** na konci tematického celku alebo skupiny podobných učebných tém v časovom limite **20 min v rozsahu 10 – 15 otázok** zostavených podľa výkonovej časti vzdelávacieho štandardu. Optimálne hodnotenie je na základe percentuálnej úspešnosti podľa kritérií na základe vzájomnej dohody učiteľov.
3. Pri **praktických aktivitách** je vhodné **slovné hodnotenie praktických zručností** (vrátane správnosti nákresov a schém podľa potreby) s dôrazom na samostatnosť a správnosť tvorby záverov z riešenia úloh. Optimálne je **slovné hodnotenie so stručným komentárom k výkonu žiaka**. V nižších ročníkoch sa odporúča pristupovať k tvorbe záverov na základe stručnej osnovy danej učiteľom.
4. Preverovať úroveň **samostatnej práce žiakov a schopností práce s textom** formou hodnotenia **správ zo samostatných pozorovaní** podľa kritérií na základe vzájomnej dohody učiteľov.
5. Úroveň kombinovaných verbálnych, písomných, grafických prejavov a komunikatívnych zručností je vhodné kontrolovať a hodnotiť prostredníctvom **prezentácie projektov** podľa kritérií na základe vzájomnej dohody učiteľov.

PROCES

Pri voľbe vyučovacích metód a foriem prihliada učiteľ na usporiadanie obsahu vyučovania, vlastné činnosti a činnosti žiakov zacielené na dosiahnutie stanovených cieľov a kľúčových kompetencií žiakov.

Voľba metód závisí od obsahu učiva, cieľov vyučovacej hodiny, vekových a iných osobitostí žiakov a materiálneho vybavenia.

Na vzbudenie záujmu žiakov o učebnú činnosť možno využiť **motivačné metódy**, ako je **motivačné rozprávanie** (citové približovanie obsahu učenia), **motivačný rozhovor** (aktivizovanie poznatkov a skúseností žiakov), **motivačný problém** (upútanie pozornosti prostredníctvom nastoleného problému), **motivačnú demonštráciu** (vzbudenie záujmu pomocou, ukážky).

Expozičné metódy je potrebné využívať pri vytváraní nových poznatkov a zručností. Odporúča sa **rozprávanie** (vyjadrovanie skúseností a aktívne počúvanie), **vysvetľovanie** (logické systematické sprostredkovanie učiva), **rozhovor** (verbálna komunikácia formou otázok a odpovedí na vyjadrenie

faktov, konvergentných a divergentných otázok, otázok na pozorovanie, posúdenie situácie, hodnotenie javov, rozhodovanie), **beseda** (riešenie aktuálnych otázok celým kolektívom), **demonštračná metóda** (demonštrácia obrazov, modelov, prírodnín), **pozorovanie** (cielené systematické vnímanie objektov a procesov), **manipulácia s predmetmi** (praktické činnosti, experimentovanie, pokusy, didaktická hra), **inštruktáž** (vizuálne a auditívne podnety k praktickej činnosti, vedenie žiakov k chápaniu slovnému a písomnému návodu).

Významné miesto majú **problémové metódy**, ku ktorým patrí **heuristická metóda** (učenie sa riešením problémov založenom na vymedzení a rozборе problému, tvorbe a výbere možných riešení a vlastnom riešení) a **projektová metóda** (riešenie projektu, komplexná praktická úloha, problém, téma, ktorej riešenie teoretickou aj praktickou činnosťou vedie k vytvoreniu určitého produktu).

Pre realizáciu cieľov sú dôležité **praktické aktivity** (samostatná činnosť na základe inštruktáže) – pozorovanie dostupných prírodných procesov na podporu chápania vzájomné vzťahy a ich významu. Pri pozorovaniach treba uprednostniť živé biologické objekty, klásť dôraz na poznávanie a rozlišovanie organizmov podľa podstatných vonkajších znakov.

Odporúča sa zvýšiť dôraz na **prácu s knihou a textom** (čítanie s porozumením, spracovanie textových informácií, učenie sa z textu, orientácia v štruktúre textu, vyhľadávanie, triedenie, využívanie podstatných informácií), **samostatné učenie prostredníctvom informačnej a komunikačnej techniky a experimentovanie** (samostatné hľadanie, skúšanie, objavovanie).

Z **aktivizujúcich** metód je vhodná **diskusia** (vzájomná výmena názorov, uvádzanie argumentov, zdôvodňovanie za účelom riešenia daného problému), **situačná metóda** (riešenie problémového prípadu reálnej situácie so stretom záujmov), **inscenačná metóda** (sociálne učenie v modelovej predvádzanej situácii, pri ktorej sú žiaci aktérmi danej situácie), **didaktické hry** (seberealizačné aktivity na uplatnenie záujmov, a spontánnosti), **kooperatívne vyučovanie** (forma skupinového vyučovania založená na vzájomnej závislosti členov heterogénnej skupiny).

Fixačné metódy sú neoddeliteľnou súčasťou vyučovania, napr. **metódy opakovania a precvičovania**, (ústne a písomné opakovanie, opakovanie s využitím učebnice a inej literatúry, domáce úlohy).

Z **organizačných foriem** sa uplatňuje **vyučovacia hodina** (základného, motivačného, expozičného, fixačného, aplikačného, diagnostického typu). **Terénne pozorovania, praktické aktivity a exkurzie** volí učiteľ podľa podmienok školy a regionálnych možností, pričom dbá na dodržiavanie zásad bezpečnosti a ochrany zdravia žiakov.

Predmet: Dejepis

Charakteristika predmetu

Dejepis je samostatným predmetom a spolu s humánnou zložkou zemepisu a občianskou výchovou tvorí vzdelávaciu oblasť spoločenskovedných predmetov. Spolu s nimi predstavuje jeden z významných prostriedkov procesu humanizácie žiakov. Pomocou vyučovania dejepisu sa žiaci oboznamujú s vývojom ľudskej spoločnosti najmä z hľadiska aspektu konajúcich osôb, či skupín ľudí a tiež prostredníctvom pohľadov na dôležité formy života spoločnosti v jednotlivých historických obdobiach. Postupne si osvojujú kultúru spoločenskej komunikácie a demokratické spôsoby svojho konania.

Hlavnou funkciou dejepisu je kultivovanie historického vedomia žiaka a uchovanie kontinuity historickej pamäti v zmysle odovzdávania historickej skúsenosti či už z miestnej, regionálnej, celoslovenskej, európskej alebo svetovej perspektívy. Ide predovšetkým o postupné poznávanie takých historických udalostí, dejov, javov a procesov v priestore a čase, ktoré zásadným spôsobom ovplyvnili vývoj slovenskej spoločnosti a premietli sa do obrazu našej prítomnosti. Dejepis na

základnej škole kladie dôraz najmä na dejiny 19. a 20. storočia, v ktorých môžeme nájsť z väčšej časti korene súčasných spoločenských javov i problémov.

Vyučovanie dejepisu vedie žiakov k úcte k vlastnému národu, k rozvíjaniu vlastenectva ako súčasť kultivovania ich historického vedomia. Pritom rezonuje i úcta k iným národom a etnikám, rovnako tak rešpektuje kultúrne a iné odlišnosti ľudí, rôznych skupín a spoločenských. Prispieva tak k rozvíjaniu hodnotovej škály demokratickej spoločnosti. Rovnako dôležitosť pripisuje aj demokratickým hodnotám európskej civilizácie.

Ciele predmetu

Za základnú cieľovú kategóriu výučby dejepisu považujeme tvorbu študijných predmetových, medzipredmetových kompetencií – spôsobilostí, schopností využívať kvalitu získaných znalostí v rôznych poznávacích i praktických situáciách, ktoré umožnia žiakovi, aby nepristupoval k histórii len ako k uzavretej minulosti, ale aj k rozvíjaniu celej škály kompetencií (spôsobilostí) klásť si v aktívnej činnosti kognitívne rôznorodé otázky, pomocou ktorých sa cez prizmu prítomnosti pýtajú na minulosť a vytvárajú si tak postupne vlastný názor.

Významným prostriedkom k tomu je súbor primeraných školských historických prameňov (aj exemplárne mnohostranných), ktorý sa považuje za integrálnu súčasť didaktického systému výučby dejepisu i dejepisných učebníc na základných školách.

Závažným predpokladom rozvíjania a uplatňovania uvedených cieľových kategórií je prekonávať transmisívnu výučbu dejepisu, ktorej podstatou je odovzdávanie poznatkov v hotovej podobe prevažne explikačnými (vysvetľujúcimi) metódami a prostredníctvom frontálnej výučby, a v širšej miere aplikovať prístupy, ktoré kladú dôraz na aktívne učenie, na proces hľadania, objavovania a konštruovania (vytvárania) poznatkov na základe vlastnej činnosti a skúsenosti v interakcii s učiteľom a spolužiakmi v kooperatívnom učení.

Základné predmetové kompetencie (spôsobilosti)

Žiaci sa naučia pochopiť a pracovať :

- **s historickým časom**
 - zaraďovať historické udalosti, javy, procesy a osobnosti chronologicky
 - zaraďovať historické udalosti, javy, procesy a osobnosti synchrónne
 - rozpoznať postupne nerovnomernosť historického vývoja
 - využívať medzníky ako prostriedok orientácie v minulosti
- **s historickým priestorom**
 - rozlišovať miestny, regionálny, národný, globálny historický priestor
 - zaraďovať historické udalosti, javy, procesy a osobnosti priestorovo
 - rozpoznať podmienenosť medzi historickým priestorom a spôsobom života a obživy človeka, spoločnosti
- **s historickými faktami, udalosťami, javmi a procesmi a ich hodnotiacim posudzovaním**
 - vymedziť jednotlivú historickú udalosť, jav, proces, osobnosť
 - popísať jednotlivé historické udalosti, javy, procesy, osobnosti na základe určujúcich znakov
 - rekonštruovať konanie a postoje ľudí v minulosti
 - skúmať konanie ľudí v daných podmienkach a vysvetľovať ho
 - určiť príčiny jednotlivých historických udalostí, javov, procesov
 - vymedziť dôsledky jednotlivých historických udalostí, javov, procesov

- rozpoznať charakteristické znaky jednotlivých historických období
- rozpoznať základné faktory, ktoré ovplyvňovali historický vývoj

Žiaci získajú základné informácie ako:

- **vyhľadávať relevantné informácie**
 - z rôznych zdrojov – textov verbálnych, obrazových, grafických, i z textov kombinovaných
 - z učebníc, cvičebníc, pracovných zošitov, slovníka cudzích slov, atlasov, novín, časopisov, webových stránok
 - z populárnovedeckej literatúry a historickej beletrie
- **využívať tieto informácie a verifikovať ich hodnoty**
 - vo vyberaní informácií
 - v organizovaní informácií
 - v porovnávaní informácií
 - v rozlišovaní informácií
 - v zaraďovaní informácií.
 - v kritickom zhodnotení rôznych zdrojov informácií
- **štruktúrovať výsledky, výstupy a potvrdenia vybraného postupu**
 - v zoradení výsledkov rozpoznaní podstatného od nepodstatného
 - integrovaní výsledkov do chronologického a historického rámca
 - vyhodnocovaní správnosti postupu
 - tvorbe súboru vlastných prác

Uvedený komplex študijných (predmetových) kompetencií (spôsobilostí) sa spresňuje, konkretizuje v učebných požiadavkách v jednotlivých tematických celkoch učebného obsahu v podobe systematizovaného výkonového štandardu.

5. ročník

Vzdelávací program z dejepisu je dopracovaný na základe Štátneho vzdelávacieho programu na počet hodín 33.

Cieľ	Tematický celok	Obsahový štandard		Výkonový štandard spôsobilosti	Odporúčaný počet hodín
		Téma	Pojmy		
Naučiť žiakov orientovať sa v historickom čase	Od blízkeho k vzdialenému	Priestor a čas	Dom, byt, sídlisko, dedina, mesto, vyšší územný celok, Slovensko, Európska únia <u>Poznámka:</u> prepojenie na geografiu a občiansku	<i>Žiaci vedia.</i> – vymenovať zmeny v mieste bydliska, ktoré sa udiali počas ich života	12

			<i>výchovu</i>		
			Prírodný a historický čas	<i>Žiaci vedia:</i> <ul style="list-style-type: none"> – rozpoznať čo sa zmenilo a čo sa nezmenilo v mieste ich bydliska 	
			Kategórie historického času – meniny, narodeniny, dátum, letopočet, sviatky	<i>Žiaci sú schopní:</i> <ul style="list-style-type: none"> – identifikovať rozdiel medzi prírodným a historickým časom. – zostaviť tabuľku dátumov štátnych, cirkevných sviatkov a pamätných dní. 	
		Pamiatky v priestore a čase	Fotografia – obrazová spomienka, rodinný album, rodostrom	<i>Žiaci vedia:</i> <ul style="list-style-type: none"> – zaradiť letopočty do príslušného storočia. – z ľubovoľného storočia vybrať správny letopočet. – rozlíšiť dátum a letopočet. – zakresliť na časovú priamku významné údaje zo života svojej rodiny. – rozpoznať pojmy pred Kr. a po Kristovi/pred naším letopočtom a po našom letopočte. – vytvoriť jednoduchú časovú priamku. 	
			Historické pramene (písomné, obrazové, hmotné) múzeum, knižnica, archív	<i>Žiaci sú schopní :</i> <ul style="list-style-type: none"> – pochopiť pojem generácia v rodinnom kontexte na príklade starých rodičov, rodičov. – zostaviť rodostrom svojej rodiny. – napísať krátky príbeh zo života svojej rodiny. – položiť adekvátne otázky súvisiace s fotografiami – zaznamenať rozprávanie starých rodičov, rodičov o minulosti svojho rodiska. 	

				<p><i>Žiaci sú schopní :</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať historickú udalosť, osobnosť, ktorú pripomína pomník, pamätník, pamätná tabuľa v mieste, kde žijú. – identifikovať najstarší hrob na cintoríne. – poznať jednotlivé druhy historických prameňov. – rozpoznať rozdiel medzi múzeom a archívom. – usporiadať širšiu škálu historických obrázkov a objektov. – vymenovať hlavné body z jedného prameňa na základe otázok učiteľa. – používať rozširujúcu sa škálu pojmov v závislosti od témy. – zhodnotiť význam rodinného albumu pre život rodiny 	
		Minulosť našej školy	Školská kronika	<p><i>Žiaci sa naučia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – zaznamenávať rozprávanie starých rodičov o škole z čias ich mladosti. – pátrať po starých školských zošitoch a učebniciach, 	
Naučiť žiakov orientovať sa na historických mapách	Človek v premenách priestoru a času	Priestor na mape	Dejepisná mapa glóbus	<p><i>Žiaci sa naučia :</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – orientovať sa na dejepisnej mape – čítať dejepisnú mapu rozpoznať rozdiel medzi mapou a glóbusom – uviesť príčiny sťahovania ľudí v minulosti i prítomnosti. – vysvetliť pojem kolonizácia – zostaviť tabuľku najdôležitejších dopravných prostriedkov v chronologickej postupnosti. – porovnať spôsoby dopravy v minulosti i prítomnosti. – rozpoznať vplyv dopravných prostriedkov na životné prostredie svojho regiónu. – charakterizovať život roľníkov v minulosti. – vysvetliť oddelenie remeselníkov od roľníkov. – zhodnotiť význam špecializácie remeselnej výroby. – vysvetliť príslovie: „remeslo má zlaté dno.“ – nakresliť znak, ktorý výstižne charakterizuje zamestnanie remeselníka. – nájsť rozdiely medzi výmenným a peňažným 	
		Človek v pohybe	Sťahovanie národov		
		Ako si človek zmenšoval svet	Stretanie kultúr		
			Kolonizácia		
			Vysťahovalectvo		
		Spôsob obživy človeka	Roľník		
			Remeselník		
			Obchodník		
		Človek vládca prírody ?	Prírodná energia		
			Umelá energia		
		Práca detí v minulosti a prítomnosti	Detská práca <u>Poznámka:</u> prepojenie na geografiu a občiansku výchovu		

				<p>obchodom</p> <ul style="list-style-type: none"> – vystihnúť rozdiely medzi prírodnou a umelou energiou. – uviesť príklady využívania prírody v prospech človeka. – zdôvodniť príčiny neustáleho hľadania nových zdrojov energie. – vymenovať vynálezy, ktoré pomohli človeku využiť energiu vo svoj prospech. – uviesť príklad zneužívania prírody človekom. – uviesť najčastejšie druhy detskej práce. – zaujať stanovisko k problému detskej práce. – zaujať postoj k tvrdeniu, že dospelí v niektorých krajinách zneužívali a i naďalej zneužívajú prácu detí vo svoj prospech. 	
Naučiť žiakov význam komunikácie medzi ľuďmi	Človek a komunikácia	Pamäť ľudstva	<p>Jazyk, písmo, rukopis, kniha, noviny, rozhlas, televízia, internet, e-mail, náboženstvo, legendy, mýty</p> <p>povesti (región)</p>	<p>Žiaci vedia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zhodnotiť význam vynálezu písma – vymenovať najstaršie druhy slovanského písma. – vymenovať druhy písem z minulosti. – rozpoznať príbeh z minulosti svojho regiónu z povesti. – uviesť prostriedky dorozumievania medzi ľuďmi v minulosti. – uviesť druhy moderných masovokomunikačných prostriedkov. – identifikovať rozdiely medzi rukopisom a tlačnou knihou – zhodnotiť význam vynálezu kníhtlače. 	12
			<p>vojna</p> <p>mier</p> <p>víťazi – porazení</p> <p><u>Poznámka:</u> prepojenie na geografiu, občiansku výchovu a slovenský jazyk</p>	<p>Žiaci sú schopní :</p> <ul style="list-style-type: none"> – uviesť dôsledky vojen pre človeka a prostredie, v ktorom žije. – zdôvodniť stálu prítomnosť vojen v minulosti i prítomnosti. – zostaviť správu o vojenskom konflikte v súčasnosti. 	

Rozširujúce učivo

Tematické celky

1. **Prečo sa učíme dejepis** (minulosť – prítomnosť – budúcnosť, dejiny – dejepis, historik – pátrač, školské historické pramene, periodizácia dejín, historické medzníky).
2. **Kolobeh sviatočných dní** (narodeniny, meniny človeka, význam zvykov a tradícií,

štátne a iné sviatky a významné dni, Vianoce, Veľká noc,

ľudový folklór (spevy, tance, zvyky, obyčaje).

3. **Prírodné a historické pamätihodnosti môjho rodiska** (doliny, rieky, jazerá, parky, chránené územia významné stavby: kostol, kaštieľ, zámok, hrad, knižnica, múzeum, galéria, pamätné tabule, významné osobnosti).

Odporúčania na vyučovanie:

Dejepisné vyučovanie na základnej škole vychádza z tendencie umožniť žiakom získať kompetencie, ktoré im vytvoria podmienky na aktívny prístup k pátraniu a skúmaniu minulosti. Získané spôsobilosti umožnia žiakom vyhľadávať a pátrať, pýtať sa na jednotlivé historické javy a procesy a tým spôsobom neprístupovať k histórii len ako k uzavretej minulosti.

V procese rozvíjania špecifických predmetových cieľov žiakov najvýznamnejším faktorom je učiteľ. Od toho ako vyučuje dejepis a ako vníma svoju úlohu na vyučovacej hodine závisí aj kvalita rozvíjania uvedených cieľov. Poslaním učiteľa dejepisu je prekonať transmisívnu výučbu, ktorej podstatou je odovzdávanie poznatkov prevažne vysvetľujúcimi metódami. Učiteľ je ten, ktorý má na hodinách dejepisu aplikovať postupy a metódy, ktoré kladú dôraz na aktívny prístup žiakov v procese hľadania, objavovania a vytvárania poznatkov z uplynulých období. Je to proces v ktorom sa má uplatniť žiakova vlastná činnosť, ktorá môže byť individuálna alebo kolektívna (kooperatívna) a ktorá v súlade so skúsenosťami a pod vedením učiteľa žiakom umožní získanie nových poznatkov ale zároveň aj radosť z procesu poznávania. Má vytvárať možnosti na prácu v malých vzájomne prepojených skupinách ako aj priestor na diskusiu v rámci celej triedy. Učiteľ je ten subjekt vo vyučovaní, ktorý musí zabezpečiť historický materiál a doniesť ho na hodinu dejepisu, umožniť žiakom prístup k rôznym dôkazovým materiálom alebo informovať žiakov o tom, kde priliehavý historický materiál je možné nájsť.

Okrem učebníc významným prostriedkom na realizáciu vyučovania dejepisu je súbor primeraných školských historických prameňov, historické mapy ako aj iné názorné učebné prostriedky (vystrihnuté články z novin a časopisov, karikatúry, grafy a pod).

Moderne vyučovať dejepis nie je možné bez používania počítača a internetu. Z internetu žiaci môžu získať rôzne informácie z dejepisnou problematikou. V tomto procese je veľmi významná úloha učiteľa, ktorý by mal byť skôr príjemným radcom a usmerňovateľom než prísny a neoblomným „staromódnym“ učiteľom.

Za zmysluplné a efektívne vyučovanie dejepisu považujeme také vyučovanie, ktoré zabezpečí:

- chronologické preberanie učiva
- synchronne vyučovanie svetových a národných dejín
- adekvátny dôraz na národné dejiny
- návštevu múzeí, galérií a realizáciu primeraných exkurzií
- vyučovanie regionálnych dejín.

Vo vyučovaní dejepisu využívať poznatky, ktoré žiaci získajú z vyučovacích predmetov vlastiveda, geografia, občiansky výchova, slovenský jazyk a využívať aj prierezové témy.

Okrem individuálnej používať aj skupinovú prácu žiakov zvlášť pri tvorbe a realizácii projektov.

Predmet: Geografia

Ciele geografie v 5. Ročníku

Rozvíjať si chuť učiť sa,
Rozvíjať schopnosť objavovať a snahu vysvetľovať,

Všímať si priestor, v ktorom žijeme a jeho zmeny,
 Prejavovať záujem o spôsob života ľudí v rôznych častiach sveta,
 Vedieť čítať mapu, orientovať sa na nej a podľa nej v praxi – plány miest, autoatlas,
 Vnímať jedinečnosť prírodných javov a výtvorov na Zemi a vysvetliť prírodné javy na základe vedomostí
 Rozumieť grafom, diagramom,
 Hľadať riešenia na otázky, hľadať informácie, svoje riešenia problémov interpretovať (riešiť projekt, prezentovať ho),
 Diskutovať o návrhoch,
 Oceniť krásu kultúrnych pamiatok, naučiť sa ich vážiť si a chrániť.

Požadovaný výstup žiakov z geografie v 5. ročníku

- orientovať sa na mape podľa zemepisných súradníc,
- orientovať sa v pláne mesta, autoatlase, v mape alebo pláne na internete
- vedieť čítať mapy všeobecnozemepisné, tematické, rozumieť im,
- interpretovať údaje získané z grafu, diagramu
- vysvetliť príčiny striedania dňa a noci, striedania ročných období a uviesť dôsledky pohybov Zeme na prírodné procesy
- vysvetliť vznik časových pásiem,
- počítateľ vzdialenosti medzi dvoma miestami na Zemi grafickou mierkou
- podľa príkladov vedieť vysvetliť ako vzniká pohorie, sopka, zemetrasenie, skalné mesto, kaňon, rieka, ľadovec, púšť, dažďový prales, uviesť príklady
- prípraviť projekt, vypracovať a odprezentovať ho
- diskutovať o geografických zaujímavostiach – prírodných a kultúrnych
- získavať údaje zo zdrojov, využiť internet, odbornú literatúru
- tvoriť mentálne mapy so symbolmi

Obsahové témy

- Zem vo vesmíre, pohyby Zeme,**
- svetadiely, moria, ostrovy a polostrovy, prielivy, prielavy, zálivy,**
- najvyššie pohoria, sopky, zemetrasenia, cunami, ich vznik,**
- pohyb zemských krýh,**
- ľadovce, rieky, jazerá,**
- činnosť rieky, vetra,**
- rôznorodosť rastlínstva a živočíšstva na zemi,**
- obyvateľstvo v rôznych častiach Zeme,**
- kultúrne pamiatky vo svete**

základné otázky geografie:

kde to je
 čím je to zaujímavé
 ako to vzniklo
 akí ľudia tam žijú

Objavovanie Zeme a vesmíru

Cieľ a kľúčové kompetencie	Tematický celok	Téma Obsahový štandard	Metódy	Výkonový štandard požiadavky na výstup z celého stupňa	Odporúčaný počet hodín v 5. r.

Hľadať odpovede na otázky, zdôvodňovať, uvažovať, hodnotiť Pracovať so zdrojmi	Objavovanie Zeme a vesmíru	Zem ako planéta vo vesmíre. Tvar Zeme. Cesty do vesmíru a na Mesiac. Slnčná sústava, Slnko, planéty v slnečnej sústave, Mesiac, vesmír, planéta Zem. Tvar Zeme, Pohyby Zeme - obeh Zeme okolo Slnka, rotácia Zeme okolo osi, Dôsledky pohybov.	Riešenie problémových úloh: Prečo sa strieda deň a noc? Prečo sa striedajú ročné obdobia? Ako to súvisí s tvarom Zeme? Kedy by sa nestriedali ročné obdobia? Čo by sa stalo, keby Zem nemala tvar gule a keby sa netočila okolo svojej osi?	Opísať tvar Zeme podľa glóbusu. Predviesť s glóbusom rotáciu Zeme okolo osi a obeh Zeme okolo Slnka. Vysvetliť príčiny striedania dňa a noci a ako to súvisí s otáčaním Zeme okolo osi. Uviesť aké sú dôsledky obehu Zeme okolo Slnka na rôznych miestach na Zemi Poznať dobu otočenia Zeme okolo osi a obehu okolo Slnka.	4
---	-----------------------------------	--	--	--	---

Povrch Zeme, svetadiely a oceány

Cieľ, spôsobilosť	Tematický celok	Obsahový štandard	metódy	Výkonový štandard	počet
<i>Vedieť čítať a interpretovať údaje z máp, plánov a iných zdrojov</i> Vedieť diskutovať o cestách objaviteľov do rôznych častí Zeme	Cesty objaviteľov do rôznych častí sveta. Plavby K. Kolumba, F. Magalhaesa J. Cooka, Vasco da Gama Svetadiely, oceány,	Svetadiely, ostrovy, polostrovy, oceány, moria, priplavy, zálivy,	Vyhľadať informácie o cestách moreplavcov skupinová práca	Čítať základné údaje z mapy. Opísať, čo zobrazuje mapa podľa jej legendy Pripraviť si diskusný príspevok o cestách a ich význame pri objavovaní sveta	3

Glóbus a mapa

Ciele, spôsobilosti	Téma	Obsahový štandard	metódy	Výstup Výkonový štandard	
---------------------	------	-------------------	--------	-----------------------------	--

Orientovať sa na mape – autoamapa, internetová mapa, turistická mapa Určiť geografickú polohu bodu na mape geografickými súradnicami	Mapa a glóbus	Glóbus, zemská os, póly, svetové strany, zemské poglobule, rovnobežky, poludníky, nultý poludník, rovník, zemské poglobule, obratníky, polárne kružnice, Mapy, automapy, mapy na internete, plán mesta, tematické mapy, turistické mapy Legenda mapy – symboly, znaky. čítanie mapy, získavanie údajov z mapy, zakresľovanie údajov do mapy. grafická mierka (nezavádzať číselnú mierku) a meranie vzdialeností na mape, legenda mapy Geografická poloha, geografické súradnice Orientácia na mape, určovanie geografickej polohy	Rôzne hry s mapou Vychádzka do okolia školy – použitie mapy.	Na glóbuse určiť zemskú os, severný pól, južný pól, zemské poglobule, rovník, nultý poludník, rovnobežky, poludníky, obratníky, polárne kružnice Určiť svetové strany na mape a v teréne. Zdôvodniť vytvorenie geografickej siete a opísať ju. Určiť polohu ľubovoľného miesta na mape geografickými súradnicami. Odmerať vzdialenosť na mape grafickou mierkou	8
---	---------------	---	---	---	---

Najkrajšie miesta na Zemi, ktoré vytvorila príroda – 12 hodín

Ciele, spôsobilosť	téma	Obsahový štandard	Konkrétne javy	metódy	Výkonový štandard

Schopnosť objavovať, vyhľadávať informácie, prezentovať, vysvetľovať Na základe príkladov z najrôznejších častí vysvetľovať javy na základe vedomostí	Ako vytvorila príroda najkrajšie miesta na Zemi	Stavba Zeme, zemské jadro, plášť, zemská kôra, zemské platne a ich pohyb, vznik pohoria, vznik zemetrasenia, sopečná činnosť a i.) , cenami, zlomy, Kaňony, vodopády, jazerá (činnosť vody – riek, ľadovca), prítoky, delta Činnosť vetra Púšte, skalné mestá (činnosť vetra) Dažďové lesy , savana, lesy, púšť, (rastlinstvo, živočíšstvo	<i>Himaláje, Alpy, Tatry, Mount Everest, Mont Blanc</i> Zemetrasenie, epicentrum Cenami Sopka, sopečný kanál, magma, láva <i>rieka, jazero, prítoky rieky, delta, Amazonka, Kongo, Níl, Volga, Dunaj, Viktóriino, Kaspické more, Mŕtve more, Činnosť rieky na povrch</i> <i>Grand Canyon</i> - <i>vodopád Niagarské vodopády Angelov vodopád, Iguacu, Viktóriine vodopády</i> Amazonský dažďový prales, savana, púšť v Afrike	<i>Pripraviť obrázky z vybraných lokalít sveta: pohorie, sopka, vodopád, rieka, kaňon, ľadovec, skalné mesto, púšť, dažďový prales, Veľká koralová bariéra</i> Môžu byť CD, videofilmy – Skupinová práca, práce na projekte, výklad, získavanie informácií	<i>Na modeli Zeme rozlíšiť časti Zeme Porovnať povrch Zeme v jednotlivých častiach (pologuliach), vymenovať a ukázať na mape a glóbose oceány, svetadiely</i> <i>Opísať pohyb zemských kryh</i> Vysvetliť, ako vzniká pohorie, sopka, sopečná činnosť, zemetrasenie na základe pohybu zemských kryh. Určiť na mape vybrané povrchové celky. Opísať ich polohu. Orientovať sa bez problémov na mape. Poznať názvy najvyšších vrchov pohorí, vedieť ich porovnať podľa výšky. Porozprávať zaujímavosti o nebezpečenstvách vysokých pohorí. Určiť na mape sopečné oblasti, oblasti zemetrasení. Opísať ich výnimočnosť. Určiť na mape sopečný pás a ktoré oblasti sveta sú najviac ohrozené. Uviesť príklady živelných pohrôm vo svete a diskutovať o možnostiach predchádzať im (cunami, zemetrasenie) Vysvetliť ako pôsobia rieka a vietor na zemský povrch Na základe príkladov porovnať oblasti na Zemi podľa rastlinstva
--	---	---	---	---	---

Najkrajšie miesta na Zemi, ktoré vytvoril človek

<i>Ciele, spôsobilosti</i>	<i>téma</i>	Obsahový štandard	Konkrétne javy	metódy	Výkonový štandard	Počet hodín

Navrhnuť trasu výletu po zaujímavých miestach. <i>Orientovať sa na mape</i>	<i>Najkrajšie miesta na Zemi, ktoré vytvoril človek</i>	Sídla na Zemi Mestá a dediny (ako žijú ľudia na rôznych miestach Zeme) Kultúrne a technické stavby – (príklad chrámy, pyramídy, Pamiatky UNESCO)	Paríž, New York, Mexico City Tadž Mahal, Eifelova veža, Opera v Sydney, pyramídy, Veľký čínsky múr, socha Krista v Rio de Janeiro, katedrály	Práca s odbornou literatúrou, vyhľadávanie informácií, prezentovanie návrhov, skupinová práca	Na príklade modelového regiónu vytvoriť podrobnú charakteristiku regiónu Pripraviť prezentáciu o živote ľudí vo vybranej oblasti Vytvoriť mentálnu mapu svetadielov	5
--	---	--	---	---	---	---

Učebné zdroje:

Učebnica,

Odborné časopisy: National geographic,

GEO,

Ľudia a zem

DVD: mapa a zemský povrch (Salvo Film)

Zem ako vesmírne teleso

Čas na Zemi

Hodnotenie:

Hodnotiť sa budú ústne odpovede, písomné testy,

Produkt v 1. ročníku: mapa tvarov zemského povrchu.

Občianska náuka 5. ročník

Charakteristika predmetu

Predmet prispieva k orientácii žiakov v rodinnom a školskom prostredí. Vedie ich k poznávaniu svojej obce, regiónu, vlasti a Európskej únie. Umožňuje žiakovi pochopiť seba samého a pomáha im v ich socializačnom procese. Učí ich demokraticky myslieť a konať, poznávať svoje práva a povinnosti a obhajovať práva druhých. Poskytuje žiakovi základné vedomosti z oblasti štátu a práva a vedie ich k aktívnej občianskej angažovanosti a umožňuje im pochopiť ekonomický život spoločnosti.

Ciele predmetu

Predmet sa cieľmi spolupodieľa na utváraní a rozvíjaní kľúčových kompetencií tým, že vedie žiaka k:

- podpore vedomia jedinečnosti a neopakovateľnosti každého človeka v spoločnosti,
- utváraní vedomia vlastnej identity a identity druhých ľudí,
- realistickému sebaopoznávaniu a sebahodnoteniu,
- akceptovaniu vlastnej osobnosti a osobnosti druhých ľudí,
- aktívnemu občianstvu a osobnej angažovanosti, uvedomovaniu si práv a povinností, rešpektovaniu základných princípov demokracie a tolerance,
- vytváraní pozitívnych vzťahov k opačnému pohlaviu v prostredí školy a mimo školy,
- rozpoznávaní stereotypných názorov na postavenie muža a ženy,

- získaniu základných vedomostí o ekonomickom fungovaní spoločnosti,
- uplatňovaní vhodných komunikačných prostriedkov k vyjadrovaniu vlastných myšlienok, citov, názorov a postojov,
- k obhajovaniu vlastných postojov a k primeranému obhajovaniu svojich práv,
- vytváraní schopnosti využívať ako zdroj informácií rôzne verbálne a neverbálne texty spoločenského a spoločenskovedného charakteru,
- rešpektovaní a uplatňovaní mravných princípov a pravidiel spoločenského spolunažívania a prebratí zodpovednosti za vlastné názory, správanie sa a dôsledky konania.

Obsah

Predmet veku primerane oboznamuje žiakov s vybranými poznatkami z oblasti sociológie, psychológie, politológie, práva a ekonómie, ktoré ich vedú k poznávaniu seba a iných, k chápaniu personálnych, interpersonálnych, sociálnoprávných a ekonomických vzťahov medzi jednotlivcov a spoločnosťou. Podieľa sa na mravnom, občianskom a intelektuálnom rozvoji žiakov.

Tematický celok:		
Moja rodina	Obsahový štandard	Výkonový štandard
Obsah		
Poslanie a funkcie rodiny	Funkcie rodiny	Chápe význam rodiny pre človeka a spoločnosť
Vzťahy v rodine, roly členov rodiny	Princípy, na ktorých fungujú vzťahy v rodine	<ul style="list-style-type: none"> - Vie rozlíšiť pozitíva a negatíva v rodinných vzťahoch - Chápe zmysel pozícií jednotlivých členov pre fungovanie rodiny
Normy a pravidlá, práva a povinnosti členov rodiny	<ul style="list-style-type: none"> - Pravidlá platné v rodine - Práva a povinnosti rodičov a detí 	<ul style="list-style-type: none"> - Chápe význam pravidiel v rodine - Chápe spätosť práva a povinností - Vie ochraňovať svoje práva a plniť si svoje povinnosti
História mojej rodiny, zvyky a tradície	<ul style="list-style-type: none"> - Rodinná genéza 2 generácií dozadu - Rodostrom - Zvyky a tradície rodiny (Vianoce, Veľká noc...) 	<ul style="list-style-type: none"> - Získa úctu a hrdosť na svoju rodinu, tradície a zvyky - Pochopí spätosť prítomnosti s minulosťou - Vie rozlíšiť v čom sú si rodiny podobné a v čom sú originálne
Komunikácia v rodine	<ul style="list-style-type: none"> - Verbálna komunikácia - Neverbálna komunikácia - Jednosmerná komunikácia - Základné komunikačné techniky 	<ul style="list-style-type: none"> - Chápe dôležitosť komunikácie medzi členmi rodiny pre ich harmonický život - Začne uplatňovať komunikačné techniky - Vie obhajovať, zdôvodňovať svoj názor a rešpektovať názor ostatných - Prejavuje úctu k názorom rodičov
Krízy v rodine	<ul style="list-style-type: none"> - Dôvody, ktoré vedú ku krízam v rodine: rozvod rodičov, choroba v rodine - Neúplná rodina 	<ul style="list-style-type: none"> - Identifikuje príčiny rodinných kríz - Chápe potrebu preberať rolu neprítomného člena rodiny - Vie prejsť cit spolupatričnosti
Problémy rodinného života a ich riešenie	<ul style="list-style-type: none"> - Typológia záťažových situácií - Problémy rodinného života - Spôsoby riešenia 	<ul style="list-style-type: none"> - Vie pomenovať záťažové situácie a vygenerovať základné problémy rodinného života - Vie: vyjednávať, zdôvodňovať svoje riešenia, aktívne

		počúvať, robiť kompromisy, prijímať rozhodnutie
Zdravý spôsob života	<ul style="list-style-type: none"> - Životné štýly - Stres - Relaxačné techniky - Zdravý životný štýl: zdravá životospráva, pravidlá duševnej hygieny 	<ul style="list-style-type: none"> - Porovnáva jednotlivé životné štýly - Vie identifikovať stres a naučí sa techniky na jeho odbúranie - Uplatní základy zdravej výživy - Odolá módnym trendom v životospráve - Uplatňuje pravidlá duševnej hygieny vo svojom rodinnom živote
Zdravý spôsob života	<ul style="list-style-type: none"> - Spôsoby trávenia voľného času - Spoločné voľnočasové aktivity - Individuálne voľnočasové aktivity (turistika, šport, kultúra, starostlivosť o domáce zvieratá...) 	<ul style="list-style-type: none"> - Vie rozlíšiť vhodné a nevhodné spôsoby trávenia voľného času - Vysvetlí, prečo je pre rozvoj jeho osobnosti dôležité spoločné trávenie voľného času
Voľný čas v mojej rodine	<ul style="list-style-type: none"> - Voľný čas v rodine - Spôsoby trávenia voľného času v rodinách 	<ul style="list-style-type: none"> - Naučí sa prispôbovať ostatným členom rodiny - Formuje si pocit spolupatričnosti
Naši príbuzní, priatelia, susedia	<ul style="list-style-type: none"> - Širšia rodina - Medziľudské vzťahy - Priateľstvo - Pomoc a podpora 	<ul style="list-style-type: none"> - Vie vymenovať členov svojej širšej rodiny - Na príkladoch uvedie ako fungujú vzťahy v širšej rodine, susedské vzťahy - Vie určiť čím sa vzájomne obohacujú a ako si pomáhajú -
Generačné problémy v rodine	<ul style="list-style-type: none"> - Viacgeneračné rodiny - Problémy spolunažívania vo viacgeneračných rodinách 	<ul style="list-style-type: none"> - Vie vysvetliť pojem viacgeneračnej rodiny - Zdôvodní potrebu vzájomnej starostlivosti rodičov, detí, starých rodičov - V každodennom živote chápe a pomáha starým rodičom
Dokumenty a Zákon o rodine	<ul style="list-style-type: none"> - Dohovor o právach dieťaťa - Zákon o rodine 	<ul style="list-style-type: none"> - Vie pracovať s dokumentom a zákonom - Pozná svoje práva a povinnosti zo zákona - Osobne sa angažuje proti porušovaniu práv detí - Vie, že vzťahy v rodine upravuje Zákon o rodine
Tematicky celok: Moja škola Obsah		
Trieda ako sociálna skupina	<ul style="list-style-type: none"> - Princípy fungovania triedneho kolektívu - Postavenie jednotlivcov v skupine a ich vzťahy - Sociálne roly - Socializácia 	<ul style="list-style-type: none"> - Vysvetlí príčiny pozícií jednotlivých žiakov (aj seba) v triednom kolektíve - Vie vymenovať základné roly žiakov v triede a zaradiť žiakov do nich - Vie vysvetliť, čo je socializácia a prečo je pre jednotlivca dôležitá - Objasní podstatu problémov vo vzťahu
Individualizmus – osobnosti v našej triede	<ul style="list-style-type: none"> - Osobnosť: pozitívna, negatívna - Vodca, vodcovský typ (charakteristické znaky) - Súperenie, súťaživosť 	<ul style="list-style-type: none"> - Vie rozlíšiť negatívne a pozitívne osobnosti triedy - Objasní význam pozitívnych vzorov (pozitívnych vodcov osobností) pre život triedy

		<ul style="list-style-type: none"> - Odhalí manipuláciu zo strany spolužiaka a odolá jej - Uvedie príklady súťaživosti v pozitívnom aj v negatívnom zmysle
Kolektivismus – spolupráca v našej triede	<ul style="list-style-type: none"> - Pravidlá spolupráce - Kompromis - Riešenie konfliktov 	<ul style="list-style-type: none"> - Pozná a riadi sa pravidlami spolupráce pri činnostiach triedneho kolektívu - Je ochotný robiť kompromisy - Pozná základné spôsoby riešenia konfliktov a uplatňuje ich v živote triedy
Sebahodnotenie a hodnotenie žiakov triedy	<ul style="list-style-type: none"> - Rovnosť - Rovnakosť - Predsudok - Sebapoznanie, sebahodnotenie - Poznanie a hodnotenie iných 	<ul style="list-style-type: none"> - Vie rozlíšiť pojmy rovnosť a rovnakosť - Chápe pojem predsudok, na príkladoch uvedie, čo môžu predsudky spôsobiť - Pozná svoje pozitíva a negatíva - Vie určiť pozitíva aj negatíva spolužiakov bez urážania
Komunikácia v triede	<ul style="list-style-type: none"> - Vzájomné pôsobenie členov kolektívu - Družní spolužiaci - Žiaci s problémami pri nadväzovaní sociálnych vzťahov 	<ul style="list-style-type: none"> - Rozozná odlišnosti jednotlivcov v procese vytvárania sociálnych vzťahov - Je ochotný pomôcť spolužiakom s problémami pri nadväzovaní kontaktov, pri socializácii
Práva a povinnosti žiakov v triede – triedna samospráva	<ul style="list-style-type: none"> - Dokument: práva a povinnosti žiakov v konkrétnej triede - Vytvorenie a činnosť triednej samosprávy 	<ul style="list-style-type: none"> - Zúčastní sa na tvorbe práv a povinností žiakov triedy (aktívna spolupráca) - Využije možnosť ovplyvniť život vo svojej triede - Rozvíja zodpovednosť za seba a iných
Práva a povinnosti žiakov v škole – školská samospráva	<ul style="list-style-type: none"> - Dokument: práva a povinnosti žiakov na ZŠ - Vytvorenie a činnosť žiackeho parlamentu (školskej žiackej samosprávy) 	<ul style="list-style-type: none"> - Pozná svoje práva a povinnosti v škole - Vie, kto ho zastupuje v školskom parlamente a ako obhajuje jeho práva
Mimovyučovacia a mimoškolská činnosť	<ul style="list-style-type: none"> - Mimovyučovacie aktivity v škole - Záujmové útvary v škole - Aktívne využívanie voľného času (mimoškolská činnosť) 	<ul style="list-style-type: none"> - Zapája sa do mimoškolských aktivít - Pozná, ktoré záujmové útvary pracujú v škole a začlení sa do niektorého z nich - Uvedie možnosti mimoškolského využívania voľného času
Naša škola	<ul style="list-style-type: none"> - História, úspechy žiakov - Bývalí pedagógovia - Osobnosti školy - Symbolika školy (logo, hymna) 	<ul style="list-style-type: none"> - Vie uviesť úspechy osobností pedagógov a históriu svojej školy - Pozná jej symboliku - Rozvíja pocit hrdosti, spolupatričnosti, posilňuje snahu reprezentovať školu
Naša pani učiteľka	<ul style="list-style-type: none"> - Osobnosť učiteľa - Pracovné štýly učiteľa 	<ul style="list-style-type: none"> - Vie uviesť základné typy osobností učiteľa - Pozná základné pracovné štýly učiteľa - Rozvíja kritické myslenie, schopnosť vyjadriť svoj názor bez urážania
Čím by som chcel byť	<ul style="list-style-type: none"> - Povolanie - Zamestnanie - Rodinné tradície v povolaniach 	<ul style="list-style-type: none"> - Vysvetlí na príkladoch pojmy povolanie, zamestnanie - Uvedomí si svoj záujem o isté povolanie a vplyv rodiny na

		svoju budúcu pracovnú orientáciu
Vzdelávanie ako hodnota	<ul style="list-style-type: none"> - Systém hodnôt - Hodnoty detí školského veku - Vzdelanie v systéme hodnôt detí školského veku 	<ul style="list-style-type: none"> - Vie uviesť najdôležitejšie hodnoty vo svojom živote - Vysvetlí, prečo má vzdelanie práve také miesto v jeho hodnotovom systéme - Toleruje hodnoty spolužiakov
Celoživotné vzdelávanie	<ul style="list-style-type: none"> - Celoživotné vzdelávanie 	<ul style="list-style-type: none"> - Chápe pojem a prijíma myšlienku celoživotného vzdelávania ako predpokladu pre svoje budúce uplatnenie sa v práci
Školský systém u nás	<ul style="list-style-type: none"> - Typy a stupne škôl - Školské zariadenia 	<ul style="list-style-type: none"> - Rozlišuje typy stredných škôl - Vie vymenovať niektoré školské zariadenia - Pozná možnosti ďalšieho vzdelávania u nás
Školský systém v Európe	<ul style="list-style-type: none"> - Typy a stupne škôl vo vybraných štátoch EÚ (kritériá výberu: Projekt Comenius) - Povinná školská dochádzka 	<ul style="list-style-type: none"> - Porovná typy a stupne škôl u nás a v niektorých štátoch EÚ - Rozlišuje dĺžku trvania povinnej školskej dochádzky u nás a v štátoch EÚ
Život žiaka základnej školy u nás – v zahraničí, v meste – na dedine	<ul style="list-style-type: none"> - Režim dňa - Výchova, vyučovanie - Voľnočasové aktivity 	<ul style="list-style-type: none"> - Porovnáva život žiaka SR – zahraničie, mesto – dedina - Hľadá podobnosti a odlišnosti - Rozvíja kritické myslenie, vyjadruje svoj názor a zdôvodňuje ho
Škola budúcnosti	<ul style="list-style-type: none"> - Spôsoby učenia a vyučovania v budúcnosti - Postavenie žiaka a učiteľa v budúcnosti - Obsah vzdelávania v budúcnosti 	<ul style="list-style-type: none"> - Rozvíja tvorivosť, fantáziu - Prejaví aj zmysel pre realitu - Vie vyjadriť a obhájiť svoju predstavu

Obsah predmetu je koncipovaný na 33 hodín ročne, to znamená 1 hodina týždenne. Škola si môže posilniť časovú dotáciu predmetu a prehĺbiť tak výchovné pôsobenie občianskej náuky v zmysle jej deklarovaného poslania.

Odporúčanie: v časovej dotácii pre predmet sú vyčlenené hodiny pre projekty. Navrhujeme, aby žiaci počas školského roka vypracovali 2 projekty. V tematickom celku Moja rodina žiaci vypracujú individuálne projekty na tému Zdravý životný štýl v (mojej)rodine a v tematickom celku Moja škola môžu žiaci formou tímovej práce vypracovať projekt Galéria osobností našej školy „Boli tu pred nami“. V predmete odporúčame využívať skupinové vyučovanie (tímovú prácu), používať situačné a rolové metódy práce, tvorbu projektov.

Predmet: **Etická výchova**

Ciele	Tematický celok	Obsahový štandard	Výkonový štandard	
	témy		Socio-afektívny	Konatívny
Osvojenie základných sociálno-komunikačných zručností	Otvorená komunikácia Úrovně komunikácie, verbálna a neverbálna komunikácia, pozdrav, otázka, poďakovanie, ospravedlnenie, prejavovanie úcty voči iným v komunikácii, komunikačné šumy, chyby a prekážky.	-vie vymenovať druhy komunikácie a jej úrovne - vie vysvetliť pojem otvorená komunikácia	- uvedomuje si príčiny komunikačných šumov a vníma miesto komunikačných prekážok pri nedorozumeniach	- dobre zvláda základné komunikačné zručnosti – predstavenie sa, pozdrav, poďakovanie, prosbu, ospravedlnenie sa - -v komunikácii badať odstraňovanie komunikačných šumov
	Poznanie a pozitívne hodnotenie seba Sebapoznanie, sebahodnotenie, sebaúcta, sebaovládanie, poznanie svojich silných a slabých stránok, povedomie vlastnej hodnoty, elementy formujúce sebaúctu v školskom veku (rodina, škola, vrstovníci, zovňajšok, úspech, vzťahy, záujmy...).	- rozumie a vie vysvetliť pojmy sebaúcta a sebaovládanie - vie pomenovať prvky podporujúce sebaúctu u žiaka	- uvedomuje si dôležitosť poznania svojich silných a slabých stránok - pozná elementy formujúce jeho sebaúctu	- badať snahu o väčšie sebapoznanie a rozvíjanie pozitívneho hodnotenie seba - v správaní badať väčšie sebaovládanie
	Poznanie a pozitívne hodnotenie druhých Pozitívne hodnotenie druhých v bežných podmienkach, pozitívne hodnotenie najbližších (rodina, kamaráti, učitelia...) hľadanie dôvodov pre pozitívne hodnotenie	- vie vysvetliť dôležitosť pozitívneho hodnotenia druhých v medziľudských vzťahoch	- chápe zmysel pozitívneho hodnotenia druhých - učí sa vidieť problémy	- je schopný verbalizovať pozitívne hodnotenie druhých v bežných podmienkach - vie ohodnotiť dobro u iných i v podmienkach záťaže – u postihnutých,

<p>Osvojenie tvorivého riešenia každodenných situácií v medziľudských vzťahoch</p>	<p>iných, ich verbálne vyjadrenie, prípadne písomné vyjadrenie pozitív iných, reflexia nad dobrom, ktoré od iných prijímame. Úcta k postihnutým, starým, chorým a pod.</p> <p>Tvorivosť v medziľudských vzťahoch, iniciatíva</p> <p>Rozvíjanie základnej tvorivosti, objavovanie darov prostredníctvom širokej ponuky pre ľudskú tvorivosť (pohybová, výtvarná, imitačná, literárne, prosociálna...) radosť z tvorivosti, tvorivosť a iniciatíva v medziľudských vzťahoch (čo môžem urobiť pre mojich spolužiakov, pre našu triedu, pre rodinu, pre ľudí v núdzi...).</p>	<p>- vie vysvetliť aké má miesto tvorivosť v medziľudských vzťahoch</p> <p>- vie vymenovať znaky tvorivého človeka</p>	<p>postihnutých, starých a chorých a objavuje ich dary</p> <p>- rozumie, že tvorivosť je potrebná nielen pre vedu a umenie, ale aj pre vytváranie medziľudských vzťahov</p>	<p>starých, chorých</p> <p>- pri robení dobra je iniciatívny a tvorivý</p> <p>- vedieť si vážiť dobro poskytnuté iným človekom</p>
<p>Osvojenie základných pojmov súvisiacich s ochranou prírody a životného prostredia</p>	<p>Etické aspekty ochrany prírody</p> <p>Vnímanie prírody, obdiv a úcta ku všetkým formám života, dôležitosť ochrany prírody z hľadiska prosociálnosti (úcta k tým, čo prídu do prírody po nás, či už o týždeň, alebo o sto rokov...) ekologická etika z pohľadu žiaka (zber odpadu, neznečisťovať okolie, šetriť prírodu konkrétnou citlivosťou v bežných životných situáciách –tečúci vodovodný kohútik, zbytočne zažaté svetlo).</p>	<p>-vie vysvetliť súvislosti medzi ľudskou činnosťou a životným prostredím</p> <p>– vie uviesť príklady ekologickej etiky (šetrenie energie, ochrana prírody)</p>	<p>- cíti sa súčasťou prírody a chce jej pomôcť</p> <p>- vníma svoje možnosti pre ochranu životného prostredia</p>	<p>- podľa svojich možností a výziev, ktoré ponúka daný región ,chráni prírodu a životné prostredie</p>

Obsah predmetu je koncipovaný na 33 vyučovacích hodín ročne, 1 vyučovaciu hodinu týždenne.

Metodické poznámky

Výchovný štýl

Do procesuálnej stránky etickej výchovy patrí výchovný štýl. Je to vzťah učiteľa k žiakom, ktorý je charakterizovaný nasledujúcimi zásadami:

1. Vytvorme z triedy výchovné spoločenstvo.
2. Prijmeme žiaka takého, aký je a prejavujeme mu priateľské city.
3. Pripisujeme žiakom pozitívne vlastnosti, najmä prosociálnosť (vyjadrujme pozitívne očakávania).
4. Formulujeme jasné a splniteľné pravidlá.
5. Nabádajme, je to osvedčený výchovný prostriedok.
6. Na negatívne javy reagujeme pokojným poukázaním na ich dôsledky (induktívna disciplína).
7. Odmeny a tresty používame opatrne.
8. Do výchovného procesu zapojme aj rodičov.
9. Budme nositeľmi radosti.

Účinnosť etickej výchovy vo veľkej miere závisí od špecifického vzťahu, ktorým je predovšetkým dobroprajný, partnerský, priateľský, ale náročný a vo svojich požiadavkách dôsledný vzťah k žiakovi.

Výchovné metódy

Dosahovanie cieľov sa realizuje najmä prostredníctvom zážitkových metód, ktoré vytvárajú optimálne podmienky pre budovanie mravného úsudku a zvnútorňovanie ponúkaných hodnôt.

Postup prijatia hodnôt ETV do života žiakov je daný skutočnosťou, že každému rozhodnutiu človeka predchádza poznanie (reflexia) a každé poznanie sa začína zmyslovým vnímaním. V ETV je odporúčaná schéma vyjadrená v pojmoch:

1. senzibilizácia – scitlivenie (emocionálne i kognitívne) na problém, na tému, na hodnotu
2. nácvik v podmienkach triedy,
3. reálna skúsenosť - transfer (v rodine, na ulici, medzi kamarátmi...).

Učiteľ pritom používa rôzne metódy a techniky (hru, hranie rolí, hranie scénok, anketové metódy, metódu posilňovania, problémové vyučovanie, dramatizácia ...) V etickej výchove im hovoríme zjednodušene – cvičenia, aktivity. Je dôležité si uvedomiť, že aktivity sú len prostriedkom, ktorý umožní **hodnotovú reflexiu**, tá je súčasťou každého kroku. (Hodnotenie prežitého rozumom napr. – Čo som prežil? Čo som si uvedomil? Ako to súvisí so životom vo mne, okolo mňa? Čo z toho vyplýva pre môj život?) Bez reflexie by ostal žiakovi iba pekný zážitok, ktorý sotva ovplyvní jeho postoje a správanie. Preto je v metodických príručkách osobitná časť venovaná otázkam vhodným na reflexiu. Ak nacvičíme so žiakmi určité správanie (napr. pozdrav, ospravedlnenie, odmietnutie...) v triede, ešte to neznamená, že to budú robiť aj doma a na ulici. Máme však k dispozícii viacero techník, ktoré napomáhajú tomu, aby žiaci osvojené zručnosti a skúsenosti prenášali do každodenného života (napr. záznamy pozorovaní, vedenie denníka, zbieranie článkov, interview s rodičmi alebo inými osobami...). Tejto časti hovoríme v etickej výchove transfer – prenos z hodiny ETV do bežného života rodiny, triedy a iných vzťahov, do ktorých žiak vstupuje.

Základom výchovno-vzdelávacieho procesu etickej výchovy je zážitkové učenie, ktoré učiteľ v jeho technikách, cvičeniach a aktivitách prispôsobuje veku žiakov a situácii v žiackom kolektíve. Aktivity pomáhajú precítiť etické hodnoty, uľahčujú porozumieť normám, ktoré súvisia s očakávaným správaním, umožňujú nácvik zodpovedajúceho správania a prenos získaných skúseností do správania sa v reálnom svete.

Žiaci počas hodín ETV sedia v kruhu, aby si videli navzájom do tváre, aby sa vzájomne poznávali. Je to východisková pozícia, ktorá nie je cieľom, ale prostriedkom. Samozrejme, je možné aj iné usporiadanie priestoru v závislosti od metódy, ktorú učiteľ na danú aktivitu zvolil.

Pri vyučovaní etickej výchovy v špeciálnych základných školách sa využívajú metódy a formy primerané jednotlivým druhom postihnutia žiakov.

Vyučovaciu hodinu na druhom stupni treba členiť tak, aby sa rešpektovali zvláštnosti tohto vývinového obdobia. Treba mať pripravených viac aktivít k danej téme. Prostriedkom, ktorý učiteľ často využíva, je čítanie rozprávok, príbehov. Vhodné obrázky, audio i videonahrávky môžu poslúžiť ako motivačný materiál.

Učiteľ je na hodine facilitátor, moderátor aktivít. Jasne vysvetľuje inštrukciu. Svojou autoritou napomáha zdarnému priebehu aktivity (z času na čas zasiahne, aby veci usmernil či objasnil). Po každej aktivite učiteľ vedie žiakov k reflexii – uvažovaniu a komunikovaniu poznanej skutočnosti s odkazom na prepojenie so životom. Domáce úlohy (transfer) sa netýkajú písomného vypracovávania, ale konkrétnych jednoduchých cvičení či predsavzatí orientovaných na požadované správanie. Dôležitou súčasťou každej hodiny je rozdelenie sa s niekým so získanou skúsenosťou v bežnom živote.

Etická výchova nepoužíva učebnicu. Podnety na činnosť nachádza učiteľ v metodických príručkách a v iných materiáloch, ako aj v obsahu vyučovacích predmetov druhého stupňa. Aktualizuje ich podľa podmienok skupiny, cieľov a obsahu etickej výchovy.

Prepojenie ETV s inými prvkami alternatívnych výchovných postupov (ITV, Montessori, Waldorfská škola...), ktoré sú kompatibilné s cieľmi etickej výchovy, je možné. Upozorňujeme však, že nie je vhodné zamieňať, nahrádzať, resp. uplatňovať tieto projekty v predmete ETV.

Na hodine etickej výchovy žiakov nehodnotíme známku. Je vhodné a žiaduce jednotlivcov slovom oceniť počas hodiny a skupinu žiakov priebežne i na konci hodiny. Žiaci by mali tiež mať priestor na vyjadrenie, ako sa cítili, ako sa im hodina páčila, v čom by privítali zmenu.

Literatúra

Absetz, B.: Robíme to spolu. Bratislava : Hevi, 1996. ISBN 80-85518-52-1

Amnesty International: Deťom o Všeobecnej deklarácii ľudských práv. Bratislava : Archa, 1992. ISBN 80-7115-035-5

Heidbrink, H.: Psychologie morálního vývoje. Praha : Portál, 1997. ISBN 80-7178-154-1

Kovaliková, S.- Olsenová, K.: Integrované tematické vyučovanie. Bratislava : Faber, 1996. ISBN 80-967492-6-9

Lencz, L.: Pedagogika etickej výchovy. Výchova k prosociálnosti. Bratislava : Metodické centrum v Bratislave, 1998.

Lencz, L.: Metódy etickej výchovy. Bratislava: Metodické centrum v Bratislave, 1993.

Lencz, L. – Križová, O.: Metodický materiál k predmetu etická výchova, Bratislava: Metodické centrum v Bratislave, 1997.

Páleník, L.: Prosociálne správanie. In: Vybrané kapitoly zo psychológie. Bratislava: Metodické centrum v Bratislave, 1995.

Podhradský, J. – Kucek, J.: Vieš to? Bratislava: SPN, b.r. ISBN 80-08-01767-8

Kolláriková, Z. – Pupala, B.: Predškolská a primárna pedagogika. Predškolská a elementárna pedagogika. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-585-7

Roche Olivar, R.: Etická výchova. Bratislava : Orbis Pictus, 1992.

Vacek, P.: Morální vývoj v psychologických a pedagogických souvislostech. Hradec Králové : Gaudeamus, 2002. ISBN 80-7041-101-5

5. ročník

Ciele predmetu

Cieľom hudobnej výchovy v 5. ročníku ZŠ je pochopenie komunikatívnej funkcie hudby, rôznych podôb hudobného vyjadrenia, pochopenie vlastnej kultúry a zmysel pre identitu, ktorá je základom rešpektovania rozmanitosti kultúrneho vyjadrovania. Ciele sú totožné s cieľmi v Štátnom vzdelávacom programe.

Tematické celky a obsah	Kompetencie	Výstup
<p>Ako sa nám prihovára hudba Výrazové prostriedky hudby a ich funkcia, zážitok z hudby a jeho zdôvodnenie, podoby hudobnej skladby, komunikatívna funkcia hudby, správanie sa na hudobných a slávnostných podujatiach. (Výber: 6.roč./ s. 6-31 + iné vhodné piesne 6. roč./s. 32-37).</p> <p>Odporúčame vychádzať z hudobných skúseností žiakov a na vyučovacích hodinách realizovať rôzne druhy hudobných činností (cca 10 hod.).</p> <p>Prostredníctvom hudby poznávame svoju hudobnú kultúru i kultúru iných národov Typická pieseň a hudobná skladba vybraných národov. Výber: 7. roč./ s. 40.-49, 56-61 + odporúčame k vybraným piesňam pridať známu skladbu daného národa podľa ponuky</p>	<p>Vokálno-intonačné činnosti - žiak spieva na základe svojich dispozícií intonačne čisto, rytmicky presne so zodpovedajúcim výrazom jednohlasné, dvojhlasné piesne ľudové aj umelé, v durových, molových a modálnych tóninách, pritom využíva získané spevácke, intonačné a sluchové návyky a zručnosti, - orientuje sa v grafickom zázname piesní a skladieb rôznych štýlov a žánrov, - dokáže posúdiť kvalitu vokálneho prejavu druhých.</p> <p>Inštrumentálne činnosti - žiak dokáže realizovať a vytvárať inštrumentálne sprievody k piesňam, rešpektujúc ich charakter, jednoduchou improvizáciou na detských hudobných nástrojoch „podporiť“ charakter, zmeny nálad hudobnej ukážky, zvýrazniť dôležité hudobné myšlienky reprodukovanej</p>	<p>- vedieť čisto, kultivovane spievať minimálne 12 piesní vhodne zvolených so zreteľom na hlasové dispozície a hlasovú hygienu, - vedieť uplatňovať elementárne taktovacie pohyby pri speve</p> <p>- vedieť hrať rytmické motívy, jednoduché inštrumentálne sprievody k piesňam,</p>

<p>učebníc Hv (cca 10 hod.).</p> <p>Hudba spojená s inými druhmi umenia (tvorba integratívneho projektu)</p> <p>Ponúkame dve alternatívy:</p> <p>a) vyvodenie základných prvkov opery, operety, muzikálu, melodrámy, baletu z typických diel svetovej hudobnej literatúry. Odporúčame informatívny nácvik ich časti, resp. ich dramatizáciu. Výber: 6. roč./ s. 38-55.</p> <p>b) voľné dotvorenie hry so spevom B. Felix: Pamodaj šťastia (5. roč./ s. 64-69) alebo B. Felix: My, vrabčiaci (6.roč./ s. 60-63) a vyvodenie charakteristiky rôznych hudobno-dramatických diel (cca 10 hod.)</p>	<p>hudby.</p> <p>Hudobno-pohybové činnosti</p> <p>Žiak dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> - správne reagovať pohybom na znejúcu hudbu, vyjadriť metrum, tempo, dynamiku, pohyb melódie, v súlade s charakterom piesne alebo skladby, - realizovať hudobno-pohybové hry so spevom, vyjadriť náladu a obsah hudby pohybom, na základe svojich individuálnych schopností a zručností vytvárať pohybové improvizácie a kreácie. <p>Percepčné činnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - žiak sa orientuje v znejúcej hudbe, na základe použitých výrazových prostriedkov hudby, ktoré vníma, chápe ich funkciu a komunikačné schopnosti hudby - dokáže zaradiť, charakterizovať počúvanú skladbu vokálnu alebo inštrumentálnu z hľadiska žánru, postrehne výrazné hudobné myšlienky, ich variácie, napätie a uvoľnenie hudby, - dokáže verbalizovať svoj názor, hudobný zážitok, predstavy od konkrétnych k abstrakcii princípov, všeobecným zákonitostiam a ich materializácii hudobnými prostriedkami. <p>Hudobno-dramatické činnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - žiak integruje a komplexne využíva vokálne, hudobno-pohybové, inštrumentálne a percepčné činnosti spojené v dramatickom príbehu, - žiak získava schopnosť empatického a asertívneho 	<ul style="list-style-type: none"> - vedieť reagovať pohybom na hudbu, vyjadriť pohybom charakter, výraz a náladu piesne a znejúcej hudby, - Po viacnásobnom vypočutí poznať min. 4 hudobné skladby a ich autorov, - Poznať funkciu hudby vzhľadom k životu človeka a spoločnosti,
---	--	---

	správania sa.	1 hudobno-dramatické vystúpenie
--	---------------	---------------------------------

Hudobno-výchovný proces

Hlavnou zásadou vyučovania hudobnej výchovy je, že východisko i cieľ hudobno-výchovného procesu tvorí znejúca hudba. Uprednostňujeme progresívne a inšpiratívne uplatňovanie centrálneho metodického podnetu (hudby) smerujúceho k zážitku. Každá vyučovacia hodina má mať svoje ciele, ku splneniu ktorých smeruje každá činnosť žiakov a usmerňovanie učiteľa.

Predmet: **Telesná a športová výchova**

1. Charakteristika vyučovacieho predmetu

Predmet telesná a športová výchova poskytuje základné informácie o biologických, fyzických a sociálnych základoch zdravého životného štýlu. Žiak si v ňom rozvíja schopnosti a osvojuje vedomosti, zručnosti a návyky, ktoré sú súčasťou zdravého životného štýlu nielen počas školskej dochádzky, ale i v dospelosti. Osvojí si zručnosti a návyky na efektívne využitie voľného času a zároveň vedomosti o zdravotnom účinku osvojených zručností a návykov.

2. Ciele vyučovacieho predmetu

Všeobecným cieľom telesnej a športovej výchovy ako vyučovacieho predmetu je umožniť žiakom rozvíjať kondičné a koordinačné schopnosti na primeranej úrovni, osvojovať si, zdokonaľovať a upevňovať pohybové návyky a zručnosti, zvyšovať svoju pohybovú gramotnosť, zvyšovať všeobecnú pohybovú výkonnosť a zdatnosť, prostredníctvom vykonávanej pohybovej aktivity pôsobiť a dbať o zdravie, vytvárať trvalý vzťah k pohybovej aktivite, telesnej výchove a športu s ohľadom na ich záujmy, predpoklady a individuálne potreby ako súčasť zdravého životného štýlu a predpokladu schopnosti celoživotnej starostlivosti o vlastné zdravie.

Špecifické ciele predmetu sú vyjadrené pomocou nasledovných kľúčových a predmetových kompetencií:

Pohybové kompetencie

- Žiak si vie vybrať a vykonávať pohybové činnosti, ktoré bezprostredne pôsobia ako prevencia civilizačných chorôb.
- Žiak dokáže rozvíjať všeobecnú pohybovú výkonnosť s orientáciou na udržanie a zlepšenie zdravia.
- Žiak má osvojené primerané množstvo pohybových činností vo vybraných odvetviach telesnej výchovy a športu a vie ich uplatniť vo voľnom čase.

Kognitívne kompetencie

- Žiak vie vysvetliť dôvody potreby vykonávania pohybovej činnosti v dennom režime so zameraním na úlohy ochrany vlastného zdravia.
- Žiak používa odbornú terminológiu osvojených pohybových činností a oblastí poznatkov.
- Žiak vie zostaviť a používať rozcvičenie pred vykonávaním pohybovej činnosti.

- Žiak dodržiava osvojené pravidlá pri vykonávaní pohybových činností súťažného charakteru.
- Žiak vie, ktoré sú základné olympijské idey a riadi sa nimi vo svojom živote.
- Žiak vie posúdiť a diagnostikovať úroveň svojej pohybovej výkonnosti a telesného rozvoja podľa daných noriem.
- Žiak vie poskytnúť prvú pomoc pri úraze v rôznom prostredí.
- Žiak dodržiava bezpečnostné a hygienické požiadavky pri vykonávaní pohybovej činnosti.
- Žiak pozná životné priority a priority v starostlivosti o vlastné zdravie.
- Žiak pozná negatívne účinky návykových látok na organizmus.

Komunikačné kompetencie

- Žiak sa dokáže jasne a zrozumiteľne vyjadrovať.
- Žiak používa správnu odbornú terminológiu v edukačnom procese i počas voľnočasových aktivít.

Učebné kompetencie

- Žiak vie zdôvodniť potrebu zaradenia pohybových aktivít do svojho denného režimu.
- Žiak vie zdôvodniť potrebu rozohriatia organizmu a rozcvičenia pre športový výkon i ako prevenciu pred zranením.

Interpersonálne kompetencie

- Žiak prejavuje pozitívny vzťah k sebe i iným.
- Žiak efektívne pracuje v kolektíve.
- Žiak vie racionálne riešiť konfliktné situácie, najmä v športe.
- Žiak sa správa empaticky a asertívne pri vykonávaní telovýchovných a športových činností, ale i v živote.

Postojové kompetencie

- Žiak má zážitok z vykonávanej pohybovej činnosti.
- Žiak dokáže zvíťaziť, ale i prijať prehru v športovom záporení i v živote, uznať kvality súpera.
- Žiak dodržiava princípy fair-play.
- Žiak sa zapája do mimoškolskej telovýchovnej a športovej aktivity.
- Žiak využíva poznatky, skúsenosti a zručnosti z oblasti telesnej výchovy a športu a iných predmetov so zameraním na zdravý spôsob života a ochranu prírody.

3. Obsah

Zabezpečenie uvedených kompetencií sa uskutočňuje prostredníctvom obsahu, ktorý tvoria základné poznatky o význame pohybových aktivít pre zdravie, prevenciu ochorení, správnej životosprávy, športovej činnosti a jej organizovaní, pohybovej výkonnosti a jej hodnotení a pohybové prostriedky. V predmete telesná a športová výchova sú rozdelené do štyroch **modulov**.

1. Zdravie a jeho poruchy

2. Zdravý životný štýl

3. Zdatnosť a pohybová výkonnosť

4. Športové činnosti pohybového režimu

Ciele jednotlivých modulov

Zdravie a jeho poruchy

- pochopiť účinok pohybovej aktivity na zdravie,
- mať vedomosti o potrebe prevencie pred civilizačnými ochoreniami pohybovými prostriedkami,
- vedieť poskytnúť prvú pomoc,
- vedieť sa správať v situáciách ohrozujúcich zdravie.
- mať vytvorenú hodnotový systém, v ktorom zdravie a pohyb majú popredné miesto.

Zdravý životný štýl

- poznať a dodržiavať zásady správnej výživy,
- zaradiť využívať športové a pohybové činnosti vo svojom voľnom čase,
- mať predstavu o svojich pohybových možnostiach,
- pochopiť význam aktívneho odpočinku pre odstránenie únavy,
- pochopiť kompenzačný účinok telesných cvičení a poznať vhodné cvičenia na jeho dosiahnutie.

Zdatnosť a pohybová výkonnosť

- poznať úroveň vlastnej pohybovej výkonnosti,
- vedieť využiť cvičenia na rozvoj pohybových schopností,
- vedieť diagnostikovať a hodnotiť pohybovú výkonnosť vlastnú i spolužiakov,
- vedieť využiť pohybové prostriedky na rozvoj pohybovej výkonnosti.

Športové činnosti pohybového režimu

- využiť svoje vedomosti na zdokonaľovanie sa vo vlastnej športovej výkonnosti,
- vedieť uplatniť osvojené pravidlá športových disciplín v športovej činnosti,
- prezentovať svoju športovú výkonnosť na verejnosti,
- preukázať pohybovú gramotnosť v rôznych športových odvetviach,
- mať príjemný zážitok z vykonávanej pohybovej činnosti.

Základom obsahu telesnej výchovy v škole je učivo. Štruktúru učiva tvoria tematické celky (ďalej len TC), ktoré sú rozdelené na základné a výberové. V ročnom cykle sa počíta vo všetkých ročníkoch so 66 vyučovacími hodinami.

Ciele modulu 1 a čiastočne modulu 2 sa plnia prostredníctvom obsahu tematického celku Poznatky z telesnej výchovy a športu, ciele modulov 3 a 4 prostredníctvom všetkých ostatných tematických celkov.

Obsah základných TC je koncipovaný tak, aby si ho mohla a zároveň i mala osvojiť väčšina žiakov.

V ročnom pláne učiva odporúčame, aby základné tematické celky Poznatky z telesnej výchovy a športu a Všeobecná gymnastika sa vyučovali ako súčasť každej vyučovacej hodiny telesnej výchovy a boli dotované 15 % času vyučovacej hodiny. Ostatné základné tematické celky odporúčame vyučovať v dvoch alternatívach. Prvá alternatíva – v každom ročníku sa vyučuje každý tematický celok. Druhá alternatíva – v každom ročníku sa odučia aspoň tri tematické celky. Pritom každý tematický celok musí byť odučený počas školskej dochádzky aspoň dvakrát s výnimkou Plávania. Tematický celok Plávanie sa zaraďuje do vyučovania aspoň raz za 5 rokov. Tematický celok sa považuje za odučený, ak má v ročnom pláne minimálne 6 hodinovú dotáciu z celkového počtu vyučovacích hodín.

Aspoň jeden výberový TC je povinný v každom ročníku. Výberové TC rozširujú základné TC o pohybové činnosti, ktorých výber umožňuje rešpektovať podmienky školy, záujmy žiakov, záujmy učiteľa, miestne tradície a pod. Vyučovanie výberových TC musí rešpektovať plnenie cieľov telesnej výchovy a bezpečnosť pri cvičení.

Obsah výberových TC sa využíva na doplnenie základného učiva a na motiváciu žiakov, na rozvoj ich pohybových schopností so zreteľom na skupinové záujmy, individuálne predpoklady žiakov a podmienky školy.

Učiteľ môže zaradiť do programu iba tie športové činnosti, ktoré boli súčasťou jeho pregraduálnej prípravy na vysokej škole, alebo na ktoré získal trénerské alebo cvičiteľské vzdelanie, alebo certifikát v niektorej forme ďalšieho vzdelávania učiteľov a trénerov. V záujme každého učiteľa telesnej a športovej výchovy by malo byť zúčastniť sa ďalšieho vzdelávania učiteľov a postupné získavanie potrebnej kvalifikácie k chýbajúcim športovým činnostiam.

PREHĽAD TEMATICKÝCH CELKOV

A. Základné tematické celky

<i>Poznatky z telesnej výchovy a športu</i>
<i>Všeobecná gymnastika</i>
<i>Atletika</i>
<i>Základy gymnastických športov</i>
<i>Športové hry</i>
<i>Plávanie</i>
<i>Sezónne činnosti</i>
<i>Povinný výberový tematický celok</i>
<i>Testovanie</i>
S P O L U 66 hodín

B. Výberové tematické celky

Netradičné pohybové aktivity, menej známe pohybové a športové hry
Korčuľovanie
Korčuľovanie in line
Snowboarding
Cvičenie v posilňovni
Aerobik, akvaerobik
Športové úkoly a sebaobrana
Ladový hokej
Tance (základy spoločenských tancov, disko tancov, ľudových tancov)

Pozn.: pozri kapitolu PROCES

4. Výstupný vzdelávací štandard

POZNATKY Z TELESNEJ VÝCHOVY A ŠPORTU

V telovýchovnom procese sú poznatky základným predpokladom uvedomelého osvojovania si pohybových činností, rozvíjania pohybových schopností a výchovy charakterových a iných vlastností osobnosti. Majú dôležitý význam pri vytváraní postojov k zdravému životnému štýlu i k celoživotnej pohybovej aktivite. Sú podmienkou úspešného vykonávania praktických činností. Delia sa na **všeobecné a špecifické**. Špecifické poznatky sa dotýkajú každého tematického celku.

KOMPETENCIA

Žiak vie vysvetliť dôvody potreby vykonávania pohybovej činnosti v súvislosti s ochranou vlastného zdravia.

VÝKONOVÝ ŠTANDARD

- poznať drobné organizačné formy telesnej výchovy,
- vedieť vysvetliť potrebu rozcvičenia pred vykonávaním pohybovej činnosti,
- dodržiavať pravidlá správnej životosprávy,
- vedieť posúdiť a diagnostikovať úroveň svojej pohybovej výkonnosti a telesného rozvoja podľa daných noriem,
- poznať základné olympijské idey a riadi sa nimi vo svojom živote,
- vedieť poskytnúť prvú pomoc pri úraze v rôznom prostredí,
- dodržiavať bezpečnostné a hygienické požiadavky pri vykonávaní pohybovej činnosti,
- dodržiavať osvojené pravidlá pri vykonávaní pohybových činností,
- používať odbornú terminológiu osvojených pohybových činností.

OBSAHOVÝ ŠTANDARD

Všeobecné poznatky:

- základné poznatky o formách pohybovej aktivity v režime dňa (ranné cvičenie, spontánna pohybová aktivita, racionálne využívanie voľného času a pod.),
- úloha rozcvičenia pred vykonávaním pohybových činností,
- význam správnej životosprávy pre pohybový výkon a negatívne vplyvy fajčenia, alkoholu a nedovolených látok na zdravie a pohybový výkon,
- telesné zaťaženie, meranie a vyhodnocovanie údajov o pulzovej frekvencii,
- poznatky o rozvoji a diagnostikovaní základných pohybových schopností,
- poznatky o telesnom vývine a jeho diagnostikovaní,
- základné poznatky z biológie človeka súvisiace a účinok pohybovej aktivity na vlastný organizmus,
- úspechy našich športovcov na OH, MS, ME,

- olympijská výchova so zameraním na poznatky o Medzinárodnom olympijskom výbore, Slovenskom olympijskom výbore (poznať jeho symboliku), o olympijských hrách, kalokagatii a fair-play,
- prvá pomoc pri drobných poraneniach.

Špecifické poznatky:

- odborná terminológia vo všetkých TC,
- technika, taktika a metodika osvojovaných pohybových činností,
- pravidlá súťaženia v osvojených pohybových činnostiach a základné činnosti rozhodcu.

I. VŠEOBECNÁ GYMNASTIKA

KOMPETENCIA:

Žiak v tematickom celku všeobecnej gymnastiky dosahuje takú úroveň osvojovania gymnastických činností – polôh, pohybov, cvičebných tvarov, väzieb, že je schopný predviesť pohybový celok, pohybovú skladbu individuálne a skupinovo, podľa stanovených požiadaviek (pravidiel). Dosahuje tak zvýšenie úrovne pohybových schopností, osvojovanie gymnastických zručností, ktoré pomáhajú zlepšiť zdravotne orientovanú zdatnosť bežnej školskej populácie.

VÝKONOVÝ ŠTANDARD

- vedieť správne pomenovať, popísať jednotlivé cvičebné polohy, pohyby, cvičebné tvary;
- vedieť zostaviť a viesť rozcvičenie,
- vedieť prakticky ukázať gymnastické cvičenia, zvládnuť cvičebné väzby a pohybové kombinácie s ich vykonaním v zostave jednotlivca alebo skupiny,
- vedieť preukázať poznatky z organizácie, bezpečnosti, dopomoci, záchrany, uplatňovať optimálnu techniku pri vykonávaní základných gymnastických polôh, lokomočných pohyboch, cvičebných tvaroch,
- vedieť ohodnotiť techniku, estetiku a kompozíciu (obsahovú skladbu) konaného gymnastického cvičenia, postrehnúť a posúdiť chyby v predvedení, držaní tela, rozsahu pohybov, svalovom napätí, ochabnutosti tela,
- vedieť posúdiť reálne svoju individuálnu pohybovú úroveň.

OBSAHOVÝ ŠTANDARD

Vedomosti:

- zásady držania tela, správne držanie tela, chybné držanie tela,
- základné názvoslovie telesných cvičení,
- pohybové prostriedky všeobecnej gymnastiky,
- štruktúra gymnastickej jednotky - úvodná, prípravná, hlavná, záverečná časť vyučovacej hodiny,
- prípravné, imitačné cvičenie, metodický postup osvojovania a zdokonaľovania polôh, pohybov, cvičebných tvarov, väzieb,
- organizačná činnosť na vyučovacej jednotke (hodine),
- zdravotne orientovaná zdatnosť, pohybový režim, redukcia hmotnosti, obezity,
- pozitívny životný štýl.

Na základe týchto a ďalších vedomostí je možné u žiakov rozvíjať schopnosti a nadobudnúť nasledovné zručnosti :

Zručnosti a schopnosti:

- cvičenia rozvíjajúce kondičné, kondično-koordinačné, koordinačné schopnosti,
- technicky správne polohy a pohyby hlavy, trupu, nôh, paží, lokomócie, cvičenie na- a s náradím, s náčiním, tyče, aeróbne činky, expandre, netradičné), výrazová estetika rytmických a aerobikových pohybov vykonávania všeobecných gymnastických činností,
- cvičebný program na zlepšovanie stavu pohybového a oporného aparátu tela s cieľným rozvojom pohybových schopností a zručností,

- formovanie telesných proporcií, kultivovaného prejavu osobnosti žiaka.

1. Kondičná gymnastika - posilňovacie cvičenie paží, nôh, chrbtového svalstva, brušného svalstva s jednorazovým, niekoľkonásobným opakovaním, s cieľným zameraním na jednotlivé časti tela:

- kľuky v kľaku, kľuky vo vzpore stojmo vpredu, vzadu, kľuky vo vzpore ležmo vpredu, vzadu znožmo, roznožmo,
- výpony, poskoky, skoky odrazom obojnožne, jednonožne,
- záklony trupu v ľahu vpredu; sed – ľah vzadu,
- zhyby vo vise, vo vise stojmo, vise ležmo na rebrine, hrazde, kruhoch, bradlách.

Podľa cieľa rozvoja kondičných, kondično-koordinačných schopností:

- *tonizačný program* zameraný na držanie tela v správnom napätí svalov v ľahu, kľakoch, sedoch, podporoch, postojoch bez náčinia, náradia, s náčiním (fit lopty, over baly, dynabandy, ..), náradím, na náradí,
- *všeobecný kondičný program* s obsahom statických, dynamických cvičení,
- *plyometrický program* zameraný na rozvoj dynamickej sily nôh,
- *vytrvalostno-silový program*, cvičenia paží, nôh, trupu, brucha, bokov (kľuky, zhyby vo vise stojmo, prednosy v sede, vo vise, mierne záklony v ľahu, dvíhanie trupu, nôh v ľahu na boku.

○

2. Základná gymnastika

Akrobatické cvičenie:

- ľah vznesmo; stojka na lopatkách znožmo, s čelným, bočným roznožením; sed roznožmo, hlboký predklon; sed znožmo predklon; - kotúle vpred, kotúle vzad s rôznou východiskovou a výslednou polohou, väzby kotúl'ov so skokmi a obratmi,
- stojka na rukách oporou rúk na lavičku, stojka na rukách s dopomocou o rebrinu (stenu), stojka na rukách s polohou nôh bočne, čelne,
- premet bokom s dopomocou, premet bokom samostatne,
- podpor stojmo prehnute vzad (most na hlave, most vo vzpore na rukách).

Skoky a obraty:

- skoky odrazom obojnožne – znožmo, skrčmo prípäťmo, skrčmo roznožmo čelne, bočne, s obratom o 180° - 360°,
- obraty obojnožne v postojoch – prestupovaním, križením, prísunom. Obraty jednonožne prednožením o 180° - 360°.

Cvičenie na náradí a s náradím:

- rebriny: rúčkovanie v podpore ležmo, vo vise prednosy skrčmo, prednosy, postupovanie po rebrinách, výdrž v zhybe, odrazom z nôh zhyby,
- lavičky, nízka kladinka: chôdza vpred, vzad, bokom; beh; poskoky, skok striedavo strižný; váha predklonmo; obrat znožmo o 180° v drepe, podrepe, stojí; zoskok odrazom obojnožne – znožmo, roznožmo čelne, skrčmo prípäťmo, skrčmo prednožmo. Väzby, zostava (1 - 2 – 3 dĺžky náradia),
- preskok: opakované odrazy z mostíka pri opore (rebrina, spolu cvičiaci), nadväzné odrazy z viacerých mostíkov, letová fáza znožmo, roznožmo čelne, skrčmo prípäťmo, skrčmo roznožmo s doskokom na žinenky (medzi mostíkmi krátky beh); odrazom z mostíka výskok do vzporu drepmo, vzporu roznožmo; skrčka, roznožka, odbočka,
- hrazda: zhyb stojmo, zhyb; vis vznesmo, vis strmhlav, vis vznesmo roznožmo bočne; výmyk; prešvihy únožmo vpred, vzad; zoskoky - prekot vpred, zákmihom doskok na podložku,
- lano: šplhanie.

Cvičenie s náčiním:

- švihadlo – preskoky na mieste, z miesta znožmo, jednonožne, skrižmo, striedavonožne. Vázby, zostava, pohybová skladba,
- tyč – priamivé cvičenia, cvičenia zvyšujúce rozsah pohyblivosti kĺbov, chrbtice, elasticitu svalov,
- plná lopta, lopta – kotúľanie, hádzanie a chytanie,
- šatka – oblúky, kruhy osmy, vlnenie, hádzanie a chytanie. Vázby, zostava, pohybová skladba, rope skipping.

Relaxačné a dychové cvičenie:

- aktívna kinetická relaxácia,
- pasívna kinetická relaxácia,
- cvičenie prehĺbenia nádychu a výdychu v stoj, vo vzpore kľačmo, v sede, drepe, predklone.

Poradové cvičenie:

- nástup, pochod, povely.

3. Rytmická gymnastika:

- cvičenie na taktovanie (tlieskanie, tamburínka), hudbu - pérovanie, pohupy, kroky, chôdza, behy, rovnováhové cvičenie, obraty, skoky s pohybmi hlavy, paží, trupu vo vysokých a nízkych polohách v 2/4, 3/4 a 4/4 takte bez náčína, s náčiním. Prísunný, poskočný, premenný (polkový) krok v 2/4 takte; prísunný, valčíkový, mazurkový v 3/4 takte. Rytmické cvičenie navzájom spájať,
- pohybová skupinová skladba na 32 – 64 dŕb na hudbu.

4. Kompenzačné cvičenia:

- odstraňovanie a korigovanie telesných a pohybových nedostatkov spôsobených jednostrannou sedavou činnosťou,
- cvičenia kĺbovej pohyblivosti a elasticity svalov, pasívne – sed roznožmo, predklon; ľah vznesmo; pohyby ťahom – v ľahu prednožiť skrčmo P/L nohu, chytiť za predkolenie a ťahať k trupu; aktívne – švihanie nohy v ľahu, stojí do prednoženia, unoženia, zanoženia,
- cvičenia posilňovacie zamerané lokálne na problematické časti tela.

Za pomoci týchto vedomostí, zručností a schopností v priebehu vyučovacieho procesu predpokladáme vytvorenie postojov u žiakov:

Postoje:

- mať pozitívny vzťah ku gymnastickým činnostiam, ako potreby ich celoživotného vykonávania,
- vedieť účelovo využiť voľný čas s cieľom podporiť zdravie, zdatnosť,
- pestovať pozitívne spoločenské vzťahy medzi ľuďmi všetkých vekových kategórií,
- využívať bohatý pohybový obsah gymnastických cvičení na dosiahnutie fyzickej výkonnosti, zdravotne orientovanej zdatnosti, pozitívnych psychických, emocionálnych a estetických pocitov z pohybu,
- mať vytvorený pozitívny postoj k správneho životného štýlu so snahou o sebazdokonaľovanie, práceschopnosť, húževnatosť, disciplínu,
- prijímať a dodržiavať normy a pravidlá kolektívu.

ATLETIKA

KOMPETENCIA:

Žiak vie využívať základné atletické lokomócie pri udržiavaní a zvyšovaní svojej telesnej zdatnosti a uplatňuje získané vedomosti, zručnosti a návyky v každodennom živote.

VÝKONOVÝ ŠTANDARD

- vedieť sa orientovať v základných atletických disciplínach, charakterizovať ich a prakticky demonštrovať,
- poznať význam a vplyv základných prostriedkov kondičnej prípravy na zdravý rozvoj organizmu a využívať ich vo svojej spontánnej pohybovej aktivite,
- poznať základné pravidlá atletických disciplín a pod dohľadom pedagóga je schopný pomáhať pri organizácii a rozhodovaní atletických súťaží,
- poznať význam rozcvičenia a vie sa aktívne zapojiť do jeho vedenia,
- poznať a v živote uplatňovať zásady fair-play ako súťažiaci, rozhodca, organizátor, divák.

OBSAHOVÝ ŠTANDARD

Vedomosti:

- základná terminológia a systematika atletických disciplín,
- technika atletických disciplín,
- základné pravidlá súťaženia a rozhodovania atletických súťaží,
- organizácia súťaží (časomerač, rozhodca, zapisovateľ),
- zásady fair-play,
- bezpečnosť a úrazová zábrana,
- zásady hygieny a vplyv atletiky na zdravý vývin mládeže.

Na základe týchto a ďalších vedomostí možno u žiakov rozvíjať schopnosti a nadobudnúť nasledovné zručnosti :

Zručnosti a schopnosti:

- základy racionálnej techniky pohybových činností (atletická abeceda, nízky a polovysoký štart, švihový a šliapavý beh, šprint, vytrvalostný beh, štafetový a prekážkový beh, skok do diaľky skrčmo a kročmo, skok do výšky, hod loptičkou a granátom, vrh guľou),
- rozvoj kondičných a koordinačných schopností,
- základné (pomocné) funkcie rozhodcu a organizátora atletických súťaží,
- využitie základných atletických lokomócií pri rozvoji telesnej zdatnosti a pohybovej výkonnosti.

Za pomoci týchto vedomostí, zručností a schopností v priebehu vyučovacieho procesu predpokladáme vytvorenie nasledovných postojov u žiakov:

Postoje:

- mať trvalý pozitívny vzťah k atletickým činnostiam ako predkladu pre ich celoživotné uplatňovanie v individuálnej pohybovej aktivite a udržiavaní zdravia,
- preukazovať pozitívny postoj k súťaženiu,
- preukazovať pozitívny vzťah k súperom,
- dodržiavať prijaté zásady v rámci skupiny,
- vedieť súperiť, kooperovať a tolerovať súperov,
- prejavovať snahu o seba zdokonaľovanie, húževnatosť, vytrvalosť, cieľavedomosť.

II. ZÁKLADY GYMNASTICKÝCH ŠPORTOV

KOMPETENCIA:

Žiak v tematickom celku „základy gymnastických športov“ dosahuje takú úroveň osvojenia činností gymnastického športu, že je schopný predviesť individuálne alebo v skupine zostavu podľa daných pravidiel.

VÝKONOVÝ ŠTANDARD

- poznať gymnastické športy, vedieť popísať disciplíny, ich cvičebný obsah, zameranie, a cieľ
- vedieť správne pomenovať cvičebné polohy, pohyby, cvičebné tvary,

- vedieť zostaviť a viesť rozcvičenie so zameraním na vybraný gymnastický šport,
- vedieť prakticky ukázať imitačné, prípravné cvičenia, základné cvičebné tvary, zaradiť a predviesť pohybové kombinácie v zostave jednotlivca alebo skupiny,
- uplatňovať optimálnu techniku pri vykonávaní gymnastických polôh, lokomočných pohyboch, cvičebných tvaroch,
- vedieť ohodnotiť techniku, estetiku a skladbu gymnastického cvičenia v disciplínach vybraného gymnastického športu,
- dokázať postrehnúť chyby v predvedení, držaní tela, rozsahu pohybu, svalovom napätí, poznať práva a povinnosti v gymnastických pretekoch,
- vedieť posúdiť reálne svoju individuálnu športovú úroveň.

OBSAHOVÝ ŠTANDARD

Vedomosti:

- význam a zmysel vykonávania gymnastických športov,
- zásady držania tela, esteticko-pohybové prostriedky gymnastických športov,
- terminológia polôh a pohybov, cvičebných tvarov,
- disciplíny a cvičebný obsah športovej gymnastiky žien, mužov; športového aerobiku, modernej gymnastiky, gymteamu,
- prípravné, imitačné cvičenie, metodický postup osvojovania a zdokonaľovania polôh, pohybov, cvičebných tvarov, väzieb, zostavy, spoločnej pohybovej skladby,
- zásady motorického učenia v gymnastických športoch, organizácia pretekov,
- zásady bezpečného správania, pomoc, záchrana pri cvičení,
- zdravotne orientovaná výkonnosť, redukcia hmotnosti, obezity,
- pozitívny životný štýl.

Na základe týchto a ďalších vedomostí je možné u žiakov rozvíjať schopnosti a nadobudnúť nasledovné zručnosti :

Zručnosti a schopnosti:

- cvičenia rozvíjajúce kondičné, kondično-koordinačné, koordinačné schopnosti,
- prípravné a imitačné cvičenia, polohy a pohyby častí tela, lokomočné pohyby, akrobacia, cvičenie na- a s náradím, s náčiním, výrazovo-estetické prostriedky gymnastických a aerobikových pohybov,
- kondičná zložka, technická zložka gymnastických športov.

1. Športová gymnastika – prostné, hrazda, preskok, kladina - D, kruhy – CH:

Prostné – zostava na páse (žinenkách), 1 - 2 rady.

Akrobacia:

- ľah vznesmo; stojka na lopatkách znožmo, s čelným, bočným roznožením; kotúle vpred, kotúle vzad v rôznych obmenách východiskovej, hlavnej, výslednej polohy, kotúľové väzby,
- stojka na rukách s rôznou polohou nôh, stojka na rukách – kotúľ vpred,
- premet bokom, väzby s kotúľom vpred, vzad, stojkou na rukách -kotúľ vpred,
- podpor stojmo prehnute vzad.

Skoky a obraty:

- skoky odrazom obojnožne – znožmo, skrčmo prípäťmo, skrčmo, roznožmo čelne, bočne, s obratom o 180° - 360°. Skok odrazom jednonožne s prednožením striedavonožne (nožnice), upažiť,
- obraty obojnožne v postojoch.

Rovnovážne cvičenie – váha predklonmo.

Cvičenie kĺbovej pohyblivosti a elasticity svalov – sed roznožný.

Hrazda po ramená, zostava minimálne 4 cvičebné tvary:

- výmyk, toč jazdmo vpred, toč vzad alebo vpred, prešvihy únožmo vpred, vzad, zoskok.

Preskok, koza na šírku D, na dĺžku CH, kôň na dĺžku CH:

- skrčka, roznožka, odbočka.

Nízka kladina D (do 110 cm) - zostava 2 dĺžky náradia:

- chôdza, tanečné kroky, predskok, 2 skoky, rovnovážny cvičebný tvar, obrat jednonožne o 180°, ľah vznesmo/kotúl' vpred, zoskok odrazom obojnožne s roznožením čelne, skrčmo prednožmo.

Kruhy CH

- kmihanie vo vise, vis vznesmo, vis strmhlav, zhyb vo vise.

2. Moderná gymnastika dievčatá – švihadlo, lopta, šatka:

švihadlo – preskoky na mieste, z miesta znožmo, jednonožne, skrižmo, striedavonožne; krúženie – kruhy, osmičky; kmihanie; hádzanie a chytanie,

lopta – kotúľanie a prevaľovanie; odrážanie; hádzanie a chytanie; vyvažovanie,

šatka (závoj) – oblúky, kruhy osmičky, vlnovky, hádzanie a chytanie.

- Zostava, spoločná pohybová skladba s náčiním na hudbu 30 – 60 sekúnd.

Za pomoci týchto vedomostí, zručností a schopností v priebehu vyučovacieho procesu predpokladáme vytvorenie postojov u žiakov:

Postoje:

- mať vytvorený trvalý pozitívny vzťah ku gymnastickým športom, ako predpokladu pre ich celoživotný záujem,
- preukázať kladný postoj k účelnému zameraniu využitia voľného času, k udržaniu fyzického a psychického zdravia,
- preukázať pozitívny postoj k telovýchovnému a športovému procesu, s kladnou motiváciou k súťaženiu v rámci pretekov,
- mať vyformované estetické cítenie pri formovaní telesných proporcií a kultivovaného prejavu osobnosti žiaka,
- pestovať pozitívne spoločenské vzťahy medzi ľuďmi všetkých vekových kategórií,
- využívať bohatý cvičebný obsah gymnastických športov na dosiahnutie pohybovej výkonnosti, zdravotne orientovanej zdatnosti, pozitívnych psychických, emocionálnych a estetických pocitov,
- prejavíť pozitívny postoj k správneho životného štýlu so snahou o sebazdokonaľovanie, práceschopnosť, húževnatosť, disciplínu, zdravé sebavedomie,
- prijímať a dodržiavať normy a pravidlá kolektívu, zásady fair-play,
- **reálne prijímať víťazstvá a prehry v športovej súťaži i v spoločenskom prostredí.**

ŠPORTOVÉ HRY

KOMPETENCIA:

Žiak vo vybraných športových hrách dosahuje takú úroveň osvojenia herných činností jednotlivca, herných kombinácií a systémov, že je schopný hrať stretnutie podľa pravidiel.

VÝKONOVÝ ŠTANDARD

- vedieť správne pomenovať, popísať, prakticky ukázať, v hre (stretnutí) uplatniť techniku základných herných činností jednotlivca a využiť herné kombinácie a systémy,
- vedieť pomenovať a popísať funkcie hráčov v obrane i v útoku,
- vedieť vysvetliť základné pravidlá vybraných športových hier,
- vedieť zostaviť a prakticky viesť rozcvičenie (vlastné, aj skupinu spolužiakov) pred hrou, resp. stretnutím,

- vykonávať funkciu rozhodcu (pomocného rozhodcu), zapisovateľa, časomerača na hodinách určených na hru (stretnutie) a v záujmovej forme športových hier a viesť jednoduchý pozorovací hárok o hráčskom výkone družstva,
- vedieť posúdiť reálnu hodnotu svojho individuálneho športového výkonu a aj výkonu svojho družstva.

OBSAHOVÝ ŠTANDARD

Vedomosti:

- systematika herných činností, základná terminológia,
- technika herných činností jednotlivca,
- herné kombinácie a herné systémy,
- herný výkon v športových hrách, hodnotenie športového výkonu,
- funkcie hráčov na jednotlivých postoch,
- základné pravidlá vybraných športových hier,
- organizácia jednoduchej súťaže v športových hrách (rozhodcovia, časomerači, zapisovatelia, pozorovatelia a pod.)
- zásady fair-play.

Na základe týchto a ďalších vedomostí možno u žiakov rozvíjať schopnosti a nadobudnúť nasledovné zručnosti :

Zručnosti a schopnosti:

- kondičná príprava, základné kondičné a koordinačné schopnosti,
- popísať a prakticky ukázať správnu techniku herných činností jednotlivca:
 - basketbal** – prihrávka jednou rukou od pleca, dribling, streľba zhora z miesta, z krátkej a strednej vzdialenosti, bránenie hráča bez lopty a s loptou.
 - futbal** – prihrávka, tlenie lopty, streľba, dribling, obsadzovanie hráča bez lopty a s loptou.
 - hádzaná** - prihrávka jednou rukou od pleca s veľkým náprahom, dribling, streľba zhora z miesta, skokom do bránkoviška, obsadzovanie útočníka bez lopty s loptou.
 - volejbal** – odbitie horné na mieste, po pohybe, nad seba, pred seba, odbitie pod uhlom, spodné podanie, prihrávka na nahrávača pri sieti, nahrávka nad seba.

Iné vyučované športové hry,

- plniť úlohy (funkcie) súvisiace s realizáciou hry v stretnutí: hráčske funkcie, funkcie rozhodcov, jednoduché organizačné funkcie,
- efektívne plniť taktické úlohy družstva v hre (stretnutí),
- poznať a vykonávať pohybové činnosti, ktoré pôsobia na rozvoj kondičnej pripravenosti pre dané športové hry.

Za pomoci týchto vedomostí, zručností a schopností v priebehu vyučovacieho procesu predpokladáme vytvorenie postojov u žiakov:

Postoje:

- prejavovať trvalý pozitívny vzťah k športovým hrám ako predpokladu na ich celoživotné uplatňovanie v individuálnej pohybovej aktivite,
- súťažením v športových hrách preukázať pozitívny postoj k telovýchovnému procesu
- mať pozitívny vzťah k spoluhráčom i k súperovi,
- dodržiavať prijaté normy a pravidlá,
- dodržiavať zásady fair-play,
- prejavovať snahu o sebazdokonaľovanie, húževnatosť, statočnosť, vytrvalosť,
- mať zážitok z vykonávanej pohybovej činnosti,

- vedieť zvíťaziť a prijať prehru v športovom stretnutí i v živote, uznať kvality súpera.

PLÁVANIE

KOMPETENCIA:

Žiak - **plavec** – dokáže preplávať technicky správne s príslušným štartovým skokom a obrátkou 200 m jedným alebo viacerými plaveckými spôsobmi.

VÝKONOVÝ ŠTANDARD

- vedieť správne vykonať a prakticky ukázať základné plavecké pohyby zo zvoleného plaveckého spôsobu v plaveckom bazéne, plaveckej učebni,
 - vedieť pomenovať a popísať základné obrátky pri zvolenom plaveckom spôsobe,
 - vedieť vysvetliť základné pravidlá plaveckých pretekov,
 - vedieť správne používať plavecké okuliare a nadľahčovacie pomôcky.
- Preplávať technicky správne s príslušným štartovým skokom a obrátkou :
- a) minimálna úroveň : 50 m** jedným plaveckým spôsobom
 - b) pokročilá úroveň : 200 m** jedným alebo viacerými plaveckými spôsobmi.

OBSAHOVÝ ŠTANDARD

Vedomosti:

- základné poznatky o TC,
- základné hygienické pravidlá, otužovanie, disciplína,
- technika plaveckých spôsobov ,
- bezpečnosť, úrazová zábrana, uvedomelá pomoc v núdzi,
- zdravotný význam plávania,
- plávanie v životnom štýle súčasného človeka,
- vedenie rozcvičenia na suchu pred zahájením plávania ,
- základná terminológia, názvy plaveckých spôsobov,
- plavecký výstroj , príprava a starostlivosť o výstroj, bezpečnosť pri plávaní a pohybe v bazénových a vedľajších priestoroch,
- základné pravidlá žiackych plaveckých pretekov.

Zručnosti a schopnosti:

Obsah základného plaveckého nácviku :

1. Hry vo vode. Nácvik hrbíka, lovenie predmetov.
2. Nácvik a zdokonaľovanie splývania s dýchaním
3. Nácvik práce dolných končatín pri plaveckých spôsoboch K, P, Z
4. Zdokonaľovanie práce dolných končatín K, Z,P+ dýchanie do vody
5. Individuálne odstraňovanie chýb
6. Nácvik práce paží K, Z, P
7. Zdokonaľovanie práce paží P, K, Z v súhre s dýchaním do vody
8. Nácvik súhry zvoleného plaveckého spôsobu K, Z alebo P
9. Zdokonaľovanie súhry: K, Z, P
10. Štafetové súťaže . Dopomoc unavenému plavcovi.

Obsah zdokonaľovacieho plaveckého výcviku :

1. Kraulové a znakové dolné končatiny (DK) s dosku + dýchanie, (resp. prsia)
2. Kraulové a znakové paže s doskou medzi (DK) + dýchanie (resp. prsia/)
3. Súhra (PS) kraul, znak, prsia + dýchanie Odstraňovanie nedostatkov
4. Lovenie predmetov so skokom
5. Štafetové súťaže
6. Zdokonaľovanie súhry. Plávanie K, Z, P/50m vzdial./
7. Plavecké obrátky

8. Plávanie pod vodou

9. Dopomoc vo dvojici

10. Štartový skok

Za pomoci týchto vedomostí, zručností a schopností v priebehu vyučovacieho procesu predpokladáme vytvorenie postojov u žiakov:

Postoje:

- emotívnosťou vodného prostredia získať trvalý pozitívny vzťah k plávaniu v bazéne a aj v prírode (pod dozorom).
- mať trvalý vzťah k plaveckým a iným vodným športom
- v pravidelnej pohybovo-rekreačnej činnosti využívať plávanie,
- mať pozitívny vzťah k ostatným účastníkom vykonávajúcim plavecké aktivity

SEZÓNNE ČINNOSTI

KOMPETENCIA:

Žiak vo vybraných sezónnych činnostiach dosahuje primeranú úroveň osvojenia jednotlivých techník zjazdového a bežeckého lyžovania.

VÝKONOVÝ ŠTANDARD

- vedieť správne vykonať a prakticky ukázať základné pohyby na lyžiach s prispôbením sa rôznym terénym nerovnostiam resp. prekážkam pri jazde,
- vedieť pomenovať a popísať základné techniky jednotlivých jázd, oblúkov, brzdení a pod.,
- vedieť vysvetliť základné pravidlá vybraných sezónnych činností,
- vedieť správne vykonať základné bezpečnostné techniky – pády, pri vykonávaní sezónnych činností,
- zostaviť a prakticky viesť rozcvičenie (vlastné, aj skupiny cvičencov) pred začiatkom jednotlivých sezónnych aktivít,
- vedieť správne prispôsobiť výstroj a výzbroj potrebný pre vykonávanie jednotlivých sezónnych činností.
- plniť úlohy (funkcie) súvisiace s pretekmi v jednotlivých sezónnych činnostiach – funkcia rozhodcu, organizátora a pod.
-

OBSAHOVÝ ŠTANDARD

Vedomosti :

- techniky jednotlivých pohybových činností z oblasti sezónnych činností,
- výstroj a výzbroj, príprava a údržba výstroja a výbroje,
- organizácia základná terminológia, názvy pohybových zručností
- práce a bezpečnosť pri vykonávaní sezónnych činností,
- základné pravidlá vybraných sezónnych činností,
- organizácia jednoduchých pretekov v sezónnych činnostiach.

Na základe týchto a ďalších vedomostí možno u žiakov rozvíjať schopnosti a nadobudnúť nasledovné zručnosti:

Zručnosti a schopnosti:

- Kondičná príprava, základné kondičné , koordinačné a pohybové schopnosti,
 - popísať a prakticky ukázať správnu techniku sezónnych činností:
1. **Zjazdové lyžovanie** – postoje a pohyby na lyžiach, obraty, chôdze, výstupy, pády a vstávanie, základný zjazdový postoj, zjazd šikmo svahom, brzdenie, oblúky-v pluhu, prívrat spodnou lyžou, prívrat hornou lyžou, nadväzované oblúky a jazda cez terénne nerovnosti.
 2. **Bežecké lyžovanie** – chôdza, základný, striedavý beh, beh s odpichom súpaž, korčuľovanie, výstupy, obraty, brzdenie, odšliapávanie.

Za pomoci týchto vedomostí, zručností a schopností v priebehu vyučovacieho procesu predpokladáme vytvorenie postojov u žiakov:

Postoje:

- emotívnosťou jednotlivých sezónnych činností získať trvalý pozitívny vzťah k sezónnym činnostiam a pobytu v prírode resp. k zimnej prírode,
- mať trvalý vzťah k týmto sezónnym činnostiam
- vykonávať pravidelnú pohybovo-rekreačnú činnosť s využitím sezónnych činností,
- formovať morálno-vôľové vlastnosti s cieľom zoznamovať sa s prírodou,
- prejavovať snahu o sebazdokonaľovanie, húževnatosť, statočnosť a vytrvalosť,
- pestovať pozitívny vzťah k ostatným účastníkom vykonávajúcim sezónne činnosti.

3. Cvičenia v prírode

KOMPETENCIA:

Žiak dosahuje takú roveň nadobudnutých vedomostí a zručností, ktoré mu umožnia aktívne a bezpečne sa pohybovať a táboriť vo voľnej prírode a zároveň vytvoria predpoklady pre uplatnenie tejto aktivity v jeho ďalšom živote.

V Ý K O N O V Ý Š T A N D A R D

- vedieť sa orientovať v prírode podľa turistických značiek, mapy, buzoly, ale aj prírodných ukazov,
- absolvovať súvislý presun v teréne presunovým prostriedkom podľa výberu,
- vedieť opísať a vysvetliť základné pravidlá správania sa v prírodnom prostredí smerujúce k jeho ochrane,
- poznať historické a kultúrne pamiatky v okolí svojho bydliska a regiónu,
- vedieť poskytnúť adekvátnu prvú pomoc,
- vedieť organizovať pohybové hry v prírode,
- poznať pravidlá cestnej premávky pre chodcov a cyklistov.

OBSAHOVÝ Š T A N D A R D**Vedomosti**

- základy odbornej turistickej terminológie,
- základy pre výber, prípravu a likvidáciu táboriska,
- základné vedomosti o ochrane a tvorbe životného prostredia,
- základy úrazovej zábrany a bezpečnosti,
- základy odbornotechnických vedomostí a zručností z turistiky
- základy pravidiel cestnej premávky pre chodcov a cyklistov – ovláda dopravné značky.

Zručnosti a schopnosti:

- presun mierne členitým terénom s prekonávaním terénnych prekážok,
- cvičenia rovnováhy na prírodných prekážkach,
- nosenie prírodných predmetov jednotlivo, v dvojiciach a iných skupinách (klady, kamene, brvná a pod.)
- orientácia na stanovisku podľa buzoly, určovanie azimutu,
- orientácia podľa mapy, určovanie a výber vybraných smerov presunu,
- výber, prípravu a likvidáciu ohniska,
- základné pravidlá ochrany životného prostredia, kultúrnych a historických pamiatok,
- praktické poskytnutie prvej pomoci (umelé dýchanie, masáž srdca, protišokové opatrenia, stabilizovaná poloha, ošetrenie povrchového poranenia, zlomenín, omrzlín, popálenín),
- jazda na bicykli, zmeny smeru a rýchlosti jazdy, otáčanie, predchádzanie jazdu zručnosti.

Za pomoci týchto vedomostí, zručností a schopností v priebehu vyučovacieho procesu predpokladáme vytvorenie postojov u žiakov:

Postoje:

- zapájať sa do aktivít súvisiacich s pobytovými a turistickými činnosťami v prírode, ako predpokladu na ich celoživotné uplatňovanie v individuálnej pohybovej aktivite,
- dodržiavať prijaté normy a pravidlá nevyhnutné pre presun a pobyt vo voľnej prírode,

- prejavovať snahu o seba zdokonaľovanie, húževnatosť, statočnosť a vytrvalosť,
- mať pozitívny zážitok z vykonávanej pohybovej aktivít.

5. Proces

Predpokladom pre úspešné splnenie cieľov telesnej a športovej výchovy na 2. stupni základnej školy je:

- dokonalé poznanie žiakov, kladenie požiadaviek primerane k ich telesným a pohybovým predpokladom;
- účelné plánovanie a rozvrhnutie učiva v konkrétnych podmienkach školy (triedy);
- uplatňovanie účelnej organizácie práce, bezpečnosti práce pri výcviku a zásad hygieny;
- všestranné a sústavné využívanie pomôcok a materiálneho vybavenia;
- primerané opakovanie a objektívne hodnotenie žiakov;
- systematické vedenie evidencie postupov a výsledkov práce;
- premyslené spojenie výchovno-vzdelávacieho procesu v telesnej výchove s ďalšími formami pohybovej aktivity a s celým procesom výchovno-vzdelávacej práce v škole i mimo školy a úzku spoluprácu s ostatnými výchovnými činiteľmi.

Na spoznávanie žiakov sa využíva priebežné a systematické sledovanie žiakov na hodinách telesnej a športovej výchovy i mimo nich, štúdium záznamov triedneho učiteľa a školského lekára a konzultácie s ostatnými pedagogickými pracovníkmi, rodičmi a ďalšími výchovnými činiteľmi na škole i mimo nej.

Vyučovacích hodín telesnej výchovy sa zúčastňujú všetci žiaci zaradení do I. a II. zdravotnej skupiny. Pre žiakov zdravotne oslabených je potrebné vytvárať podmienky na samostatné povinné vyučovacie hodiny zdravotnej telesnej výchovy. Obsah vyučovania sa realizuje podľa samostatných učebných osnov. V prípade, že oddelenie zdravotnej telesnej výchovy nie je vytvorené, žiaka ponecháme na vyučovacích hodinách telesnej výchovy s intaktnými žiakmi a realizujeme integrované vyučovanie. Zásady integrácie na hodinách telesnej výchovy sú uvedené v učebných osnovách zdravotnej telesnej výchovy: Učebné osnovy pre zdravotnej telesnej výchovy I. a II. stupeň základnej školy (ISCED 1,2): schválené: 9.5.2003, č.526/2003-41, platné od 1.9.2003.

5.1 Metodicko-organizačné pokyny na vyučovanie tematických celkov

Základný tematický celok

Poznatky z telesnej kultúry sú v učebných osnovách zaradené ako samostatný TC (všeobecné poznatky) a aj v každom tematickom celku (špecifické poznatky). Nie sú obsahom samostatných teoretických vyučovacích hodín, ale sú zakomponované podľa aktuálnosti do jednotlivých vyučovacích hodín.

Všeobecná gymnastika tvorí pohybový základ pre každú vyučovaciu hodinu. Všetky jej súčasti sa vyučujú priebežne.

Atletika sa do vyučovania zaraďuje v odporúčanom časovom rozvrhu s možnosťou členiť učivo do dvoch TC v jeseni a na jar. Na jej vyučovanie treba využívať predovšetkým vonkajšie a prírodné prostredie.

Základy gymnastických športov (športová gymnastika a moderná gymnastika) sa vyučujú vo všetkých ročníkoch. Modernú gymnastiku sa odporúča vyučovať iba v skupinách dievčat. Ďalšie druhy gymnastických športov (športový aerobik, gymteamy) je možné vyučovať v rámci výberového tematického celku.

Športové hry - basketbal, futbal, hádzaná, volejbal. Volejbal sa do vyučovania zaraďuje až od 7. ročníka.

Športové hry odporúčame vyučovať tak, aby sa žiaci v priebehu základnej školy zoznámili so všetkými uvedenými športovými hrami. Hodiny telesnej výchovy sa v TC Športové hry rozdeľujú na *nácvikové, opakovacie a zdokonaľovacie* a na hodiny určené na *zápasy*. V školách, ktoré nemajú potrebné materiálne podmienky na výučbu hier, možno počty hodín určené na nácvik a zdokonaľovanie herných systémov využiť na nácvik herných činností jednotlivca a kombinácií. Na hodinách určených na zápasy učiteľ vhodne zaradiť súťaže a zápasy v prípravných hrách a zápasy podľa pravidiel zvolenej športovej hry (resp. upravených pravidiel), pričom nehrajúci žiaci sa učia plniť funkciu rozhodcu, zapisovateľa a pod.

Plávanie odporúčame organizovať priebežne v ucelenom 10-hodinovom celku. Školy, ktoré nemajú podmienky na priebežnú výučbu plávania, organizujú ju v 5 - 7-dňových kurzoch s minimálne 10-hodinovým výcvikom.

Tematický celok – podľa podmienok má rozsah 10 vyučovacích hodín

Na začiatku a na konci tematického celku sa overuje plavecká výkonnosť.

Vo vstupnom teste sa zisťuje plavecká zručnosť žiakov v osvojenom plaveckom spôsobe, prípadne v druhom plaveckom spôsobe.

Vyučovaný plavecký spôsob odporúčame zvoliť podľa lepšej úrovne práce dolných končatín v splývavej polohe (prsia, kraul).

Počas celého výcviku je potrebné klásť dôraz na dýchanie.

Na každej vyučovacej hodine je potrebné venovať pozornosť nácviku i zdokonaľovaniu plaveckých spôsobov.

Do každej vyučovacej hodiny je potrebné zaradiť krátke teoretické vstupy učiteľa, ktorých obsahom sú poznatky o vyučovanej problematike doplnené o poznatky o bezpečnosti a zdravotnom vplyve plávania.

Hodnotenie v sa vykoná na základe porovnania vstupných a výsledných testov plaveckých zručností.

Do sezónnych činností je zaradené zjazdové a bežecké lyžovanie a cvičenia v prírode, ktoré je súčasťou základného učiva v predmete telesná a športová výchova na základných školách. Uskutočňuje sa formou lyžiarskeho výcviku na zjazdových alebo bežeckých lyžiach. Lyžiarsky výcvik žiakov sa organizuje ako lyžiarsky výcvik s dennou dochádzkou alebo formou lyžiarskeho zájazdu.

Lyžovanie sa na školách, ktoré nemajú vhodné terénne a klimatické podmienky na lyžiarsky výcvik v mieste alebo v najbližšom okolí, organizuje formou 5 - 7-denných lyžiarskych kurzov (zájazdov). Žiaci, ktorí nemajú potrebné vybavenie na zjazdové lyžovanie, môžu výcvik absolvovať na bežeckých lyžiach, pričom škola vytvorí na to príslušné organizačné a metodické podmienky.

Obsahom sa lyžiarsky výcvik zameriava na zvládnutie základných pohybových štruktúr a špeciálnych pohybových zručností v zodpovedajúcich terénnych a snehových podmienkach, na rozvoj základných pohybových schopností, na osvojovanie určených poznatkov.

Zvládnutie obsahu učiva napomáha celkovému telesnému rozvoju a zvyšovaniu všeobecnej pohybovej výkonnosti žiakov, napomáha osvojovaniu nových poznatkov a je veľmi účinným prostriedkom na výchovné pôsobenie. Výraznými činiteľmi pri lyžiarskom výcviku sú aj špecifické prostriedky, najmä zimné prostredie a premenlivosť prírodného prostredia.

Cvičenia v prírode sa organizujú v rozsahu štyroch hodín v 5. a 6. ročníku a v rozsahu päť hodín v 7. a 9. ročníku. Podľa miestnych podmienok sa využívajú areály zdravia. Pri presunoch na miesta cvičenia na bicykloch a pri jazde na bicykloch v podmienkach cestnej premávky v rámci cvičenia sa odporúča spolupracovať s miestnym orgánom Policajného zboru. Za cvičenia v prírode sa nepovažujú výlety s prevažne kultúrnou poznávacou činnosťou, ani osobitnou smernicou určené celoškolské cvičenia zamerané na precvičovanie učiva "Ochrana človeka a zdravia".

Všeobecnú pohybovú výkonnosť a telesný rozvoj odporúčame kontrolovať a hodnotiť v závere každého školského roka, okrem 5. ročníka, kedy sa koná aj na jeho začiatku ako vstupná kontrola a hodnotenie.

Testovanie všeobecnej pohybovej výkonnosti slúži aj na posúdenie jej aktuálneho stavu v priebehu štúdia na 2. stupni základnej školy.

Termíny kontroly a hodnotenia všeobecnej pohybovej výkonnosti:

1. 5. ročník ZŠ - začiatok školského roka (vstupné testovanie)
2. 5. ročník ZŠ - koniec školského roka
3. 6. ročník ZŠ - koniec školského roka
4. 7. ročník ZŠ - koniec školského roka
5. 8. ročník ZŠ - koniec školského roka
6. 9. ročník ZŠ - koniec školského roka, výstupný test

Hodnotenie vykonajte pomocou tabuliek modifikovaných podľa MORAVCA et al. (1996, 1990), kde nájdete aj popis testov:

T E S T Y CHLAPCI DIEVČATÁ	Chlapci			Dievčatá		
	A	B	C	A	B	C
1. Člnkový beh 10 x 5 m (s)	26	21	16	28	23	18
2. Skok do diaľky z miesta (cm)	135	185	235	110	150	190
3. Ľah – sed (počet za 30 sekúnd)	28	39	50	20	31	40
4.a) Beh za 12 minút (m)	1580	2210	2840	1310	1830	2350
4.b) Člnkový vytrvalostný beh (počet 20 m úsekov) - test je alternatívou testu behu za 12 minút	44	61	78	24	33	42
5. Výdrž v zhybe (sekúnd)	22	30	38	9	13	17

Legenda: A = minimálny základný štandard

B = priemerný štandard

C = nadpriemerný štandard

Výberový tematický celok

Do výberového tematického celku je možné zaradiť pohybové činnosti, na ktoré má škola podmienky, o ktoré majú žiaci záujem a pri ich vyučovaní sú dodržané bezpečnostné predpisy. Pri zaradení netradičnej pohybovej aktivity do vyučovania telesnej výchovy sa vyžaduje od vyučujúceho kvalifikácia pre príslušnú pohybovú aktivitu získaná v rámci pregraduálneho štúdia, v metodicko-pedagogickom centre alebo najnižšia trénerská alebo cvičiteľská trieda.

Netradičné pohybové aktivity, menej známe pohybové a športové hry Medzi takéto aktivity môžeme o.i. zaradiť menej známe športové hry ako bejzbal, ringo, lakros, softbal, bedminton, florbal a pohybové aktivity ako korčuľovanie in-line, snowbord.

Korčuľovanie sa organizuje na umelej alebo prírodnej ľadovej ploche, nie na zamrznutej voľnej vodnej ploche.

Cvičenia v posilňovni

Jednou z výberových pohybových aktivít je rozvoj silových pohybových schopností v posilňovni. Pretože najpriaznivejšie podmienky na začatie systematického posilňovania v ontogenéze vývoja jedinca je obdobie rastovej akcelerácie (13 - 15 rokov), odporúčame na školách, ktoré majú vybudovanú posilňovňu, počnúc 7. ročníkom zaradiť do ročného rozvrhu učiva aj TC v posilňovni (pre chlapcov a dievčatá). Pri rozvoji silových schopností prihliadať na telesný rozvoj a pohlavné osobitosti žiakov.

Podmienkou pre zaradenie ľadového hokeja je umelá alebo prírodná ľadová plocha (nie zamrznutá voľná plocha) a použitie týchto ochranných prostriedkov: prilby, pevných rukavíc, chráničov predkolenia na futbal a chráničov lakťov.

Pokyny k tvorbe školského vzdelávacieho programu z telesnej a športovej výchovy – ISCED 2

Rozpracovanie učebných osnov telesnej a športovej výchovy podľa záujmu žiakov a podmienok školy.

Učebné osnovy z telesnej a športovej výchovy sú rozpracované na základe Štátneho vzdelávacieho programu na počet hodín 33.

- a) pochopiť účinok pohybovej aktivity na zdravie,
- b) pochopiť miesto zdravia v hodnotovom systéme,
- c) dodržiavať zásady správnej výživy,
- d) využívať športové a pohybové činnosti vo svojom voľnom čase,
- e) poznať základné cvičenia na odstránenie únavy,
- f) vedieť pomocou čoho sa diagnostikuje pohybová výkonnosť,
- g) vedieť uplatniť športové pravidlá vo vykonávanej športovej činnosti,
- h) mať dobrý pocit počas a po vykonaní športovej činnosti,
- i) správať sa v duchu fair-play v športovej i mimo športovej činnosti.

Cieľ a kompetencie	Tematický celok	Obsahový štandard	Konkrétne príklady v praxi	Metódy	Výkonový štandard	Odporúčany počet hodín
Vedieť hrať bedminton	Športové	Držanie rakety – forhendové	Súťažné stretnutia	Ukážky a výklad - vyžadovať	Podatť forhendom, Horný úder	17

podľa upravených pravidiel	<i>hry - bedminton</i>	<p>a bekhendové, Strehové postavenie hráča, Pohyb hráča po ihrisku, Podanie, Príjem podania, Obranné údery – príjem smeča, Útočné údery – smeč, drajv,</p> <p>Pohybové hry a iné prostriedky vytrvalostného charakteru, Turistika – súvislý pochod minimálne 1 hodinu, Preskoky švihadla súvisle 5 – 10 minút, Pohybové hry a iné prostriedky rýchlostného charakteru, Preskoky švihadla opakovane maximálny počet za 10 – 15 sekúnd, Hody rôznym náčiním na cieľ i na diaľku, Pohybové hry so skákaním, preskakovaním a zoskakovaním, Kondičné cvičenia na rozvoj dynamickej sily veľkých svalových skupín, Prekonávanie prekážkovej dráhy, Akrobatické cvičenia, Aerobik, Koordinačné cvičenia s využitím rakety a bedmintonového košíka,</p> <p>Základná terminológia bedmintonu, Pravidlá bedmintonu,</p> <p>Účinok bedmintonu na rozvoj osobnosti – zdravotný účinok, pôsobenie na charakterové vlastnosti, kreativitu, samostatnosť v rozhodovaní, sebavedomie, úcta k spolu i protihráčom,</p> <p>Diagnostika pohybovej úrovne žiakov</p>	hráčov, Využitie vo voľnočasových aktivitách	<p>dodržiavanie pokynov učiteľa,</p> <p>Striedanie zaťaženia a využitie prerušovaných i neprerušovaných metód činnosti, 50 – 60 % času tvorí kondično – koordinačná príprava žiakov, Zaradiť cvičenia podporujúce správne držanie tela,</p> <p>Výklad, opis,</p> <p>Osobný príklad, vysvetľovanie, rozhovor,</p> <p>Školský turnaj</p>	<p>forhendom, Spodný úder forhendom i bekhendom, Smeč,</p> <p>Popísať pravidlá hry</p> <p>Hrať s prispôbenými pravidlami,</p>	
----------------------------	------------------------	--	--	--	---	--

Cieľ a kompetencie	Tematický celok	Obsahový štandard	Konkrétne príklady v praxi	Metódy	Výkonový štandard	Odporúčaný počet hodín
Vedieť hrať hádzanú podľa upravených pravidiel	Športové hry - hádzaná	Herné činnosti jednotlivca: základné postavenie hráča, pohyb hráča bez lopty, spracovanie lopty, dribling, dvojtakt, trojtakt, zaujatie obranného postavenia,	Súťažné stretnutia hráčov, Využitie vo voľnočasových aktivitách	Hodiny členiť na nácvikové/ opakovacie a na hodiny zápasové. Za pomoci učiteľa plniť funkcie rozhodcov,	Správne pomenovať, popísať, prakticky ukázať a v hre uplatniť základné herné činnosti jednotlivca, Pomenovať	16

		<p>bránenie hráča bez lopty, s loptou, osobne, priestorovo, prihrávky od pleca, zhora s veľkým náprahom, strelba zhora z miesta, skokom do bránkoviška, Herné kombinácie: dvaja proti jednému, hod a bež, protiútok skupiny hráčov, preberanie po križovaní, Herné systémy: osobná obrana, priestorová obrana 0- 6, základný útočný systém v rade, útočný systém proti osobnej obrane,</p> <p>Štarty z rôznych polôh,, beh na 10 – 15 m z vysokého štartu, pohybové hry s krátkymi bežecskými úsekmi, opakované prihrávky o stenu s maximálnou rýchlosťou, Opakované hody na vzdialenosť 10 – 15 m, pohybové hry s využitím skokov, hody s 1 kg loptou, Prihrávky na cieľ, žonglovanie s loptou,</p> <p>Pravidlá hádzanej, poznatky o technike herných činností, osobná hygiena, správanie sa k súperovi,</p> <p>Formovanie postojov a hodnôt: trvalý a pozitívny vzťah k pohybovej aktivite, k edukačnému procesu, súťaženiu, k zásadám fair-play, dodržiavať prijaté normy a pravidlá, vedieť víťaziť i prijať prehru</p>		<p>zapisovateľov, časomeračov, Využiť prípravné hry 2:2, 3:3, 4+1 – štyria hráči v poli, jeden brankár,</p> <p>Využiť tzv. kondičné vložky v trvaní 8 – 15 minút, hrové metódy, dôraz na individuálny prístup k žiakom,</p> <p>Teoretické poznatky osvojovať priebežne vo všetkých častiach vyučovacích hodín, uplatňovať opis, výklad, rozhovor, využívať názorné pomôcky – tabule, makety ihriska, obrazový materiál,</p> <p>Využiť motivačné metódy: osobný príklad, vzor športovca, poskytnúť pozitívny zážitok, využívať problémové situácie, dodržiavať pravidlá hry,</p>	<p>a popísať základné pravidlá hádzanej Vykonávať funkciu pomocného rozhodcu, zapisovateľa, časomerača,</p> <p>V behu 10x5 m dosiahnuť čas 21,0 – chlapci a 21,5 s – dievčatá, v skoku do diaľky z miesta dosiahnuť výkon 185 cm chlapci, 165 cm – dievčatá,</p> <p>Vedieť vysvetliť základné pravidlá hádzanej, charakterizovať zásady fair – play, popísať hráčske funkcie a povinnosti rozhodcov, zapisovateľov, časomeračov,</p> <p>Prejaviť pozitívny postoj k pohybovej aktivite, uplatniť zásady fair-play v súťaži, prejaviť snahu o sebazdokonalenie</p>	
--	--	---	--	---	---	--

Prierezová téma: OSOBNOSTNÝ A SOCIÁLNY ROZVOJ

Charakteristika

Psychosociálny výcvik pomáha rozvíjať všeobecný ľudský potenciál a základné životné zručnosti študentov na poli emočnej inteligencie. Ťažisko predmetu je vo formovaní a rozvíjaní sociálno-emočných, kognitívnych a behaviorálnych zručností s eminentným dôrazom na formovanie sebaidentity, sebauvedomenia, zdravého sebahodnotenia a sebadôvery a rozvoj komunikačných a kooperatívnych zručností nevyhnutných pre dobré medziľudské vzťahy v škole, v rodine, vo vrstovníckej skupine, v partnerstve aj na pracovisku využívaním efektívnych riešení konfliktov, asertívneho presadzovania svojich názorov, eliminovania predsudkov a stereotypov v smere väčšieho rešpektovania a multikultúrnej tolerancie odlišných svetonázorov, postojov, hodnôt a kultúry iných ľudí.

Ciele

- 1/ Osobnostný rozvoj, sebapoznávanie a poznávanie iných s dôrazom na školský, profesijný, rodinný, partnerský a manželský rámec, rozvíjanie identity seba a zdravého sebavedomia a sebadôvery.
- 2/ Sociálna komunikácia v škole, v rodine, vo vrstovníckej skupine, v partnerstve, v manželstve a na pracovisku, spoločenské správanie, bontón a etiketa
- 3/ Efektívne riešenie konfliktov v škole, v rodine, medzi vrstovníkmi, v partnerskom, manželskom a pracovnom živote
- 4/ Multikultúrna tolerancia a rešpektovanie odlišných názorov, postojov, aspirácií, hodnôt iných ľudí v medziľudských vzťahoch a komunikácii v škole, v rodine, vo vrstovníckej skupine, v partnerstve, v manželstve a na pracovisku.
- 5/ Prevencia agresie, násillia a šikanovania v škole, medzi vrstovníkmi, v rodine, v manželstve a na pracovisku (mobbing, bossing)

Obsah (okruhy tém podľa modulov)

1.modul (TC): Osobnostný rozvoj, sebapoznávanie a poznávanie iných s dôrazom na profesijný, rodinný, manželský a partnerský rámec

1. Osobnosť človeka (osobnostné vlastnosti, postoje, hodnoty, motivácia, aspirácie, temperament)
2. Obraz seba, identita seba
3. Sebavedomie a sebadôvera
4. Postoje a hodnoty
5. Motivácia a aspirácie
6. Temperament a spôsoby reagovania v rôznych situáciách
7. Interpersonálna percepcia a sociálna senzitivita pri poznávaní iných
8. Konfrontovanie získaných poznatkov sebapoznávania a poznávania iných a schopnosť urobiť si adekvátnu komparáciu

2. modul (TC): Komunikácia v rodine, v manželstve, v partnerstve a na pracovisku, spoločenské správanie, bontón a etiketa

1. Sociálna komunikácia, druhy, formy
2. Sociálna komunikácia na makroúrovni, mezoúrovni a mikroúrovni v škole, v rodine, vo vrstovníckej skupine, v partnerstve, v manželstve a na pracovisku
3. Neverbálna komunikácia
4. Verbálna komunikácia
5. Rozhovor v medziľudských vzťahoch a efektívne vedenie rozhovoru využitím techník aktívneho počúvania
6. Verejná prezentácia
7. Spoločenské správanie
8. Spoločenský bontón a etiketa

3. modul (TC): Efektívne riešenie konfliktov v rodine, v partnerskom, manželskom a pracovnom živote

1. Cyklus konfliktov
2. Druhy a typy konfliktov
3. Reakcie na konflikty - agresívne, únikové a asertívne správanie ľudí
4. Komunikačné bariéry v medziľudských vzťahoch a interpersonálnej komunikácii
5. Efektívna komunikácia a komunikačné štýly
6. Špecifické postupy v komunikácii s problémovými ľuďmi
7. Adekvátne vedenie sporov v rodine, vo vrstovníckej skupine, v škole a na pracovisku
8. Rola facilitátora a mediátora pri vyjednávaní a kompromis a asertívne správanie pri riešení školských, vrstovníckych, rodinných, partnerských a pracovných konfliktov.

4. modul (TC): Tolerancia v medziľudských vzťahoch v rodine, v partnerstve, v manželstve a na pracovisku

1. Tolerancia a intolerancia medzi ľuďmi, národmi a národnosťami
2. Diskriminácia, rasizmus, xenofóbia.
3. Predsudky a stereotypy v našom reagovaní a správaní v medziľudských vzťahoch v škole, medzi vrstovníkmi, v rodine, v partnerstve, v manželstve a na pracovisku.
4. Pochopenie nebezpečenstva vytvárania a existencie stereotypov .
5. Odstraňovanie svojich predsudkov a stereotypov v správaní a v postojoch.
6. Akceptácia a tolerancia druhého človeka aj s odlišnými postojmi, názormi, životnými hodnotami, vedieť si priznať, že som sa mohol myliť a že moje stanovisko nemusí byť správne.
7. Adekvátne dávanie a prijímanie kritiky.
8. Prejavovanie pozitívnych citov k iným ľuďom, zvlášť ľuďom na pracovisku, pozitívnych hodnotení a ocenení.

5. modul (TC): Prevencia šikanovania, psychického násillia v rodine a v manželstve a psychického týrania (mobbingu) na pracovisku

1. Agresia, agresivita, násillie, vandalizmus v škole, v rodine, v manželstve, v skupine a na pracovisku
2. Druhy a formy agresie
3. Typy agresorov a obetí
4. Príčiny a dôsledky agresie, šikanovania a mobbingu v škole, v rodine, v manželstve, v skupine a na pracovisku
5. Mobbingové stratégie na pracoviskách
6. Reakcie ľudí na agresiu
7. Rozvíjanie emocionálnych zručností potrebných vo výchovnej, partnerskej a personálnej práci.
8. Možnosti prevencie a odstraňovania agresie, šikanovania a psychického týrania v rodinách, v školách, v manželstvách a na pracoviskách.

Príloha: Voliteľné predmety

Zoznam voliteľných predmetov budeme dopĺňať

Voliteľný predmet

Práca s informáciami a komunikácia (alebo učíme sa učiť)

Cieľ: Naučiť sa efektívne pracovať s informáciami v každej podobe a zdokonaľiť sa v rôznych formách komunikácie.

Charakteristika:

- predmet poslúži ako propedeutika žiakov na samostatnejšiu prípravu na vyučovaciu hodinu bez potreby rodiča, doučovateľa...
- žiaci sa zdokonaľia v samostatnom vyjadrovaní, ktoré im robí veľké problémy pri ústnych odpovediach
- žiaci sa vycvičia v práci s textom (v tejto činnosti naši žiaci výrazne zaostávajú na základe výsledkov medzinárodných meraní)

Obsah:

- práca s tlačným textom: tréning čítania s porozumením, identifikácia hlavných (kľúčových) pojmov, hľadanie súvislostí, atď.
- texty odbornejšieho charakteru z rôznych oblastí (ekológia, zdravotníctvo, história, geografia, jazykoveda, prírodné vedy...) a rôznych žánrov (životopisy významných vedcov, pracovný návod, odborný opis ...)
- aktívna činnosť: reprodukcia najdôležitejších myšlienok vlastnými slovami čo najvýstižnejšie, najjednoduchšie a najpresnejšie, zostavenie osnovy textu, diskusia, vyjadrenie obsahu niekoľkých viet jedinou výstižnou vetou, zostavenie pracovného postupu...
- tréning komunikácie (verbálnej aj neverbálnej) medzi dvoma osobami, v menšej alebo väčšej skupine, prezentácia pred celou triedou...

Poznámky:

- predmet je vhodné zaradiť do úvodného ročníka nižšieho sekundárneho vzdelávania ešte pred zavedením náročných, hlavne prírodovedných predmetov
- najvhodnejšia je časová dotácia 1 hodina za týždeň počas celého školského roka alebo 2 hodiny za týždeň počas polroka
- odporúča sa, aby predmet viedol vyučujúci: slovenského jazyka, cudzieho jazyka, prírodovedného predmetu

Voliteľný predmet

Geografia cestovného ruchu

Témy:

Cestovný ruch

Druhy cestovného ruchu,

Vybavovanie cesty, objednávanie leteniek, hotela, vybavovanie na letisku, vytvorenie exkurznej trasy, itinerár cesty, vytvorenie modelovej cestovnej kancelárie.

Výchova k manželstvu, rodičovstvu a etike intímnych vzťahov

Hlavný cieľ:

Hlavný cieľom výchovy k rodičovstvu a etike intímnych vzťahov na 2. stupni základnej školy je prispieť k poznaniu, pochopeniu významu a hodnoty ľudského tela, sexuality a partnerstva a rodičovstva pre seba a pre spoločnosť. Cieľom pritom nie je len poznanie, ale aj vytváranie a upevňovanie autentických sociálne a spoločensky prospešných postojov a hodnôt.

Čiastkové ciele:

1. Pomáhať žiakom v procese sebauvedomovania a sebaúcty, sebadôvery, rozvíjania tolerance k iným a zodpovednosti ako základných podmienok zdravého rozvoja osobnosti a v rámci neho aj rozvoja sexuality, intimity a intímnych vzťahov.
2. Viest žiakov a žiačky k pochopeniu významu a hodnoty lásky, intimity, sexuality a rodičovstva. Prispievať k poznatkom o sexuálnom rozmere nášho života. V tomto procese sú podstatné presné informácie, ale tiež city, hodnoty a kultivovaná komunikácia.
3. Pomáhať žiačkam a žiakom k rozpoznaniu rodových rolí a rodových stereotypov, pomáhať im osvojiť si autentickú a sociálne prospešnú rodovú identitu.
4. Pripraviť žiakov na zodpovedné rozhodovanie v kritických oblastiach psycho- sexuálneho vývinu ohľadom sexuálneho a reprodukčného zdravia v súlade so súčasným poznaním a normami sociálneho prostredia.
5. Naučiť žiakov a žiačky základné poznatky o biologických, psychických a sociálnych zmenách v puberte. V týchto súvislostiach dať žiakom aj primerané informácie o anatómii a fyziológii rozmnožovacieho ústrojenstva ženy a muža, priblížiť im proces rozmnožovania, vnútro maternicový vývin plodu vrátane priebehu gravidity a pôrodu.
6. Vysvetliť žiakom význam o rodičovstva, význam harmonickej a zdravej rodiny pre optimálny telesný a duševný vývin dieťaťa. Naučiť ich základom starostlivosti o dieťa.
7. Oboznámiť žiakov a žiačky s práva a povinnosti detí a rodičov v oblasti sexuálneho a reprodukčného zdravia a práv dieťaťa.
8. Vysvetliť žiakom možné riziká predčasných a rizikových sexuálnych aktivít, vrátane nežiaducej gravidity, interrupcie, pohlavných chorôb a nákazy HIV/AIDS. V týchto súvislostiach im zdôrazniť význam sebaovládania a sebadisciplíny pri vytváraní kvalitných a rovnocenných partnerských a intímnych vzťahov.
9. Vysvetliť žiakom a žiačkam nebezpečenstvo vplyvu užívania návykových látok sexuálne správanie, sexuálne a reprodukčné zdravie.
10. Oboznámiť žiakov a žiačky so všetkými účinnými metódami plánovaného rodičovstva - prirodzené metódy, rôzne druhy antikoncepcie, ich účinnosťou a vplyvmi na zdravie.
11. Naučiť žiakov odolávať negatívnym vplyvom rovesníckych skupín, ako aj médií, naučiť ich aktívnej obrane pred možným sexuálnym zneužívaním.

Obsah:

Obsah výchovy k manželstvu, rodičovstvu a etike intímnych vzťahov na 2. stupni ZŠ tvoria tieto tematické celky:

1. **Priateľstvo, láska, vývin partnerského vzťahu**
2. **Sexualita, sexuálna orientácia**
3. **Kultivované dospievanie – fyzické a psychické zmeny v období dospievania**
4. **Anatómia a fyziológia pohlavných orgánov**
5. **Zodpovedný prístup k sexualite, plánované rodičovstvo, rodičovstvo, starostlivosť o dieťa**
6. **Negatívny vplyv užívania návykových látok na sexuálne a reprodukčné zdravie**
7. **Riziká, zásady bezpečnejšieho správania**
8. **Vzťahy medzi mužmi a ženami: rodové roly a rodové stereotypy.**
9. **Prevencia sexuálneho zneužívania, obchodovanie s ľuďmi, prostitúcia.**

1. Priateľstvo, láska a vývin partnerského vzťahu

Citový a sociálny vývin v období dospievania. Poznanie a pozitívny vzťah k druhým. Zmysel

prvých priateľstiev a ich význam v živote dospievajúceho dievčaťa a chlapca. Sexualizácia prostredia – médiá, relativizácia hodnôt, vplyv na intímne vzťahy. Budovanie osobných hodnôt a správať sa podľa nich. Priateľstvo medzi chlapcami a dievčatami. Náklonnosť, zamilovanosť a láska. Význam citov pre zdravý psychosexuálny rozvoj dievčat a chlapcov.

Intimita a riziko citovej izolácie.

2. Sexualita, sexuálna orientácia

Základné vymedzenie sexuality (podľa WHO) a normy v nej. Vymedzenie sexualita ako prirodzený prejav ľudského jedinca, ale aj ako prejav kultúrnosti a kultivovanosti osobnosti človeka. Nebezpečenstvo citového otupenia pri odtrhnutí sexu od osobného vzťahu a zodpovednosti. Prvý sexuálny styk. Rôzne aspekty a funkcie sexuality. Hľadanie autentickej sexuálnej a rodovej identity. Sexuálna orientácia, homosexualita, homofóbia, coming-out. Rôznosť prístupov k homosexualite.

3. Kultivované dospievanie– fyzické a psychické zmeny v období dospievania

Psychické a fyzické zmeny v období dospievania. Výtoky, menštruácia, polúcia. Masturbácia.

Potreba zvýšenej hygieny v období dospievania. Vplyv telesných a psychických zmien v puberte na zmenu postojov dievčat a chlapcov k svojmu telu a zmeny v kvalite postojov k opačnému pohlaviu. Rozdiely v psychosexuálnom vývine dievčat a chlapcov v období dospievania. Poruchy v prijímaní potravy – bulímia a anorexia. Sexualita v živote človeka. Kultivovaný a kultúrny prejav sexuality ako obraz mravného a sexuálne zrelého človeka. Požiadavka pohlavnej zdržanlivosti (pohlavnej abstinencie) v období dospievania ako podmienka udržania a posilňovania sexuálneho a reprodukčného zdravia. Rozdiely medzi biologickou, psychologickou a sociálnou zrelosťou.

Rodové roly a rodové stereotypy. Pohlavie a rod, rodová identita a rodová rola. Vznik a dôsledky rodových stereotypov. Očakávania od mužov a žien. Zmeny v rodových rolách.

4. Anatómia a fyziológia rozmnožovacích ústrojov

Základná terminológia -anatómia a fyziológia pohlavných orgánov muža a ženy. Samovyšetrovanie prsníkov u dievčat a semenníkov u chlapcov ako základ prevencie vzniku onkologických ochorení. Význam pravidelných gynekologických prehliadok v živote ženy a zvýšenej vnímavosti k akýmkoľvek zmenám na pohlavných orgánoch u mužov.

Oploďnenie. Priebeh gravidity. Vývin plodu. Pôrod. Zásady starostlivosti o gravidnú ženu a plod. Úcta a ohľadupnosť k tehotnej žene. Starostlivosť o novorodenca. Prirodzená výživa dieťaťa – význam dojčenia pre zdravie novorodenca.

Negatívne vplyvy ohrozujúce zdravie a život plodu: drogy (alkohol, fajčenie, ďalšie

drogové závislosti), stres, nesprávna výživa, rizikový spôsob života.

5. Zodpovedný prístup k sexualite, plánované rodičovstvo, rodičovstvo, starostlivosť o dieťa

Význam oddialenia sexuálnych aktivít do nadviazania trvalého partnerského vzťahu. Zdravotné a psychologické riziká predčasnej sexuality a striedania sexuálnych partnerov. Plánované rodičovstvo, antikoncepcia - základné poučenie o existujúcich metódach plánovaného rodičovstva. Zdravotné limity a obmedzenia v antikoncepcii. Interrupcia – odlišné prístupy (pro chice – pro life).

6. Negatívny vplyv návykových látok na sexuálne a reprodukčné zdravie

Návykové látky a ich vplyv na sexuálne správanie – strata zábran, riziko predčasných

sexuálnych aktivít s ich negatívnymi dôsledkami. Zdravotné a sociálne riziká užívania návykových látok. Formy aplikácie návykových látok a možnosť nákazy HIV/AIDS. Drogy v období gravidity a počas dojčenia. Riziká pre plod a novorodenca.

7. Riziká, zásady bezpečnejšieho správania

Sexuálne prenosné infekcie a HIV/AIDS. Rizikové sexuálne správanie sa mladých ľudí a jeho dôsledky: šírenie AIDS a ďalších SPI, nežiaduca gravidita, nechcené deti, interrupcie, nezrelé manželstvá. Spôsoby bezpečnejšieho správania sa: sexuálna abstinencia, vernosť, vybrané druhy antikoncepcie ako prevencia pred infekciou HIV/AIDS a pred sexuálne prenosnými infekciami (SPI).

8. Vzťahy medzi mužmi a ženami: rodové roly a rodové stereotypy

Postavenie žien a mužov v spoločnosti a v partnerských vzťahoch, špecifiká mužskej a ženskej role. Rodové stereotypy ich existencia v rodine, škole, partnerských vzťahoch, médiách a textoch, obmedzenia, ktoré vytvárajú pre život žien a mužov.

9. Prevencia sexuálneho zneužívania, obchodovanie s ľuďmi, prostitúcia.

Týranie a sexuálne zneužívanie detí – fakty, prejavy, prevencia. Obchodovanie s ľuďmi, prostitúcia a pornografia. Spoločenská a osobná ochrana pred týmito sociálno-patologickými prejavmi. Nácvik bezpečného správania a riešenia krízových situácií. Sexuálne deviácie – základné pojmy pre prevenciu. Linky dôvery.

Realizácia:

Výchova k manželstvu a rodičovstvu a etike intímnych vzťahov sa realizuje ako voliteľný predmet s časovou dotáciou: **1 vyučovacia hodina týždenne** / 33 hodín ročne s možnosťou spájania hodín do blokov podľa možností a potrieb školského zariadenia

Metóda, požiadavky na učiteľa, učiteľku:

Základnou metódou je sociálne interakčné učenie, využívajú sa metódy brainstormingu, rolové hry, dramatizácia, diskusia, práca v dvojiciach a menších skupinkách, práca s pracovnými listami, informačnými zdrojmi (obrazy, modely, video film. Internet a pod.), problémová a projektová metóda, výklad primerané k veku a vyspelosti žiakov a žiačok. Výchova k manželstvu a rodičovstvu a etike intímnych vzťahov musí predovšetkým vychádzať z potrieb dospievajúcich dievčat a chlapcov v závislosti na ich veku a štádiách sexuálneho vývinu. Všetky informácie, ktoré učiteľ/ka žiakom sprostredkúva, musia zodpovedať súčasnej úrovni vedeckého poznania a musia byť primerané veku z hľadiska biologického, psychického a sociálneho vývinu žiaka. Je to nevyhnutné preto, že učiteľ/kal odovzdáva žiakom nielen vedecké fakty a poznatky, ale predovšetkým formuje ich postoje, učí ich správaniu v reálnych životných situáciách aktuálnych i očakávaných. Dôležitým predpokladom učebnej činnosti žiaka je dostatok učebných pomôcok. Významovým prostriedkom realizácie výchovy je riešenie problémov v priebehu samostatnej činnosti žiakov a žiačok. Sústavne vedieme žiakov a žiačky k tomu, aby dokázali svoje názory vyjadriť a zdôvodniť. Nabádame ich, aby diskutovali s rodičmi o jednotlivých preberaných témach.

Výchova k manželstvu a rodičovstvu a etike intímnych vzťahov sa realizuje v úzkej spolupráci školy a rodiny. Učiteľ/ka informuje rodičov o cieľoch, obsahu a metódach výchovy k manželstvu a rodičovstvu, o zaradení učiva do ročníkov, učebných predmetov. Pri zohľadnení sociálnej a emotívnej úrovne žiakov a žiačok a materiálnych podmienok školy učiteľ/ka zostaví vlastný tematický plán na základe učebných osnov a tento po prípadnom prerokovaní s metodikom, metodičkou predloží na schválenie riaditeľovi, riaditeľke školy.

Požiadavkou na učiteľa, učiteľku pre realizáciu výchova k manželstvu a rodičovstvu a etike intímnych vzťahov je ukončené vysokoškolské vzdelanie (Mgr.) a minimálne 220 hodín špecifickej prípravy v danej oblasti.

Odporúčaná literatúra:

1. Bentovim, A.: Týráni a sexuálni zneužívatelia v rodinách. Praha, Grada Publishing 1998.
2. Bass, E. , Kaufman, K.: Láska je láska. Knižka pre lesbickú, gejskú a bisexuálnu mládež a jej spojencov. Bratislava, Aspekt 2005.
3. Bosá, M., Minarovičová, K.: Rodovo citlivá výchova. Bratislava, Esfem 2005.
4. Braun, G., Wolters, D: Proti sexuálnemu zneužívaniu detí. Bratislava, Aspekt 1999. Príručka pre matky a otcov vhodná pre prácu s rodičmi, učiteľmi i žiakmi v škole.
5. Braun, G.: Veľké a malé nie. Bratislava, Aspekt 1998.
6. Capella, A.: Prirodzená cesta. ZRNO, 1991
7. Cviková, J., Juráňová, J.: Ružový a modrý svet. Rodové stereotypy a ich dôsledky. Bratislava, Aspekt 2005
8. Dobson, J.: Býť sám sebou. Návrat domu. Praha 1994
9. Dobson, J.: Rodičovství chce odvahu. Návrat domu. Praha 1995
10. Dobson, J.: Láska a kázeň ve výchově dětí. Návrat domu. Praha 1997
11. Fenwicková, E. , Walker, R.: Sexuální výchova. Bratislava, Cesty 1996.
12. Gordon, Th.: P.E.T. Úspěšná rodičovská výchova. MIND CONTROL EDITION, 1995
13. Gravellová, K., Gravellová J.: Už som to dostala. Všetko, na čo sa ti nechce pýtať (ale čo by si rozhodne mala vedieť). Bratislava, Columbus 2004.
14. Gravellová, K., Castro N, Castro Ch.: Čo sa deje tam dole? Bratislava, Columbus 2004.
15. Harrisová, R. H., Emberley, M.: Poďme sa rozprávať o sexe. Bratislava, INA 1995.
16. Kacáni, V., Palovičíková , G. „ Sociálna psychológia pre učiteľa. UK, Bratislava 1993
17. Lencz, L., Ivanová, E.: Metodický materiál III k predmetu etický výchova. Metodické Centrum, Bratislava, 1995
18. Ľudské telo. Encyklopédia. FORTUNA PRINT, Bratislava 1996
19. Lukšík, I., Supeková, M.: Sexualita a rodovosť v sociálnych a výchovných súvislostiach. Bratislava, Humanitas 2003.
20. Matějček, Z., Dytrych, Z., Dunovský, J.: Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě. Praha, Grada – Avicenum 1995
21. Ondrejko, P.: Socializácia mládeže ako východisková kategória sociológie výchovy a socializácie mládeže. VEDA, Bratislava 1997
22. Ondrisová, S., Šípošová, M., Červenková, I., Jóhart, P., Bianchi, G.: Neviditeľná menšina. Čo (ne)vieme o sexuálnej orientácii. Bratislava, Nadácia Občan a demokracia 2002.
23. Podmanický, I., Glasa, J.: Výchova k manželstvu a rodičovstvu. Bratislava, MC 19
24. Poliaková, E. a kol.: Profesionálna príprava pre výchovné a vzdelávacie pôsobenie na deti v otázkach rodičovstva a etiky intímnych vzťahov. SlovDidac, Nitra, 1996
25. Poliaková, E.: Najťažšie otázky. Predškolská výchova, 1991/92
26. Poliaková, E., Poradovský, K.: Keď dospievam. SPN, Bratislava 1983
27. Prevendárová, J., Kubíčková, G.: Základy rodinnej a sexuálnej výchovy. APN, Bratislava 1995
28. Rozinajová, H.: Etika heterosexuálnych vzťahov (pre mládež). SPN Bratislava 1989
29. Sielert, U., Keil, S., Herrath, F., Wendel, H., Hanswille, R., Kleinschmidt, L., Linde, K., Rodewald, M., Scheduikat, S., Pondělíček, I.: Sexuální výchova. Praha, Trizonia 1994.

30. Smetáčková, I a kol.: Gender ve škole. Příručka pro budoucí i současné učitelky a učitele. Praha, Otevřená společnost 2006.
31. Stoppardová, M.: Intímna rukoväť pre dievčatá. Bratislava, Media klub 2000.
32. Šulová, L. Jak učit výchovu k manželství a rodičovství? Praha, Grada 1995.
33. Trojan, O.: O čápech, vránách a dětech. Praha, Grada 1999.
34. Zelina, M.: Strategie a metody rozvoja osobnosti dieťaťa. IRIS, 1996
35. Verdouxová, Ch.: Encyklopédia pohlavného života (7.- 9.roč.). Martin, Slovart 1992

Výchovno-vzdelávacie programy a videoprogramy

1. „O dospievaní a menštruácii“ - obsahuje príručku pre učiteľov, sadu závesných plagátov a balíčky pre dievčatá. S tebou a o tebe. + 420325610774, Pískova Lhota 15, 290 01 Poděbrady, Česká republika
2. „Čas premien“ - obsahuje balíčky s brožúrkami o dospievaní, hygienické vložky pre dievčatá, brožúrky o dospievaní pre chlapcov, videokazetu o dospievaní a fólie pohlavných orgánov pre spätný projektor. Uvedené materiály obsahujú aj slovníky odborných výrazov.
3. „S tebou o tebe“ – Always in action. Balíčky pre staršie dievčatá (14 -18) s hygienickými vložkami, menštruačným kalendárikom a intímnu príručkou obsahujúcou dôležité informácie nielen o potrebe intímnej hygieny, ale aj o vzťahoch, citoch a životnom štýle.
4. Sexuální výchova. Průvodce obdobím puberty a dospívání. Multimediální vzdělávací program pro mládež od 12 – 18 roků. Praha, Grada Publishing, 2000
5. Základy rodinnej a sexuálnej výchovy. Terasoft, Bratislava.
6. Krížová, O., Podmanický, I.: Vážim si Ťa, láska – metodický list. Bratislava, MC 1997.

Voliteľný predmet: **Spoločenská výchova**

Spoločenské správanie

- Človek je tvor spoločenský
- Načo je nám spoločenská výchova
- Čo je etiketa a bontón
- Stručné dejiny a vývin etikety
- Rozdiely jednotlivých kultúr v etikete

Základné pojmy a prejavy slušného správania

- Slušnosť, zdvorilosť, takt
- Dodržiuj pravidlá spoločenských predností
- Nebuď egoista
- Povedz prosím a ďakujem
- Presnosť je tiež slušnosť
- Neubližuj druhým
- Povedať len prepáč nestačí
- Kompliment - aj tebe dobre padne, keď ťa pochvália

Abeceda slušného správania

- Ako a koho zdravíme
- Kedy a komu podávame ruku
- Ako sa predstavujeme
- Ako správne oslovujeme
- Kedy "TY" a kedy "VY"
- Chôdza a pohyb majú svoje pravidlá
- Ako sa správame vo verejných dopravných prostriedkoch

Pravidlá stolovania

- Správanie pri stole - čo nás doma naučili
- Ako na to - príbor, tanieri, misky, mištičky, šálky, poháre
- Ako si počínať pri bufetových stoloch
- Návšteva reštaurácie

Oblečenie

- Hygiena a úprava zovňajšku
- Oblečenie podľa príležitostí - škola, spoločnosť, voľný čas
- Menej je viac - šperky, ozdoby, piercing, tetovanie
- Nájdi si svoj štýl

Ideme do spoločnosti

- Návšteva kultúrnych podujatí - kino, divadlo, koncert
- Sme si prosíť? Domáci večierok, školský večierok, diskotéka, ples
- Stážková

Komunikácia

- Správne vyjadrovanie
- Prijemný rozhovor a konverzácia
- Neverbálna komunikácia - reč nášho tela
- Neslušná komunikácia
- Nehádajme sa a nekričme
- Komunikácia cez telefón, mobil a internet
- Čo je asertivita?

Etiketa a etika

- Slušnosť a mravnosť
- Morálne hodnoty
- Tvoje správanie je tvoja voľba

Voliteľný predmet:

Spotrebiteľská výchova

Tematický celok : Deti sú spotrebitelia

Osobné a spoločenské potreby a želania
Peniaze ako prostriedok výmeny
Rodinné financie a rozhodovanie
Označovanie výrobkov a služieb

Tematický celok : Etické správanie sa na trhu

Úlohy výrobcov, spotrebiteľov a štátu na trhu
Spotrebiteľské správanie – hodnoty mať alebo byť
Dopady správania sa spotrebiteľov na životné prostredie
Reklama a ovplyvňovanie správania spotrebiteľov

Tematický celok : Výber a rozhodovanie na trhu

Zdroje informácií a nezávislé rozhodovanie spotrebiteľov
Cena, kvalita a bezpečnosť tovarov a služieb
Masmédiá a ovplyvňovanie správania spotrebiteľov
Vládne a miestne úrady na ochranu spotrebiteľov
Zastupovanie záujmov spotrebiteľov mimovládnyimi organizáciami

Tematický celok : Ochrana práv spotrebiteľov

Ochrana práv a záujmov spotrebiteľov na trhu Európskej únie
 Zmluvy, dohody a odškodnenie spotrebiteľa
 Nové formy predaja a elektronický obchod
 Nečestné obchodné praktiky voči spotrebiteľom
 Spotrebiteľské sťažnosti a alternatívne spôsoby riešenia sporov

Tematický celok : Aktívna účasť spotrebiteľov na trhu

Osobné financie a služby finančných inštitúcií
 Zdravie spotrebiteľa a služby zdravotnej starostlivosti
 Služby vo všeobecnom verejnom záujme
 Fair trade a medzinárodný obchod
 Globálne problémy a trvalo udržateľná spotreba
 Osnovy sú koncipované na 66 až 33 hodín týždenne, podľa podmienok školy.

Voliteľný predmet:

Technika

Vzdelávanie v tejto oblasti smeruje k vytváraniu a rozvíjaniu kľúčových kompetencií žiakov tým, že vede žiakov k:

- pozitívnemu vzťahu k práci a k zodpovednosti za kvalitu svojich i spoločných výsledkov práce
- osvojení základných pracovných zručností a návykov z rôznych pracovných oblastiach, k organizácii a plánovaniu práce a k používaniu vhodných nástrojov, náradia a pomôcok pri práci i v bežnom živote
- vytrvalosti a sústavnosti pri plnení zadaných úloh, k uplatňovaniu tvorivosti a vlastných nápadov pri pracovnej činnosti a k vynakladaniu úsilia na dosiahnutie kvalitného výsledku
- autentickému a objektívnemu poznávaniu okolitého sveta, k potrebnej sebadôvere, k novému postoji a hodnotám vo vzťahu k práci človeka, technike a životnému prostrediu
- chápaniu práce a pracovnej činnosti ako príležitosti k sebarealizácii, sebazvedelávania a k rozvíjaniu podnikateľského myslenia.
- orientácii v rôznych oboroch ľudskej činnosti, formách fyzickej a duševnej práce a osvojeniu potrebných poznatkov a zručností významných pre možnosť uplatnenie, pre voľbu vlastného profesijného zamerania a pre ďalšiu životnú a profesijnú orientáciu
- k schopnosti bezpečne sa správať v doprave a na komunikáciách

Obsah:

Vzdelávací obsah je rozdelený do 4 tematických okruhov:

- a) Človek a technika
- b) Konštruovanie a navrhovateľské činnosti
- c) Ako veci fungujú
- d) Materiály a technológie

Hodnoty a postoje žiaka	Obsah	Výstupy
Schopnosť riešiť problém, schopnosť uplatňovať tvorivé nápady vo svojej práci.	V tematickom okruhu Človek a technika sa žiak oboznamuje s pojmom technika, s technickým prostredím, ktoré nás obklopuje, so vzťahom techniky	Mať schopnosti učiť sa a ako koncepčne zvládnuť proces

	a človeka a so stručnými dejinami techniky.	učenia.
--	---	---------

Hodnoty a postoje žiaka	Obsah	Výstupy
Vedieť získavať poznatky z rôznych informačných zdrojov.	V tematickom okruhu Konštruovanie a navrhovateľské činnosti žiak učí porozumieť technickému zobrazovaniu a zhotovovať jednoduchá náčrty výrobkov.	Úlohy zamerané na navrhovanie technických produktov zlepšujúcich kvalitu života človeka a prírody.

Hodnoty a postoje žiaka	Obsah	Výstupy
Vedieť komunikovať a viesť konštruktívny dialóg pri riešení elementárnych i náročnejších technických problémov.	V tematickom okruhu Ako veci fungujú sa oboznamuješ princípmi činnosti jednoduchých strojov a zariadení.	Prehľad o princípoch fungovania základných strojov a zariadení v domácnosti.

Hodnoty a postoje žiaka	Obsah	Výstupy
Orientácia v rôznych odboroch ľudskej činnosti, formách fyzickej a duševnej práce a osvojení potrebných poznatkov a zručností význam uplatnenia sa, pre voľbu vlastného profesného zamerania a pre ďalšiu životnú a procesnú orientáciu, možnosti uplatnenia sa na trhu práce (aj napr. v medzinárodnom kontexte)	V tematickom okruhu Materiály a technológie sa žiak oboznamuje s vlastnosťami dreva, kovov, plastov a kompozitných materiálov. Učí sa jednoduché ručné opracovanie týchto materiálov a dodržiavať technologickú disciplínu. Rieši technické problémy súvisiace s vhodným výberom materiálu, pracovných nástrojov a náradia. Pri práci dodržiava všeobecné zásady bezpečnosti a hygieny práce s nástrojmi a náradím, poskytuje prvú pomoc pri úraze.	Mať schopnosti vytvárať a realizovať technické myšlienky pre vlastné potreby pre potreby školy, pre komerčné aktivity a pod. (rozvoj sebadôvery a motivácie),

Proces:

Učebné osnovy sú koncipované voľne. To predpokladá tvorivú prácu učiteľov a vytvárať možnosti voliť optimálny výber teoretických poznatkov a praktických činností podľa záujmu žiakov a materiálnych podmienok.

Vyučovací proces sa rozvíja na základe obsahu stanovenom učebnými osnovami tak, aby sa dosiahli ciele uvedené na začiatku, ale aj konkretizované pri každom tematickom celku.

Najdôležitejším snažením by mal byť ústup od reprodukčných činností, viac sa zameriavať na rozvoj tvorivosti žiakov.

V organizovaní vyučovacieho procesu navrhujeme viac využívať tímovú prácu pred frontálnou prácou žiakov. Práve tímová práca sa využíva pri riešení rôznych problémov v bežnom živote. Žiaci sa majú naučiť vzájomne komunikovať v tíme, spoločne pracovať, vedieť uplatniť svoj názor pri riešení problému, učiť sa od ostatných, niesť zodpovednosť za prácu celého tímu.

Poznámky:

- Navrhovaný rozsah 33 hodín ročne.
- Triedu deliť na skupiny podľa aktuálnych predpisov o delení.
- Odporúčame vyučovať v dvojhodinových vyučovacích jednotkách.

Voliteľný predmet:

Tvorba životného prostredia v 5. ročníku ZŠ

Ciele predmetu

V tomto predmete sa majú žiaci naučiť základom pracovných zručností, kreativity a kladnému vzťahu k prírode a životnému prostrediu.

V rovine hodnôt a postojov predmet smeruje k:

- uvedomeniu si významu tvorby a ochrany životného prostredia
- rozvoju kladného vzťahu k práci a ochrane toho, čo vytvorili
- rozvoju morálnych a vôľových vlastností / systematickosť práce k dosiahnutiu cieľa, vytrvalosť, samostatnosť/
- estetickému vnímaniu bezprostredného okolia žiaka

V rovine vedomostí predmet smeruje k:

- poznaniu významu pôdy a jej vlastností
- poznávaniu úžitkových aj okrasných rastlín – interiérových a exteriérových
- osvojení si poznatkov o ich pestovaní, rozmnožovaní a rýchlí
- osvojení si základov aranžovania a viazania kvetov
- osvojení si hydroponického pestovania rastlín
- poznaniu základov živočíšnej výroby a drobného chovu
- osvojení si poznatkov o zakladaní skalky a trávniku a ďalšej starostlivosti o ne

V rovine pracovných činností a zručností predmet smeruje k:

- získavaniu pracovných zručností a skúseností v oblasti tvorby životného prostredia, pri pestovaní črepníkových rastlín a pri pestovaní a ošetrovaní okrasných rastlín

- získavanie pracovných zručností a návykov používaním správneho náradia pri pestovaní rastlín

Obsah predmetu

1. Pôda

Hodnoty a postoje žiaka	Obsah	Výstupy
Schopnosť chápať význam pôdy ako živiteľky ľudstva.	Pôda Vznik pôdy, rozdelenie pôdy, význam pôdy a ochrana pôdneho fondu.	Poznať vznik pôdy a proces zvetrávania, rozdelenie pôdy, význam.

2. Osivo a sadivo

Hodnoty a postoje žiaka	Obsah	Výstupy
Praktické činnosti realizované samostatne aj v skupinách, kontrolovanie a hodnotenie výsledkov svojej práce, rozvoj empatie.	Osivo Semená, plody, súbory plodov. Generatívne rozmnožovanie rastlín. Sadivo Vegetatívne rozmnožovanie rastlín, spôsoby vegetatívneho rozmnožovania. Praktická činnosť Poznávanie a rozlišovanie osiva, tvorba vzorkovnice semien, vegetatívne rozmnožovanie rastlín.	Poznať generatívne a vegetatívne spôsoby rozmnožovania rastlín, vedieť rozlišovať semená kultúrnych rastlín, poznať spôsoby sejby a sadenia rastlín. Praktickou činnosťou získať zručnosti pri sejbe a vegetatívnom rozmnožovaní rastlín.

3. Zelenina

Hodnoty a postoje žiaka	Obsah	Výstupy
Mať schopnosť získavať vedomosti aj mimo učebnice, práca s internetom a odbornou literatúrou, tímová práca. Zaujímať sa o svoje zdravie, vedieť zhodnotiť svoj stravovací systém, chápať význam zeleniny v strave a význam jej pestovania.	Zelenina Význam pestovania zeleniny z hľadiska racionálnej výživy a zdravia človeka, rozdelenie zeleniny Hľúbová zelenina Druhy hľúbovej zeleniny, spôsob pestovania, požiadavky na pôdu, využitie. Koreňová zelenina Druhy koreňovej zeleniny, spôsob pestovania, požiadavky na pôdu, využitie. Plodová zelenina Druhy plodovej zeleniny, spôsob pestovania, požiadavky na pôdu, využitie. Struková zelenina Druhy strukovej zeleniny, spôsob pestovania, požiadavky na pôdu, využitie. Cibuľová zelenina Druhy cibuľovej zeleniny, spôsob pestovania, požiadavky na pôdu, využitie. Listová zelenina Druhy listovej zeleniny, spôsob pestovania, požiadavky na pôdu, využitie. Zber zeleniny , uskladnenie, rýchlenné zeleniny, predpestovanie, pestovanie z priamej sejby a z priesad. Burina Negatívne vlastnosti burín, dôležitosť jej odstraňovania.	Poznať význam zeleniny, vedieť zeleninu zaradiť do pestovateľských skupín, poznať ju a vedieť jej požiadavky na pestovanie. Poznať spôsoby zberu zeleniny, jej uskladnenie, rýchlenie. Poznať negatívne účinky buriny na kultúrne rastliny, odstraňovanie buriny.

Proces:

Učebné osnovy sú koncipované voľne. To predpokladá tvorivú prácu učiteľov a vytvára možnosti voľiť optimálny výber teoretických poznatkov a praktických činností podľa záujmu žiakov a materiálnych podmienok.

Vyučovací proces sa rozvíja na základe obsahu stanovenom učebnými osnovami tak, aby sa dosiahli ciele uvedené na začiatku, ale aj konkretizované pri každom tematickom celku.

Najdôležitejším snažením by mal byť ústup od reprodukčných činností, viac sa zameriavať na rozvoj tvorivosti žiakov.

V organizovaní vyučovacieho procesu navrhujeme viac využívať tímovú prácu pred frontálnou prácou žiakov. Práve tímová práca sa využíva pri riešení rôznych problémov v bežnom živote. Žiaci sa majú naučiť vzájomne komunikovať v tíme, spoločne pracovať, vedieť uplatniť svoj názor pri riešení problému, učiť sa od ostatných, nieť zodpovednosť za prácu celého tímu.

Poznámky:

- Navrhovaný rozsah 33 hodín ročne.
- Triedu deliť na skupiny podľa aktuálnych predpisov o delení.
- Vyučovací proces odporúčame uskutočňovať v dvojhodinových vyučovacích jednotkách.

Voliteľný predmet: **Výtvarná výchova** (rozšírenie vyučovania VV o 1 h)

Cieľom predmetu je prostredníctvom autentických skúseností získaných z výtvarných činností, nadväzujúcich na predmet v predchádzajúcom ročníku, rozvíjať manuálne zručnosti (nástroj, technika, materiál, proces), duševné spôsobilosti (predstavivosť, fantázia, tvorivosť), vedomosti (poznávanie javov, predmetov a vzťahov prostredníctvom ich výtvarného vyjadrovania, poznávanie základných slohov, štýlov a tendencií výtvarného umenia, dizajnu, architektúry, fotografie, filmu) a postoje (formovanie si vlastného názoru, vkusu, prístupu k umeniu a sebvýjadrovaniu). Predmet vedie k získaniu základných kompetencií (na úrovni reflexie i sebvýjadrovania) v oblasti vizuálnej kultúry (výtvarné umenie, fotografia, film, elektronické médiá, architektúra, dizajn), ktorá je v súčasnosti dominantnou oblasťou spoločenských komunikačných procesov. Dôraz sa kladie na spoznanie jazyka - vyjadrovacích prostriedkov a na prepojenie neverbálneho a verbálneho vyjadrovania.

Tematické okruhy

Rozširujúce edukačné témy pre Školský plán rozvíjajú a dopĺňajú témy Štátneho plánu.

Čísla v zátvorke sú poradím tematických okruhov vo vzťahu k Štátnemu plánu predmetu Výtvarná výchova.

Tematický okruh	Edukačná téma / výtvarný problém, námet, technika	Odporúčané ukážky a východiskový materiál	Edukačný proces a výstup

1. (1.) základné prvky výtvarného vyjadrovania - výtvarný jazyk	5.2. negatív a pozitív / v plastickom vyjadrení - námet: figuratívna kompozícia zložená z odtlačkov rôznych predmetov; technika: vtlačanie do hliny (modelovacej hmoty), sadrový odlatok - reliéf	výber tvarovo zaujímavých (asociatívnych) predmetov; ukážky: dadaistické, surrealistické a neodadaistické objekty a asambláže	<i>žiaci odtlačujú predmety do hlinenej vrstvy – skladajú z nich zobrazujúci tvar; okolo hlinenej doštičky si vytvorí ohradu (hlina, kartón) a reliéf (negatív) zalejú riedkou sadrou; po zaschnutí hlinu odstránia a očistia vzniknutý pozitív reliéfu</i>
	5.3. textúra / materiálivosť - námet: zobrazenie kontrastných charakterov prostredníctvom materiálov rôznych textúr (konfrontácia materiálov ako téma – drsne a hladké, matné a lesklé, tvrdé a mäkké...); technika: koláž, asambláž, práca s materiálmi	následné ukážky: materiálové koláže, asambláže a plastiky s dôrazom na vnímanie povrchov a vyjadrenie výrazu cez textúru a materiál (Rodin, Rosso, art brut, umenie pre slepých ...)	<i>žiaci pracujú s materiálmi rôzneho povrchu, krčivosti, tvrdosti, krehkosti; s rôznymi materiálmi (napr. šmirgel, rôzne druhy papiera a kartónu, vata, textílie, kov, fólia, sklo, plasty...), s rôznymi druhmi rastrov; úloha je založená na konfrontácii textúr, hmatových vlastností materiálov; možnosť naratívneho tematizovania textúry (napr. portrét drsného kovboja a jemnej baletky...)</i>
2. (2.) možnosti zobrazovania videného sveta	5.6. maľovanie predmetu podľa skutočnosti základy farebnej výstavby tvaru / svetlo a tieň na lokálnom farebnom tóne - námet: tvarovo a farebne zaujímavý, nie zložitý predmet, nasvietený, s vrhnutým tieňom; technika: maľovanie temperovými farbami (pastelom)	ukážky: maľby zátišia od baroka po 20. stor. (holandské zátišia, Cézanne, Morandi, Picasso, Mudroch, Matejka ...)	<i>maľba s dôrazom na farebnú výstavbu tvaru; pokus o farebnú modeláciu - svetlo a tieň na lokálnom farebnom tóne predmetu; vrhnutý tieň; výsledok by mal zodpovedať približnej farebnej modelácii predmetu</i>
3. (4.) výtvarné činnosti inšpirované dejinami umenia	5.11. ranokresťanské a byzantské umenie - námet: ikona a) aktualizácia tradičného zobrazovania – ikona súčasného povolania b) ikona svätca - vlastného patróna (možnosť zaradenia svojej podobizne do obrazu); technika: maľba temperou	ukážky: maľby ikon; ikonostaz	<i>maľba ikony: učiteľ analyzuje charakteristické prvky; inšpirácia farebnosťou a tvarovosťou ikony; diskusia o tradičných ikonografických atribútoch zobrazovania svätcov a vymýšľanie vlastnej ikonografie</i>
4. (6.) podnety filmu a videa	5.13. záber úvod do filmovania - námet: akcia, dianie v triede technika: krátky digitálny videozáznam	ukážky: sekvencie z filmov (Chaplin, Wong Kar-Wai, Chunking Express, Sukorov, Ruská Archa); videoperformancie (Wood a Harison)	<i>čo je to záber? žiaci hľadajú výsek časti skutočnosti prostredníctvom papierového rámika, slovne vyjadrujú dej, ktorý sa v ňom odohráva; precvičujú si cez hľadáček kamery (príp. mobilu) rozlišovanie veľkosti záberu, uhlu pohľadu,</i>

			osvetlenia, farebného naladenia, vyjadrenie miesta, plynutie času
5. (8.) podnety dizajnu	5.16. <u>návrh loga, značky,</u> ex libris - námet: logo pre vlastnú firmu, obľúbenú hudobnú skupinu a pod.technika: kolorovaná kresba	ukážky: ukážky typov písma, tvaroslovie vybraných historických slohov a štýlov následné ukážky: logá firiem; ex libris	variant 1: každý žiak si vyberie tému (udalosť, firmu, hnutie, výrobok...), ktorú vyjadrí značkou, logom; navrhuje logá pre viac rôznych značiek (automobily, športové kluby...) a konfrontuje ich; môže vytvárať značky pod vplyvom ukážok historických slohov (rokokové logo, kubistické logo...) variant 2: návrh ex libris pre svoje knihy; možnosť zapojenia ornamentu, charakterizačného symbolu...
6. (9.) podnety tradičných remesiel	5.18. podnety sklenárstva /alt.: podnety klampiarstva	následné ukážky: využitie plechu v sochárstve; klampiarske realizácie v architektúre	variant 1: podnety sklárstva a sklenárstva: lepia (príp. spájajú drôtom) objekt zo zaváraninových fliaš, fľaštičiek od liekov, úlomkov skla... variant 2: podnety klampiarstva: žiaci vytvárajú objekt (sochu) z tenkého plechu, spájajú ho nitovaním alebo lepením
7. (10.)elektronické médiá	5.19. úprava digitálneho obrazu /skenovanie /základné operácie s digitálnym obrazom /alt.: ukážky možností úpravy digitálnej fotografie v počítači	základné úkony s vlastným obrázkom (fotografiou) ukážky: technický postup	každý žiak si naskenuje obrázok (vlastná maľba, fotografia z časopisu...); obrázok upravuje, transformuje, rozmnožuje, zosvetľuje, stmavuje, zväčšuje, zmenšuje, zaostruje, rozostreje, otáča v grafickom programe; podobné operácie môže robiť s fotografiou z digitálneho aparátu
8. (12.) podnety literatúry	5.21. operácie s ilustráciou - námet: vybraný príbeh technika: kresba, kolorovaná kresba	následné ukážky: rôzne typy ilustrovania a prístupy k nemu	variant 1: reinterpretácia ilustrácie: žiak si vymyslí príbeh podľa predloženého obrázku, tento príbeh posunie ďalšiemu spolužiakovi, ktorý ho ilustruje (bez znalosti pôvodnej predlohy); môže vzniknúť reťazová hra, na konci sa obrázky konfrontujú variant 2: negatívna ilustrácia: žiaci kreslia ilustráciu textu tak že znázorňujú to, čo v texte nie je (ale mohlo by byť), následne prerobujú text podľa ilustrácie

<p>9.</p> <p>(13.) podnety rôznych oblastí poznávania sveta</p>	<p>5.23. výtvarné hry s problematikou zemepisu</p> <p>- námet: analógie s látkou zemepisu;</p> <p>nekonvenčná mapa</p>	<p>moja cesta do školy, cesta na prázdniny a pod. - ako mapa</p> <p>s vlastnými symbolmi;</p> <p>denný režim zobrazený ako cestovný poriadok;</p> <p>udalosť z dejepisu ako mapa</p> <p>a pod.</p> <p>následné ukážky:</p> <p>konceptuálne</p> <p>a neokonceptuálne umenie</p>	<p>variant 1: analógie medzi glóbusom a Rungeho farebným glóbusom;</p> <p>variant 2: žiaci vytvárajú mapu v ktorej zaznamenávajú svoje činnosti počas dňa (vymýšľajú „geodetické“ symboly);</p>
---	---	--	---

Poznámky

- Vyučovanie výtvarnej výchovy vyžaduje, vzhľadom na jej pracovný charakter dvojhodinové celky.
- Realizácia rozširujúcich úloh predpokladá zvýšenie hodinovej dotácie v školskom pláne.
- (Hodiny, na ktorých sa pracuje s elektronickými médiami, fotografovaním a filmovaním vyžadujú delenie triedy na skupiny.)
- Učiteľ môže podľa potreby obmieňať námety a techniky.
- K jednotlivým témam sú v rámci metodickéj príručky vydané metodické rady a edukačné DVD s vizuálnymi materiálmi.
- Predmet je klasifikovaný tromi stupňami: výborný, chválitebný, dobrý. Pri hodnotení pristupujeme k žiakom diferencovane podľa aktivity, schopnosti vyjadriť samostatný názor, tvorivosti a originality myslenia a výtvarného vyjadrovania sa.

Voliteľný predmet:

Výtvarné spracovanie materiálu

Cieľ:

Cieľom predmetu je estetické osvojovanie si skutočností prostredníctvom výtvarných činností žiakov, kultivovať ich cítenie, myslenie a konanie, pripravovať ich pre kultúrne formy života.

Obsah:

Tematické okruhy

1. Výtvarná kultúra

Odporúčané témy:

- využitie danosti regiónu – návšteva ľudového majstra, dielne, výstavy,....
- súžitie človeka s prírodou,

- význam ochrany prírody, lesa, vody, živočíchov,
- spoznávanie ľudovomeleckých výrobkov regiónu,
- funkčné využívanie historických regionálnych ukážok.

2. Výtvarné činnosti žiakov

Odporúčané témy:

- prípravné náčrty, skice, ich aplikovanie do voľného výtvarného dotvárania,
- zhotovovanie dekoratívno-úžitkových predmetov s regionálnymi prvkami ľudového umenia,
- využívanie dostupného materiálu – textil, kartón, priadza, drôt, špagát, drevo, prírodný odpadový materiál,
- výroba hračiek, kraslíc, bábok, vianočných ozdôb, maľba na skle,

Poznámky

Materiálno-technické zabezpečenie predmetu:

- zabezpečiť základné vybavenie školskej dielne (rozšírené napr. o rezbárske náradie), výtvarnej učebne,
- zabezpečiť spotrebný materiál, pracovať hlavne s odpadovým prírodným materiálom,
- všetky nástroje a náradie musia vyhovovať didaktickým, hygienickým a bezpečnostným predpisom školy,
- je nutné deliť triedu na menšie skupiny podľa platných predpisov – pre bezpečnosť pri práci s nástrojmi materiálom.

Voliteľný predmet:

Cvičenia z estetickéj výchovy

Cieľ

Cieľom predmetu je poznanie aj takých kultúrnych aktivít, ktoré síce dieťa obklopujú, ale pritom nie sú zaradené do obsahu učebných predmetov, ani netvorí súčasť niektorého predmetu.

Obsah

Tematické okruhy

1. Zmyslové vnímanie estetických javov a mimoumeleckého estetického (odporúčané témy: ročné obdobia – jeseň so všetkými chuťami, vôňami, zvukmi, následne možno sledovať zachytenie zmyslových zážitkov umelcami v hudbe, výtvarnom umení, literatúre atd.).
2. Estetika ľudskej komunikácie (odporúčané témy: etiketa a móda).
3. Hudobná kultúra (populárna hudba: forma diskotéky alebo koncertu z vlastných nahrávok. Zvuk a hudba (odporúčané témy: ticho a zvuk, maľovaná hudba, scénická hudba: spojiť napr. s témou film, hudobné divadlo, čiastočne v ostatných témach).
4. Výtvarné umenie (odporúčané témy: portrét, komiks, vernisáž, happening, odporúčaná forma – realizácia výstavy vlastných prác spojená s prípravou kultúrneho programu, čiastočne v ostatných témach).
5. Slovesné umenie (odporúčané témy: komiks, science-fiction, noviny a časopisy).
6. Dramatické umenie (odporúčané témy: hra v umení, dramatizácia literárnej predlohy).
7. Ľudová kultúra (odporúčané témy: ľudové remeslo, tanec zakomponovaný do podoby napr. fašiangovej zábavy, maškarného plesu, pantomíma, tvorba masiek, hudobný sprievod, Vianoce a fašiangy).
8. Masmediálna kultúra (rozhlas, televízia, film). Rozhovory a reakcie (výtvarné, hudobné a dramatizácia) na zážitok z videného, počutého....

9. Estetika životného prostredia (odporúčaná forma: môže prebiehať v okolí školy v podobe zbierania materiálu pre rozhlasovú reportáž o zvukovej, architektonickej i odpočinkovej podobe súčasného sídliska, ale aj dedinskej ulice).

Poznámky

- Predmet by mal **vyučovať učiteľ umeleckých výchov** (optimálny stav), ktorý má v aprobácii aj slovenský jazyk, s dostatočnou rozhľadenosťou, aby v rámci jednej vyučovacej hodiny dokázal spojiť viacero estetických javov. K tomuto základu si učiteľ ostatné vedomosti môže doštudovať, čím vznikajú predpoklady na to, aby sa učiteľ dokázal vyjadriť k masmediálnej kultúre, divadlu, filmu, bábkovej hre, hudobnému umeniu, životnému prostrediu atď.
 - Je potrebné **nadviazať na poznatky z výtvarnej, hudobnej a literárnej výchovy** z predchádzajúcich ročníkov, využívať ich a poukázať na možnosť ich integrácie v nových situáciách.
 - Nevyhnutnou podmienkou je zabezpečiť **delenie tried** na 12 až 16 členné skupiny, aby učiteľ mohol pracovať s menším počtom žiakov.
 - Odporúčame zaviesť predmet v 1 – 2 hodinových časových dotáciách.
 - Je potrebné, aby vyučujúci zabezpečil žiakom **priamy kontakt** s konkrétnym umením, umeleckým dielom, s estetickými javmi každodenného života (divadelné predstavenie, koncerty aj populárnej hudby, návštevy galérií, výstav, program súkromných rádiostaníc i Slovenského rozhlasu, televízie, videofilmy, bábkové divadlo, animované filmy, stretnutie s počítačovými hrami, módné prehliadky, reportáže športových stretnutí, spoločenský tanec, diskotéka, populárna literatúra atď).
 - Učiteľ si môže doplniť alebo zmeniť témy podľa vlastného uváženia.
 - Pri tematických okruhoch je možnosť pracovať podľa zväženia učiteľom na jednej téme viac hodín.
 - Predmet je klasifikovaný troma stupňami: výborný, chváľitebný, dobrý.
- Pri hodnotení pristupovať k žiakom diferencovane podľa aktivity pri zapájaní sa do spoločenských akcií, schopnosti vyjadriť samostatný názor, originality myšlienky a odvahu samostatne vystupovať.

Voliteľný predmet: Regionálna výchova

Cieľ

Cieľom predmetu je pomôcť žiakom uvedomovať si prírodné krásy a historické pamätihodnosti svojho regiónu za účelom pestovania úcty k svojej vlasti, kraju a i k sebe samému. Vytvárať predpoklady u žiakov na pestovanie a rozvíjanie citu ku krásu ľudového umenia a uchovávanie kultúrneho dedičstva našich predkov. Rozvíjať toleranciu voči iným kultúram.

Obsah

Tematické okruhy

1. Historické pamätihodnosti môjho regiónu

Odporúčané témy:

- návštevy historických a kultúrnych pamiatok: kostol, kaštieľ, zámok, hrad,
- návštevy knižníc, regionálnych múzeí, galérií, pamätných tabúl.

2. Prírodné bohatstvo regiónu

Odporúčané témy:

- získať čo najviac informácií o druhovom zastúpení v regióne (aké druhy rastlín a živočíchov sa v regióne vyskytujú),
- poznať chránené územia v regióne, vedieť čo je predmetom ochrany,
- výskyt chránených rastlín a živočíchov na území regiónu, ich význam a ochrana,
- ochrana neživej prírody – výskyt minerálov, skamenelín, jaskýň na území regiónu, ich história,
- poznať regionálne prírodovedné múzeá,
- poznať náučné chodníky v regióne, ich zameranie, prípadne navrhnuť školský náučný chodník,
- ochrannárske aktivity ako sú napr. Deň Zeme 22.04., Svetový deň Životného prostredia 05.06., Deň vody 22.03., Deň vtákov 01.04. premietnuť do tvorby projektov na posilnenie zodpovednosti za vlastný región.

2. Vstup histórie do života žiaka

Odporúčané témy:

- spojenie výkladu erbu s historickou povestou či románom,
- aplikovanie historických erbov na tvorbu erbov v súčasnosti – mestský, školský, triedny ...,
- história vlastnej rodiny, tvorba rodinného rodokmeňa.

3. Krása ľudového umenia

Odporúčané témy:

- poznávať hodnoty ľudových tradícií (zvykoslovia, tradičné sviatky, ...) a ich význam pre dnešný život,
- oboznámenie sa s ľudovoumeleckou výrobou vo svojom regióne,
- oboznámenie sa s regionálnymi ľudovým tanečným a speváckym prejavom,
- nacvičenie pesničky, prípadne tanečného prvku,
- výtvarné stvárnenie predmetov z prírodných materiálov s regionálnymi ľudovými prvkami (tvorba handrovej bábiky, prípadne zo šúpolia, tkanie, maľovanie kraslíc, práca s drôtom atď....),
- hra s vytvorenými predmetmi, dramatizácia.

4. Kultúrna inakosť v mojom regióne

Odporúčané témy:

- oboznámenie sa s kultúrou v regióne žijúcej národnostnej menšiny,
- okrem slovenských reálií spoznať aj zvyky, obyčaje a tradíciu národov, ktorých príslušníci sú našimi spolužiakmi,
- hľadať prepojenie slovenskej kultúry s kultúrami európskych národov.

Poznámky

- Predmet je interdisciplinárny, používa prvky už existujúcich povinných predmetov (dejepis, prírodoveda, zemepis, výtvarná, hudobná a občianska výchova) a veku primeraným spôsobom žiakov zoznamuje s reáliami ich regiónu.
- Predmet môžu vyučovať učitelia s aprobáciou z uvedených predmetov.
- Predmet odporúčame vzhľadom na špecifické problémy (exkurzie, návštevy ...) vyučovať v 2 – 3 hodinových celkoch.

Voliteľný predmet:

Pohybová príprava

Charakteristika:

Telesná a športová výchova v nižšom sekundárnom vzdelávaní prispieva k zdravotne orientovanej zdatnosti, pohybovej výkonnosti, poskytuje elementárne teoretické a praktické vzdelanie z oblasti pohybu a športu. Nadväzujúci voliteľný predmet „Pohybová príprava“ rozširuje možnosti k pestovaniu pohybových aktivít a plní aj významnú kompenzačnú funkciu v procese edukácie.

Predmet môžu absolvovať intaktní žiaci a žiaci so zdravotným oslabením (postihnutím) na základe dobrovoľnosti. Organizácia vyučovania sa zabezpečuje vo forme bežnej a integrovanej vyučovacej hodiny alebo formou segregovanej zdravotnej telesnej výchovy. Prehľbuje individuálne diferencované záujmy žiakov v oblasti telesných cvičení a športu. Talentované deti si môžu zvyšovať svoju športovú výkonnosť, telesnú zdatnosť a ďalšie vlastnosti osobnosti.

Ciele:

Ciele pohybovej prípravy v nižšom sekundárnom vzdelávaní vychádzajú zo všeobecných cieľov vzdelávacej oblasti „Zdravie a pohyb“ v nadväznosti na vyučovací predmet:

- zvýšiť úroveň telesnej zdatnosti, všeobecnej a špeciálnej pohybovej výkonnosti vo zvolených telovýchovných a športových činnostiach,
- pri telesne, pohybovo menej vyspelých a zdravotne oslabených žiakoch zintenzívniť upevňovanie pohybových zručností a návykov,
- rozšíriť rozsah pohybových zručností, zvýšiť výkonnosť vo vybraných športových činnostiach u pohybovo nadaných žiakov,
- pripraviť žiakov na vnútroškolské a medziškolské telovýchovné a športové súťaže,
- rozvíjať záujmy a kladný postoj k celoživotnému pestovaniu pohybovej aktivity.
- upevňovať pohybové a hygienické návyky a dodržiavať bezpečnosť pri pohybe.

Obsah:

Obsahovou náplňou pohybovej prípravy je nadväznosť na učivo zo štátneho a školského vzdelávacieho programu vo vzdelávacej oblasti „Zdravie a pohyb“ v predmete telesná a športová výchova. Uplatňuje sa v činnostiach:

- vybraný šport podľa programov záujmových útvarov, regionálnych tradícií, podmienok školy, odbornosti učiteľa a záujmu žiakov,
- netradičné športové činnosti podľa podmienok školy, odbornosti učiteľa a záujmu žiakov,
- činnosti zamerané na športové súťaže v rámci školy, okresu a kraja riadené príslušnými inštitúciami (SAŠŠ),
- činnosti zamerané na zdokonalenie pohybových zručností, vedomostí a návykov u menej pohybovo vyspelých a zdravotne oslabených žiakov,
- podľa záujmu a pohybovej výkonnosti zdokonaľovanie špecifických pohybových činností vo vybraných športoch pre pohybovo nadaných žiakov.

Voliteľný predmet: **Ochrana života a zdravia**

Charakteristika učiva

Povinné učivo „Ochrana života a zdravia“ (OŽZ) sa v základných školách realizuje prostredníctvom vyučovacích predmetov štátneho vzdelávacieho programu a obsahom samostatných organizačných foriem vyučovania – didaktických hier a účelových cvičení. Aplikuje sa v ňom učivo, ktoré bolo v minulosti súčasťou ochrany človeka a prírody (OČP). Z jeho obsahu bola vyčlenená ochrana prírody a dopravná výchova do iných vzdelávacích oblastí štátneho vzdelávacieho programu. Ochrana človeka a jeho zdravia integruje postoje, vedomosti a zručnosti žiakov zamerané na ochranu života a zdravia v mimoriadnych situáciách, tiež pri pobyte a pohybe v prírode, ktoré môžu vzniknúť vplyvom nepredvídaných skutočností ohrozujúcich človeka a jeho okolie.

Ciele učiva

Povinné učivo, ktoré nie je samostatným predmetom je súčasťou výchovy a vzdelávania žiakov základných škôl. Poskytuje žiakom potrebné teoretické vedomosti, praktické poznatky a formuje ich vzťah k problematike ochrany svojho zdravia a života, tiež zdravia a života iných ľudí.

Formatívna a informatívna zložka učiva sa prezentuje činnosťou žiakov:

- a) morálnou, ktorá tvorí základ ich vlasteneckého a národného cítenia;
- b) odbornou, ktorá im umožňuje osvojenie vedomostí a zručností v sebaochrane a poskytovaní pomoci iným v prípade ohrozenia zdravia a života;
- c) psychologickou, ktorá pôsobí na proces adaptácie v požiadavkách záťažových situácií;
- d) fyzickou, pre ktorú je charakteristická tvorba predpokladov na dosiahnutie vyššej telesnej zdatnosti a celkovej odolnosti organizmu na fyzickú a psychickú záťaž náročných životných situácií;

Kompetencie preberaného učiva zahŕňajú individuálne, medziludské aspekty a pokrývajú formy správania, ktoré jednotlivec využíva na efektívnu a konštruktívnu účasť na spoločenskom živote v prípadoch riešenia konfliktov. Základné zručnosti v rámci tejto kompetencie zahŕňajú schopnosť účelne komunikovať v rozličných prostrediach a situáciách ohrozujúcich život a zdravie človeka. Tieto spoločenské a občianske kompetencie by mali ovplyvniť schopnosť žiakov zvládať stres a frustráciu, komunikáciu s inými ľuďmi a solidaritu pri riešení problémov širšej komunity ľudí.

Možno predpokladať, že rozvíjaním týchto vlastností sa utvárajú požadované schopnosti potrebné pre občana v oblasti ochrany života a zdravia (OŽZ) a to nielen v aktuálnom čase počas vzdelávania v škole, ale aj v úlohe perspektívnej v dospelosti v rôznych zamestnaniach.

Absolvovaním učiva získavajú žiaci nevyhnutné vedomosti, zručnosti a návyky potrebné na prežitie pri vzniku mimoriadnej udalosti a v čase vyhlásenia mimoriadnej situácie. Učivo obsahuje opatrenia a popis činností pri záchrane života, zdravia a majetku obyvateľov pri odstraňovaní následkov mimoriadnych udalostí. Svojou humánnou podstatou má pre žiakov mimoriadny význam. Sebaochrana a vzájomná pomoc vychádza z práva každého občana byť včas varovaný pred hroziacim nebezpečenstvom varovnými signálmi, zabezpečený individuálnymi ochrannými prostriedkami , evakuáciou a ukrytím. Mimoriadna udalosť môže vzniknúť v rôznych častiach štátu kedykoľvek. Občania nemôžu očakávať okamžité poskytnutie pomoci. Z toho dôvodu musia byť schopní v rámci svojich možností chrániť svoje zdravie a poskytnúť pomoc iným osobám.

Cieľom spoločnosti je pripraviť každého jedinca na život v prostredí , v ktorom sa nachádza. Nevyhnutným predpokladom k tomu je aj poznávanie prírodného prostredia. Prioritne je učivo obsahom orientované na zvládnutie situácií vzniknutých vplyvom priemyselných a ekologických havárií, dopravnými nehodami, živelnými pohromami a prírodnými katastrofami. Zároveň napomáha zvládnuť nevhodné podmienky v situáciách vzniknutých pôsobením cudzej moci, terorizmu voči občanom nášho štátu.

V obsahu učiva je viac tém, ktoré sa odvíjajú zo základov takých oblastí, ktoré môžu prispieť k rozvoju vedomostí, zručností a návykov pre ochranu človeka a spoločnosti. Pre dosiahnutie cieľov využíva OŽZ daný tematický obsah, vhodné organizačné formy, metódy a prostriedky prispôbené daným podmienkam. Opakovanie určitých zhodných prvkov a príbuznosti tém treba chápať z hľadiska cieľov v ročníku (vidieť, poznať, ovládať, získať poznatok a zručnosť).

Na záver deväť ročného štúdia na základnej škole by mali žiaci teoreticky a prakticky ovládať vybrané úlohy:

- z tematiky riešenia mimoriadnych situácií – civilná ochrana;
- zo zdravotnej prípravy vedieť poskytnúť predlekársku prvú pomoc;
- vedieť zvládnuť základné činnosti pri pohybe a pobyte v prírode ;
- vzhľadom na vek a pohlavie optimálne zvyšovať psychickú, fyzickú pripravenosť a odolnosť pre prípad vzniku predpokladaných mimoriadnych situácií.

Obsah a realizácia učiva

Odbornú zložku učiva naplňujú tematické celky s uvedeným obsahom :

- riešenie mimoriadnych situácií- civilná ochrana
- zdravotná príprava
- pohyb a pobyt v prírode

Na realizáciu učiva OŽZ sa využívajú viaceré organizačné formy :

Účelové cvičenia (ÚC) v 5.-9. ročníku realizujeme v prírode 2 krát v roku po 5 hodín s pravidla na jeseň a jar. Pred realizáciou ÚC vykonáme deň prípravy z teoretickej časti učiva v rozsahu 3-5 hodín podľa náročnosti obsahu a organizácii plánovaného ÚC. Učivo turistiky realizované v rámci telesnej výchovy formou cvičení v prírode nezamieňame s ÚC.

Účelové cvičenia možno vykonať po ročníkoch - triedach. Na komplexnejšie zabezpečenie uplatňovania učiva je možné využívať ďalšie vzdelávacie a organizačné činnosti školy :

- vhodné témy z obsahu niektorých vyučovacích predmetov – medzi predmetové vzťahy,
- úlohy objektivej ochrany školy,
- rešpektovanie vnútorného poriadku školy,
- požiarne a poplachové smernice,
- zabezpečenie úrazovej zábrany a predlekárskej prvej pomoci,
- cvičenia v prírode v rámci TV,
- príprava učiteľov na proces v ÚC.

Špeciálne školy si upravujú obsah jednotlivých tém, a metodické postupy vo výučbe OŽZ podľa schopností žiakov a priestorových podmienok.

Obsah učiva pre nižšie sekundárne vzdelávanie

V tejto časti je uvedený obsah učiva pre teoreticko – praktickú prípravu a účelové cvičenia v jednotlivých ročníkoch druhého stupňa základných škôl. Postup vyučovania zvolia vyučujúci podľa možností školy a vyspelosti žiakov s využitím metodických odporúčaní metodických oddelení. Osobitnú pozornosť treba venovať výstupným vedomostiam a zručnostiam žiakov deviateho ročníka.

Obsahové zameranie v piatom ročníku

a) Riešenie mimoriadnych situácií – civilná ochrana

- varovné signály CO – činnosť na varovný signál „ Všeobecné ohrozenie“; „Ohrozenie vodou“ , „ Koniec ohrozenia“;
- ochranná poloha ochranných prostriedkov (DM-1, CM3-/3h);
- ukážka prechodu priestoru kontaminovaného nebezpečnými látkami;
- kolektívna ochrana, evakuácia –vyhlasovanie evakuácie, evakuačné zariadenia; spôsoby vykonávania evakuácie, evakuačná batožina;
- kolektívna ochrana – ukrytie a ochrana v budovách pri mimoriadnej udalosti;

b) Zdravotná príprava

- imobilizácia horných a dolných končatín pomocou štandardných dláh;
- znehybnenie poranených končatín improvizovanými prostriedkami;
- uloženie postihnutého do stabilizovanej polohy – privolanie lekára;
- ošetrovanie a znehybnenie zlomenín dolných končatín;
- spôsoby odsunu poraneného – podľa druhu a závažnosti poranenia;

c) Pohyb pobyt v prírode

- zásady orientácie v prírode podľa prírodných úkazov, kompasu, buzoly, mapy,
- odhad vzdialeností do 300 m a výšky 10 m;
- pochod na neznáme miesto s riešením úloh na určovanie vlastného stanovišťa podľa mapy;

- správne zakladanie ohňa;

3.2.2 Obsahové zameranie v šiestom ročníku

a) Riešenie mimoriadnych situácií – civilná ochrana

- charakteristika nebezpečných látok ohrozujúcich školu a jej okolie;
- vyhlásenie varovných signálov CO – činnosť v domácnostiach, činnosť žiaka a triedy po ich vyhlásení;
- lokalizácia a likvidácia požiaru ručnými hasiacimi prostriedkami;
- vyrozumenie a privolanie požiarnikov – údaje;
- dekontaminácia – hygienická očista a čiastočná špeciálna očista materiálu;
- evakuácia z ohrozeného priestoru;
- pravidlá správania sa obyvateľstva pri ohrození a pri vzniku mimoriadnej udalosti;

b) Zdravotná príprava

- zložitejšie obväzovanie obväzmi horných a dolných končatín, trupu a brucha – obväzová technika;
- prakové obväzy brady nosa;
- šatkové obväzy hlava, ruky, nohy;
- náplastové obväzovanie poranení na horných a dolných končatinách;
- ošetrovanie poranených kĺbov a kostí horných a dolných končatín- vyvrtnutie; vyklbenie, zlomeniny;

c) Pohyb a pobyt v prírode

- mierky máp a náčrtov, meranie vzdialeností na mape a v teréne;
- pomer výšky a šírky s nárastom vzdialenosti;
- zhotovenie jednoduchkej pomôcky na odhad výšky a šírky;
- zemepisný azimut;
- určenie vlastného stanovišťa podľa mapy;
- určenie svetových strán podľa núdzových orientačných prostriedkov;
- prenášanie azimutu z mapy do terénu a z terénu do mapy;
- preventívna ochrana pred bleskom;

3.2.3. Obsahové zameranie v siedmom ročníku

a) Riešenie mimoriadnych situácií – civilná ochrana

- činnosť na varovné signály CO,
- ukladanie a skladovanie ochrannej masky (DM-1, CM-3-3/h);
- kolektívna ochrana, evakuácia obyvateľstva, obsah evakuačnej batožiny;
- ochranné stavby, pravidlá správania sa v úkrytoch, činnosť po opustení úkrytov;
- dezinfekcia, dezinsekcia, deratizácia, dekontaminácia;
- postup pri vzniku požiaru v osobnom automobile;
- zbrane hromadného ničenia - ničivé účinky, škodlivé pôsobenie na organizmus a ochrana pred nimi;
- ochrana potravín a vody pred škodlivinami a zamorením;

b) Zdravotná príprava

- poskytnutie prvej pomoci s pomocou lekárničky v osobnom automobile;
- prvá pomoc pri otrave plynom, chemikáliami;
- prvá pomoc pri šoku, protišokové opatrenia;
- vytiahnutie poraneného z rokliny;
- znehybnenie pri poranení panvy, krčnej chrbtice, hrudníka;
- ošetrovanie a znehybnenie otvorenej zlomeniny;
- umelé dýchanie z pľúc do pľúc (ústami, nosom), masáž srdca;
- zastavenie tepnového, žilového a vlásočnicového krvácania;

c) Pohyb a pobyt v prírode

- príprava pochodu, zhotovenie harmonogramu a náčrtu pochodu;
- výber a úprava plochy pre stanovanie, stavanie turistického stanu;
- meranie rýchlosti, šírky a hĺbky vodného toku;
- prekonávanie vodnej prekážky;
- správanie sa pri prietrži mračien a príváloch vody;
- značenie mostov a prechodov cez vodné toky;

3.2.4. Obsahové zameranie v ôsmom ročníku

a) Riešenie mimoriadnych situácií – civilná ochrana

- jadrové zbrane a ich ničivé účinky;
- ochrana pre svetelným žiarením;
- ochrana pred tlakovou vlnou (tlakovým nárazom);
- ochrana pred prenikavou radiáciou a rádioaktívnou kontamináciou;
- hygienická očista a čiastočná špeciálna očista materiálu,;
- lokalizácia a likvidácia požiaru s jedovatými splodinami horenia;
- nebezpečné látky v okolí školy – zásady ochrany pri ich úniku, evakuácia z ohrozeného územia;
- kolektívna ochrana – druhy úkrytov, pravidlá správania sa v úkrytoch;
- odstraňovanie nebezpečných látok z povrchu terénu, budov a materiálu;

b) Zdravotná príprava

- hromadné nešťastia, triedenie chorých a ranených;
- postup pri poskytovaní prvej pomoci v mieste hromadného nešťastia;
- praktické riešenie prvej pomoci topiacej sa osobe;
- technická a zdravotná pomoc pri poranení elektrickým prúdom;
- prvá pomoc pri popáleninách;
- poskytnutie zdravotníckej pomoci pri strate vedomia;
- poskytnutie prvej pomoci pri úpaloch;
- sterilizácia prostriedkov;
- nebezpečenstvo pohlavných chorôb, zásady prevencie;
- alkoholizmus, drogy, toxikománia – škodlivé účinky, prevencia;

c) Pohyb a pobyt v prírode

- pochod podľa pripravených azimutov, tabuľka pochodu;
- vybavenie zdravotníckym materiálom pri individuálnej turistike(pešo, bicyklom);
- značkovanie turistických ciest a chodníkov;
- príprava jednoduchej teplej stravy s použitím ohňa, zásady bezpečnosti;
- odstraňovanie devastálnych následkov spôsobených ľuďmi v prírode;

Obsahové zameranie v deviatom ročníku

a) Riešenie mimoriadnych situácií – civilná ochrana

- úlohy CO vyplývajúce zo Ženevských dohovorov a dodatkových protokolov;
- civilná ochrana v Slovenskej republike, jej miesto úlohy a poslanie;
- analýza územia obce, mesta, okresu;
- organizovanie jednotiek civilnej ochrany – štáby a odborné jednotky;
- varovné signály CO – činnosť po ich vyhlásení;
- činnosť pri záchrane ľudí zo závalov a poškodených krytov;

- jódová profilaxia (v okolí AE);

b) Zdravotná príprava

- preverenie vedomostí a prehĺbenie návykov a zručností z poskytovania prvej pomoci pri rôznych poraneniach, zlomeninách, obväzovanie, znehybňovanie častí tela;
- darcovstvo krvi a transplantácie orgánov ľudského tela;
- správanie sa pri náleze zraneného mimo obývaného priestoru;
- prevencia proti kliešťovej encefalitíde;

c) Pohyb a pobyt v prírode

- základný turistický výstroj;
- absolvovanie trasy primeranej veku;
- povinnosti turistov pri ochrane životného prostredia;

Výstupné vzdelávacie štandardy s exemplifikačnými úlohami povinného učiva ochrany života a zdravia pre nižšie sekundárne vzdelávanie základných škôl

Tematický celok: Riešenie mimoriadnych udalostí – civilná ochrana

Obsahový štandard:

Činnosť po varovaní varovnými signálmi. Používanie prostriedkov individuálnej ochrany. Základné zručnosti pri použití ochrannej masky. Kompletizovanie ochrannej masky, pochodová, pohotovostná a ochranná poloha. Čiastočná hygienická očista osôb a čiastočná dezaktivácia potravín, vody a materiálu. Ochrana pred účinkami zbraní hromadného ničenia. Prevencia proti požiarom a činnosť po vzniku požiaru.

Výkonový štandard:

1. Varovné signály a činnosť po ich vyhlásení..

1.1. Poznať varovné signály a základné činnosti po ich vyhlásení.

Popíš, ako sa vyhlasuje varovný signál „ Všeobecné ohrozenie“, „ Ohrozenie vodou“, „ Koniec ohrozenia“.

1.1.2 Uved', aká je činnosť po vyhlásení varovného signálu „ Všeobecné ohrozenie“.

Priprav si ochrannú masku do predpísanej polohy po varovaní signálom „ Všeobecné ohrozenie“.

Čo zabezpečíš v byte pred odchodom do úkrytu?

Uved', kde najbližšie sa nachádza úkryt a povedz, aký čas potrebuješ na presun do úkrytu.

2.Prostriedky individuálnej ochrany.

Poznať prostriedky individuálnej ochrany a vedieť ich správne používať.

Popíš z akých hlavných častí sa skladá ochranná maska CM 3-/3h

Aké prostriedky individuálnej ochrany jednotlivca poznáš ?

Popíš funkciu ochrannej masky.

Uved', aké polohy ochrannej masky poznáš a čo je pohotovostná poloha.

Vymenuj improvizované prostriedky ochrany dýchacích ciest, končatín a tela.

Nasaď si ochrannú masku správnym spôsobom v časovom limite do ochrannej polohy.

Prečo je potrebné dezinfikovať ochrannú masku po použití .

Povedz, čo znamená skratka PIO.

3.Kolektívna ochrana pred účinkami následkov pri mimoriadnej udalosti.

Získať vedomosti a zručnosti v oblasti kolektívnej ochrany.

Čo rozumieš pod pojmom kolektívna ochrana osôb ?

Popíš čo je evakuácia a ako sa uskutočňuje.

Uveď, aké spôsoby evakuácie poznáš a aké sú povinnosti občanov.
Charakterizuj jednotlivé typy úkrytov.
Uveď, čo má obsahovať evakuačná batožina a aká je povolená hmotnosť pre tvoj vek.
Povedz základné zásady správania sa v úkrytoch.

4. Zbrane hromadného ničenia a ich ničivé účinky.

Vedieť rozdeliť zbrane hromadného ničenia a poznať ich ničivé účinky.
Vymenuj tri druhy zbraní hromadného ničenia.
Povedz aké ničivé účinky jadrových zbraní poznáš.
Povedz účinky otravných látok a biologických zbraní.
Čo je prenikavá radiácia, rádioaktívne zamorenie, svetelné žiarenie, tlaková vlna a ako sa proti nim chránime.
Použi individuálnu ochranu pri zamorení ovzdušia otravnou látkou a urči cestu úniku.
Vymenuj aké sú zásady ochrany a prevencia pred infekčnou chorobou.

5. Hygienická očista a ochrana potravín a vody.

Poznať zásady ochrany osôb, potravín, vody a materiálu.
Povedz, čo rozumieme pod pojmom kontaminácia.
Uveď, čo znamenajú pojmy dezinfekcia, dezinfekcia, deratizácia a dekontaminácia.
Vykonaj hygienickú očistu tváre, dýchacích ciest, očí, rúk a vrchného oblečenia po prechode prašného územia na účelovom cvičení správnym postupom.
Popíš, akým spôsobom sa vykoná úplná hygienická očista a špeciálna očista materiálu po zamorení rádioaktívnym prachom a otravnými látkami.
Popíš, ako chránime vodné zdroje proti zamoreniu.
Priprav na účelové cvičenie svoje potraviny a vodu do dostupných bezpečných obalov proti kontaminácii.

6. Ochrana proti požiarom.

Poznať preventívne opatrenia proti požiarom a zásady hasenia vzniknutého začínajúceho požiaru.
Vymenuj jednoduché hasiace prostriedky a aké horľaviny nimi hasíme.
Vymenuj, aké ručné hasiace prístroje a aké horľaviny ktorým hasíme poznáš.
Povedz, akým ručným hasiacim prístrojom nesmieme hasiť horiace elektrické zariadenie pod prúdom.
Povedz, aké horľaviny sa nesmú nachádzať v blízkosti vykurovacích telies.
Vymenuj, aké tekuté horľaviny poznáš a akými prostriedkami ich hasíme.
Povedz, aké sú zásady manipulácie s otvoreným ohňom.
Uveď, aké základné protipožiarne opatrenia poznáš, ktoré dodržiavate vo vašej domácnosti.
Povedz, aké protipožiarne opatrenia musíme dodržiavať pri táborení.
Povedz, čo prikazujú požiarne poplachové smernice vo vašej škole.
Uveď, ako privolaš hasičov k vzniknutému požiaru a ako sa vyhlasuje varovný signál „Požiarne poplach“.

Tematický celok: Zdravotná príprava

Obsahový štandard:

Všeobecné zásady prvej pomoci. Prvá pomoc pri stavoch ohrozujúcich život – krvácanie, zastavenie dýchania, strata vedomia a šok. Základné ošetrenie a znehybnenie končatín štandardnými a improvizovanými prostriedkami pri zlomeninách, vyvrtnutiach a vyklbeninách. Zásady pri poranení panvy, krčnej chrbtice. Obväzová technika a odsun raneného. Postup pri poskytovaní prvej pomoci pri hromadnom nešťastí, poranení elektrickým prúdom, popáleninách, úpaloch, podchladení a otravách.

Výkonový štandard:

1. Všeobecné zásady pri poskytovaní prvej pomoci

Poznať základné zásady prístupu k zranenému, technickú a zdravotnícku prvú pomoc.
Vymenuj tie činnosti, ktoré patria do technickej a zdravotníckej prvej pomoci.
Vymenuj dôležité životné funkcie.
Popíš, ako zistíš, či postihnutý dýcha, je pri vedomí a či je krvný obeh funkčný.
Uveď technickú činnosť záchrancu pri poranení elektrickým prúdom a otrave v zadymenom priestore.
Vymenuj jednotlivé zásady protišokových opatrení.
Povedz, ktorým zraneným poskytneš pomoc najskôr pri väčšom počte zranených osôb.
Aký je postup privolania odbornej zdravotníckej pomoci k zranenému?

2. Prvá pomoc pri stavoch ohrozujúcich život.

Poznať druhy krvácania, spôsoby zastavenia a obnovenie krvného obehu.

Porovnaj vonkajšie a vnútorné krvácanie.
 Popíš rozdiel medzi žilovým, tepnovým a vlásočnicovým krvácaním.
 Vymenuj tlakové body a uveď ich význam pri zastavení krvácania.
 Popíš, ako budeš postupovať pri príznakoch vnútorného krvácania.
 Vymenuj spôsoby zastavenia krvácania z poranenej tepny.
 Poskytni prvú pomoc zastavenia tepnového krvácania pomocou tlakového obväzu pri poranení ramennej tepny.
 Povedz, prečo nesmieme podávať tekutiny pri vnútornom krvácaní.
 Popíš, ako ošetríš krvácajúcu povrchovú reznú ranu.
 Uveď, kedy uskutočňujeme masáž srdca a popíš, akým spôsobom sa vykonáva.
 Vedieť poskytnúť prvú pomoc pri zastavení dýchania.
 Povedz, podľa akých príznakov zistíme, že postihnutý nedýcha.
 Uveď možné príčiny zastavenia dýchania.
 Popíš, akým spôsobom uvoľníme dýchacie cesty.
 Vykonajte vo dvojici správne umelé dýchanie z úst do úst a nepriamu masáž srdca na modeli (Resusci Anne). Ak nemáš model, popíš presný postup.
 Uveď počet stlačení hrudníka na jeden vdych postihnutému so zastaveným dýchaním a krvným obehom.
 vykonaj na figurantovi správne uloženie do stabilizovanej polohy.
 Vedieť zvládnuť situáciu a poskytnúť prvú pomoc postihnutému so stratou vedomia, podchladením, otravách a popáleninách.
 Uveď, ktoré životné funkcie kontrolujeme u postihnutého so stratou vedomia.
 Povedz, čo nám signalizujú modré pery u postihnutého so stratou vedomia.
 Popíš, ak postihnutý dýcha, do akej polohy ho uložíme.
 Povedz, aké sú možné príčiny straty vedomia.
 Uveď, ako zabezpečíme odbornú pomoc a prevoz do nemocnice.
 Popíš prvú pomoc pri podchladení.
 Povedz, čo spôsobuje otravy, ktoré sú najčastejšie druhy a ako poskytneme prvú pomoc.
 Charakterizuj stupne popálenia a popíš prvú pomoc pri obarení.
 Popíš príznaky podchladenia a prehriatia, prevenciu a prvú pomoc pri omrzlinách a úpale.
 Vedieť poskytnúť prvú pomoc pri zlomeninách a iných poškodeniach končatín a chrčtice. Zvládnuť základnú obväzovú techniku a poznať princípy transportu.
 Vymenuj štandardné a improvizované prostriedky na znehybnenie končatín.
 Znehybni zatvorenú zlomeninu predlaktia na figurantovi veľkým závesom pomocou trojrohej šatky.
 Popíš, ako ošetríme otvorenú zlomeninu predkolenia.
 Znehybni štandardnými prostriedkami zatvorenú zlomeninu predkolenia.
 Popíš Kramerovú a nafukovaciu dlahu, uveď spôsob použitia.
 Povedz, do akých polôh uložíme postihnutého s poranením brucha a hrudníka.
 Ulož spolužiaka do protišokovej polohy.
 Vedieť zvládnuť základnú obväzovú techniku a poznať princípy transportu.
 Uveď rozdelenie obväzov podľa účelu.
 Zaraď krycie, tlakové, odsávacie, nepriedušné, upokojujúce a spevňujúce obväzy k jednotlivým poraneniam.
 Popíš a ukáž tri spôsoby použitia trojrohej šatky.
 Použi prakový obväz na ošetrovanie nosa a brady.
 Urči na obrázku, ktorý je kruhový, špirálový, osmičkový a klasový obväz.
 Ošetri a obviaž simulované poranenie prstu ruky.
 Povedz, pri akom zranení použijeme nepriedušný obväz.
 Uveď, aká je zásada pri podozrení z poranenia chrčtice a krčných stavcov.
 Uveď aké spôsoby odsunu raneného vzhľadom na charakter zranenia poznáš .
 Zhotovte vo dvojici improvizované nosidlá na účelovom cvičení.
 Povedz, aké zásady platia pri transporte zranených na nosidlách.

Tematický celok: Pohyb a pobyt v prírode

Obsahový štandard:

Určovanie svetových strán pomocou prírodných úkazov , buzoly a určovanie azimutov. Orientácia mapy, čítanie z mapy a topografické značky. Určenie vlastného stanovišťa, odhad vzdialeností, určenie výškového rozdielu a krokovanie. Mierka mapy a zhotovenie situačného a topografického náčrtu. Zhotovenie schematického náčrtu a pochod podľa azimutov. Turistické značky a chodníky. Výber miesta pre stanovanie, príprava ohniska a jednoduchej stravy. Preventívna ochrana proti blesku a prívalu vody. Poznávanie krajiny, pamiatok.

Výkonový štandard:

1. *Pohyb v prírode pomocou mapy a buzoly.*

Zvládnuť pohyb a orientáciu v prírode pomocou mapy a buzoly.

Urči svetové strany podľa slnka a hodínok a spresni ich pomocou buzoly.
 Zorientuj mapu a urči vlastné stanovište.
 Uveď, aké topografické značky sa nachádzajú v blízkosti tvojho stanovišťa na mape.
 Urči z mapy nadmorskú výšku tvojho stanovišťa.
 Urči vzdialenosť do nasledujúceho bodu pochodu podľa mierky mapy.
 Povedz, aká je dĺžka tvojho kroku a koľko tvojich krokov predstavuje 100 m.
 Zhotov situačný a topografický náčrt pochodu.
 Zhotov schematický náčrt a pochoduj podľa zvolených azimutov s využitím turistických značiek a chodníkov.

1. *Pobyt v prírode a jej ochrana.*

Poznať prírodu, zásady pobytu v nej a vedieť ju chrániť.
 Popíš najvhodnejšie miesto na postavenie stanu.
 Uveď, aké sú zásady pre zhotovenie a uhasenie ohniska.
 Povedz, aké sú zásady pri odchode z miesta táborenia.
 Povedz, prečo nesmieme počas búrky stáť pod osamelým stromom alebo na voľnej ploche v prírode.
 Povedz, z akého dôvodu musíme zmeniť miesto táborenia pri rieke počas výdatného trvalého dažďa.

4. Proces

Učivo „Ochrana života a zdravia“ má niekoľko špecifik a odlišností od ostatných vyučovacích predmetov v základnej škole. Základným znakom učiva OŽZ je, že hoci nemá vyučovací predmet, je učivo pre žiakov prvej a druhej zdravotnej skupiny povinné a výsledky sa neklasifikujú. Poslanie učiva je zamerané prípravou žiakov v koedukovanej forme na správne činnosti a konania v prípade vzniku nebezpečnej mimoriadnej situácie. Žiaci si v priebehu výchovného a vzdelávacieho procesu osvojujú potrebné vedomosti, zručnosti, návyky a schopnosti.

Zvláštnosťou učiva OŽZ je viac tematický obsah navzájom nie podobný. Pre osvojovanie vedomostí a zručností sa využívajú účelové cvičenia, prípadne niektoré vhodné poznatky z iných oblastí vzdelávania. Používané metódy rešpektujú bežné didaktické postupy, žiada sa však uplatňovať menej verbálne a viac názorné metódy, cvičenia a kontroly. Dôležitú funkciu plnia aktivizujúce a motivačné hodnotenia, samostatné alebo skupinové činnosti. Žiaci majú v priebehu osvojovania učiva získať poznatky o potrebnosti a nenahradiiteľnosti učiva pri vzniku a priebehu mimoriadnej situácie. Odporúčame spracovať a skoordinať učivo vybraných vyučovacích predmetov k jeho využitiu v medzipredmetových vzťahoch v prospech učiva OŽZ. Prvky učiva sú zapracované do učebných osnov povinných predmetov (telesná výchova, prírodoveda, pracovné a technické vyučovanie, biológia, zemepis, fyzika, chémia) a sú ich neoddeliteľnou súčasťou.

Rozdielnosť v procese vyučovania učiva OŽZ je, že sa realizuje prevažne mimo učební so špecifickým materiálom a učebnými pomôckami. Dávame na zváženie zaradenie niektorých tém do ÚC vzhľadom na :

- priestorové podmienky školy,
- blízkosť vhodného terénu,
- dostupnosť materiálu a pomôcok na precvičovanie,
- náročnosť, alebo neprimeranosť požiadaviek a úloh na žiakov vzhľadom na pohlavie a vek,
- odbornú pripravenosť pedagogických pracovníkov.

Na procese realizácie učiva sa okrem tém vo vybraných povinných predmetoch a účelových cvičení podieľajú aj :

- školský režim (disciplinovanosť a kolektivismus),
- civilná ochrana a objektová ochrana,
- záujmová činnosť (príprava mladých zdravotníkov, požiarnikov, záchranárov CO, športových strelcov a pod.),
- spolupráca so špecifickými organizáciami a združeniami ako Armáda SR, Slovenský skauting, Sokol, Orol, SČK, Slovenský zväz ochrancov prírody, Združenie technických a športových činností SR,

Nakoľko sa učivo nerealizuje v samostatnom predmete, je potrebné, aby riaditeľ školy zabezpečovaním a usmernením učiva poveril zodpovedného učiteľa. Osobitnú pozornosť je treba

venovať príprave a rozširovaniu materiálového zabezpečenia výučby, ktoré vzhľadom na prevažujúci praktický charakter výučby bezprostredne ovplyvňuje kvalitu plnenia cieľov.

Poverení organizátori zodpovedajú za účelné skĺbenie organizačnej a metodickej stránky tejto náročnej formy vyučovania. Odporúča sa vypracovať námetovú situáciu a túto spojiť so súťažením tried po ročníkoch. Vzhľadom na priestorové a materiálne ťažkosti je vhodné v jeden deň organizovať cvičenie maximálne s tromi triedami.

Osobitnú pozornosť je potrebné venovať získaniu požadovaných „výstupných“ vedomostí, zručností a návykov žiakov deviateho ročníka. Preto je účelné organizovať cvičenia s týmito triedami osobitne s čo najväčším počtom starostlivo pripravených a materiálovo zabezpečených stanovísk.

V rozsahu učiva pre 9. ročník základnej školy treba zvýrazniť skutočnosť, že časť žiakov sa zapojí do rôznych výrobných a nevýrobných činností bez ďalšieho vzdelávania. Preto ich vedomosti zručnosti a návyky z ochrany života a zdravia treba posudzovať aj z toho hľadiska.

Bezpečnostné opatrenia pri účelovom cvičení na školách

Za organizáciu ochrany a bezpečnosti pri uskutočňovaní účelového cvičenia zodpovedá vedúci účelového cvičenia, ktorý je povinný :

- organizovať označenie priestoru ÚC a poriadkovú službu v nebezpečných miestach, označenie a ohraničenie nebezpečných priechodov a miest,
- označiť miesta imitácie a zaistiť bezpečnosť pri označení jednotlivých situácií,
- udržiavať poriadok pri činnosti cvičiacich značkárov,
- spracovať pokyny pre bezpečnostné opatrenia pri cvičení v závislosti od miestnych podmienok, aby sa nimi oboznámili všetci účastníci účelového cvičenia,
- kontrolovať osobne a prostredníctvom svojich zástupcov a pomocníkov dodržiavanie bezpečnostných opatrení počas účelového cvičenia.

Za dodržiavanie bezpečnostných opatrení počas účelového cvičenia sú zodpovední vedúci na jednotlivých pracoviskách, ktorí sú povinní :

- oboznámiť žiakov so stanovenými bezpečnostnými opatreniami,
- oboznámiť cvičiacich s nebezpečnými miestami a označiť ich,
- kontrolovať dodržiavanie bezpečnostných opatrení, najmä počas imitácie a praktickej činnosti.

Počas účelového cvičenia je zakázané :

- prevážať imitačné prostriedky spoločne s osobami,
- používať nesprávnu či poškodenú techniku a dopravné prostriedky,
- pohybovať sa a zdržiavať sa v miestach presunov a činnosti techniky,
- používať rádiové stanice bližšie ako 100 m od vedenia vysokého napätia, pracovať s nimi bez uzemnenia,
- používať nesprávne a poškodené imitačné prostriedky, používať ich improvizáciu,
- rozmiestňovať značkárov v miestach nebezpečnej imitácie,
- používať zápalné a dymové prostriedky bližšie ako 50 m od osôb a ľahko zápalných látok (materiálov). Dymové prostriedky nepoužívať menej ako 200 m od obydľia a komunikácií,
- uskutočňovať cvičné výbuchy v obytných miestach a na vodných plochách,
- zbierať nepoužité – nevybuchnuté imitačné prostriedky a demontovať ich,
- vykonávať činnosť v zadymených priestoroch bez ochranných pomôcok a zaistenia inou osobou,
- dotýkať sa vodičov elektrickej energie a vodivých kovových predmetov bez preverenia ich odpojenia od elektrickej energie,
- pohybovať sa v nebezpečných miestach,
- vykonávať zemné práce bez súhlasu príslušných územných správnych orgánov,
- rozkladať oheň v lesných porastoch a na miestach s možnosťou vzniku požiaru,
- piť vodu z nepreverených vodných zdrojov.

Na zaistenie bezpečnosti sa musia dodržiavať tieto špecifické opatrenia:

- dodržiavať stanovené bezpečnostné opatrenia pre činnosť v príslušnom objekte (mieste),
- pri činnosti v rámci účelového cvičenia zabezpečiť jednotlivé miesta proti poškodeniu,
- zabrániť prípadnému narušeniu inžinierskych sietí a technologických zariadení výrobného procesu,
- uskutočniť prieskum predpokladaných miest účelového cvičenia,
- priestory činnosti označiť stanovenými značkami (tabuľkami),
- nedovoliť prekročenie noriem pobytu a práce v ochranných maskách a iných ochranných prostriedkoch.

Pri činnosti v lesných priestoroch :

- Uskutočniť prieskum a označiť nebezpečné a nepriechodné miesta,
- Zaisťovať dodržiavanie všetkých protipožiarnych opatrení,
- Zabezpečiť zdravotnícke opatrenia pri možnom úraze, proti uštipnutiu hadom, otravám a pod.

Voliteľný predmet: Mediálna výchova

Charakteristika učebného predmetu

V súčasnosti sa nanajvýš aktuálnou stáva problém ako naučiť deti a mládež aktívne a zodpovedne využívať prostriedky masovej komunikácie, ktoré sú šíriteľmi poznatkov, posolstiev, hodnotových orientácií a to rôznej kvality.

Obzvlášť závažná sa ukazuje potreba formovať schopnosť detí a mládeže kriticky posudzovať mediálne šírené posolstvá, objavovať v nich to hodnotné, pozitívne formujúce ich osobnostný a profesijný rast, ale tiež ich schopnosť uvedomovať si negatívne mediálne vplyvy prednostne na svoju osobnosť a snažiť sa ich zodpovedným prístupom eliminovať.

Mediálna výchova ako nepovinný a voliteľný predmet na druhom stupni základných škôl smeruje k tomu, aby si žiaci osvojili stratégie kompetentného zaobchádzania s rôznymi druhmi médií a ich produktmi. Cieľom mediálnej výchovy je rozvinúť u žiakov spôsobilosť - **mediálnu kompetenciu** zmysluplne t.j. reflektujúco, kriticky a selektívne využívať médiá a ich produkty.

Výučba mediálnej výchovy na základných školách má prispieť k tomu, aby žiaci lepšie poznali a chápali pravidlá fungovania „mediálneho sveta“, zmysluplne sa v ňom orientovali a selektovane využívali médiá a ich produkty podľa toho, ako kvalitne plnia svoje funkcie, najmä výchovno-vzdelávaciu a mravnú. Cieľom výučby je podnietiť reflexiu žiakov nad mediálnymi obsahmi, problematizovať, zvýšiť ich citlivosť na využívanie určitých obsahov (najmä s nadmerným a neprimeraným výskytom násilia, výskytom sexuality, či inými obsahmi nerešpektujúcimi ochranu ľudskej dôstojnosti...). Mediálna výchova zahŕňa prednostne výchovu k hodnotám vo vzťahu k médiám a ich obsahom, ktorá na jednej strane robí žiakov citlivých pre kvalitné mediálne obsahy a na druhej strane im poskytuje pomoc pri účinnej ochrane pred negatívnymi vplyvmi médií. Učí žiakov správne využívať vlastnú slobodu pri výbere mediálnych produktov a uvedomovať si z toho vyplývajúcu zodpovednosť.

Základom je naučiť žiakov chápať reálne, ale i možné mediálne vplyvy na jednotlivca, ale tiež na rôzne aspekty spoločenského diania, a to tak pozitívne ako aj negatívne.

Žiaci by za pomoci výučby mediálnej výchovy mali postupne dokázať nájsť vlastný optimálny spôsob ako žiť v realite, ktorú médiá ovplyvňujú a využívať médiá ako nástroje pozitívneho ovplyvňovania tejto

reality. Žiaci budú vedení k aktívnemu zapájaniu sa do komunikačného procesu pomocou médií a s médiami a k uplatneniu svojho kreatívneho potenciálu, ktorý sa prejaví v tvorbe vlastných produktov, resp. v aktívnom zapájaní sa do kolektívnej tvorivej mediálnej práce.

Učebné osnovy sú spracované na princípe ťažiskového média v každom ročníku, nie však výlučne. V piatom ročníku je to televízia, v šiestom ročníku film a video, v siedmom ročníku auditívne médiá (rozhlas, CD), v ôsmom ročníku tlačené médiá (noviny, časopisy), v deviatom ročníku digitálne (internet, Cd-rom, DVD, digitálna TV). Výhodou takéhoto usporiadania učiva je možnosť koncentrovať sa na jedno médium, pričom za päť rokov štúdia (štyri roky v prípade osemročného gymnázia) by mali žiaci nadobudnúť kompetenciu zaobchádzať so všetkými druhmi médií za predpokladu, že si predmet zvolia v každom ročníku.

Učivo je usporiadané tak, aby bola zachovaná jeho nadväznosť v ročníkoch vzhľadom na ťažiskový obsah, vymedzené ciele podľa princípu periodického návratu k základným témam na vyššej úrovni, viac do hĺbky. Nadväznosť učiva - aj keď sa predpokladá, nie je až taká silná, aby ročník nebolo možné ponímať ako samostatný súbor. Žiaci si nemusia predmet zvoliť v každom ročníku a preto každý ročník obsahuje témy i podtémy ako aj špecifické ciele, ktoré predstavujú plánovaný, relatívne samostatný súbor vedomostí, intelektových schopností, zručností, postojov pre žiakov.

Učebné osnovy sú rámcové, je v kompetencii učiteľa dopĺňať témy v jednotlivých ročníkoch, pričom bude vychádzať z aktuálnych problémov v oblasti mediálnej výchovy, zohľadňovať žiacke preferencie vo využívaní médií, ich potreby. Žiaci by mali do veľkej miery spoluvytvárať obsah mediálnej výchovy, čo by malo zatriťvať predmet a žiakov motivovať v ich aktívnej účasti na výučbe.

Procesná zložka

Úlohou učiteľa je podnecovať žiakovo samostatné kritické usudzovanie vo vzťahu k médiám a ich produktom, pričom žiakovi poskytne orientácie, ktoré usmernia tento proces. Rozvoj myšlienkových činností žiakov, kde významné miesto zaujíma reflexia, analýza, syntéza, indukcia, dedukcia, hodnotiace myslenie, nájde svoje vyjadrenie v konkrétnych úkonoch: selekcii (prijímanie resp. odmietnutie konkrétnych mediálnych obsahov, či médií).

Učiteľ by mal žiakom vytvoriť priestor pre vyjadrenie vlastných zážitkov, skúseností s využívaním a recipovaním médií a ich obsahov - poznať žiakovu "mediálnu biografiu" by malo byť východiskom akéhokoľvek pedagogického snaženia. Učiteľ by sa mal snažiť priblížiť mysleniu žiakov a odhaliť spôsoby ako žiaci zaobchádzajú s mediálne prezentovanými významami; vytvoriť na hodinách situácie, kde žiaci budú konfrontovaní s mediálnymi obsahmi, ktoré sú blízke ich realite, budú môcť vyjadrovať svoje skúsenosti, záujmy, potreby a budú môcť vzájomne o svojich názoroch, pocitoch a postojoch komunikovať. Navodenie takejto učebnej klímy je východiskom, aby sa naučili uvedomelejšie vnímať médiá vo vzťahu k vlastnému životu, chápať a predvídať mediálne skutočné, ale i potenciálne vplyvy na vlastnú osobnosť. Medzi dôležité princípy výučby mediálnej výchovy patrí zážitkovosť a aktivnosť, komunikatívnosť. Učiteľ uplatňuje metódy práce, ktoré napomôžu uplatňovaniu týchto princípov: názorno-demonštračné a praktické metódy na precvičovanie schopností a zručností v kontakte s konkrétnymi druhmi médií a ich výstupmi. Z metód práce so žiakmi sa odporúčajú najmä: vizuálna a akustická demonštrácia, analýza mediálnych produktov (špeciálne miesto zaujíma obrazová analýza pre rozvíjanie vizuálnej kompetencie ako schopnosti porozumieť vizuálnym zobrazeniam a mediálnym významom kódovaným vo vizuálnych symboloch), syntetická metóda, metóda tvorby modelových situácií, dramatizácia, metódy heuristického charakteru (dialogické a problémové metódy), praktická metóda (nácvik zručností). Popri tradičnej vyučovacej hodine vhodnou organizačnou formou vyučovania sú exkurzie do vybraných médií. Odporúča sa podľa možnosti škôl pozývať odborníkov z mediálnej oblasti.

Pri zostavovaní učebných osnov sme vychádzali aj zo záľub a preferencií dospievajúcich vzhľadom na mediálny konzum: čo radi sledujú, počúvajú v určitom veku. Učiteľ by mal pri plánovaní hodín vychádzať aj zo záľub žiakov a tiež z aktuálnej úrovne dosiahnutých mediálnych kompetencií (poznatkov, schopností, zručností a postojov). Ďalej by mal učiteľ vychádzať a prispôbovať sa vekovým, ale i psychologickým zvláštnostiam a osobitostiam žiakov ako aj osobitostiam vyplývajúcim

z rozdielnosti pohlavia. Východiskom je pochopiť, že dospievajúci využívajú médiá a volia si ich produkty ako filmy, televízne relácie dobrovoľne, spontánne, čo je pre vplyv masmédií na ich osobnosť prvoradé.

Hlavné ciele učebného predmetu

Na kognitívnej úrovni ide o rozvoj vedomostí a schopností žiakov:

- poznať jednotlivé druhy médií, ich funkcie, vývoj, odlišnosti, spoločenské, ekonomické, technicko-technologické, organizačné a profesijné aspekty ich fungovania
- poznať typy mediálnych produktov a proces ich vzniku
- chápať a kriticky posudzovať mediálne spracovanú a znázorňovanú realitu, používané mediálne výrazové prostriedky a spôsoby usporiadania mediálnych produktov
- diferencovane využívať médiá a ich produkty podľa kvality plnenia ich funkcií (najmä informačnej, mravnej, výchovno-vzdelávacej a zábavnej) a uspokojovania vlastných potrieb

Na úrovni psychomotorickej ide o rozvoj zručností žiakov:

- aktívne využívať médiá v procese komunikácie
- produkovať vlastné mediálne príspevky využívajúc svoj kreatívny potenciál
- obsluhovať technické zariadenia a nové technológie médií
- kooperovať s inými mediálnymi tvorcami v procese komunikácie

Na úrovni afektívnej ide o rozvoj schopností a postojov žiakov:

- zaujímať kladný postoj k mediálnym produktom, ktoré poskytujú pozitívne hodnotové orientácie pre život človeka a vyberať si takéto pre svoj konzum
- odmietať mediálne obsahy, ktoré odporujú etickým normám, prinášajú deformovaný pohľad na hodnoty a ohrozujú či škodia jeho osobnostnému vývinu. (predovšetkým nerešpektujú právo človeka na ochranu jeho intimity, propagujú násilie ako normálnu a akceptovateľnú formu riešenia medziľudských a spoločenských konfliktov),
- snažiť sa zodpovedným prístupom eliminovať negatívne mediálne vplyvy na svoju osobnosť
- dokázať prehodnocovať svoj vzťah k médiám, reflektovať svoje návyky využívania médií, korigovať ich, nahradiť vlastný mediálny konzum alternatívnou zmysluplnou činnosťou (stretnutia s priateľmi, výlety do prírody, športová činnosť, hobby...)

Obsah (5.-9. ročník ZŠ)

5. ročník (ťažiskové médium – televízia)

- **Moja mediálna biografia.**
Ktoré médiá doprevádzajú môj deň?
- **Základné druhy médií a ich význam**
Periodická tlač (noviny, časopisy), televízia, rozhlas, multimédiá a ich význam pre človeka i spoločnosť.
- **História médií**
Krátky prierez vývojom jednotlivých druhov médií až po ich dnešnú podobu
- **Charakteristické znaky televízie v porovnaní s inými médiami**
Verejno-právne a súkromné televízie.

- Televízne žánre.

Programové typy a žánre v televízii: spravodajské, publicistické, dramatické, zábavné a zábavno-hudobné, kultúrne, vzdelávacie, náboženské, športové, reklama. Kľúčové prvky, očakávané vzorce, konvencie v zobrazovaní na príklade vybraných žánrov napr. televíznych správ, dobrodružných filmov, komédií, inscenácií, seriálov, súťaží, talkšou.

- Ako sa tvorí televízna relácia?

Priebeh tvorby televíznej relácie od nápadu (témy), prípravy scenára, až po jej dramaturgické stvárňovanie. Charakteristika profesijných a organizačných zložiek, ktoré sa podieľajú na tvorbe televíznej relácie

- Druhy programov pre deti a mládež v televízii.

Výchovno-vzdelávacie programy vo verejno-právnej a komerčnej televízii. Rozdiely medzi verejno-právnymi a komerčnými televíziami. Typy programov sledované žiakmi a ich motivácia. Deti a mládež ako diváci. Systém jednotného označovania programov v televízii (JSO).

- Naša televízna relácia

Návrh scenára televíznej relácie. Realizácia návrhu v spolupráci s médiami v lokalite. Praktická mediálna práca.

6. ročník (film)

- Charakteristické znaky filmu v porovnaní s inými médiami. Čo dokáže film na rozdiel od iných médií? Výroba a rozširovanie filmových diel

- Mediálna realita vo vzťahu ku skutočnosti. Filmová realita.

Ako vzniká film. Filmové profesie. Ukážka na konkrétnom filme. Rozdiely medzi filmovou realitou a skutočnosťou. Filmové žánre vzdialené a blízke realite. Fiktívne a dokumentárne filmové žánre.

- Reč filmu. Formálne prostriedky filmovej tvorby, kódy filmovej „reči“: Analýza vybraného filmového diela.

- Média a fiktívne násilie

Formy mediálneho násillia. Účinky fiktívneho mediálneho násillia na človeka.

- Prvky násillia v spravodajstve

Reálne násillie, spôsoby jeho mediálnej prezentácie a spracovania. Účinky reálneho mediálneho násillia na človeka

- Hrdina z filmu, osobnosť televíznej obrazovky - môj vzor a idol.

Mediálne ponúknuté identifikačné vzory (v role herca, moderátora) a reálne vzory. Aké vlastnosti má ideálny mediálny hrdina?

- Filmový kritik

Kritéria pre hodnotný film. Systém jednotného označovania (JSO) pre filmové diela v televízii. Problematické obsahy vo filmových dielach (sexualita, násillie...) aj v spojení s humorom.

- Reklama všade okolo nás. Moje skúsenosti s reklamou

Druhy reklamných komunikátov: televízny a rozhlasový spot, reklamný plagát, billboard, leták. Ako sa reklama líši od iných druhov informácií. Reklama a jej vplyv na spotrebiteľské správanie detí. Čo som si kúpil pod vplyvom reklamy?

- Točíme film

7. ročník (zvukové médiá)

- **Charakteristické znaky zvukových médií v porovnání s inými médii**
Rozhlas, ako prostriedok masovej komunikácie založený na akustickom a auditívnom princípe. Rozhlasové špecifiká v porovnaní s inými médiami.
- **Význam hudby, hudobných médií pre život mladého človeka**
Motívy využívania hudobných médií deťmi a mládežou
- **Funkcia zvuku, hudby v médiách**
Hudba, zvuk ako súčasť mediálnych obsahov. Hudba ako vyvolávateľ estetických citov a zdroj emocionálnych zážitkov. Úloha hudby a zvukových efektov v dramaturgii filmového diela
- **Moje obľúbené rádio, moja obľúbená rozhlasová relácia**
Komerčné a verejno-právne rozhlasové stanice, hudobné stanice na Slovensku z pohľadu konzumu žiakov. Rozhlasové žánre. Ako vzniká rozhlasová relácia?
- **Redaktor a moderátor v rádiu**
Špecifiká profesie rozhlasového redaktora a moderátora. Vhľad do náplne práce a organizácie dňa redaktora, moderátora.
- **Zábavné a zábavno – súťažné relácie v TV**
Zábavné a zábavno-súťažné relácie vo verejno-právnej a komerčných televíziách, ich obsah. Prostriedky, ktoré sa využívajú v reláciách na vzbudenie zábavy. Dodržiavanie etických kritérií na obsah.
- **Ako sa stať hudobnou hviezdou?**
Úloha médií pri vytváraní hudobných hviezd. Súťažné televízne relácie typu PopStar, Slovensko hľadá SuperStar. Mediálne prezentované vzory.
- **Hudobné videoklipy a prezentované hodnoty**
Hudobné relácie vo verejno-právnej a komerčných televíziách aj z pohľadu konzumu žiakov. Ponuky vzorov správania v hudobných videonahrávkach. Symbolické reprezentácie kultúry mladých, štýlu života vo videoklipech.
- **Sociálna a charitatívna reklama a jej spoločenský význam.**
Príklady sociálnej a charitatívnej reklamy a jej účinky človeka.
- **Tvorba rozhlasovej nahrávky**
Kolektívna príprava, tvorba a zverejnenie rozhlasovej nahrávky vybraného žánru (rozhlasová reportáž, rozhlasové spravodajstvo, rozhlasová hra), jej odvysielanie v školskom rozhlase. Praktická mediálna práca).

8. ročník (printové médiá)

- **Charakteristické znaky tlačенých médií v porovnaní s inými médiami**
Vývin tlačéných médií. Neperiodické a periodické tlačéné médiá: kniha, noviny, časopisy. Základná charakteristika v porovnaní s inými (elektronickými) druhmi médií
- **Druhy a typy periodickej tlače**
Charakteristika vybraných denníkov, týždenníkov, mesačníkov. "Seriózne" tituly periodickej tlače. Bulvárna tlač. Obsahové prvky periodických tlačéných médií. Rubriky, témy, štýl a spôsob informovania v seriózných a bulvárnych periodikách.
- **Žurnalistické žánre v tlačéných médiách**

Rozdiel medzi spravodajskými (správa, spravodajský rozhovor, riport) a publicistickým žánrami (komentár, úvaha) na konkrétnych príkladoch.

- **Jedna udalosť spracovaná rôznym spôsobom v rôznych médiách**

Rovnaká téma spracovaná ako spravodajský alebo publicistický príspevok v novinách, rozhlase, v televízii. Rozdiely. Porovnanie.

- **Profesia novinár. Práca redaktora a reportéra v novinách**

Čo robí novinár v denníku, časopise, v televízii, v rozhlase?

Porovnanie práce redaktora v rozhlase, televízii a tlačných médiách. Kto sa môže stať žurnalistom? Aké predpoklady musí spĺňať človek, ktorý chce byť dobrý žurnalista, aké charakterové vlastnosti sú nevyhnutné pre výkon profesie žurnalistu.

- **Ako vznikajú a distribuujú sa noviny a časopisy?**

Vhľad do organizácie práce v novinách a časopisoch. Profesie, ktoré sa podieľajú na príprave a distribúcií periodickej tlače

- **Etické zásady novinárskej práce**

Čo je etické a neetické v žurnalistickej profesii. Príklady porušovania žurnalistickej etiky (vpád do súkromia osoby, porušenie ľudskej dôstojnosti, nepravdivé údaje). Etické kódexy žurnalistickej profesie. Inštitúcie, samoregulačné orgány, ktoré dozerajú nad dodržiavaním etických zásad novinárskej práce v oblasti tlačných médií. Formulácia ohlasu čitateľa na článok s neetickým obsahom

- **Populárne časopisy pre mladých**

Druhy (tituly) časopisov pre mladých. Štruktúra, obsah a charakteristické črty časopisov pre mladých. Typické spôsoby (využívané verbálne, vizuálne výrazové prostriedky) "oslovenia" cieľového publika časopisov. Obraz životnej reality mladých v periodikách.

- **Publikum médií.**

Motívy ľudí pri využívaní médií. Zisťovanie záujmu publika o médium. Výskumy sledovanosti, počúvanosti, čítanosti médií.

- **Tvorba triedneho resp. školského periodika**

Vytvorenie vlastného redakčného tímu. Vyhodenie vlastného titulu, výtlačku triednych, školských novín alebo časopisu. Distribúcia periodika.

9. ročník (digitálne médiá)

- **Charakteristické znaky digitálnych médií v porovnaní s inými médiami**

Výhody "nových médií" : integrácia viacerých médií, interaktivita, multimodálnosť, vysoká kapacita, flexibilita formy, obsahu, dynamika. Internet, DVD, CD-rom, digitálna TV.

- **Digitálne médiá a ich možnosti v oblasti komunikácie, učenia a zábavy**

Internet ako zdroje získania informácií. Význam internetu, mobilov a ich služieb (e-mail, chatovanie, skype, súkromné internetové stránky mladých, sms...) pre život mladého človeka. Výhody a riziká.

- **Aká skutočná je multimediálna realita?**

Znaky multimediálnej Cyber reality. Simulácia reality v multimediálnych produktoch vo vzťah ku skutočnosti. Príťažlivosť virtuálnych svetov pre mladého človeka

- **Virtuálny svet a jeho úskalía**

Kontrolné mechanizmy proti neetickým obsahom na Internete. Prípady porušovania etiky. Počítačové pirátstvo. Ochrana a porušovanie autorských práv na Internete

- **Počítačové hry videohry len ako zábava?**

Zábavná funkcia počítačových hier a videohier. Realita počítačových hier a videohier vo vzťahu ku skutočnosti. Hodnoty prezentované v počítačových hrách. Násilné obsahy počítačových hier a ich účinky.

- **Život človeka s médiami**

Moc médií a ich účinky na človeka. Obsahová analýza filmu Truman show
Pozitívne a negatívne mediálne vplyvy na jedinca a spoločnosť.

- **Reality šou**

Televízne programy žánru reality šou. Kritické hodnotenie prostriedkov zábavy. Problematika ochrany ľudskej dôstojnosti a intimity človeka v mediálnych obsahoch reality šou.

- **Talkšou**

Kritický prístup k prezentovaným spôsobom správania, vzorom riešenia problémov človeka. Vplyv mediálnej talkšou na postoje človeka k určitej téme. Analýza konkrétnej televíznej talkšou

- **Tv žáner: seriály, Soap-opery, telenovely**

Charakteristika žánrov. Realita seriálov, mydlových opier, telenoviel vo vzťahu k reálnemu životu človeka.

- **Reklama a jej účinky**

Ciele a funkcie reklamy. Prostriedky presvedčovania a ovplyvňovania (manipulácie) v reklame. Reklama a vznik konzumných návykov, spôsobov života, vytváranie pseudopotrieb človeka

- **Tvorba reklamného plagátu.**

Ako by sa dala spropagovať cez reklamu škola - návrhy žiakov.

- **Tvorba vlastného mediálneho produktu a jeho zverejnenie na internete**

Zverejnenie reklamného plagátu, triedneho periodika alebo ukážok videofilmu, či rozhlasovej nahrávky na Internete

Obsah (1. – 4. ročník osemročného gymnázia)

1. ročník

- **Moja mediálna biografia.**

Ktoré médiá doprevádzajú môj deň?

- **Základné druhy médií a ich význam**

Periodická tlač (noviny, časopisy), televízia, rozhlas, multimédiá a ich význam pre človeka i spoločnosť.

- **História médií**

Krátky prierez vývojom jednotlivých druhov médií až po ich dnešnú podobu

- **Charakteristické znaky televízie v porovnaní s inými médiami**

Verejno-právne a súkromné televízie.

- **Televízne žánre.**

Programové typy a žánre v televízii: spravodajské, publicistické, dramatické, zábavné a zábavno-hudobné, kultúrne, vzdelávacie, náboženské, športové, reklama. Kľúčové prvky, očakávané vzorce, konvencie v zobrazovaní na príklade vybraných žánrov napr. televíznych správ, dobrodružných filmov, komédií, inscenácií, seriálov, súťaží, talkšou.

- **Mediálna realita vo vzťahu ku skutočnosti. Filmová realita.**

Ako vzniká film. Filmové profesie. Ukážka na konkrétnom filme. Rozdiely medzi filmovou realitou a skutočnosťou. Filmové žánre vzdialené a blízke realite. Fiktívne a dokumentárne filmové žánre.

- **Reč filmu.** Formálne prostriedky filmovej tvorby, kódy filmovej „reči“: Analýza

vybraného filmového diela.

- **Filmový kritik**

Kritéria pre hodnotný film. Systém jednotného označovania (JSO) pre filmové diela v televízii. Problematické obsahy vo filmových dielach (sexualita, násilie...) aj v spojení s humorom.

- **Hrdina z filmu, osobnosť televíznej obrazovky - môj vzor a idol.**

Mediálne ponúknuté identifikačné vzory (v role herca, moderátora) a reálne vzory. Aké vlastnosti má ideálny mediálny hrdina?

- **Ako sa tvorí televízna relácia?**

Priebeh tvorby televíznej relácie od nápadu (témy), prípravy scenára, až po jej dramaturgické stvárňovanie. Charakteristika profesionálnych a organizačných zložiek, ktoré sa podieľajú na tvorbe televíznej relácie

- **Druhy programov pre deti a mládež v televízii.**

Výchovno-vzdelávacie programy vo verejno-právnej a komerčnej televízii. Rozdiely medzi verejno-právnymi a komerčnými televíziami. Typy programov sledované žiakmi a ich motivácia. Deti a mládež ako diváci. Systém jednotného označovania programov v televízii (JSO).

- **Točíme film, točíme televíznu reláciu.**

Tvorba krátkého filmového príbehu, alebo televíznej relácie. Návrh scenára. Sfilmovanie scenára. Praktická práca s filmovou kamerou.

2. ročník

- **Charakteristické znaky zvukových médií v porovnaní s inými médiami**

Rozhlas, ako prostriedok masovej komunikácie založený na akustickom a auditívnom princípe. Rozhlasové špecifiká v porovnaní s inými médiami.

- **Význam hudby, hudobných médií pre život mladého človeka**

Motívy využívania hudobných médií deťmi a mládežou

- **Funkcia zvuku, hudby v médiách**

Hudba, zvuk ako súčasť mediálnych obsahov. Hudba ako vyvolávateľ estetických citov a zdroj emocionálnych zážitkov. Úloha hudby a zvukových efektov v dramaturgii filmového diela

- **Moje obľúbené rádio, moja obľúbená rozhlasová relácia**

Komerčné a verejno-právne rozhlasové stanice, hudobné stanice na Slovensku z pohľadu konzumu žiakov. Rozhlasové žánre. Ako vzniká rozhlasová relácia?

- **Redaktor a moderátor v rádiu**

Špecifiká profesie rozhlasového redaktora a moderátora. Vhľad do náplne práce a organizácie dňa redaktora, moderátora.

- **Zábavné a zábavno – súťažné relácie v TV**

Zábavné a zábavno-súťažné relácie vo verejno-právnej a komerčných televíziách, ich obsah. Prostriedky, ktoré sa využívajú v reláciách na vzbudenie zábavy. Dodržiavanie etických kritérií na obsah.

- **Ako sa stať hudobnou hviezdou?**

Úloha médií pri vytváraní hudobných hviezd. Súťažné televízne relácie typu PopStar, Slovensko hľadá SuperStar. Mediálne prezentované vzory.

- **Hudobné videoklipy a prezentované hodnoty**

Hudobné relácie vo verejno-právnej a komerčných televíziách aj z pohľadu konzumu žiakov. Ponuky vzorov správania v hudobných videonahrávkach. Symbolické reprezentácie kultúry mladých, štýlu života vo videoklipech.

- **Médiá a fiktívne násilie**

Formy mediálneho násillia. Účinky fiktívneho mediálneho násillia na človeka.

- **Prvky násillia v spravodajstve**

Reálne násillie, spôsoby jeho mediálnej prezentácie a spracovania. Účinky reálneho mediálneho násillia na človeka

- **Reklama všade okolo nás. Moje skúsenosti s reklamou**

Druhy reklamných komunikátov: televízny a rozhlasový spot, reklamný plagát, billboard, leták. Ako sa reklama líši od iných druhov informácií. Reklama a jej vplyv na spotrebiteľské správanie detí. Čo som si kúpil pod vplyvom reklamy?

- **Sociálna a charitatívna reklama a jej spoločenský význam.**

Príklady sociálnej a charitatívnej reklamy a jej účinky človeka.

- **Tvorba rozhlasovej nahrávky**

Kolektívna príprava, tvorba a zverejnenie rozhlasovej nahrávky vybraného žánru (rozhlasová reportáž, rozhlasové spravodajstvo, rozhlasová hra), jej odvysielanie v školskom rozhlase. Praktická mediálna práca).

3. ročník

- **Charakteristické znaky tlačených médií v porovnaní s inými médiami**

Vývin tlačených médií. Neperiodické a periodické tlačené médiá: kniha, noviny, časopisy. Základná charakteristika v porovnaní s inými (elektronickými) druhmi médií

- **Druhy a typy periodickej tlače**

Charakteristika vybraných denníkov, týždenníkov, mesačníkov. "Seriózne" tituly periodickej tlače. Bulvárna tlač. Obsahové prvky periodických tlačených médií. Rubriky, témy, štýl a spôsob informovania v seriózných a bulvárnych periodikách.

- **Žurnalistické žánre v tlačených médiách**

Rozdiel medzi spravodajskými (správa, spravodajský rozhovor, riport) a publicistickým žánrami (komentár, úvaha) na konkrétnych príkladoch.

- **Jedna udalosť spracovaná rôznym spôsobom v rôznych médiách**

Rovnaká téma spracovaná ako spravodajský alebo publicistický príspevok v novinách, rozhlase, v televízii. Rozdiely. Porovnanie.

- **Profesia novinár. Práca redaktora a reportéra v novinách**

Čo robí novinár v denníku, časopise, v televízii, v rozhlase?

Porovnanie práce redaktora v rozhlase, televízii a tlačených médiách. Kto sa môže stať žurnalistom? Aké predpoklady musí spĺňať človek, ktorý chce byť dobrý žurnalista, aké charakterové vlastnosti sú nevyhnutné pre výkon profesie žurnalistu.

- **Ako vznikajú a distribuuju sa noviny a časopisy?**

Vhľad do organizácie práce v novinách a časopisoch. Profesie, ktoré sa podieľajú na príprave a distribúcií periodickej tlače

- **Etické zásady novinárskej práce**

Čo je etické a neetické v žurnalistickej profesii. Príklady porušovania žurnalistickej etiky (vpád do súkromia osoby, porušenie ľudskej dôstojnosti, nepravdivé údaje). Etické kódexy žurnalistickej profesie. Inštitúcie, samoregulačné orgány, ktoré dozerajú nad dodržiavaním etických zásad novinárskej práce v oblasti tlačených médií. Formulácia ohlasu čitateľa na článok s neetickým obsahom

- **Populárne časopisy pre mladých**

Druhy (tituly) časopisov pre mladých. Štruktúra, obsah a charakteristické črty časopisov pre mladých. Typické spôsoby (využívané verbálne, vizuálne výrazové prostriedky) "oslovenia" cieľového publika časopisov. Obraz životnej reality mladých v periodikách.

- **Publikum médií.**

Motívy ľudí pri využívaní médií. Zisťovanie záujmu publika o médium. Výskumy sledovanosti, počítanosti, čítanosti médií.

- **Tvorba triedneho resp. školského periodika**

Vytvorenie vlastného redakčného tímu. Vyhodenie vlastného titulu, výtlačku triednych, školských novín alebo časopisu. Distribúcia periodika.

4. ročník

- **Charakteristické znaky digitálnych médií v porovnaní s inými médiami**

Výhody "nových médií" : integrácia viacerých médií, interaktivita, multimodálnosť, vysoká kapacita, flexibilita formy, obsahu, dynamika. Internet, DVD, CD-rom, digitálna TV.

- **Digitálne médiá a ich možnosti v oblasti komunikácie, učenia a zábavy**

Internet ako zdroje získania informácií. Význam internetu, mobilov a ich služieb (e-mail, chatovanie, skype, súkromné internetové stránky mladých, sms...) pre život mladého človeka. Výhody a riziká.

- **Aká skutočná je multimediálna realita?**

Znaky multimediálnej Cyber reality. Simulácia reality v multimediálnych produktoch vo vzťah ku skutočnosti. Príťažlivosť virtuálnych svetov pre mladého človeka

- **Virtuálny svet a jeho úskalia**

Kontrolné mechanizmy proti neetickým obsahom na Internete. Prípady porušovania etiky. Počítačové pirátstvo. Ochrana a porušovanie autorských práv na Internete

- **Počítačové hry, videohry len ako zábava?**

Zábavná funkcia počítačových hier a videohier. Realita počítačových hier a videohier vo vzťahu ku skutočnosti. Hodnoty prezentované v počítačových hrách. Násilné obsahy počítačových hier a ich účinky.

- **Život človeka s médiami**

Moc médií a ich účinky na človeka. Obsahová analýza filmu Truman show

Pozitívne a negatívne mediálne vplyvy na jedinca a spoločnosť.

- **Reality šou**

Televízne programy žánru reality šou. Kritické hodnotenie prostriedkov zábavy. Problematika ochrany ľudskej dôstojnosti a intimity človeka v mediálnych obsahoch reality šou.

- **Talkšou**

Kritický prístup k prezentovaným spôsobom správania, vzorom riešenia problémov človeka. Vplyv mediálnej talkšou na postoje človeka k určitej téme. Analýza konkrétnej televíznej talkšou

- **Tv žáner: seriály, Soap-opery, telenovely**

Charakteristika žánrov. Realita seriálov, mydlových oper, telenoviel vo vzťahu k reálnemu životu človeka.

- **Reklama a jej účinky**

Ciele a funkcie reklamy. Prostriedky presvedčovania a ovplyvňovania (manipulácie) v reklame. Reklama a vznik konzumných návykov, spôsobov života, vytváranie pseudopotrieb človeka

- **Tvorba reklamného plagátu.**

Ako by sa dala spropagovať cez reklamu škola - návrhy žiakov.

- **Tvorba vlastného mediálneho produktu a jeho zverejnenie na internete** Zverejnenie reklamného plagátu, triedneho periodika alebo ukážok videofilmu, či rozhlasovej nahrávky na Internete

Vzdelávací štandard – výstup za celý stupeň

Obsahový štandard

Základné druhy médií, ich funkcie a vývoj

1. Periodická tlač (noviny, časopisy), elektronické médiá (televízia, rozhlas), digitálne médiá "multimédiá" ako informačné zdroje, prostriedky masovej, skupinovej, interpersonálnej komunikácie, zdroje výkladu reality a predstavy o nej, nositelia a šíritelia hodnotových orientácií, etických kategórií, kultúry, prostriedky výchovy a vzdelávania, prostriedky ovplyvňovania udalostí verejného života a života jednotlivca, prostriedky seberealizácie človeka, priemyselné odvetvie, ktoré ponúka pracovné príležitosti, tvorcovia a distribútori zábavy, spôsobov trávenia voľného času.
2. História médií.
3. Verejno-právne a súkromné médiá. Verejno-právne a súkromné televízie, základná charakteristika, ich odlišnosti. Celoplošné, regionálne a lokálne televízie.
4. Rozhlas, ako prostriedok masovej komunikácie založený na akustickom a auditívnom princípe. Rádio. Rozhlasová stanica. Verejno-právne a súkromné rádia.
5. Tlačené médiá. Knihy. Druhy a typy periodickej tlače. Denníky, týždenníky, mesačníky. Časopisy podľa tematiky: všeobecné, rodinné, o životnom štýle, motoristické, o počítačoch, detské, mládežnícke...Seriózne a bulvárna tlač.
6. Digitálne médiá. Multimédiá. Digitálna televízia. Mobil.

Druhy, typy mediálnych produktov a proces ich vzniku

1. Programové typy a žánre v televízii: spravodajské, publicistické, dramatické, zábavné a zábavno-hudobné, kultúrne, vzdelávacie, náboženské, športové, programy pre deti a mládež. Televízne seriály. Reality šou, Soap-opery, telenovely.
2. Film. Filmové žánre: hraný a dokumentárny film, akčné filmy, science-fiction, western, komédia.
3. Rozhlasové žánre. Spravodajské a publicistické žánre. Rozhlasová hra.
4. Internetové blogy.
5. Žurnalistické žánre v tlačených médiách. Spravodajské a publicistické žánre. Správa, komentár, report, spravodajský rozhovor, komentár,
6. Ako vzniká film. Filmové a televízne profesie: producent, dramaturg, režisér, scenárista, kameraman, strihač, maskér,
7. Tvorba mediálnych produktov. Profesia novinár. Redaktor. Moderátor v rôznych druhoch médií.
8. Tvorba a distribúcia tlačených médií. Autor, editor, jazykový redaktor, vedúci vydania, grafik, tlačiar, distribútor.
9. Publikum médií. Čitatelia novín a časopisov, poslucháči rozhlasu (rádia) i diváci. Prieskumy čítanosti, počúvanosti, sledovanosti, Peoplemetre. Prime-time v televízii

Mediálna realita a jej účinky na človeka

1. Filmová realita a skutočnosť, rozdiely. Filmová reč. Obraz. Záber. Strih. Scéna.Uhol kamery. Filmový efekt a trik.
2. Účinky médií na človeka. Mediálne zobrazované fiktívne a reálne násilie. Fyzické a psychické formy násillia.
3. Mediálny - filmový hrdina. Reálny hrdina.
4. Filmový kritik. Hodnotný film. Systém jednotného označovania programov v televízii (JSO).
5. Zobrazovanie reality v telenovelách, mydlových operách, talkšou, reality šou

6. Hodnoty v hudobných videoklipech.
7. Časopisy pre mladých. Komerčné a nekomerčné. Prostriedky ovplyvňovania.
8. Druhy reklamných komunikátov: televízny a rozhlasový spot, reklamný plagát, billboard, leták. Sociálna a charitatívna reklama. Účinky reklamy na človeka. Manipulatívne prostriedky.
9. Multimediálna realita a jej znaky.
10. Počítačové hry, videohry, mobilné telefóny a ich účinky na človeka

Etika v médiách a ich obsahoch

1. Etické zásady moderovania rozhlasových relácií
2. Etické zásady novinárskej práce. Kódexy novinárskej etiky. Orgány na ochranu novinárskej etiky. Tlačová rada SR, Rada pre vysielanie a retransmisiu. Bulvár a porušovanie novinárskej etiky
3. Neetické prvky v programoch typu reality šou, zábavné a zábavno-súťažné relácie, relácie typu skrytá kamera
4. Ochrana a porušenie autorských práv na internete

Praktická mediálna práca

1. Námet, scenár televíznej, rozhlasovej relácie, filmu a jeho realizácia.
2. Tvorba školského časopisu
3. Tvorba reklamného plagátu
4. Tvorba vlastného mediálneho produktu a jeho zverejnenie na internete

Výkonový štandard

Základné druhy médií, ich funkcie a vývoj

- 1.1 poznať a odlišovať jednotlivé druhy médií
- 1.2 pochopiť, že médiá existujú za účelom plnenia určitých funkcií najmä informačnej, mravnej, kultúrnej, sociálnej, výchovno-vzdelávacej a zábavnej, plnenia potrieb jednotlivca i spoločnosti
- 1.3 uvedomovať si úlohu médií vo svojom živote, vlastné potreby a motiváciu pri ich využívaní
- 1.4 prehľadnocoovať svoje postoje voči médiám a ich produktom
- 1.5 využívať určité druhy médií cielene: keď si uvedomuje svoju potrebu informovať sa, vzdelávať sa, zabaviť sa, využiť voľný čas
2. disponovať základným prehľadom o druhoch médií v historickom kontexte a porovnaní
- 3.1 chápať médiá ako inštitúcie, ktoré produkujú mediálne obsahy
- 3.2 poznať organizačné formy televízie (verejno-právnu a súkromnú), chápať rozdiely medzi nimi a ako sa prejavujú v obsahu vysielania
- 3.3 rozlišovať pri vlastnom mediálnom konzume medzi ponukami verejno-právnej a komerčnej televízie; orientovať sa na druhy programov, ktoré sú určené vlastnej vekovej kategórii a majú pozitívny vplyv
- 4.1 poznať v odlíšenosti od iných druhov médií osobitosti a zvláštnosti rozhlasu
- 4.2 uvedomovať si akú úlohu plní zvuk a hudba v médiách
- 4.3 reflektovať význam hudby, hudobných médií vo vlastnom živote, motívy využívania auditívnych médií a ich produktov.
5. charakterizovať tlačené médiá v ich odlišnosti od ostatných druhov médií, poznať druhy a typy periodickej tlače
6. chápať digitálne médiá (internet, mobil...) ako informačné a vzdelávacie médium,

poznať jeho možnosti v oblasti medziosobnej komunikácie, využívať ho s mierou pre uspokojenie vlastných potrieb

Druhy, typy mediálnych produktov a proces ich vzniku

- 1.1 chápať, že televízne, filmové, rozhlasové, žurnalistické žánre majú typické a ustálené znaky podľa ktorých je možné ich rozpoznať
- 1.2 na príkladoch rozpoznať základné programové typy a žánre v televízii
2. charakterizovať typické prvky filmových žánrov: komédia, akčný film, western, dokumentárny film, science-fiction
3. na príkladoch rozpoznať základné rozhlasové žánre
4. dokázať vyjadriť svoj názor na vybranú tému na internetovom blogu
- 5.2 využívať tlačené médiá ako zdroje informácií, chápať potrebu overovania si informácií z viacerých mediálnych i iných (primárnych i sekundárnych) informačných zdrojov
- 5.3 uvedomovať si potrebu získať objektívne, skutočne významné, pravdivé, nestranné a vyvážené informácie
- 5.4 rozlišovať medzi spravodajským a publicistickým spracovaním témy v médiách, medzi faktickou informáciou a interpretáciou faktu
- 5.5 dokázať informovať o udalosti na základe porozumenia obsahu článku v novinách či časopise
6. poznať profesijné zložky, ktoré sa podieľajú na výrobe a distribúcii filmového diela
7. disponovať prehľadom o náplni práce novinára v rôznych druhoch médií a chápať nevyhnutnosť spĺňať osobnostné predpoklady pre výkon tejto profesie
8. popísať fázy prípravy, tvorby a distribúcie periodika, charakterizovať pracovné činnosti profesionálnej zložky procesu
- 9.1 poznať publikum rôznych druhov médií a vníma rôznorodé motivačné aspekty využívania médií
- 9.2 chápať ako ovplyvňuje záujem publika o mediálne obsahy výšku príjmov v médiách.
- 9.3 poznať spôsoby a význam výskumov využívania mediálneho publika pre médiá a na konkrétnych príkladoch zdôvodniť aký dôsledok majú tieto výskumy na programovú ponuku médií a jej štruktúru.

Mediálna realita a jej účinky na človeka

- 1.1 chápať, že mediálne spracovanie a znázornenie reality podlieha v porovnaní so skutočnosťou vždy zmene a je zámerné
- 1.2 vysvetliť rozdiely v zobrazovaní a interpretácii reality u fiktívnych a dokumentárnych filmových žánroch
- 1.3 chápať a interpretovať symbolicky zobrazený obsah mediálnej reality, znakový systém "reči filmu"
- 2.1 poznať účinky médií (najmä mediálneho násillia) na človeka, reflektovať ich vo vzťahu k vlastnej osobnosti a regulovať svoj mediálny konzum
- 3.1 rozlišovať medzi mediálne zobrazovanými vzormi a reálnymi – uvedomovať si, čo skutočne z človeka robí hrdinu
- 3.2 kriticky hodnotiť mediálne prezentované vzory správania mediálnych hrdinov
4. 1 hodnotiť obsah filmového diela podľa osvojených kritérií, chápať, že najmä posolstvo filmu a verné zobrazovanie ľudských hodnôt robí dielo hodným sledovania
- 4.2 zaujímať negatívny postoj k prezentácii obsahov, ktoré môžu ohroziť vývin jeho osobnosti (najmä reálne a fiktívne násillie, sexualita...).

- 4.3 identifikovať vo filmových a televíznych dielach pozitívne správanie filmových hrdinov, pozitívne ľudské hodnoty a vyberať si filmy a televízne programy s pozitívnym posolstvom, hodnotným obsahom s vhodne pre vlastnú vekovú kategóriu
- 4.4 sformulovať kritický ohlas na filmové dielo
5. vyjadriť kritický postoj k mediálne prezentovanej realite v televíznych žánroch ako reality šou, soap opery, telenovely, talkšou
- 6.1 rozoznávať hodnoty komunikované v hudobných reláciách, videoklipech a odlišovať ich od pseudohodnôt
- 6.2 rozpoznať a hodnotiť mediálne prezentované vzory správania, životný štýl v hudobných videoklipech
- 7.1 kriticky posudzovať kvalitu obsahovej zložky v časopisoch pre mladých, odhaľovať manipulatívne prvky, ktoré vnucujú určitý obraz ideálneho dievčaťa, či chlapca
- 7.2 selektovane využívať špecializované (pre neho určené) tituly periodických médií, a vyberať si tie, ktoré pozitívne ovplyvňujú jeho osobnosť
- 8.1 rozlišovať medzi pozitívnym a negatívnym vplyvom reklamy
- 8.2 vysvetliť význam sociálnej reklamy pre riešenie spoločenských problémov, či problémov jednotlivcov
- 8.3. identifikovať a zaujať kritický postoj k technikám presvedčovania recipientov v reklame, odhaliť, kedy reklama podporuje vznik konzumných návykov, spôsobov života, vytváranie pseudopotrieb
9. poznať typické znaky multimedialnej reality, chápať jej odlišnosť vo vzťahu ku skutočnosti
- 10.1. vyberať si z počítačových hiera videohier pre svoj konzum tie, ktoré podporujú vlastnú osobnosť (napr. rozvíjajú logické a strategické myslenie) a nemajú na osobnosť negatívny vplyv (s nadmerným výskytom násillia) .
- 10.2 využívať s mierou počítačové hry, videohry a mobilné telefóny

Etika v médiách a ich obsahoch

1. hodnotiť kvalitu moderovania rozhlasových relácií z hľadiska etických kritérií
- 2.1. kriticky posudzovať kvalitu obsahu, využívaných výrazových prostriedkov v bulvárnych tlačených médiách v porovnaní so serióznymi titulmi
- 2.2 analyzovať mediálne texty, nájsť neetické formy správania novinárov, prípady porušenia mediálnej etiky
- 2.3 rozlišovať medzi etickými a neetickými mediálnymi obsahmi v médiách
- 2.4 dokázať sformulovať ohlas na článok s neetickým obsahom a nadviazať kontakt s regulačným orgánom v oblasti mediálnej etiky
3. odmietaa prezentovanie neetických prvkov programoch typu skrytá kamera, reality šou, zábavné a zábavno-súťažné relácie
4. zaujímať negatívny postoj k neetickým obsahom a porušovaniu etiky na Internete, počítačovému pirátstvu

Praktická mediálna práca

- 1.1 zostaviť v spolupráci s ostatnými krátky filmový príbeh, scenár televíznej relácie
- 1.2 prejaviť zručnosti v práci s filmovou kamerou
- 1.3 preukázať spôsobilosť zapájať sa do organizácie, kolektívnej prípravy a distribúcie vlastnej rozhlasovej nahrávky
2. preukázať zručnosti pri kolektívnej tvorbe triedneho, školského periodika
3. preukázať zručnosti pri kolektívnej tvorbe reklamného plagátu
4. zverejniť mediálny produkt na Internete

Zdroj: Kačinová, V.: *Experimentálne UO mediálnej výchovy pre 5. – 9. roč. ZŠ a 1. - 4. roč. osemročných gymnázií*. Bratislava, ŠPÚ, 2005, upravené 2008-02-15

Voliteľný predmet: INDIVIDUÁLNA LOGOPEDICKÁ STAROSTLIVOSŤ (ILS) A INDIVIDUÁLNE LOGOPEDICKÉ CVIČENIA (ILC) základné školy pre zrakovo postihnutých, základné školy pre sluchovo postihnutých, základné školy pre telesne postihnutých, základné školy pre žiakov s chybami reči, základné školy pre nehovoriacich a špeciálne triedy pre žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou v základných školách.

Úvod

Vyučovací predmet individuálna logopedická starostlivosť (ďalej len ILS) a / alebo individuálne logopedické cvičenia (ďalej len ILC) je určený pre žiakov, ktorí majú narušenú komunikačnú schopnosť (NKS).

Vyučovací predmet ILS je zavedený v špeciálnych základných školách a špeciálnych triedach pre žiakov s rôznym druhom postihnutia v základných školách, v základných školách pre zrakovo postihnutých, v základných školách pre sluchovo postihnutých, v základných školách pre telesne postihnutých.

V základných školách pre žiakov s chybami reči, v základných školách pre nehovoriacich a v špeciálnych triedach pre žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou a vývinovými poruchami učenia v základných školách existuje tento predmet pod názvom ILC.

Predkladané rámcové učebné osnovy sú široko koncipovanou otvorenou normou intervencie, ktorá kladie zodpovednosť na logopéda pri výbere diagnostických a terapeutických metód a postupov.

Ciele a obsah predmetu ILS (ILC) sú konkrétne závislé od výsledkov logopedickej diagnostiky každého jednotlivého žiaka. Z toho dôvodu môžu existovať pre tento predmet len rámcové učebné osnovy.

Logopéd na začiatku školského roku na základe :

- výsledkov logopedickej diagnostiky, prípadne rediagnostiky
- zvolených logopedických terapeutických metód a postupov
- a rámcových učebných osnov

vypracuje **individuálny plán** (postup) **logopedickej intervencie** pre každé dieťa na určité obdobie . Časovo-tematické plány preto nie sú potrebné a ich dodržiavanie by bolo nereálne.

Výskum i prax v oblasti neurofyziológie, psychológie, špeciálnej pedagogiky a najmä logopédie samotnej prinášajú neustále nové poznatky. Logopéd je povinný aktualizovať svoje vedomosti z odbornej literatúry i vzdelávacích podujatí a zavádzať ich podľa vlastného uváženia do svojej práce. Podrobnejšie postupy je možné čerpať z odbornej literatúry.

CIELE

Cieľom predmetu ILS / ILC je sociálna a edukačná adaptácia a integrácia detí a mládeže s NKS do spoločnosti.

Cieľom logopedickej starostlivosti je odstrániť alebo aspoň zmierniť narušenie komunikačnej schopnosti a eliminovať edukačné nedostatky, ktoré z nej vyplývajú.

U detí a mládeže s viacnásobným postihnutím a ťažkým stupňom NKS ide o prípravu na to, aby sa v medziach svojich možností vedeli čo najlepšie dorozumievať v sociálnom prostredí. V širšom zmysle ide o rozvíjanie schopnosti prijímať (získavať) informácie a efektívne vyjadrovať svoje potreby a pocity.

OBSAH

1. Vstupná logopedická diagnostika nových žiakov. Na začiatku každého školského roka je potrebné vykonanie rediagnostiky.
2. Stanovenie individuálneho plánu logopedickej intervencie na určité časové obdobie - školský polrok alebo školský rok . Terapeutické postupy a typy cvičení pri jednotlivých druhoch narušenej komunikačnej schopnosti bez časového obmedzenia .
3. Samotná logopedická intervencia

Vývin ľudskej reči, alebo v širšom poňatí - komunikačnej schopnosti, nepochybne úzko

súvisí s vývinom vnímania, pamäti, pozornosti, myslenia a sociálnych návykov. Preto terapeutické postupy a metódy musia mať širší záber a ILS / ILC sa má orientovať na **celý komplex dorozumievacieho procesu**.

- Cvičenia zamerané na rozvíjanie poznávacích procesov vnímanie, pamäť, pozornosť:
 - rozvíjanie akustického vnímania, pamäti a pozornosti, rozvíjanie fonematického sluchu
 - rozvíjanie optického vnímania, pamäti a pozornosti
 - rozvíjanie taktilného vnímania
- Cvičenia na rozvíjanie motorických zručností:
 - oblasť oromotorická
 - oblasť grafomotorická
 - koordinácia pohybov
- Cvičenia na rozvíjanie všetkých jazykových rovín
- Terapeutické stratégie, metodické postupy podľa logopedickej diagnózy
- Spolupráca s rodičmi, poučenie rodičov
- Spolupráca s ostatnými pedagógmi v škole, prípadne s inými zainteresovanými osobami

PROCES

Predmet ILC (ILS) **vyučuje zásadne logopéd**, t.j. absolvent vysokoškolského štúdia so štátnou záverečnou skúškou z logopédie v súlade s vyhláškou MŠ SR č. 41/1996 Z. z. o odbornej a pedagogickej spôsobilosti pedagogických pracovníkov v znení neskorších predpisov.

Vyučovacia hodina ILS/ILC je delená.

Logopéd pracuje so žiakmi individuálne. Ostatní žiaci zostávajú v tom čase s druhým pedagógom. Druhý pedagóg pracuje s deťmi podľa pokynov triedneho logopéda.

Frekvencia cvičení so žiakmi vyplýva z učebného plánu a rozvrhu hodín. V prípade ťažkého stupňa NKS je možné vykonávať logopedickú terapiu aj častejšie ako stanovuje učebný plán. Potom je určenie frekvencie cvičení v kompetencii riaditeľa školy.

Dĺžka logopedických cvičení je závislá od veku a schopností dieťaťa, logopedickej diagnózy a prípadne iných špecifík dominantného alebo iného postihnutia dieťaťa.

Obsah logopedických cvičení musí byť v súlade s mentálnymi a komunikačnými schopnosťami dieťaťa, bez ohľadu na fyzický vek.

Formy spolupráce pri logopedickej intervencii

Logopéd úzko spolupracuje s rodičmi dieťaťa a s ostatnými pedagógmi .

Logopéd metodicky usmerňuje rodičov a kolegov – pedagógov v oblasti prístupu ku komunikácii s dieťaťom a pri vykonávaní logopedických cvičení podľa inštrukcií.

Logopéd pri logopedickej intervencii využíva podľa potreby rôzne pomôcky, obrázky a hračky, štandardizované i vlastné testy a pracuje s odbornou literatúrou.

Je potrebné v škole **zabezpečiť pre prácu logopéda priestranné, svetlé a nerušené miestnosti.**

Dokumentácia žiaka obsahuje podľa druhu školského zariadenia nasledovné dokumenty: (Podľa individuálnej potreby nemusí obsahovať všetky vymenované dokumenty)

- ☐ Návrh na prijatie dieťaťa do špeciálnej školy a špeciálnej materskej školy (ŠEVT 49 282 0)¹ (Špeciálna škola, špeciálna trieda ZŠ).
- ☐ Osobný list žiaka (ŠEVT 57 007 0) (Špeciálna škola, špeciálna trieda ZŠ)
- ☐ Osobný list klienta zariadenia špeciálnopedagogického poradenstva (ŠEVT 57 009 0) (zariadenie špeciálnopedagogického poradenstva).
alebo Záznam o individuálnej špeciálnopedagogickej starostlivosti (ŠEVT 57 008 0)
(zariadenie špeciálnopedagogického poradenstva).
- ☐ Záznam z logopedickej diagnostiky (Musí mať každé dieťa)
- ☐ Individuálny plán intervencie (Musí mať každé dieťa. Jedná sa o plán v zmysle postupu intervencie a priorít, nie časové vymedzenie jednotlivých častí. Individuálny plán je interným dokumentom školy).
- ☐ Záznamy z intervencie (Musí mať každé dieťa. Záznamy z intervencie sú interným dokumentom školy).

Na dokumentáciu žiaka sa vzťahuje zákon č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov v znení neskorších predpisov.

¹⁾ Až do vydania tlačiva s názvom Návrh na prijatie žiaka... sa využíva tlačivo „Návrh na zaradenie – preradenie dieťaťa do špeciálnej školy a špeciálnej materskej školy“ (ŠEVT 49 282 0).

Poznámka: Zaradenie - preradenie žiaka sa podľa zákona NR SR č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov už neuplatňuje, riaditeľ školy rozhoduje „o prijatí žiaka do školy“. Uvedený postup sa podľa § 5 ods. 3 písm. a), ods. 4 písm. a) a ods. 6 písm. a) zákona NR SR č. 596/2003 Z. z. vzťahuje aj na špeciálnu školu a špeciálnu triedu.

KOMUNIKAČNÉ ZRUČNOSTI pre 5. až 9. ročník základnej školy pre sluchovo postihnutých

Voliteľný predmet

Cieľ

Cieľom vyučovania predmetu komunikačné zručnosti je optimalizovať prijímanie, spracovanie a vydávanie informácií u sluchovo postihnutého žiaka.

Obsahom vyučovania predmetu je systematické formovanie a rozvíjanie komunikačných zručností. Vyučovanie predmetu rozširuje praktické znalosti jazyka, privádza žiakov k zvnútorňovaniu jazyka a k uspokojovaniu komunikačných potrieb pri priamom alebo sprostredkovanom styku. Formovanie a rozvíjanie komunikačných zručností sa upevňuje podporovaním sebadôvery sluchovo postihnutého žiaka a získavaním pozitívnych skúseností pri komunikácii.

Komunikačné zručnosti sluchovo postihnutých žiakov rozvíjame

- a) v hrách a rôznych činnostiach žiakov
- b) témami zameranými na bežné životné situácie
- c) témami, ktoré sa vyučujú v rámci iných predmetov.

V spontánnych a navodených situáciách sa opakujú témy osvojované v základnej výuke, najmä javy významné z hľadiska i komunikatívnej využiteľnosti.

Obsahové zameranie, prostriedky a metódy práce sú podmienené zásadou individuálneho prístupu a individuálneho programovania. Na vyučovaní predmetu sa používajú také metódy práce, ktoré vyžadujú vysokú psychicko-komunikatívnu aktivitu a interakčno-komunikatívne vzťahy. Komunikácia sa realizuje v najoptimálnejšom komunikačnom systéme.

Učebné osnovy sú zamerané na rozvíjanie receptívnej, centrálnej a expresívnej zložky reči. U sluchovo postihnutých žiakov sa upevňujú a rozvíjajú komunikačné zručnosti osvojené vo výchovno-vzdelávacom procese na 1. stupni základnej školy pre sluchovo postihnutých.

Žiaci sa učia sluchom i vibračnými pocitmi rozlišovať zvuky, slová a vety. Učia sa odzerať. Osvojujú si nové pojmy, chápu ich význam, učia sa ich používať podľa potreby. Žiaci si rozvíjajú aktívnu a pasívnu slovnú zásobu v hovorenej reči a posunkovej reči. Učia sa tvoriť vety, viesť dialóg, vyjadriť svoje názory a pocity v im najoptimálnejšej forme reči. Slovnú zásobu si rozvíjajú aj prácou so slovníkom. Uvedomujú si prozodické faktory reči a oboznamujú sa s pravidlami vzájomnej komunikácie a bežných frazeologizmov rečovej etikety. Spoznávajú význam piktogramov a slovných označení a orientačných a informačných pokynov v hlavných svetových jazykoch. Oboznamujú sa s kultúrou, učia sa vyjadrovať svoje pocity z návštevy kultúrnych podujatí.

Predmet komunikačné zručnosti úzko súvisí s vyučovaním všetkých predmetov 2. stupňa základnej školy pre sluchovo postihnutých. Optimálna komunikačná spôsobilosť a primerané komunikačné zručnosti sú predpokladom plnenia výchovno-vzdelávacích úloh predmetov 2. stupňa základnej školy pre sluchovo postihnutých.

Predmet komunikačné zručnosti zvyšuje jazykové kompetencie a tým sa podieľa na plnení cieľa výchovy - príprave sluchovo postihnutého človeka na plnohodnotné prežitie vlastného života.

Obsah / tematické okruhy

1. Rozvíjanie receptívnej zložky reči

Rozlišovanie viacerých zvukov sluchom i vibračnými pocitmi.

Rozlišovanie slov, viet

a) vnímaním rytmu reči

b) vnímaním rytmu reči a ostatných prozodických faktorov reči

c) fonetickým sluchom (u nedoslýchavých s ľahkou poruchou sluchu).

Počúvanie hudby (zrakom, hmatom, sluchom).

Rozvíjanie globálneho (celkového) odzerania.

Rozvíjanie vizuálneho, fonetického (čiastočného) odzerania.

Rozvíjanie ideologického odzerania (odzeranie, pri ktorom si sluchovo postihnutý žiak slovo v kontexte vety domyslí).

2. Rozvíjanie centrálnej zložky reči

Chápanie pojmov.

Napĺňanie pojmov konkrétnym obsahom.

Výber a použitie adekvátneho pojmu.

3. Rozvíjanie expresívnej zložky reči

Rozvoj súvislej reči v rozličných formách hovorenej reči a posunkovej reči (opísanie predmetov, udalostí).

Konštruovanie viet a súvetí (priradovaním slov k danému podnetovému slovu, zjednocovanie dvoch jednoduchých viet v jednu zložitú alebo jednoduchú s jedným rodom).

Dialóg, úvaha o prečítanom, exkurzia, diskusia o filme, televíznej relácii, športe, spoločenskom a politickom dianí, stretnutí s počujúcimi rovesníkmi a i. Chápanie zmyslového významu textu a účasť v dialógu.

Rozvoj dialogickej reči cez oporné slová.

Postavenie dialógu s oporou na ilustratívny materiál a opísanie vyobrazenej situácie

Pantomíma

Kombinácia s verbálnym prejavom.

Kombinácia s dramatizáciou a psychodramou.

Kombinácia s výtvarným prejavom.

Kombinácia s tancom.

4. Rozvíjanie slovnej zásoby

Práca so slovníkom (slovníkové cvičenia zamerané na spresnenie lexikálneho významu slov a viet).

- osvojovanie a upevňovanie odborného slovníka
- osvojovanie a upevňovanie slov obecného charakteru, spresnenie a rozšírenie významu slov (poznatie jeho významu v kontexte)
- tvorenie slov odvodzovaním a skladaním
- zjednocovanie slov v synonymický rad na základe jednoty významu
- objasňovanie rozdielov synonym
- asociácie (vybavovanie slov na dané podnetové slovo).

5. Prozodické faktory reči

Rozvíjanie syntaktickej funkcie rečovej prozódie (vytváranie primeranej modulácie hlasu pri oznamovacej, rozkazovacej, opytovacej vete).

Rozvíjanie emočnej prozódie (vnášanie citov do rozprávania - vyjadrenie hnevu, radosti, strachu alebo smútku).

Rozvíjanie umiestňovania prízvukov v rečovom prejave v súhlase s variovaným obsahom rečovej komunikácie.

6. Upevňovanie pravidiel vzájomnej komunikácie a bežných frazeologizmov rečovej etikety

Zodpovedajúce správanie sa, póza pri reči, zdvorilé formulácie od otázky k odpovedi, schopnosť viesť rozhovor.

7. Orientácia a nonverbálne dorozumievanie

Rozvíjanie schopnosti chápania významu piktogramov používaných v doprave, v zariadeniach a inštitúciách občianskej vybavenosti.

Rozvíjanie schopnosti chápania významu slovného označenia orientačných a informačných pokynov v hlavných svetových jazykoch (WC, vchod, východ, úschovňa atď.).

Nácvik paličkového (čitateľného) rukopisu.

Rozvíjanie schopnosti porozumenia informáciám na plagátoch, mapách a náčrtkoch.

8. Kultúra v živote sluchovo postihnutého človeka

Význam kultúrnych podujatí.

Balet, pantomíma, výstavy obrazov.

Interpretácia umeleckého zážitku komunikatívnymi prostriedkami.

Poznámky

Odporúčame učiteľom, aby pristupovali k vymedzenému obsahu ako k otvorenému systému, čo znamená, že učivo môžu dopĺňať či redukovať. Jednotlivé osnovné heslá plnia funkciu námetov na jednotlivé hodiny, čiže učiteľ si zvolí také, ktoré podľa jeho názoru sú potrebné pre žiakov z aspektu ich praktického využitia. Takto štrukturovaná osnova vytvára dostatok priestoru pre iniciatívu učiteľov z hľadiska obsahu i rozsahu.

Vyučujúci rozhoduje o spôsobe riadenia vyučovacieho procesu a usiluje sa o dosiahnutie optimálnych výsledkov. Vyučovanie organizuje tak, aby žiaci mali možnosť čo najčastejšie vykonávať reálne komunikačné činnosti.

Prístupom k žiakom, voľbou aktivizujúcich organizačných foriem práce, stimulovaním myšlienkovej a rečovej činnosti žiakov pomocou podnetne sformulovaných úloh, uplatňovaním individuálneho prístupu (napr. ukladaním úloh rôzneho stupňa náročnosti jednotlivcom alebo skupinám žiakov podľa ich úrovne) vyučujúci prispieva k tomu, aby žiaci mali po kladne hodnotených výkonoch pocit spokojnosti a úspechu a tak sa podporila ich poznávacia aktivita v predmete.

Na zistenie toho, či sme dosiahli ciele, volíme také formy kontroly, ktoré umožňujú zistiť, na akej úrovni sú žiaci schopní riešiť konkrétne komunikačné úlohy. Dosiahnutie komunikačných schopností sluchovo postihnutého žiaka závisí od angažovanosti a tvorivého prístupu pedagógov pri didakticko-metodickom stvárnení celého pedagogického procesu zameraného na rozvoj komunikačných zručností žiaka.

BODOVÉ PÍSMO pre základnú školu pre slabozrakých, pre základnú školu pre nevidiacich

Voliteľný predmet

(vyučuje sa v rámci individuálnej tyflopedickej starostlivosti)

Cieľ

Cieľom čítania Braillovho písma je zoznámiť žiakov s technikou orientácie v šesťbodovom systéme, v riadku a na stránke, vypestovať návyk rozlišovať jednotlivé písmená, číslice, slabiky, slová a vety. Sústavným cvičením približovať sa k plynulému čítaniu veľkých myšlienkových celkov.

K obsahu patrí i zoznámenie sa žiakov s rôznymi druhmi tlačovej produkcie, jednostranným i medzibodovým tlačením a s niekoľkými veľkosťami braillovho písma.

Cieľom písania Braillovho písma je zoznámiť žiakov so systémom braillovho písma a jemu zodpovedajúcimi tyfletechnickými pomôckami, vypestovať zručnosť orientovať sa v sústave šiestich bodov na písacom stroji. Postupne sa naučiť písať jednotlivé písmená, slová, vety i ucelené myšlienkové celky a písomne zapisovať základné počtové úkony.

Obsah/Tematické okruhy

A. Čítanie braillovho písma

- hmatové cvičenia,
- čítanie jednotlivých písmen,

- čítanie slabík,
- čítanie jednotlivých slov,
- čítanie obriadkovej tlače,
- čítanie kníh a časopisov,
- kontrolné cvičenia

K obsahu patrí i zoznámenie sa žiakov s rôznymi druhmi tlačovej produkcie, jednostranným i medzibodovým tlačením a s niekoľkými veľkosťami braillovho písma.

B. Písanie Braillovho písma

- mikroorientácia a hmatové cvičenia,
- zoznámenie sa s pomôckami na písanie braillovho písma,
- písanie základnej abecedy,
- písanie interpunkčných znamienok,
- písanie matematických znakov,
- písanie rímskych číslíc,
- písanie gréckych písmen,
- písanie veľkých písmen,
- písanie na braillovej tabuľke (podľa záujmu žiakov)

Voliteľný predmet: Čítanie optaconom

Cieľ

vyučovania predmetu ČÍTANIE OPTACONOM je naučiť nevidiacich žiakov a žiakov so zvyškami zraku čítať pomocou prístroja OPTACON rozličné typy, tvary a veľkosti písma a tiež obrázkov vytlačených v čiernotlači.

OPTACON (opticko - taktilný konvertor) pomáha odstrániť bariéru oddeľujúcu nevidiacich od optického sveta písaného slova a učí ich vnímať hmatom text približne v tej podobe, ako je bežne vnímaný zrakom.

Zvládnutie techniky čítania pomocou prístroja OPTACON je pre nevidiacich žiakov a žiakov so zvyškami zraku jedným z veľmi dôležitých kompenzačných prostriedkov, ktorý umožňuje samostatnú prácu s čiernotlačou, sprístupňuje ťažko zrakovo postihnutým každý text (učebnice, skriptá, beletria, náučná literatúra, denná tlač, časopisy ...), čím otvára možnosti ďalšieho vzdelávania, profesijného uplatnenia a tým aj k ich lepšej socializácii a integrácii.

Predmet čítanie OPTACONOM sa vyučuje v ZŠ pre nevidiacich a v ZŠ pre žiakov zvyškami zraku ako nepovinný predmet.

so

Hodiny čítania OPTACONOM navštevuje žiak individuálne od 2. ročníka alebo vyššieho ročníka ZŠ podľa úrovne zvládnutia techniky čítania bodového písma.

Čítanie OPTACONOM predstavuje súbor zmyslovo-rozpoznávacích, motorických a individuálnych návykov a zručností.

Obsah učiva predmetu čítanie OPTACONOM je rozvrhnutý do štyroch ročníkov, počas ktorých by mal žiak zvládnuť techniku čítania. Po zvládnutí učiva rozpracovaného v 'učebných osnovách sa žiak oboznamuje s používaním ďalších znakov, vzorcov, chemických značiek, skratiek, skratkových slov a pod. v jednotlivých predmetoch vyšších ročníkov základnej školy.

Obsah/Tematické okruhy

1. Oboznámenie sa s prístrojom OPTACON

- hlavné časti prístroja s príslušenstvom (kamera, elektronika, hmatové pole)
- zásady obsluhy prístroja
- správna poloha tela a rúk pri čítaní
- zásady bezpečnosti pri práci s prístrojom

2. Nácvik čítania veľkých písmen abecedy v reliéfnom zobrazení

- nácvik čítania písmen: O, C, I, S, E, L
- nácvik čítania slabík a slov s použitím uvedených písmen - kameru vedie učiteľ.

3. Nácvik čítania písmen: T, H, A, M, D, U, CH

- nácvik čítania slabík a slov zložených zo známych veľkých písmen - kameru vedie učiteľ.

4. Nácvik vedenia kamery žiakom

- nácvik čítania známych veľkých písmen, slabík a slov pri vlastnom vedení kamery.

5. Nácvik čítania veľkých písmen: J, K, V, P, B.

- čítanie slabík a slov - kameru vedie žiak.

6. Nácvik čítania jednoduchých viet

- čítanie interpunkčného znamienka bodka - kameru vedie žiak.

7. Nácvik čítania veľkých písmen: N, Y, Z, F, G, DZ

- čítanie slov a jednoduchých viet - kameru vedie žiak.

8. Nácvik rozlišovania podobných veľkých písmen

- F - E, G - C, N - M, Y - V, S - Z.

9. Čítanie výberových textov

- zdokonaľovanie čitateľských zručností.
- previerka presnosti čítania.

10. Nácvik čítania veľkých písmen: W, X, Q

- čítanie slov a textov s použitím nových písmen.

11. Opakovanie veľkých písmen

- čítanie viet.
 - čítanie vybraných textov.
 - čítanie telegramov - praktické využitie čítania.
- #### 12. Previerka zvládnutia techniky čítania veľkých písmen

- presnosť čítania a rýchlosť čítania
- porozumenie čítaného textu.

13. Nácvik čítania malých písmen abecedy

- o, ó, ô, c, č, s, š, i, í, e, é, l, ľ, ĺ
- čítanie slabík a slov.
- čítanie jednoduchých viet.

14. Nácvik čítania interpunkčných znamienok

- otáznik, výkričník, čiarka, pomlčka, dvojbodka
- čítanie viet s uvedenými interpunkčnými znamienkami.

15. Nácvik čítania malých písmen abecedy

- u, á, a, á, ä, h, d, k, ch.
- čítanie slabík a slov s novými písmenami
- čítanie slov a viet s použitím všetkých známych písmen

16. Nácvik čítania malých písmen abecedy

- b, p, n, ñ, t, t', j, m
- čítanie slabík a slov s použitím nových písmen

- čítanie viet
- opakovanie - čítanie vybraných textov s použitím všetkých známych písmen
- 17. Nácvik rozlišovania tvarovo podobných malých písmen
 - d - b, m - n, t - i - í, j - i - í, t' - d'
- 18. Nácvik čítania malých písmen abecedy
 - r, f, v, z, ž, y, ý, dz
 - čítanie slabík a slov s použitím uvedených písmen
 - čítanie viet
- 19. Nácvik rozlišovania tvarovo podobných malých písmen
 - r - t, v - y, z - s.
 - čítanie slov a viet s použitím uvedených podobných písmen
 - čítanie výberových textov
- 20. Nácvik čítania malých písmen abecedy
 - f, g, q, w, x
 - čítanie slabík a slov s použitím uvedených písmen
 - čítanie viet
 - porovnávanie tvarovo podobných malých písmen
 - čítanie vybraných textov
 - čítanie textov s použitím všetkých malých a veľkých písmen abecedy.
- 21. Nácvik čítania číslíc
 - 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 0
 - -nácvik čítania náhodného radenia číslíc.
- 22. Nácvik čítania počtových úkonov a jednotlivých používaných znakov: + - . x : =
- 23. Nácvik čítania viacciferných čísel, nácvik čítania desatinných čísel.
- 24. Zdokonaľovanie čitateľských zručností
 - nácvik čítania interpunkčných znamienok: bodkočiarka, úvodzovky, zátvorky.
 - čítanie textov s použitím interpunkčných znamienok.
- 25. Čítanie písmen a číslíc v rôznom grafickom zobrazení
 - sans serif, serif, kurzíva, polotučný typ písma.
 - čítanie výberových textov v jednotlivých typoch písma.
- 26. Nácvik čítania rímskych číslíc: I, V, X, L, C, D, M.
 - nácvik čítania viacciferných rímskych číslíc, arabských a rímskych číslíc
 - čítanie výberových textov s použitím všetkých malých a veľkých písmen abecedy,
- 27. Praktické využitie získaných čitateľských zručností:
 - čítanie detskej poézie, čítanie detských časopisov, práca s bežnou učebnicou, práca so slovníkom, práca s telefónnym zoznamom, práca s textami podľa výberu učiteľa.
- 28. Previerka čitateľských zručností
 - rýchlosť čítania
 - presnosť čítania
 - porozumenie prečítaného textu.

Voliteľný predmet: PÍSANIE NA STROJI A PRÁCA S POČÍTAČOM pre 5. až 9. ročník základnej školy pre slabozrakých a pre 5. až 9. ročník základnej školy pre nevidiacich

Cieľ

Cieľom predmetu písanie na stroji je poskytnúť zrakovo postihnutým žiakom vedomosti, zručnosti a návyky potrebné k zvládnutiu techniky písania desaťprstovou hmatovou metódou. Okrem vlastného písania na stroji získavajú žiaci aj základné vedomosti o konštrukcii a funkcii písacieho stroja a o jeho správnej údržbe.

Hlavným cieľom predmetu práca s počítačom je naučiť žiakov ovládať počítač ako učebnú a informačnú pomôcku. Využívanie IKT a internetu výrazne zníži informačný deficit zrakovo postihnutých súvisiaci s nedostatkom literatúry a sťaženým prístupom k informáciám. K tomu je potrebné, aby zvládli prácu so zväčšovacím softvérom a hlasovým čítačom obrazovky.

Znalosť písania na stroji umožní zrakovo postihnutým žiakom korešpondovať s inými žiakmi, spolupracovať s tlačou, rozhlasom a inými masovokomunikačnými prostriedkami.

Každé zdravotné postihnutie spôsobuje množstvo funkčných obmedzení, medzi ktoré patrí najmä prístup k informáciám. Osvojenie si desaťprstovej hmatovej metódy a jej následné využitie pri práci s počítačom zabezpečí prístup k informáciám a ich zdrojom čo v súčasnosti možno pokladať za najdôležitejší prostriedok podpory plnohodnotného života so zdravotným postihnutím. Umožňuje výrazným spôsobom eliminovať informačný deficit.

Predmet Písanie na stroji/ Práca s PC má mimoriadny význam pre úspešnú integráciu zrakovo postihnutých žiakov do spoločnosti. Častým dôsledkom zrkového postihnutia je výrazné obmedzenie alebo až úplné znemožnenie práce s bežným písaným textom, a to či v jeho písanej alebo tlačenej podobe. Ovládanie písania písacím strojom a osobným počítačom je jedným z kompenzačných činiteľov, ktoré umožňujú písomnú formu komunikácie so spoločnosťou vidiacich ľudí. Schopnosť používať osobný počítač veľmi výrazne rozširuje možnosti zrakovo postihnutých žiakov získavať, na požadovanej úrovni spracovať ale aj odovzdávať potrebné množstvo a kvalitu informácií v písomnej podobe. Zvládnutie práce s osobným počítačom je jedným zo základných predpokladov prevencie informačného deficitu a významnou mierou prispieva rozšíreniu možností primeranej prípravy na povolanie, preto je jedným z dôležitých článkov socializácie a inklúzie zrakovo postihnutých.

Písanie na stroji/ Práca s PC sa vyučuje v základnej škole pre slabozrakých v siedmom, ôsmom a deviatom ročníku a základnej škole pre nevidiacich v piatom, šiestom a siedmom ročníku jednu hodinu týždenne s tým, že uvedenú časovú dotáciu je možné rozšíriť o ½ hodinu v rámci nepovinných predmetov vyučovaných kolektívne, individuálnej tyflopédickej starostlivosti, prípadne aj v rámci rozširujúcich hodín.

Učebné osnovy Písania na stroji a práce s PC pre 5. – 9. ročník základnej školy pre slabozrakých a pre 5. – 9. ročník základnej školy pre nevidiacich sú spracované v dvoch častiach, a to časti Písanie na stroji a časti Práca s PC. Písanie na stroji a Práca s PC sú koncipované ako jeden celok rozvrhnutý na tri roky povinnej školskej dochádzky s tým že jednotlivé časti na seba nadväzujú a sú vzájomne prepojené.

Učebné osnovy Písania na stroji a Práca s PC nie sú spracované vo väzbe na príslušný ročník, ale ako jeden celok písania na stroji a práce s PC na obdobie troch rokov. Uvedený spôsob umožňuje prechod z písania na stroji na prácu na osobnom počítači, prípadne naopak s tým, že pre výber príslušnej časti učebných osnov z jednej alebo druhej časti je rozhodujúca dosiahnutá úroveň osvojených vedomostí, nadobudnutých zručností a návykov, prípadne ďalšími faktormi.

Obsah/Tematické okruhy – Písanie na stroji

1. Oboznámenie sa s písacím strojom

- hlavné časti písacieho stroja a ich funkcie
- vkladanie papiera do stroja
- ustálenie okrajov
- systém a význam desaťprstovej hmatovej metódy písania
- správna poloha tela a rúk pri písaní
- zásady bezpečnosti

2. Nácvik písania na základnom rade

- poloha ľavej a pravej ruky na základnom rade
- nácvik písmen: a, s, d, f, g, h, j, k, l, ô
- prstokladové cvičenia písmen základného radu
- nácvik slov z písmen základného radu

3. Nácvik písania na strednom rade
 - oboznámenie sa s písmenami na strednom rade klávesnice
 - nácvik písmen na strednom rade: e, i, r, u, w, o, q, p, t, z, ú
 - kombinácia písania písmen na základnom rade s písaním písmen na strednom rade
 - nácvik veľkých písmen, používanie ľavého a pravého preraďovača
4. Upevňovanie hmatovej istoty, nácvik presnosti, pravidelnosti a rýchlosti
 - prepis textu
 - diktáty
 - gymnastické cvičenia rúk v zápästí
 - kontrolné skúšky presnosti
5. Nácvik písania písmen na dolnom rade
 - nácvik písmen na dolnom rade: v, n, b, c, m, y, x, ch
 - kombinácia písania písmen na základnom, strednom a dolnom rade
 - nácvik čiarky, bodky, pomlčky
 - ostatné interpunkčné znamienka na základnom a dolnom rade
6. Nácvik písania písmen na hornom rade
 - nácvik písmen na hornom rade: á, ý, ě, č, š, ě, é, í, ž
 - nácvik písmen s mäkčeňom: ň, ď
7. Nácvik znamienok, značiek a číslic
 - nácvik: mäkčeň, dĺžeň, bodkočiarka, dvojbodka, tri bodky, zátvorky ...
 - nácvik arabských číslic
 - nácvik rímskych číslic
 - nácvik matematických značiek a znakov
8. Základy administratívy
 - písanie adres, smerových čísel
 - úprava listu
 - žiadosť
 - objednávka
9. Upevňovanie hmatovej istoty, nácvik presnosti, pravidelnosti, rýchlosti
 - prepis textu
 - diktáty
 - gymnastické cvičenia rúk v zápästí
 - práca s reliéfnou klávesnicou

Obsah/Tematické okruhy - Práca s počítačom

A. Nevidiaci žiaci

1. Počítač, učebňa, počítačová sieť
 - zoznámenie sa s učebňou a s počítačom. Bezpečnosť a hygiena pri práci
 - hardvér: základné prvky počítača –samotný počítač, monitor, klávesnica, myš
 - slúchadlá, reproduktory. Ďalšie zariadenia – tlačiareň, skener, tablet atď.
 - softvér: operačný systém a iné programy podľa vybavenia učebne
 - počítačová sieť a prihlásenie sa do siete
2. Operačný systém WINDOWS a úvodné informácie o programe JAWS
 - členenie počítačovej klávesnice. Práca s JAWS – základné klávesové skratky
 - orientácia na pracovnej ploche s použitím programu JAWS – dôležité ikony
 - ponuka štart – kláves WINDOWS a kurzorové šípky
 - panel bežiacich úloh a príslušné klávesové skratky JAWS
 - školská počítačová sieť – miesta v sieti
 - vytváranie, premenovanie, kopírovanie, ukladanie a mazanie priečinkov a súborov s využitím programu JAWS
3. Textový editor a program JAWS
 - opakovanie rozloženia alfanumerickej časti počítačovej klávesnice
 - ďalšie časti počítačovej klávesnice: funkčné klávesy, kurzorové klávesy, numerická klávesnica a jej funkcia v programe JAWS
 - práca s textom. Čítanie celého súboru, čítanie textu po odsekoch, vetách, slovách a znakoch pomocou programu JAWS
 - písanie textov - štruktúra súboru – nadpis, odsek, strana

- práca s blokmi – vyznačenie a zrušenie bloku, kopírovanie, mazanie, presúvanie bloku
- práca so súbormi - otváranie, ukladanie a tlač. Zatváranie a prepínanie medzi súbormi s využitím programu JAWS.
- 4. Základy práce s internetom
 - internet a história internetu
 - získavanie a vyhľadávanie informácií s využitím programu JAWS a bezpečnosť práce na internete
 - e-pošta s využitím programu JAWS
- 5. Práca s textom
 - popis prostredia a ovládanie programu pomocou klávesnice (klávesové skratky)
 - tvorba textového dokumentu – opakovanie z predchádzajúceho ročníka
 - formátovanie textu a nastavenie strany
 - vkladanie tabuliek a iných objektov
- 6. Práca s tabuľkami
 - popis prostredia a ovládanie programu pomocou klávesnice
 - organizácia údajov v tabuľkách, pomenovanie stĺpcov a riadkov
 - čítanie hotových tabuliek pomocou programu JAWS, pohyb v riadkoch a stĺpcoch
 - tvorba vlastnej tabuľky
 - ukladanie a tlač tabuliek
- 7. Práca s internetom
 - oboznámenie sa so zaujímavými, edukačnými a inými relevantnými stránkami
 - vyhľadávanie a spracovanie informácií a ich využitie vo vyučovacom procese
 - e-pošta, písanie, čítanie a spracovávanie elektronických správ
- 8. Práca s textom
 - písanie matematického textu – nácvik používania číselnej klávesnice, znakov +, -, *, /, =, %, ° a pod.
 - písanie textu s využitím horných a dolných indexov – mocniny, chemické vzorce a pod.
 - tvorba, úprava a formátovanie rôznych textových súborov – pozvánka, oznam, správa, vizitka a pod.
- 9. Práca s internetom
 - hodnotnosť informácií na www stránkach a dodržiavanie autorských práv
 - vyhľadávanie informácií podľa zadania a ich spracovanie vo vyučovacom procese
 - e-pošta
- 10. Tvorba jednoduchej prezentácie prevažne zameraná na zhotovenie textových snímok (rozširujúce učivo)
 - popis prostredia a ovládanie programu
- 11. Tvorba jednoduchej www stránky v textovom editore (rozširujúce učivo)
 - popis prostredia a ovládanie programu

B. Slabozrakí žiaci

1. Počítač, učebňa, počítačová sieť
 - zoznámenie sa s učebňou a s počítačom. Bezpečnosť a hygiena pri práci
 - hardvér: základné prvky počítača – samotný počítač, monitor, klávesnica, myš,
 - slúchadlá, reproduktory. Ďalšie zariadenia – tlačiareň, skener, tablet, atď.
 - softvér – operačný systém a iné programy podľa vybavenia učebne
 - počítačová sieť a prihlásenie sa do siete
2. Operačný systém WINDOWS a úvodné informácie o programe MAGIC
 - členenie počítačovej klávesnice
 - orientácia na pracovnej ploche – dôležité ikony, ponuka štart, panel bežiacich úloh
 - školská počítačová sieť – miesta v sieti
 - vytváranie, premenovanie, kopírovanie, ukladanie a mazanie priečinkov a súborov
3. Grafický editor – práca s myšou
 - základné pojmy – hlavná ponuka, panel nástrojov a paleta farieb a pracovná plocha s papierom
 - vytvorenie, uloženie a tlač obrázka
4. Textový editor
 - opakovanie rozloženia klávesnice písacieho stroja. Ďalšie časti počítačovej klávesnice: funkčné klávesy, kurzorové klávesy, numerická klávesnica
 - písanie textov - štruktúra súboru – nadpis, odsek, strana, práca s blokmi – vyznačenie a zrušenie bloku, kopírovanie, mazanie, presúvanie bloku
 - práca so súbormi - otváranie, ukladanie, zatváranie a prepínanie medzi súbormi
 - tlač súboru alebo jeho časti
5. Základy práce s internetom
 - internet a história internetu
 - získavanie a vyhľadávanie informácií a bezpečnosť práce na internete

- e-pošta
- 6. Práca s textom
 - popis prostredia a ovládanie programu pomocou klávesnice a myši (klávesové skratky)
 - tvorba textového dokumentu – opakovanie z predchádzajúceho ročníka
 - formátovanie písma a textu a nastavenie strany
 - vkladanie a formátovanie obrázkov, tabuliek a grafov
- 7. Práca s textom
 - písanie matematického textu – nácvik používania číselnej klávesnice, znakov +, -, *, /, =, %, ° a pod.
 - vkladanie symbolov
 - písanie textu s využitím horných a dolných indexov – mocniny, chemické vzorce a pod.
 - tvorba, úprava a formátovanie rôznych textových súborov – pozvánka, oznam, správa, vizitka a pod.
- 8. Práca s internetom
 - hodnovernosť informácií na www stránkach a dodržiavanie autorských práv
 - vyhľadávanie informácií podľa zadania a ich spracovanie vo vyučovacom procese
 - e-pošta
- 9. Tvorba jednoduchej prezentácie (rozširujúce učivo)
 - popis prostredia a ovládanie programu
 - tvorba a úpravy obrázkov
 - tvorba vlastnej prezentácie – vkladanie snímok, obrázkov a textov
 - nastavenie a animácia prezentácie
- 10. Tvorba jednoduchej www stránky (rozširujúce učivo)
 - riziká zverejnenia osobných údajov na týchto stránkach
 - popis prostredia a ovládanie programu
 - pravidlá tvorby stránok a ich prístupnosť pre nevidiacich
 - vkladanie obrázkov, tabuliek, hypertextových odkazov a prepojení
 - nastavenie stránky.

Voliteľný predmet:

INDIVIDUÁLNA HRA NA HUDBNÉ NÁSTROJE pre základnú školu pre slabozrakých a základnú školu pre nevidiacich

(vyučuje sa v rozsahu základnej umeleckej školy)

Cieľ

Cieľom individuálnej hry na hudobné nástroje je všestranná tvorivá aktivizácia zrakovo postihnutých žiakov zameraná na rozvoj ich individuálnych hudobných schopností, zručností skúseností a kultúrnych návykov, ktoré sú predpokladom pre aktívny prístup ku spevu, zámernému počúvaniu hudby, porozumeniu hudobno-vyjadrovacím prostriedkom, pre prežívanie a elementárne estetické hodnotenie hudby. Pre zrakovo postihnutých žiakov má hudba mimoriadny význam, pretože na rozdiel od iných oblastí umenia ju môžu vnímať aj aktívne reprodukovať a produkovať bez nutnosti sprostredkovaných predstáv. Hudobné umenie má pre zrakovo postihnutých významnú kompenzačnú a integračnú úlohu. Z tohto pohľadu je mimoriadne dôležité vyhľadávať v rámci prípravnej hudobnej výchovy hudobne nadaných a talentovaných zrakovo postihnutých žiakov.

V rámci individuálnej hry na hudobné nástroje je stanovený celý rad cieľov, pričom k cieľom minimálnym je dať zrakovo postihnutým žiakom hudobné vzdelanie, ktoré sa stáva predpokladom ich ďalšej záujmovej činnosti a maximálnym cieľom je sústavná a systematická cieľavedomá príprava najschopnejších zrakovo postihnutých žiakov na stredoškolské, prípadne neskôr vysokoškolské štúdium hudby.

Kompenzačný význam hudby sa u zrakovo postihnutých o. i. prejavuje v rozvoji schopnosti zvukovej diskriminácie, rozvoji motorických činností, prirodzenej mimiky a gestikulácie, pohybovej koordinácie a pod.

Jednotlivé súčasti individuálnej hry na hudobnom nástroji {prípravná hudobná výchova, príprava ku hre na nástroj, hra na nástroji (klavír, flauta, akordeón, priečna flauta, gitara, keyboard, resp. ďalší hudobný nástroj), hudobná náuka, komorná hra, štvorročná hra, zborový spev, improvizácia} sa vyučujú podľa učebných osnov základnej umeleckej školy bežného typu.

Potrebné je urýchlene vypracovať a schváliť učebné osnovy Braillovej notácie.

Špeciálnopedagogická rehabilitácia špecifických vývinových porúch učenia a Individuálna tyflopédická starostlivosť sú predmety, v rámci ktorých sa na základe diagnostikovaného stavu pracuje so žiakmi so zrakovým a viacnásobným postihnutím individuálne na základe individuálneho výchovno-vzdelávacieho plánu, preto vypracovanie učebných osnov nepovažujeme za potrebné.

ZOZNAM VOLITEĽNÝCH PREDMETOV pre žiakov so zdravotným znevýhodnením

INDIVIDUÁLNA LOGOPEDICKÁ STAROSTLIVOSŤ (ILS) A INDIVIDUÁLNE LOGOPEDICKÉ CVIČENIA (ILC) pre špeciálne základné školy, základné školy pre zrakovo postihnutých, základné školy pre sluchovo postihnutých, základné školy pre telesne postihnutých, základné školy pre žiakov s chybami reči, základné školy pre nehovoriacich a špeciálne triedy pre žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou v základných školách.

KOMUNIKAČNÉ ZRUČNOSTI pre 5. až 9. ročník základnej školy pre sluchovo postihnutých

BODOVÉ PÍSMO pre základnú školu pre slabozrakých, pre základnú školu pre nevidiacich (vyučuje sa v rámci individuálnej tyflopedickej starostlivosti)

ČÍTANIE OPTACONOM pre základnú školu pre slabozrakých a pre základnú školu pre nevidiacich (vyučuje sa v rámci individuálnej tyflopedickej starostlivosti)

INDIVIDUÁLNA HRA NA HUDOBNE NÁSTROJE pre základnú školu pre slabozrakých a pre základnú školu pre nevidiacich (vyučuje sa v rozsahu základnej umeleckej školy)

PÍSANIE NA STROJI A PRÁCA S POČÍTAČOM pre 5. až 9. ročník základnej školy pre slabozrakých a pre 5. až 9. ročník základnej školy pre nevidiacich (vyučuje sa ako voliteľný predmet na 2. stupni a aj v rámci ITS)